

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2561

เสนอต่อ

กรมกิจการเด็กและเยาวชน
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จัดทำโดย

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานสถานการณ์การพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2561 นำเสนอสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมสถานการณ์ที่สำคัญในช่วง พ.ศ. 2559-2561 เพื่อเปรียบเทียบสถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งจะนำไปสู่การวิเคราะห์และวางแผนงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ สามารถสรุปผลที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้ได้ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง สถานการณ์เด็กและเยาวชน ประกอบไปด้วย ประชากรเด็กและเยาวชนในปี พ.ศ. 2561 พบว่ามีแนวโน้มลดลงจากช่วงสองปีที่ผ่านมา โดยลดลง 319,021 คนและการกระจุกตัวการเกิดของเด็กอยู่ในภาคกลางมากที่สุดเป็นอันดับแรก จำนวน 7,241,359 คน สำหรับบริบทที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนมีทั้งจากนโยบายในระดับสากล คือ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) และนโยบายในระดับชาติ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 กองทุนความเสมอภาคทางการศึกษา เป็นต้น แม้ว่านโยบายและกฎหมายบางฉบับจะเกิดขึ้นก่อนปี พ.ศ. 2561 แต่สามารถนำมาวิเคราะห์ผลสืบเนื่องในการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ นอกจากนี้แล้วยังพบว่าสถานการณ์ทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนเช่นเดียวกัน ประกอบด้วย สถานการณ์ทางด้านเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ สถานการณ์ผู้สูงอายุ สถานการณ์ด้านการพนันออนไลน์และเกมออนไลน์ สถานการณ์แรงงานเด็กและเยาวชน และสถานการณ์ด้านความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน กรณีโครงการมหัศจรรย์พันธุ์วัน และกรณีความร่วมมือช่วยเหลือนักฟุตบอลเยาวชน 13 คน ที่ถ้ำหลวง จังหวัดเชียงราย

ด้านข้อมูลสภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชนและผลการดำเนินการ แนวทางแก้ไข ปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่า สถานการณ์ช่วงปฏิสนธิถึงอายุสองปีสถานการณ์ด้านการฝากครรภ์มีแนวโน้มดีขึ้น การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีแนวโน้มที่ไม่คงที่ ประเด็นทารกน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์มีแนวโน้มที่ดีขึ้น ประเด็นเด็กแรกเกิดได้รับไอโอดีนมีแนวโน้มที่ไม่คงที่ ประเด็นการตายของมารดามีแนวโน้มลดลง การได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ในช่วงอายุแรกเกิดถึงสามปีมีแนวโน้มดีขึ้น หากพิจารณาจากข้อมูลทั้งหมด พบว่าการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กในช่วงวัยนี้เริ่มมีการดำเนินการประเด็นการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีแนวโน้มดีขึ้นในทุกปี โดยมีภาครัฐและภาคเอกชนให้ความร่วมมือผ่านการประชาสัมพันธ์และการดำเนินงานจากภาคีในหลายภาคส่วน เช่น บริษัทขนส่งมวลชนให้ความร่วมมือบริการส่งนมแม่แช่แข็งโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย การจัดทำโครงการจากภาคประชาสังคม เป็นต้น

ข้อมูลเด็กช่วงปฐมวัย 3-5 ปี ด้านพัฒนาการสมวัย พบว่าร้อยละ 96.59 มีพัฒนาการสมวัยซึ่งบรรลุเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด สำหรับการได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์นั้นในช่วงอายุแรกเกิดจนถึงสามปีได้รับวัคซีนมีแนวโน้มที่สูงขึ้น ในขณะที่เด็กอายุครบ 5 ปีที่ได้รับวัคซีนกลับมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน ด้านการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอนและไม่บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ ด้านสุขภาวะช่องปากของเด็กอายุสามปีไม่มีฟันผุพบว่าบรรลุตามเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้เช่นเดียวกัน การดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อพัฒนาเด็กในช่วงวัยนี้ แบ่งเป็นการดำเนินงานและการสนับสนุนภาควิชาการพบว่ามีกระแสนับสนุนพัฒนาการด้านวิชาการจากภาครัฐและภาคประชาสังคมโดยเฉพาะ

ด้านการพัฒนาบุคลากรในชุมชนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และสนับสนุนส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์ใช้สมุดสีชมพูเป็นเครื่องมือในการดูแลสุขภาพของตนเองและลูกที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้นคือการส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เข้าร่วมนโยบายการยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ข้อมูลที่พบได้น้อยในช่วงวัยนี้คือการพัฒนาคุณธรรม ศีลธรรมและการพัฒนาทักษะเบื้องต้นในการอยู่ร่วมกับสังคม

ข้อมูลเด็กช่วงวัย 6-12 ปี พบว่า พัฒนาการทางด้านสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์แม้ว่าจะมีระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ปกติแต่ยังคงต่ำกว่ามาตรฐานสากล แต่ผลการศึกษาขั้นพื้นฐานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีในรายวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ จากการสำรวจระดับสติปัญญาของเด็กไทยที่มีต้นทุนทางพัฒนาการต่ำนั้นพบว่ามีความเฉลี่ยของสติปัญญาเท่ากับ 94.73 ซึ่งยังคงมีแนวโน้มที่ไม่คงที่เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2554 และ ปี พ.ศ. 2559 นอกจากนี้ข้อมูลที่น่าสนใจคืออัตราการจมน้ำของเด็กไทยอายุต่ำกว่า 15 ปีมีจำนวนลดลงจากปี พ.ศ. 2560 จำนวน 36 คน สุดท้ายคือการเจริญเติบโตของเด็กวัยเรียนที่มีภาวะสูงตสมส่วนมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน การดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหของเด็กในวัยนี้ส่วนหนึ่งมาจากนโยบายและความร่วมมือในระดับชุมชนหรือองค์กรท้องถิ่น สำหรับผลการดำเนินการและการแก้ไขปัญหานั้นส่วนใหญ่ข้อมูลมักจะมุ่งเน้นไปที่ด้านพัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางด้านร่างกาย พัฒนาการทางด้านอารมณ์ และพัฒนาการด้านการศึกษา

ข้อมูลช่วงวัย 13-17 ปี พบว่า สถานการณ์ด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ได้รับความสนใจมากและมีแนวโน้มว่าเด็กวัยนี้จะมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์มากขึ้นโดยเฉพาะเพื่อความบันเทิง เมื่อเด็กวัยนี้สามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากขึ้นจึงส่งผลไปยังปัญหาการติดเกมออนไลน์และเข้ารับการรักษาโรคติดเกมมากเป็นอันดับสามรองจากโรคสมาธิสั้นซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ถึงหกเท่าตัว จากการวิเคราะห์สถานการณ์ของสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่ามีเด็กป่วยโรคติดเกมรายใหม่เข้ามารักษาตัวแล้ว 129 ราย เช่นเดียวกับปัญหาการติดยาเสพติดพบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจำนวนมากซึ่งจากข้อมูลของสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดบรมราชชนนีมีเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดเข้ามารักษาตัว 6,199 คน แม้ว่าปัญหาที่ดังที่กล่าวไปข้างต้นจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่ปัญหาการตั้งครรรักวัยรุ่นกลับมีแนวโน้มลดลง ด้านการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหายังคงมุ่งเน้นไปที่การเฝ้าระวังและการให้ความรู้โดยการสอดแทรกทักษะชีวิตแต่ยังไม่มีกิจกรรมการหรือมีแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการของภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องมากนัก

ข้อมูลช่วงเยาวชนวัย 18-25 ปี ด้านความต้องการในการพัฒนาขีดความสามารถจากประชากรวัยแรงงานทั้งหมดมีผู้ต้องการพัฒนาขีดความสามารถประมาณสี่ล้านคนแต่เมื่อพิจารณาข้อมูลย้อนหลังกลับพบว่าผู้ที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถนั้นมีแนวโน้มไม่แน่นอน นอกจากนี้ยังมีผลการสำรวจการมีงานทำของเยาวชน พบว่าอัตราการว่างของของเด็กและเยาวชนนั้นมีแนวโน้มลดลง แต่หากวิเคราะห์ไปถึงความต้องการในการเพิ่มศักยภาพด้านการทำงานกลับพบว่าเด็กและเยาวชนในวัยนี้ไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพเป็นส่วนใหญ่ ส่วนหนึ่งมาจากไม่มีเวลาและการพัฒนาศักยภาพนั้นยังไม่ตรงกับความต้องการของเด็กและเยาวชน ด้านปัญหาการสูบบุหรี่มีแนวโน้มลดลงทุกปีและค่าเฉลี่ยอายุของผู้ที่สูบบุหรี่มีค่าเฉลี่ยอายุที่สูงขึ้นจากอายุเฉลี่ย 17.8 ปี กลายมาเป็นอายุเฉลี่ย 18 ปี ซึ่งปัญหาการดื่มสุรายังมีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกันแต่การเข้าถึงการจำหน่ายและซื้อสุรากลกลับมีช่วงอายุที่น้อยลง จากข้อมูลของเยาวชนในวัยนี้ พบว่า การดำเนินงานเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมและแก้ไขปัญหของเด็กและเยาวชนวัยนี้ยังขาดประเภทข้อมูลความต้องการในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ข้อมูลแหล่งทุนการศึกษาและข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของเยาวชนที่จะช่วยให้เห็นถึงความต้องการของเยาวชนได้อย่างแท้จริงมากขึ้น

สำหรับประเด็นเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการคุ้มครองเป็นพิเศษ จากข้อมูลพบว่าเด็กกลุ่มต่าง ๆ ประกอบด้วย เด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2547-2561 พบว่ามีเด็กและเยาวชนเด็กเสียชีวิตจากเหตุความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนทั้งสิ้น 238 คน แต่อย่างไรก็ตามมีการดำเนินงานแก้ไขปัญหามาจากภาครัฐโดยการบูรณาการความร่วมมือในการปฏิบัติงานและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่เข้าถึงสวัสดิการทางสังคม เช่น สวัสดิการการศึกษา โครงการอุดหนุนเงินเด็กแรกเกิด เป็นต้น

กลุ่มเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษ จากข้อมูลพบว่าเด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงมีเด็กและเยาวชนเสียชีวิตและสูญเสียบิดมารดาจากสถานการณ์ความไม่สงบและยังพบว่าเด็กบางส่วนได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ทางสังคม เช่น การแต่งงานเมื่อไม่พร้อมเนื่องจากการบังคับของบิดมารดา ในขณะที่สถานการณ์เด็กที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมจากการสำรวจของกรมพินิจ พบว่า มีแนวโน้มที่ลดลง สุดท้ายคือข้อมูลของเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษพบว่าภาครัฐ เอกชนและภาคประชาสังคมให้การสนับสนุนกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษเพิ่มขึ้น เช่น การสนับสนุนด้านวิชาการ การสนับสนุนด้านศิลปะ การสนับสนุนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น แต่การเก็บข้อมูลยังคงไม่มีหน่วยงานกลางหรือองค์กรใดเข้ามาดำเนินการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบส่งผลให้ข้อมูลของเด็กที่มีความสามารถพิเศษไม่มีความชัดเจนส่งผลต่อการคาดการณ์แนวโน้มและการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ในอนาคต ที่สำคัญคือแม้ว่าจะมีการสนับสนุนกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษแต่กลับไม่มีข้อมูลปรากฏที่เกี่ยวกับการส่งเสริมหลักสูตรการพัฒนาบุคคลที่อยู่รอบข้างตัวเด็ก เช่น การดำเนินงานเพื่อพัฒนาครูหรือพัฒนาพ่อแม่ทั้งในระบบในโรงเรียนและที่บ้าน

ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่าในช่วงสามปีที่ผ่านมาสภาเด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการทั้งภาคส่วนนโยบายและดำเนินการเชิงปฏิบัติการเชิงพื้นที่โดยมีองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ส่วนใหญ่แล้วการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนเป็นการเสริมสร้างความรู้และดำเนินงานด้านโครงการพัฒนาศักยภาพของเด็กในพื้นที่ต่าง ๆ การดำเนินการจะเป็นรายประเด็นและปัญหาในเชิงพื้นที่แต่ยังไม่มีดำเนินการด้านการวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือนวัตกรรม การเรียนรู้แบบใหม่ ปัญหาการดำเนินการของสภาเด็กและเยาวชนมาจากรูปแบบการบริหารจัดการและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรมทำให้สภาเด็กและเยาวชน

การดำเนินงานเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี พ.ศ. 2561 มีประเด็นเครือข่ายด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนเริ่มมีนโยบายและเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่มากขึ้นโดยมีการจัดทำยุทธศาสตร์และโครงการสนับสนุนการดำเนินงาน ส่วนใหญ่แล้วการดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. 2561 เน้นทักษะด้านการศึกษาและสร้างกระบวนการเรียนรู้และมีบางส่วนที่เน้นโครงการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กและเยาวชนเริ่มมีบทบาทในเวทีอาเซียนและระดับนานาชาติเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านการเป็นตัวแทนเข้าร่วม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การประกวดสิ่งประดิษฐ์ หรือแม้แต่การแข่งขันด้านความสามารถทางวิชาการในเวทีระดับนานาชาติ

บทบาทและผลการดำเนินงานของภาครัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่าองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่มากขึ้นโดยเฉพาะการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพในพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันการดำเนินงานของภาควิชาการยังคงถือว่ามีส่วนสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีสถาบันวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว สถาบันวิจัยประชากรและสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีบทบาทของสื่อที่เห็นได้ชัดในช่วงปี พ.ศ. 2561 คือบทบาทของสื่อที่มี

ส่วนในการเฝ้าระวังและสร้างเสริมเด็กและเยาวชนให้มีความรู้เท่าทันสื่อ เช่น มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมนพัฒนาไทย กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ สมาคมวิทยุเพื่อเด็กและเยาวชน รวมไปถึงบทบาทของอาสาสมัคร และภาคประชาสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนด้วยเช่นเดียวกันโดยเฉพาะกลุ่มอาสาสมัครที่มีประสบการณ์ในการทำงานกับเด็กและเยาวชน

สุดท้ายคือด้านงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่ารัฐบาลมีการกำหนดวงเงินงบประมาณเพิ่มสูงขึ้นทุกปีและยังมีการตั้งตั้งหน่วยงานใหม่เพิ่มขึ้น 1 หน่วยงาน และ 2 กองทุน คือ สำนักคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า กองทุนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และกองทุนพรรคการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นภาระผูกพันที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายบุคคลของรัฐซึ่งจะเพิ่มขึ้นในอนาคต ด้านหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณสูงสุดคือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม และกระทรวงคมนาคมตามลำดับ ในขณะที่หน่วยงานที่ได้รับงบประมาณต่ำที่สุดสี่ลำดับแรก คือ กระทรวงพลังงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สำหรับงบประมาณการดำเนินงานของภาคเอกชนและภาคธุรกิจนั้นพบว่าจากวิกฤติทางเศรษฐกิจส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างจากการสำรวจอุดหนุนเงินด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนน้อยลง

คำนำ

กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน การส่งเสริมสวัสดิการเด็กและครอบครัว โดยการกำหนดนโยบาย มาตรการ กลไก ส่งเสริมและสนับสนุนภาครัฐและภาคเอกชน ติดตามประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและมาตรการกำหนดเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพ กรมกิจการเด็กและเยาวชนจึงได้มีภารกิจจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2561 โดยรายงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ของเด็กและเยาวชน ศึกษาสภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน รวมทั้งผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังมีประเด็นด้านการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชาสังคมต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจเพื่อสามารถคาดการณ์แนวโน้มของสภาพปัญหาและการแก้ไขปัญหาได้ในอนาคต

อนึ่งคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับมอบหมายจากกรมกิจการเด็กและเยาวชน ให้ร่วมจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2561 เพื่อจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนฉบับนี้ ทั้งทางด้านการสืบค้นข้อมูล การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการและมีคุณภาพจนกระทั่งสามารถนำมาเปรียบเทียบแนวโน้มการพัฒนาเด็กและเยาวชนตลอดช่วงระยะเวลาสามปีที่ผ่านมาคือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2559-2561 อันจะเป็นประโยชน์ต่อเป็นแนวทางเพื่อการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในอนาคต

ผู้จัดทำ

รศ. ชานนท์ โกมลมาลย์ และคณะ

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 สถานการณ์เด็กและเยาวชน	1
1.1 ประชากรเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2561	1
1.2 บริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาเด็กและเยาวชน	5
1.2.1 ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาเด็กและเยาวชน	5
1.2.2 ด้านสถานการณ์ทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาเด็กและเยาวชน	20
ส่วนที่ 2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินการ และแนวทางการแก้ไขปัญหาคการพัฒนาเด็กและเยาวชน	34
2.1 ช่วงปฐมวัย – 2 ปี	34
2.2 เด็กช่วงปฐมวัย 3-5 ปี	45
2.3 ช่วงเด็กวัย 6-12 ปี	53
2.4 ช่วงเด็กวัย 13-17 ปี	60
2.5 ช่วงเยาวชน 18-25 ปี	71
2.6 เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ	79
2.6.1 เด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	79
2.6.2 เด็กและเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษ: เด็กพิการ	82
2.6.3 เด็กที่กระทำความผิดอยู่ในกระบวนการยุติธรรม	85
2.7 เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ	89
2.7.1 สถานการณ์และแนวโน้มของเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ	89
2.7.2 ผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้ที่มีความสามารถพิเศษ	90
ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน	91
3.1 ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย	91
3.1.1 ผลงานความก้าวหน้าของสภาเด็กและเยาวชนในระดับต่าง ๆ	91
3.1.2 ความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน	96
3.1.3 การมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน	98
3.2 เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่	103
3.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียนและเวทีนานาชาติ	105
ส่วนที่ 4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชาสังคมต่อการพัฒนาเด็กและ เยาวชน	108
4.1 องค์การการปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน	109

	หน้า
4.1.1 การดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน ใน ปี พ.ศ. 2561	109
4.2 องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน	111
4.3 ภาควิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน	120
4.4 บทบาทของสื่อในการพัฒนาเด็กและเยาวชน	124
4.5 อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน	128
4.6 ภาคประชาสังคมกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน	131
4.7 การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน	134
ส่วนที่ 5 งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน	139
5.1 งบประมาณภาครัฐบาล	139
5.2 งบประมาณนอกภาครัฐราชการ	147
5.3 งบประมาณขององค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจ	149
ส่วนที่ 6 บทสรุป วิเคราะห์และข้อเสนอแนะ	160
บรรณานุกรม	169

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	1
จำนวนประชากรเด็ก อายุ 0-18 ปี พ.ศ. 2560-2561	
จำแนกตามเพศและอายุในกลุ่มเฉพาะผู้ที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน	
ตารางที่ 2	2
จำนวนประชากรเยาวชน อายุ 19-25 ปี พ.ศ. 2560-2561	
จำแนกตามเพศและอายุในกลุ่มเฉพาะผู้ที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน	
ตารางที่ 3	2
จำนวนร้อยละของเด็กและเยาวชนตามช่วงอายุเฉพาะผู้ที่มีสัญชาติไทยและมีชื่อในทะเบียนบ้าน ปี พ.ศ. 2561	
ตารางที่ 4	3
จังหวัดที่มีเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่สุด 6 อันดับแรก	
ตารางที่ 5	4
ข้อมูลจำนวนประชากรของประเทศไทยเปรียบเทียบกับข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2561	
ตารางที่ 6	17
แสดงงบประมาณ ปี พ.ศ. 2561-270	
ตารางที่ 7	19
แสดงข้อเสนอเพื่อเปลี่ยนแปลงและแก้ไขพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558	
ตารางที่ 8	27
แสดงการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561	
ตารางที่ 9	29
แสดงข้อมูลเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรง พ.ศ. 2561	
ตารางที่ 10	54
แสดงปัญหา อุปสรรค ของการพัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาเด็กต่ำกว่าเกณฑ์	
ตารางที่ 11	57
แสดงผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) พ.ศ. 2561	
ตารางที่ 12	57
แสดงผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	
ตารางที่ 13	60
แสดงร้อยละของประชากรอายุ 6 ปี ขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ต ตามกลุ่มอายุ พ.ศ. 2557-2561	
ตารางที่ 14	64
แสดงอายุที่เล่นการพนันครั้งแรกของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	
ตารางที่ 15	69
แสดงจำนวนผู้เรียนในสายอาชีวศึกษา (ปีการศึกษา 2556-2560)	
ตารางที่ 16	72
แสดงความต้องการของประชากรวัยแรงงานที่ต้องการพัฒนาทักษะและความสามารถ	
ตารางที่ 17	74
แสดงการเปรียบเทียบอัตราการว่างงานอายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2559-2561	
ตารางที่ 18	79
แสดงปัญหาการทะเลาะวิวาทของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา แยกตามหัวเวลา	
ตารางที่ 19	80
แสดงข้อมูลเด็กเสียชีวิต บาดเจ็บ พิการและเด็กกำพร้า ปี พ.ศ. 2547-2561	
ตารางที่ 20	81
แสดงจำนวนเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายพิเศษในจังหวัดชายแดนใต้ในปี 2548-2560	

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 21	แสดงระดับการศึกษาของคนพิการ พ.ศ. 2561	84
ตารางที่ 22	แสดงยอดสะสมเด็กและเยาวชนในสถานพินิจทั่วประเทศ	86
ตารางที่ 23	แสดงยอดสะสมจำนวนคดีเด็กและเยาวชนในสถานพินิจทั่วประเทศ	86
ตารางที่ 24	แสดงบทบาทการขับเคลื่อนการดำเนินงานกิจการสภาเด็กและเยาวชนของบ้านพักเด็กและครอบครัวร่วมกับภาคีบูรณาการ	95
ตารางที่ 25	แสดงผลงานนวัตกรรมเด็กและเยาวชนในพื้นที่	103
ตารางที่ 26	แสดงสถานภาพขององค์กร	112
ตารางที่ 27	แสดงพื้นที่ดำเนินงาน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	112
ตารางที่ 28	แสดงประเด็นการดำเนินงาน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	113
ตารางที่ 29	แสดงแนวทางการดำเนินงาน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	115
ตารางที่ 30	แสดงกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงาน	116
ตารางที่ 31	แสดงความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	116
ตารางที่ 32	แสดงการทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	117
ตารางที่ 33	แสดงการทำงานเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	118
ตารางที่ 34	แสดงแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564	134
ตารางที่ 35	แสดงการเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2560-2561	139
ตารางที่ 36	แสดงข้อมูลตัวอย่างด้านงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	141
ตารางที่ 37	แสดงข้อมูลตัวอย่างด้านงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	142
ตารางที่ 38	แสดงข้อมูลตัวอย่างด้านงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ	143
ตารางที่ 39	แสดงข้อมูลตัวอย่างด้านงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกระทรวงวัฒนธรรม	145
ตารางที่ 40	แสดงข้อมูลตัวอย่างด้านงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกระทรวงยุติธรรม	145
ตารางที่ 41	แสดงข้อมูลตัวอย่างด้านงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกระทรวงมหาดไทย	146
ตารางที่ 42	แสดงข้อมูลตัวอย่างประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)	147
ตารางที่ 43	แสดงตัวอย่างงบประมาณการดำเนินการเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน	149

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 44	แสดงงบประมาณการดำเนินงานขององค์กรเอกชนและภาคธุรกิจ จำนวน 95 องค์กร 149
ตารางที่ 45	แสดงผลกระทบจากวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ปี 2561 149
ตารางที่ 46	แสดงประเภทธุรกิจที่ให้ข้อมูล 152
ตารางที่ 47	แสดงผลกระทบจากวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ปี 2561 152
ตารางที่ 48	แสดงประเภทธุรกิจที่ให้ข้อมูล 153
ตารางที่ 49	แสดงประเภทของการสนับสนุน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) 154
ตารางที่ 50	แสดงเหตุผลของการสนับสนุน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) 155
ตารางที่ 51	แสดงความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) 156
ตารางที่ 52	แสดงการสนับสนุนเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) 156
ตารางที่ 53	แสดงงบประมาณสนับสนุนจากภาคธุรกิจ 157
ตารางที่ 54	แสดงผลกระทบจากสถานการณ์วิกฤตของประเทศ 158
ตารางที่ 55	แสดงประเด็นตามช่วงวัย พ.ศ. 2559-2561 164

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของเด็กและเยาวชนตามช่วงอายุเฉพาะผู้ที่มีสัญชาติไทยและมีชื่อในทะเบียนบ้าน	3
แผนภูมิที่ 2 แสดงจังหวัดที่มีเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่สุด 6 อันดับแรก	4
แผนภูมิที่ 3 แสดงจำนวนผู้สูงอายุเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรวัยเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2561	23
แผนภูมิที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนเด็ก เยาวชนและผู้สูงอายุจากจำนวนประชากรทั้งประเทศ	23
แผนภูมิที่ 5 แสดงจำนวนประชาชนที่เดือดร้อนจากอุทกภัย พ.ศ. 2557-2561	24
แผนภูมิที่ 6 แสดงร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์	34
แผนภูมิที่ 7 แสดงทารกแรกเกิดจนถึงอายุต่ำกว่า 6 เดือน ที่กินนมแม่อย่างเดียว	36
แผนภูมิที่ 8 แสดงหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับยาเม็ดเสริมไอโอดีน ธาตุเหล็กและกรดโฟลิก	38
แผนภูมิที่ 9 แสดงร้อยละของทารกแรกเกิดที่น้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม	39
แผนภูมิที่ 10 แสดงอัตราการตายของมารดาต่อการเกิดมีชีพหนึ่งแสนคน	41
แผนภูมิที่ 11 แสดงการได้รับวัคซีนครบตามกำหนดอายุในช่วง 1-2 ปี	42
แผนภูมิที่ 12 แสดงพัฒนาการเด็กไทยวัยแรกเกิดถึง 5 ปี	45
แผนภูมิที่ 13 แสดงการได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ในอายุครบ 3 ปี และ 5 ปี	48
แผนภูมิที่ 14 แสดงการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย สูงดีสมส่วน	49
แผนภูมิที่ 15 แสดงข้อมูลเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ	51
แผนภูมิที่ 16 แสดงผลการสำรวจพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษา	53
แผนภูมิที่ 17 แสดงการเจริญเติบโตของเด็กวัยเรียน	56
แผนภูมิที่ 18 แสดงจำนวนผู้ป่วยวัยเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติด	65
แผนภูมิที่ 19 แสดงอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี	67
แผนภูมิที่ 20 แสดงร้อยละของหญิงอายุต่ำกว่า 20 ที่ตั้งครรภ์	67
แผนภูมิที่ 21 แสดงประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถ (ล้านคน)	72
แผนภูมิที่ 22 แสดงความต้องการของประชากรวัยแรงงานที่ต้องการพัฒนาทักษะและความสามารถระหว่างปี 2559-2561 (หน่วย: ล้านคน)	73
แผนภูมิที่ 23 แสดงความซุกของผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประชากรอายุ 15-19 ปี	77
แผนภูมิที่ 24 แสดงจำนวนของเด็กพิการตามช่วงอายุ ปี พ.ศ. 2561	83
แผนภูมิที่ 25 แสดงจำนวนยอดสะสมคดีตามฐานความผิดของเยาวชนในสถานพินิจ พ.ศ. 2561	87

แผนภูมิที่ 26	แสดงส่วนราชการที่ใช้งบประมาณสูงสุดและต่ำที่สุด ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2561	140
แผนภูมิที่ 27	แสดงจังหวัดที่ใช้งบประมาณสูงสุดและต่ำสุดในงบประมาณ พ.ศ. 2561	140

ส่วนที่ 1

สถานการณ์เด็กและเยาวชน

1.1 ประชากรเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2561

ข้อมูลประชากรเด็กและเยาวชนจากสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบข้อมูลประชากรเด็กและเยาวชนระหว่างอายุ 0-25 ปี ในปี พ.ศ. 2561 พบว่า มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 20,898,410 คน คิดเป็นร้อยละ 32.69 จากประชากรทั่วประเทศที่มีอยู่ จำนวน 66,287,599 คน จำแนกเป็น จำนวนเด็ก 14,368,199 คน (ร้อยละ 21.30 จากประชากรทั้งหมด) และจำนวนเยาวชน 6,530,221 คน (ร้อยละ 11.39 จากประชากรทั้งหมด) จำนวนเด็กและเยาวชนเพศชาย จำนวน 10,705,075 คน และเพศหญิง 10,194,050 คน ซึ่งลดจำนวนลงจาก ปี พ.ศ. 2560 จำนวน 319,021 คน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรเด็ก อายุ 0-18 ปี พ.ศ. 2560-2561
จำแนกตามเพศและอายุในกลุ่มเฉพาะผู้ที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

อายุ	ปี พ.ศ. 2560			ปี พ.ศ. 2561		
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
น้อยกว่า 1 ปี	319,487	300,579	620,066	303,673	286,281	589,954
1 ปี	336,834	318,327	655,161	334,872	315,088	649,960
2 ปี	350,678	683,536	683,536	338,942	320,494	659,436
3 ปี	373,341	352,526	725,867	352,326	334,527	686,853
4 ปี	382,345	360,603	742,948	374,320	353,577	727,897
5 ปี	409,254	386,836	796,090	382,974	361,248	744,222
6 ปี	401,113	378,546	779,659	409,598	387,322	796,920
7 ปี	378,054	366,448	753,502	401,479	379,017	780,496
8 ปี	399,106	376,492	775,598	387,436	366,872	754,308
9 ปี	401,655	379,273	780,928	399,502	376,980	776,482
10 ปี	410,373	387,971	798,344	402,014	379,628	781,642
11 ปี	407,268	384,070	791,388	410,734	388,375	799,109
12 ปี	411,639	390,294	801,933	407,487	384,530	792,017
13 ปี	416,515	394,944	811,459	411,760	390,552	802,312
14 ปี	405,144	383,298	788,442	416,573	395,216	811,798
15 ปี	406,538	385,513	792,051	405,071	383,635	788,706
16 ปี	407,987	387,230	795,217	406,454	385,867	792,321
17 ปี	429,189	409,599	828,788	407,857	387,531	795,388
18 ปี	429,078	456,632	836,459	428,777	409,601	838,378

อายุ	ปี พ.ศ. 2560			ปี พ.ศ. 2561		
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
รวมทั้งสิ้น	6,819,277	7,482,717	14,557,436	7,381,849	6,986,341	14,368,199

ที่มา : สถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2561

ตารางที่ 1 แสดงผลจำนวนประชากรกลุ่มเด็กอายุ 0-18 ปี พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนของประชากรเด็กรวม 14,557,436 คน ในขณะที่ปี พ.ศ. 2561 มีจำนวนของประชากรเด็กลดลงที่ 14,368,199 คน แสดงให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลาปี 2560-2561 มีจำนวนประชากรเด็กลดลงถึง 189,273 คน

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรเยาวชน อายุ 19-25 ปี พ.ศ. 2560-2561
จำแนกตามเพศและอายุในกลุ่มเฉพาะผู้ที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

อายุ	ปี พ.ศ. 2560			ปี พ.ศ. 2561		
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
19 ปี	456,632	436,363	892,995	428,523	407,857	835,620
20 ปี	494,784	472,402	967,186	456,248	436,586	892,870
21 ปี	496,373	482,619	978,992	489,201	472,589	961,790
22 ปี	494,672	478,856	973,528	500,880	482,807	983,687
23 ปี	476,028	462,028	938,066	491,149	478,944	970,093
24 ปี	479,932	466,752	946,684	477,152	462,077	939,229
25 ปี	487,909	474,635	962,544	480,073	466,849	946,922
รวมทั้งสิ้น	3,386,330	3,273,655	6,659,995	3,323,226	3,207,709	6,530,221

ที่มา : สถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2561

ตารางที่ 2 แสดงผลจำนวนประชากรกลุ่มเยาวชนอายุ 19-25 ปี พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนของประชากรเยาวชนรวม 6,659,995คน ในขณะที่ปี พ.ศ. 2561 มีจำนวนของประชากรเยาวชนลดลงที่ 6,530,221คน แสดงให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลาปี 2560-2561 มีจำนวนประชากรเยาวชนลดลงถึง 129,774 คน

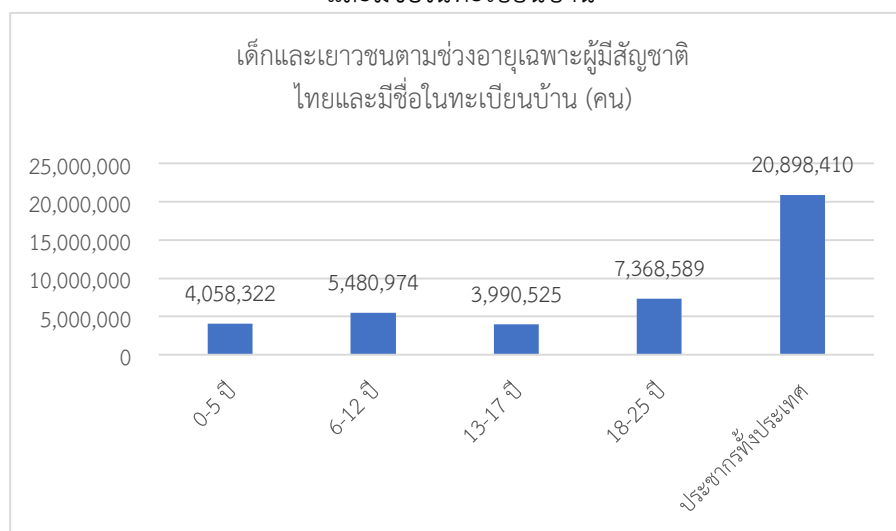
ตารางที่ 3 จำนวนร้อยละของเด็กและเยาวชนตามช่วงอายุ
เฉพาะผู้มีสัญชาติไทยและมีชื่อในทะเบียนบ้าน ปี พ.ศ. 2561

อายุ	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวมจำนวนเด็กและเยาวชน (คน)	ร้อยละของประชากรตามช่วงอายุ
0-5 ปี	2,087,107	1,971,215	4,058,322	19.42
6-12 ปี	2,818,250	2,662,724	5,480,974	26.23
13-17 ปี	2,047,715	1,942,801	3,990,525	19.09
18-25 ปี	3,752,003	3,617,310	7,368,589	35.26

ที่มา : สถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2561

ตารางที่ 3 สามารถอธิบายได้ว่า จำนวนร้อยละของเด็กและเยาวชนตามช่วงอายุเฉพาะผู้มีสัญชาติไทย และมีชื่อในทะเบียนบ้าน พบว่า กลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด คือ 18-25 ปี ร้อยละ 35.26 รองลงมาคือ 6-12 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.23 ถัดมาคือ 0-5 ปี ร้อยละ 19.42 และสุดท้ายคือ 13-17 ปี ร้อยละ 19.09 โดยสามารถพิจารณาได้จากภูมิด้านล่าง

แผนภูมิที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของเด็กและเยาวชนตามช่วงอายุเฉพาะผู้มีสัญชาติไทย และมีชื่อในทะเบียนบ้าน

ที่มา : สถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2561

เมื่อจำแนกเด็กและเยาวชนออกตามภูมิภาค พบว่า ภูมิภาคที่มีเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่สุดเป็นอันดับแรก คือ ภาคกลาง จำนวน 7,241,359 คน รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 7,160,431 คน ถัดมาคือภาคเหนือ จำนวน 3,727,356 คน และลำดับสุดท้ายคือภาคใต้ จำนวน 3,542,889 คน (กรมการปกครอง, 2561)

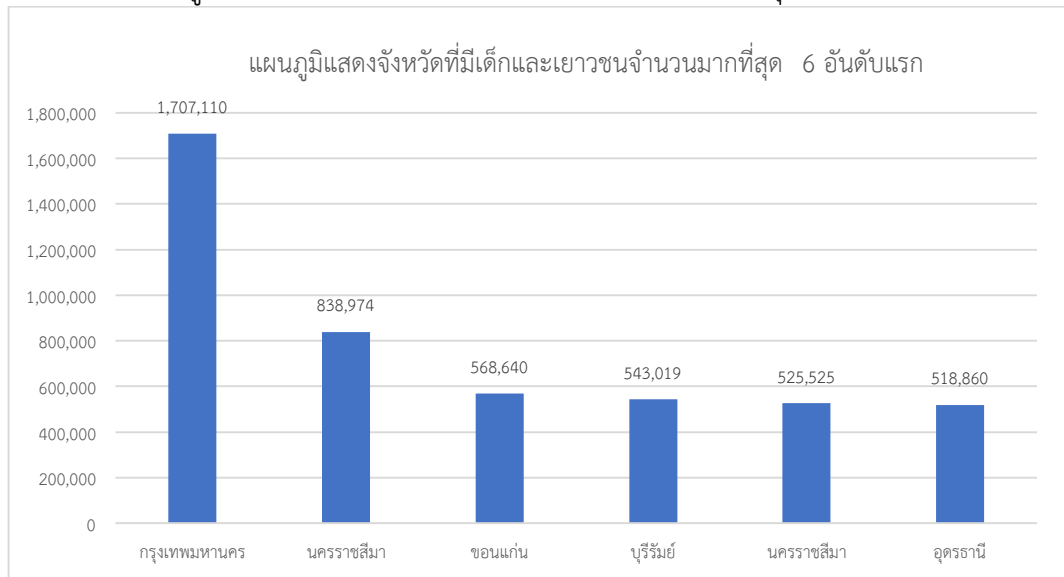
ในประเด็นจังหวัดที่มีจำนวนเด็กและเยาวชนมากที่สุด 6 อันดับแรก พบว่า กรุงเทพมหานครมีจำนวนเด็กเกิดใหม่มากที่สุด คือ จำนวน 1,707,110 คน รองลงมาคือ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 838,974 คน ถัดมาคือจังหวัดขอนแก่น จำนวน 568,640 คน จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 543,019 คน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 525,525 คน และจังหวัดอุดรธานี จำนวน 518,860 คน ตามลำดับ ดังตารางแสดงผลข้อมูลด้านล่าง (กรมการปกครอง, 2561)

ตารางที่ 4 จังหวัดที่มีเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่สุด 6 อันดับแรก

จังหวัด	เด็ก (คน)	เยาวชน (คน)	รวม (คน)
กรุงเทพมหานคร	1,091,301	615,809	1,707,110
นครราชสีมา	545,383	293,591	838,974
ขอนแก่น	354,745	214,165	568,640
บุรีรัมย์	353,583	189,436	543,019
นครศรีธรรมราช	345,427	180,098	525,525
อุดรธานี	335,183	183,667	518,860

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2561

แผนภูมิที่ 2 แสดงจังหวัดที่มีเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่สุด 6 อันดับแรก

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2561

จากสถานการณ์จังหวัดที่มีเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่สุด 6 อันดับแรกนี้ยังคงเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับงานและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมตั้งนั้นหน่วยงานในระดับกระทรวงจึงมีนโยบายในการสนับสนุนเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรและมีทรัพยากรที่เพียงพอต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม เช่น จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรสำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ให้มีส่วนสร้างเสริมเด็ก เยาวชน ประชาชน ให้สามารถดูแลตนเอง ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ต่อไป

มิใช่เพียงแต่ข้อมูลของเด็กเพียงอย่างเดียวเท่านั้นที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรแต่ข้อมูลของประชากรกลุ่มอื่น ๆ ยังสามารถสะท้อนถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงประชากรในอนาคตได้เช่นเดียวกัน กลุ่มประชากรกลุ่มหนึ่งที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องคือ ผู้สูงอายุ จากการสำรวจข้อมูลสถิติจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561 (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2561) พบว่า มีผู้สูงอายุจำนวน 10,666,803 คน หรือร้อยละ 16.06 จากประชากรทั้งหมดทั่วประเทศ นั่นหมายถึงจำนวนผู้สูงอายุมีประมาณกึ่งหนึ่งของเด็กและเยาวชน ดังตารางที่ 5 ด้านล่าง

ตารางที่ 5 ข้อมูลจำนวนประชากรของประเทศไทยเปรียบเทียบกับข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2561

ข้อมูลประชากรของประเทศไทย	ชาย	หญิง	รวม
จำนวนประชากร	32,556,271	33,857,708	66,413,979
จำนวนผู้สูงอายุ	4,715,598	5,951,205	10,666,803
คิดเป็นร้อยละ	14.48	17.5	16.06

ที่มา : ระบบสถิติการลงทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2561

โครงสร้างด้านประชากรไทยเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัย (Aging Society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 คือมีสัดส่วนของประชากรสูงวัยที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป 11.3 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10 และตามการคาดการณ์ประมาณประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ เมื่อพิจารณาอัตราการพึ่งพิงในปี พ.ศ. 2560 ประชากรวัยทำงาน 100 คนแบกรับภาระประชากรสูงอายุและวัยเด็ก 51 คน และคาดว่าจะเพิ่มเป็น 64 คน ในปี พ.ศ. 2570 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) ดังนั้นสังคมไทยมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์สังคมสูงวัยดังกล่าว เช่น ผู้สูงอายุต้องมีการดูแลสุขภาพร่างกายและการกินอยู่ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม เป็นต้น แม้ว่าในอีก 20 ปีข้างหน้าจะเกิดปรากฏการณ์คนสูงวัยเต็มเมืองในขณะเดียวกันควรมีการดูแลประชากรวัยเด็กและวัยเยาวชนให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพควบคู่กันไปด้วย

1.2 บริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

สำหรับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในช่วง ปี พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมามีทั้งนโยบายและสถานการณ์สำคัญ ๆ ทั้งในระดับสากลและระดับประเทศ บริบทต่าง ๆ ส่งผลต่องานพัฒนาเด็กและเยาวชน นโยบายและสถานการณ์แสดงให้เห็นแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐบาล ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน แบ่งออกเป็น (1.2.1) ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน และ (1.2.2) ด้านสถานการณ์ทางสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1.2.1 ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ด้านนโยบาย ยุทธศาสตร์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนนี้ถือว่าเป็นแนวทางในการดำเนินงานของทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน แม้ว่านโยบาย ยุทธศาสตร์หรือกฎหมายบางฉบับจะไม่ได้เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2561 ก็ตามแต่ถือว่าเป็นผลของความสืบเนื่องในสถานการณ์ด้านกฎหมายและนโยบายที่จะเข้ามาส่งเสริมเด็กและเยาวชนใน ปี พ.ศ. 2561 ซึ่งในด้านนโยบายและยุทธศาสตร์สามารถแบ่งออกเป็น นโยบายและยุทธศาสตร์ในระดับสากลและนโยบายและยุทธศาสตร์ในระดับชาติหรือท้องถิ่น ดังนี้

1.2.1.1 ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับสากล

สำหรับด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับสากลถือว่าเป็นนโยบายหรือแนวทางในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั่วทุกประเทศนำไปปรับใช้ในประเทศของตนเองทำให้การขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนมีความสอดคล้องซึ่งกันและกันในระดับสากล โดยนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สำคัญในระดับสากลสามารถยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

(1) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) คือ โครงการภายใต้องค์การสหประชาชาติ (United Nation) Sustainable Development Goals (SDGs) ซึ่งเป็นการขยายผลต่อยอดเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) โดยมองความเชื่อมโยงในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกันภายในปี ค.ศ. 2030 โดยมี 193 ประเทศ

รวมถึงไทยได้มีฉันทามติร่วมด้วย เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มีจำนวนทั้งหมด 17 เป้าหมาย ประกอบไปด้วย เป้าหมาย จำนวน 17 เป้าหมาย โดยแต่ละเป้าหมายมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (United Nations, 2018)

- (1) เป้าหมายที่ 1 จัดความยากจนในทุกรูปแบบ ทุกที่
- (2) เป้าหมายที่ 2 จัดความหิวโหย บรรลุเป้าหมายความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการที่ดีขึ้นและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน
- (3) เป้าหมายที่ 3 ทำให้แน่ใจถึงการมีสุขภาพะในการดำรงชีวิตและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในทุกช่วงอายุ
- (4) เป้าหมายที่ 4 ทำให้แน่ใจถึงการมีการศึกษาที่ได้คุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงและส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน
- (5) เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเท่าเทียมทางเพศและเสริมสร้างพลังให้แก่สตรีและเด็กหญิงทุกคน
- (6) เป้าหมายที่ 6 ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาลได้รับการจัดการอย่างยั่งยืนและมีสภาพพร้อมสำหรับใช้ทุกคน
- (7) เป้าหมายที่ 7 ทำให้แน่ใจว่าทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานที่ทันสมัย ยั่งยืน เชื่อถือได้ตามกำลังซื้อของตน
- (8) เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและทั่วถึงให้เป็นไปอย่างยั่งยืน ส่งเสริมศักยภาพการมีงานทำและการจ้างงานอย่างเต็มที่และงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน
- (9) เป้าหมายที่ 9 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปรับตัวให้เป็นอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนและทั่วถึง และสนับสนุนนวัตกรรม
- (10) เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ
- (11) เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัย ทั่วถึง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน
- (12) เป้าหมายที่ 12 ทำให้แน่ใจถึงการมีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน
- (13) เป้าหมายที่ 13 ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น
- (14) เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เป็นไปอย่างยั่งยืน
- (15) เป้าหมายที่ 15 พิทักษ์ บูรณะและส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนให้เป็นไปอย่างยั่งยืน
- (16) เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมให้สังคมมีความเป็นปกติสุข ไม่แบ่งแยก เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการเข้าถึงความยุติธรรมโดยถ้วนหน้าและสร้างให้เกิดสถาบันอันเป็นที่พึ่งของส่วนร่วม
- (17) เป้าหมายที่ 17 เสริมสร้างความเข้มแข็งในวิธีการให้เกิดผลและสร้างพลังแห่งการเป็นหุ้นส่วน

เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นเป้าหมายใหญ่ที่ประเทศไทยและนานาชาติทั่วโลกต้องการบรรลุให้ได้ภายในปีค.ศ. 2030 ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนรวมถึงภาคประชาสังคมต่างให้ความสำคัญและนำกรอบเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดนโยบายขององค์กร

2.1.1.2 ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

การพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2561 มีนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนจำนวนมากแม้ว่านโยบายและกฎหมายบางฉบับอาจจะไม่ได้เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2561 ก็ตามแต่ยังคงถือว่านโยบายและกฎหมายเหล่านั้นเป็นผลสืบเนื่องให้เกิดการพัฒนา แนวทางการดำเนินการและแก้ไขปัญหาในปี พ.ศ. 2561 เช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างนโยบาย ยุทธศาสตร์และกฎหมายที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นกรอบการพัฒนาในระยะยาวเพื่อให้เกิดการบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันยังผลการพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและสร้างความสุขของคนไทย ซึ่งวิสัยทัศน์ที่สามารถตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณาภาพแห่งอำนาจอธิรัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืนของสถาบันหลักแห่งชาติและป้องกันประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่นมีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางสังคม ทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกัน ด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ไม่เป็นภาระของโลกและสามารถเกื้อกูลประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ด้อยกว่า (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

การกำหนดยุทธศาสตร์ในระยะยาวเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยยุทธศาสตร์ชาติที่ใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะเวลา 20 ปี ประกอบไปด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง (2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับปรุงสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการของภาครัฐ โดยสาระสำคัญของแต่ละยุทธศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

- (1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายในการสร้างเสถียรภาพของประเทศ ช่วยลด และป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก รวมทั้งการสร้างเชื่อมั่นแก่กลุ่มประเทศอาเซียนและประชาคมโลกที่มีต่อประเทศไทย โดยกรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ (1) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) การปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศและพัฒนาความมั่นคงทางการเมือง ขจัดคอร์รัปชัน สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม (3) การรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยภายในตลอดจนการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล (4) การพัฒนาระบบ กลไกมาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับและรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ (5) การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการผนึกกำลังป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศ สร้างความร่วมมือกับ

ประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ (6) การพัฒนาระบบการเตรียมความพร้อมแห่งชาติและระบบการบริหารจัดการภัยพิบัติ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7) การปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวดิ่งสู่แนวนอนมากขึ้น

- (2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วจำเป็นต้องยกระดับผลิตภาพการผลิตและการใช้นวัตกรรมในการเพิ่มความสามารถการแข่งขันและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสาขาอุตสาหกรรม เกษตรและ บริการ การสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยทางด้านอาหาร การเพิ่มขีดความสามารถทางการค้าและการเป็นผู้ประกอบการรวมทั้งการพัฒนาฐานเศรษฐกิจแห่งอนาคตภายใต้กรอบการปฏิรูปและพัฒนาปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ทุกด้าน ได้แก่ โครงการพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาทุนมนุษย์และการบริหารจัดการทั้งในภาครัฐและภาคธุรกิจแห่งอนาคต ภายใต้กรอบการปฏิรูปและพัฒนาปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ทุกด้าน ได้แก่ โครงการพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาทุนมนุษย์และการบริหารจัดการทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน
- (3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและการเสริมสร้างศักยภาพ เพื่อพัฒนาคนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศ มีความพร้อมทางกาย ใจ สติปัญญา มีความเป็นสากล มีทักษะความคิดอย่างมีเหตุผล มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย มีคุณธรรม จริยธรรม รู้คุณค่าความเป็นไทย มีครอบครัวที่มั่นคง กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง การปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ การเสริมสร้างให้คนมีสุขภาวะที่ดี การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย เสริมสร้างบทบาทของสถาบันครอบครัวในการบ่มเพาะจิตใจให้เข้มแข็ง
- (4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม เพื่อเร่งกระจายโอกาสการพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้ทั่วถึง ลดความเหลื่อมล้ำไปสู่สังคมที่เสมอภาคและเป็นธรรม กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ การสร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาระบบและระบบบริหารจัดการสุขภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อสังคม ทunesทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งในชุมชน การพัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นไปตามกลไกการสนับสนุนการพัฒนา
- (5) ยุทธศาสตร์การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเร่งอนุรักษ์ฟื้นฟูและสร้างความมั่นคงบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและมีความมั่นคงด้านน้ำ รวมทั้งมีความสามารถในการป้องกันผลกระทบและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติธรรมชาติ และพัฒนามุ่งสู่การเป็นสังคมสีเขียว กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ เช่น การจัดระบบอนุรักษ์ฟื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การวางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม
- (6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับปรุงสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีขนาดเหมาะสมกับบทบาท ภารกิจ มีสมรรถนะสูง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระจายบทบาทภารกิจไปสู่ท้องถิ่นอย่างเหมาะสม มีธรรมาภิบาล กรอบแนวทางที่ต้องให้

ความสำคัญ อาทิ การปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท ภารกิจของหน่วยงานภาครัฐให้มีขนาดที่เหมาะสม การวางระบบบริหารราชการแบบบูรณาการ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการกำลังคน และพัฒนาบุคลากรภาครัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ การปรับปรุงกฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ ให้ทันสมัยเป็นธรรมและเป็นสากล การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชน ของหน่วยงานภาครัฐ การปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ (สำนักงาน เลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2561)

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี เป็นกรอบในการจัดทำนโยบายและการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลชุด ต่อ ๆ ไป ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อ การบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนา โดยมีสาระสำคัญของยุทธศาสตร์/แผนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน อาทิ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วง ชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ โดยพัฒนาเริ่มตั้งแต่ในครรภ์และต่อเนื่องไปตลอดช่วงชีวิต การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง โดยการปฏิรูปโครงสร้างและ ระบบบริหารจัดการการศึกษาในทุกระดับ การเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และการยกระดับ สถาบันการศึกษาในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี โดยมุ่งเน้นการ ป้องกันและควบคุมปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ การส่งเสริมรูปแบบการ ดำเนินชีวิตที่สนับสนุนการมีสุขภาพกายและจิตที่ดี การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย เสริมสร้าง ศักยภาพและบทบาทหน้าที่ของสถาบันครอบครัวในการบ่มเพาะ วางรากฐานการพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต จิตสำนึกสาธารณะ ควบคู่ไปกับการสร้างค่านิยมหลักของไทยให้ สมาชิกในครอบครัว สร้างความอบอุ่นและมั่นคงให้สมาชิกในครอบครัว เป็นต้น (ชานนท์ โกมลมาลย์และคณะ ,2562, น.26-27)

(2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

หลักการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2560) ยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 และยึดหลักการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตฐาน การใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม โดยจุดเปลี่ยนสำคัญในแผนพัฒนาฉบับที่ 12 จะเป็นแผนแรกที่ใช้เป็นกลไก เชื่อมโยงสู่การพัฒนาทักษะซึ่งกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่จะต้องบรรลุผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ของการ พัฒนารวมทั้งกำหนดแนวทางการพัฒนาและตัวชี้วัดและแนวทางการพัฒนาที่ต้องเชื่อมต่อถึงการปฏิบัติที่ต้อง ดำเนินการในช่วง 5 ปี โดยการกำหนดแผนงานหรือโครงการที่มีความสำคัญในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิบัติจะทำให้ระบบการจัดสรรงบประมาณ การบริหารจัดการงบประมาณแผ่นดิน กฎระเบียบวินัยทางการเงินและการคลังภาครัฐและระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาตลอดจนระบบการติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของ ภาครัฐที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก นอกจากนี้ยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีทั้งหมด 10 ยุทธศาสตร์ โดยมี 6 ยุทธศาสตร์ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และอีก 4 ยุทธศาสตร์สนับสนุนดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ แนวทางที่สำคัญประกอบไปด้วย

(1) ปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะและพฤติกรรมที่พึง

ประสงค์ อาทิ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัยและจิตสาธารณะ (2) การพัฒนาคนให้มีทักษะ ความรู้และ ความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า อาทิ ส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีการพัฒนาทักษะทาง สมองและสังคมอย่างเหมาะสม (3) ยกระดับคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต (4) ลดปัจจัย เสี่ยงด้านสุขภาพและให้ทุกภาคส่วนคำนึงถึงผลกระทบทางสุขภาพ (5) เพิ่มประสิทธิภาพการ บริหารจัดการระบบสุขภาพ ภาครัฐและปรับระบบการคลังด้านสุขภาพ (6) พัฒนาระบบการดูแล และสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัย (7) ผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วม พัฒนาประเทศอย่างเข้มแข็ง

- (2) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม แนวทางการพัฒนา ที่สำคัญ ประกอบไปด้วย (1) การเพิ่มโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายของประชากรร้อยละสี่สิบมีรายได้ ต่ำสุด สามารถเข้าถึงบริการของรัฐที่มีคุณภาพและมีอาชีพ (2) การกระจายการให้บริการภาครัฐ ทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุขและสวัสดิการที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมและทั่วถึง (3) การเสริมสร้าง ศักยภาพ ชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานทางการเงินตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาได้
- (3) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน แนวทางการพัฒนาที่ สำคัญ ประกอบด้วย (1) การบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมทั้งในด้านการคลัง (2) การเสริมสร้าง และพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและการผลิตและบริการ
- (4) ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ประกอบด้วย (1) การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสมดุลของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่าง ยั่งยืนและเป็นธรรม (2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดความมั่นคง สมดุลและยั่งยืน (3) การแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม (4) ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม (5) สนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพิ่มขีดความสามารถในการ ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (6) บริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงภัยด้านภัย พิบัติ (7) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกลไกแก้ปัญหา ความขัดแย้งด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (8) การพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ
- (5) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน แนว ทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย (1) การรักษาความมั่นคงภายในเพื่อให้เกิดความสงบในสังคม และดำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักแห่งชาติ (2) การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศ (3) การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศด้านความมั่นคง (4) การรักษาความมั่นคงและ ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (5) การบริหารจัดการความมั่นคงเพื่อการพัฒนา
- (6) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพตมิชอบและธรรมาภิบาลใน สังคม แนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย (1) ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงาน บทบาท ภารกิจ และคุณภาพบุคลากรภาครัฐให้มีความโปร่งใส ทันสมัย คล่องตัวมีขนาดที่เหมาะสม (2) ปรับปรุง กระบวนการงบประมาณและสร้างกลไกในการติดตามตรวจสอบการเงิน การคลัง ภาครัฐเพื่อให้ จัดสรรค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ (3) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐในการจัดการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (4) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น (5) ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพตมิชอบ (6) ปฏิรูปกฎหมายและ

กระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัย เป็นธรรมและสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ

- (7) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์ แนวทางการพัฒนาสำคัญประกอบด้วย (1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่ง (2) การสนับสนุนการพัฒนาระบบขนส่ง (3) การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ (4) การพัฒนาด้านพลังงาน (5) การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล (6) พัฒนาระบบน้ำประปา
- (8) ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม แนวทางการพัฒนาที่สำคัญประกอบด้วย (1) เร่งส่งเสริมการลงทุนวิจัย พัฒนาและผลักดันสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เชิงสังคม (2) พัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการทางเทคโนโลยี (3) พัฒนาสภาวะแวดล้อมของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม ด้านบุคลากรวิจัย
- (9) ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เมืองและพื้นที่ทางด้านเศรษฐกิจ แนวทางการพัฒนาสำคัญประกอบด้วย (1) การพัฒนาภาคเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กระจายตัวอย่างทั่วถึง (2) การพัฒนาเมือง (3) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ
- (10) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา แนวทางการพัฒนาที่สำคัญประกอบด้วย (1) ขยายความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนกับมิตรบางประเทศและแสวงหาตลาดใหม่สำหรับสินค้าและบริการ (2) พัฒนาความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่งโลจิสติกส์และโทรคมนาคมในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค (3) การพัฒนาและส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ การบริการและการลงทุนที่โดดเด่นในภูมิภาค (4) ส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย (5) เปิดประตูการค้าและพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทั้งในอนุภูมิภาคและภูมิภาคที่มีความเสมอภาคกัน (6) สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศในอนุภูมิภาคและนานาชาติประเทศ (7) เข้าร่วมเป็นภาคีความร่วมมือระหว่างประเทศโดยมีบทบาทที่สร้างสรรค์ (8) ส่งเสริมความร่วมมือกับภูมิภาคและนานาชาติในการสร้างความมั่นคงในทุกด้านที่เกี่ยวกับเรื่องความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน (9) บูรณาการภารกิจด้านความร่วมมือระหว่างประเทศและด้านต่างประเทศ (10) ส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวภายในประเทศที่สำคัญ

หัวใจสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 คือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศไทย คือ “ระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง สังคมที่มีคุณภาพ สภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ได้แก่ (1) การเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนและการเสริม สร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย ให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง ตั้งแต่การพัฒนากลุ่มเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิตและทักษะ ทางสังคม เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีของคนไทยทุกช่วงวัย เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย การ เตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และการเสริมสร้างให้คนมีสุขภาพดี (2) การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ โดยมุ่งเน้นการยกระดับ คุณภาพการให้บริการทางสังคมอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะด้านการศึกษาและสาธารณสุข (ชานนท์ โกมลมาลย์และคณะ, 2562, น.27-28)

(3) Thailand 4.0 โมเดลการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

นโยบายหรือรูปแบบ Thailand 4.0 โมเดลการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, 2560) ในอดีตที่ผ่านมา ถือว่าประเทศไทยได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบเศรษฐกิจหลายครั้ง โดยเริ่มจาก “Thailand 1.0” เน้นภาคอุตสาหกรรมไปสู่ “Thailand 2.0” ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา โดยการใช้ประโยชน์จากค่าจ้างแรงงานราคาถูกและทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มุ่งเน้นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าเป็นสำคัญจากนั้นประเทศไทยจึงเริ่มก้าวเข้าสู่ “Thailand 3.0” ในปัจจุบันที่เน้นอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้นโดยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อมาใช้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศแต่อย่างไรก็ดีกับประเทศไทยต้องเจอกับดักทรายได้ปานกลางและกับดักความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่งและกับดักความไม่สมดุลของการพัฒนา ดังนั้นประเด็นท้าทายของประเทศไทยจึงนำไปสู่การปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อก้าวข้ามจาก “Thailand 3.0” ไปสู่ “Thailand 4.0” ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในควบคู่กับการเชื่อมโยงประชาคมโลกตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการกำหนดเป้าหมายครอบคลุมในทั้งหมด 4 มิติ คือ (1) ความมั่งคั่งทางด้านเศรษฐกิจ เป็นระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ (2) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม เป็นสังคมที่เดินไปด้วยกัน ไม่ทอดทิ้งใครข้างหลัง ด้วยการเติมเต็มศักยภาพผู้คนในสังคมเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมและฟื้นความสมานฉันท์และความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคมให้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง (3) การยกระดับคุณค่าของมนุษย์ด้วยการพัฒนาไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21” ควบคู่ไปกับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ อย่างเต็มรูปแบบ (4) การรักษาสีเขียว เป็นสังคมที่นำอยู่ มีระบบเศรษฐกิจที่สามารถปรับสภาพตามภูมิอากาศ ควบคู่ไปกับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ อย่างเต็มรูปแบบ

นโยบาย Thailand 4.0 ประกอบด้วย 5 วาระขับเคลื่อน Thailand 4.0 ประกอบไปด้วย 5 วาระที่สำคัญ ประกอบไปด้วย วาระที่ 1 การเตรียมคนไทย 4.0 เพื่อก้าวสู่โลกที่หนึ่ง วาระที่ 2 พัฒนาศักยภาพเทคโนโลยีอุตสาหกรรมแห่งอนาคต วาระที่ 3 การบ่มเพาะผู้ประกอบการและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนนวัตกรรม วาระที่ 4 การเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศผ่านกลไกของ 18 กลุ่มจังหวัดและ 76 จังหวัด วาระที่ 5 บูรณาการอาเซียนเชื่อมประเทศไทยสู่ประชาคมโลก

วาระที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากที่สุดคือ “วาระที่ 1 การเตรียมคนไทย 4.0” สู่โลกที่ 1 ซึ่งจะครอบคลุมการปรับเปลี่ยนใน 4 มิติ ดังนี้ (1) การปรับเปลี่ยนคนไทยจาก Thai-Thai กลายเป็นคนไทยแบบ Global Thai ที่มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยพร้อมกับการมีกรอบความคิดที่เป็นสากล และสามารถยืนอย่างมีศักดิ์ศรีบนเวทีโลก (2) การปรับเปลี่ยนคนไทยจาก Analog Thai กลายเป็นคนไทยที่เป็น Digital Thai เพื่อให้สามารถดำรงชีวิต เรียนรู้ ทำงาน และประกอบธุรกิจ ทั้งในโลกของความเป็นจริงและโลกเสมือนจริงได้ (3) เพื่อให้สามารถอยู่ใน Global Digital Platform ที่มีชุดของโอกาส ภัยคุกคาม เงื่อนไขและข้อจำกัดชุดใหม่จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนคนไทยจากคนไทยที่มีความรู้และทักษะที่จำกัดเป็นคนไทยที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม (4) ปรับเปลี่ยนคนไทยให้มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสังคม

(4) แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2561) เป็นยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 เพื่อเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยมีเป้าหมายหลักให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมตาม

ช่วงวัย ทั้งทางด้านสุขภาพกายใจอารมณ์ สังคมและสติปัญญาที่ดี มีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 รวมทั้งมีความเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ที่สามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลก มีความรับผิดชอบตนเอง มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

ทิศทางของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 เน้นให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งทางด้านสุขภาพกายใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีทักษะการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 รวมทั้งมีความเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ที่สามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก มีความรับผิดชอบตนเอง มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและมีส่วนร่วมในฐานะภาคีที่มีพลังในกระบวนการทางสังคมซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งของเด็กและเยาวชน โดยมีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้ (1) ยึดเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา (2) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบจุลภาค ได้แก่ ครอบครัว สถาบัน ศาสนา สถาบันการศึกษา ชุมชน สื่อ และภาคส่วนอื่นที่มีความใกล้ชิดกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยตรง (3) ส่งเสริมให้ระบบปฏิสัมพันธ์เกิดความเข้มแข็ง การมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงระหว่างภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในทุกกระดับ (4) ส่งเสริมให้ระบบภายนอกส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน อันได้แก่ สื่อ หลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะทางการสื่อสารระหว่างช่วงวัย (5) พัฒนาประสิทธิภาพของ “ระบบมหภาค” ได้แก่ กลไกทางกฎหมายด้านการปกป้องและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 มีวิสัยทัศน์ คือ “เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีพัฒนาการเหมาะสมตามช่วงวัย เป็นพลเมืองสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในฐานะภาคีที่มีพลังในกระบวนการพัฒนา” ซึ่งมียุทธศาสตร์ ทั้งหมด 5 ยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้ (1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชน (2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ (3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน (4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน (5) การพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

การขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้นำกรอบแนวคิดการจัดทำแผนเชิงยุทธศาสตร์ แนวคิดการบริหารแบบมุ่งสัมฤทธิ์ การมองอนาคต การทบทวนสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยร่วมเป็นภาคี นโยบาย กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง สถานการณ์ แนวโน้มเด็กและเยาวชนทั้งในบริบทโลกและประเทศไทย โดยมีแนวทางการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ ดังต่อไปนี้ (1) เสริมสร้างและพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญของแผนเด็กและเยาวชนแห่งชาติรวมถึงการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนแผนไปยังการปฏิบัติ (2) การบูรณาการประสานการปฏิบัติแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติกับแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกัน (3) มีการผลักดันให้มีตัวชี้วัดที่มุ่งเป้าหมายเชิงบูรณาการและงบประมาณเชิงบูรณาการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนทุกหน่วยงาน โดยการจัดประชุมหารือและจัดทำข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานส่วนกลาง (4) การบูรณาการและประสานคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในระดับชาติ และ (5) กำหนดบทบาทหน่วยงานและภาคีเครือข่ายทุกระดับในการขับเคลื่อน แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ไปสู่การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ (6) การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการเพื่อการสนับสนุนการดำเนินการ เช่น ระบบพี่เลี้ยง ระบบสนับสนุนการปฏิบัติงาน รวมทั้งระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติให้บรรลุเป้าหมาย (7) การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านเด็กและเยาวชนในประเด็นต่าง ๆ ทั้งการส่งเสริม การแก้ไขปัญหา การปกป้องและ

คุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อใช้ในการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์

(5) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี เพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

ผลของการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี 2552-2559 พบว่า ประเทศไทยนั้นประสบผลสำเร็จในหลายด้าน และยังมีอีกหลายด้านที่เป็นปัญหายังคงเป็นปัญหาต้องแก้ไขแบบเร่งด่วน ประกอบไปด้วย (1) โอกาสทางการศึกษา พบว่ามีเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่มีปัญหาเหลื่อมล้ำกัน นอกจากนี้ยังพบว่า มีจำนวนแรงงานที่มีการศึกษาดำรงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่จำนวนมากจึงต้องเร่งการดำเนินการเพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตอย่างเร่งด่วน (2) ด้านคุณภาพการศึกษา ผลการพัฒนายังคงเป็นสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจเนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมากและต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย และนอกจากนี้คุณภาพของแรงงานที่มีอายุมากกว่าสิบห้าปีขึ้นไปยังคงไม่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษายังคงมีสัดส่วนน้อยกว่ากลุ่มผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญทำให้ขาดแคลนแรงงานระดับกลาง ส่วนแรงงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นในทุกปีแต่กลับไม่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานส่งผลให้มีผู้ว่างงานจำนวนมากจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนและกำลังแรงงานที่มีทักษะและคุณลักษณะที่พร้อมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทักษะของผู้เรียนในทุกช่วงวัยเพื่อความพร้อมในการตอบสนองความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคนเพื่อวางแผนเป้าหมายทางการศึกษา เพื่อการผลิตกำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน และ (3) ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการและการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา ซึ่งยังถือว่าเป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างที่ต้องการได้รับการปรับปรุงและแก้ไขเป็นลำดับแรกโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการ สนับสนุนและลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐ

ด้วยเหตุนี้วิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับ ปี พ.ศ. 2560-2579 คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ (1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดีมีคุณลักษณะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ (3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคีและร่วมมือผนึกกำลังสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำในประเทศลดลง โดยแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของประเทศไทย เป้าหมายประกอบไปด้วย (1) คนทุกช่วงวัยมีความรักในสถาบันหลักของชาติและยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (2) คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษได้รับการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ (3) คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีเป้าหมายประกอบไปด้วย (1) กำลังคนมีทักษะที่จำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ (2) สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน (3) การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายดังต่อไปนี้ (1) ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทยและทักษะคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (2) คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และสามารถพัฒนาชีวิตได้ตามศักยภาพ (3) สถานศึกษาทุกระดับสามารถจัดกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน (4) แหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรมและสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพ และมาตรฐานและประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ (5) ระบบกลไกการวัด การติดตาม และการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ (6) ระบบการผลิตครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ได้มาตรฐานระดับสากล (7) ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา มีเป้าหมายดังต่อไปนี้ (1) ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ (2) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย (3) ระบบข้อมูลรายบุคคล และสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้องเป็นปัจจุบันเพื่อกำหนดแผนการบริหารจัดการศึกษา การติดตามประเมินและรายงานผล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายคือ (1) คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรมและนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ (2) หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรมและการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ (3) การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการศึกษา มีเป้าหมายดังนี้ (1) โครงสร้าง บทบาทและระบบการบริหารจัดการศึกษามีความคล่องตัวชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ (2) ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (3) ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่ (4) กฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษารองรับลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน สถานศึกษาและความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ (5) ระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจและส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ

สำหรับการติดตามประเมินผลแผนการศึกษาแห่งชาติ ตามแนวคิดและหลักการติดตามประเมินผลเป็นการติดตามที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน ทั้งการประเมินผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบโดยแต่ละหน่วยงานประเมินผลการดำเนินงานของตนเองควบคู่กันไปกับการให้หน่วยงานกลางประเมิน มีหลักเกณฑ์การติดตามและประเมินผลตัวชี้วัดที่ชัดเจน โปร่งใส มีมาตรฐานและถูกต้องตามหลักวิชาการ แนวทางการติดตามการประเมินผลจึงประกอบไปด้วย (1) การประเมินบริบทก่อนเริ่มโครงการ ประเมินระหว่างการทำโครงการและประเมินหลังการดำเนินงานตามแผนเสร็จสิ้น (2) วางระบบการประเมินระดับกระทรวง ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค จังหวัดและเขตพื้นที่เพื่อเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการแต่ละระดับกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (3) ส่งเสริมให้เกิดการประสานความร่วมมือ

ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ (4) จัดให้หน่วยงานหรือองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นกลางเป็นผู้ประเมิน (5) จัดเวทีสาธารณะให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียแสดงความคิดเห็น (6) นำเสนอผลการติดตามและประเมินผลการศึกษาแห่งชาติให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

(6) แผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560-2569

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560-2569 (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และนโยบาย กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559) นำมาใช้ในการสร้างกลไกขับเคลื่อนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินการให้ประชาชนทราบและมีกลไกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม วิธีการและกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การกำหนดผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการลงประชามติ การกำหนดแนวทางส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการจัดทำแนวทางการดำเนินงานประชาคมท้องถิ่นให้มีความชัดเจนทั้งในด้านรูปแบบกระบวนการและการสนับสนุนงบประมาณและจะต้องมีการบูรณาการแผนชุมชนสู่ระบบงบประมาณของท้องถิ่น โดยให้มีความสัมพันธ์กันระหว่างแผนชุมชน แผนท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัดรวมไปถึงแผนในระดับต่าง ๆ และจะต้องมีการกำหนดมาตรฐานกลางเพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

ซึ่งหากพิจารณาจากแผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560-2569 ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมและพัฒนาบริการสาธารณะของท้องถิ่นที่มีคุณภาพเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งมีกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นกลุ่มเด็กและเยาวชนดังต่อไปนี้

- (1) ร่วมสนับสนุนการพัฒนาทุนมนุษย์ในระดับท้องถิ่นเพื่อเป็นกำลังหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นเพื่อการพึ่งพาตนเองและรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขัน โดยการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากโรงเรียนอื่น ๆ โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างขีดความสามารถด้านอาชีพ การมีทักษะสากลของนักเรียน การมีสุขภาพดี แข็งแรงและความสมบูรณ์พร้อมในการเป็นผู้นำแนวคิดทางประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์เด็กและเล็กทุกแห่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการพัฒนาศาลาการที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาเด็ก ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือท้องถิ่นที่มีศักยภาพทางการเงินในการสร้างศูนย์พัฒนาอัจฉริยภาพและพัฒนาการเด็กในระดับสากลในทุกจังหวัด มิใช่เพียงแต่ยกระดับปฐมวัยที่ต้องเตรียมความพร้อมเท่านั้นแต่ยังหมายรวมถึงการจัดการศึกษาของท้องถิ่นเพื่อเปิดสอนระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาโดยการนำร่องในท้องถิ่นที่มีศักยภาพ
- (2) สร้างกลไกมาตรการรองรับการขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมสร้างสวัสดิการ สังคมเสริมความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมระดับพื้นที่ คือ การส่งเสริมการจัดการศึกษา กิจกรรมนันทนาการและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเสริมความความมั่นคงของชีวิตและการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองทางความรู้อย่างต่อเนื่อง พร้อมส่งเสริมการจัดสร้างห้องสมุดประชาชนมาตรฐานและทันสมัยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการพัฒนาการบริการสาธารณะของท้องถิ่นผ่านการร่วมดำเนินการของเอกชนหรือหน่วยงานรัฐที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริการประชาชนจากการศึกษา วิเคราะห์ แนวทางความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน ตามกฎหมายและแนวทางส่งเสริมการพัฒนาของรัฐ เอกชนและเสริมสร้างความร่วมมือเชิงนโยบายของกระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อนำแนวทางประชารัฐมาใช้ในการร่วมมือกัน

เพื่อการพัฒนาภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะการบริการประชาชนหรือการมีส่วนร่วมเสริมสร้างการบริการสาธารณสุข

(7) แผนหลักสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 2561-2563

แผนหลักสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 2561-2563 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) แนวนโยบายในช่วง พ.ศ. 2561-2563 กำหนดให้ สสส. ดำเนินการต่อเนื่องจากแผนหลักโดยใช้แนวทาง เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ 10 ปีเพื่อการบูรณาการการทำงานและมุ่งเน้นความเป็นธรรมทางสุขภาพ การตอบสนองแนวนโยบายการปฏิรูปสังคมและเศรษฐกิจตามทิศทางยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญและแผนชาติ ควบคู่กับการสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งเน้นความสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพในกลุ่มประชากรกลุ่มต่าง ๆ อาทิ กลุ่มเปราะบาง กลุ่มวัย การเตรียมความพร้อมของประชาชนและระบบให้เหมาะสมกับประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

วิสัยทัศน์ คือ “ทุกคนบนแผ่นดินไทย มีขีดความสามารถ สังคม สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาวะ” โดยมีพันธกิจคือ “จุดประกาย กระตุ้น สาน และเสริมพลัง บุคคลและองค์กรทุกภาคส่วนให้มีขีดความสามารถและสร้างสรรค์ระบบสังคมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะ” ซึ่งยุทธศาสตร์หลักคือสามพลัง ประกอบไปด้วย พลังทางปัญญา พลังทางสังคมและพลังนโยบาย เป็นยุทธศาสตร์หลักสำหรับการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขปัญห สุขภาวะที่ยากและสำคัญในสังคมไทยอย่างสร้างสรรค์ที่กองทุนใช้อย่างได้ผลเสมอมา กองทุนยังคงใช้ยุทธศาสตร์นี้เป็นยุทธศาสตร์หลักต่อไป

แผนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว จากการดำเนินงานช่วงปี 2561-2563 แผนให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ “สามพลัง” ประกอบไปด้วย พลังทางปัญญา พลังทางสังคมและพลังนโยบายซึ่งถือว่าเป็นยุทธศาสตร์หลักสำหรับการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขปัญห สุขภาวะที่ยากและสำคัญที่จะสามารถพัฒนาสังคมไทยได้อย่างสร้างสรรค์ สำหรับแผนสุขภาวะของเด็กในการดำเนินงานช่วงปี 2561-2563 นั้นพิจารณาจากสถานการณ์เด็ก เยาวชนและครอบครัวโดยเฉพาะเด็กและครอบครัวที่เปราะบาง การใช้ความรุนแรงในสังคมและครอบครัวหมายรวมไปถึงเด็กต่างชาติและเด็กย้ายถิ่นที่ยังไม่สามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐได้ โดยยุทธศาสตร์ด้านเด็ก เยาวชนและครอบครัว ประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์ทั้งหมด 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างพลังภาคียุทธศาสตร์และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัวเพื่อให้เด็ก เยาวชนและครอบครัวได้รับการพัฒนาศักยภาพจากการมีส่วนร่วมของภาคียุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 สนับสนุนการรวบรวม พัฒนาองค์ความรู้และจัดการความรู้เพื่อสร้างความรอบรู้สุขภาพให้เด็กและเยาวชน ยุทธศาสตร์ที่ 3 สนับสนุนการสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความตระหนักที่ถูกต้องในการพัฒนาเด็ก เยาวชนและครอบครัว และ ยุทธศาสตร์ที่ 4 เสริมสร้างพลังการทำงานใน สสส. เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของภาคีโดยเน้นผลลัพธ์เชิงพฤติกรรมสุขภาวะอย่างเป็นรูปธรรม ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนนั้นแผนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัวได้จัดสรรงบประมาณในระยะ 3 ปี ดังต่อตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แสดงงบประมาณ ปี พ.ศ. 2561-270

งบประมาณในระยะ 3 ปี	งบประมาณ (ล้านบาท)		
	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563
แผนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว	290	270	270

ที่มา : แผนหลัก สสส. 2561-2563 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)

จากนโยบาย ยุทธศาสตร์และกฎหมายทั้งในระดับสากลและระดับชาติรวมทั้งระดับท้องถิ่นจะสามารถสังเกตได้ว่าล้วนแล้วแต่ส่งผลกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งสิ้น ซึ่ง กฎหมาย นโยบายและยุทธศาสตร์ถือว่าเป็นแนวทางในการดำเนินงานทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในทุกด้านโดยเฉพาะนโยบายและกฎหมายในระดับท้องถิ่นกับการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

(8) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษานั้นถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไข โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 54 วรรคหกให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาอันเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสมีความรู้ความสามารถพัฒนาตนเองให้พ้นจากความเหลื่อมล้ำได้อย่างยั่งยืนรวมทั้งพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครูซึ่งจะเป็นผู้ให้ความรู้แก่ผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้ด้วยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษานับเป็นกองทุนแรกในประวัติศาสตร์ที่ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 258 จ. และมาตรา 261

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2561 และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2561 โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 14 พฤษภาคม 2561 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2561 กองทุน ฯ มีวัตถุประสงค์หลัก คือ การส่งเสริม พัฒนาและสนับสนุนเงินค่าใช้จ่ายให้แก่เด็กและเยาวชนซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสจนสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา สนองความต้องการทางด้านกำลังแรงงานและการยกระดับความสามารถของคนไทย (กองทุนเสมอภาคทางการศึกษา, 2561)

ยกตัวอย่างการดำเนินงานของกองทุนความเสมอภาคทางการศึกษา ในปี พ.ศ. 2561 เช่น โครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษามีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลเด็กปฐมวัยของไทยที่ประกอบด้วยข้อมูลเด็กปฐมวัยระยะยาว ข้อมูลความพร้อมในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา และเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลของเด็กปฐมวัยจากหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง (2) เพื่อพัฒนาเครือข่ายวิชาการทั้งในและต่างประเทศและสร้างงานวิจัยและองค์ความรู้ที่นำไปสู่การปฏิบัติและจัดทำข้อเสนอนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในกลุ่มเด็กปฐมวัย (3) เพื่อยกระดับคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ด้อยคุณภาพ ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน และการดูแล-พัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ (4) เพื่อวิจัยและพัฒนาข้อเสนอการจัดตั้งสถาบันต้นแบบในการผลิตและพัฒนาครูปฐมวัย ครูผู้ช่วย และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย โครงการนี้อยู่ในช่วงเริ่มต้นดำเนินงาน ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับทิศทางการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา และเริ่มต้นสำรวจความพร้อมในการเข้าเรียนของเด็กปฐมวัยสำหรับประเทศ นำร่องใน 6 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ศรีสะเกษ ระยอง จันทบุรี ภูเก็ต และมหาสารคามโดยผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อเดินหน้าโครงการอย่างสมบูรณ์ อาทิ เกิดฐานข้อมูลเด็กปฐมวัยระยะยาว (Longitudinal Database) ในพื้นที่ 10 จังหวัดต้นแบบของ กสศ. และฐานข้อมูลความพร้อมในการเข้าเรียนต่อระดับประถมศึกษาของเด็กปฐมวัย 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร ขณะที่สถานพัฒนา

เด็กปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการยกระดับให้มีศักยภาพในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการดูแล พัฒนาเด็กปฐมวัยจำนวน 300 แห่ง เด็กปฐมวัยได้รับประโยชน์จำนวน 60,000 คน และเกิด เครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยวิชาการทั่วประเทศ หมายรวมถึงหน่วยงานทั้งในและ ต่างประเทศด้วย (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2561)

(9) พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558 และร่างพระราชบัญญัติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

สถานการณ์ปัจจุบันของการบังคับใช้ พระราชบัญญัติหอพักจากข้อกำหนดผู้อยู่อาศัยซึ่งจะต้องเป็น นักศึกษาอายุไม่เกิน 25 ปีเท่านั้นซึ่งหากพิจารณาจากความเป็นจริงกลับพบว่า จำนวนนักเรียน นักศึกษาลดลง ไปมากส่งผลให้ผู้ประกอบการหอพักไม่สามารถประกอบกิจการและปฏิบัติตามกฎหมายได้ดังนั้นจึงได้เสนอให้ มีการปรับเปลี่ยนกฎหมายเพื่อสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2542 แผนปฏิบัติการ กำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและ ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้โอนอำนาจในการกำกับดูแลการ ประกอบกิจการหอพักให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ.2558 ขึ้นและกำหนดสาระสำคัญที่แตกต่างไปจากพระราชบัญญัติหอพักฉบับเดิมอย่างมาก

ต่อมาเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปจึงการเสนอเพื่อเปลี่ยนแปลงและแก้ไขพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558 อันเนื่องมาจากมีบทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ไม่สอดคล้องกับ ระบบการศึกษาตลอดชีวิตตามวัย อย่างมีคุณภาพเพื่อความมั่นคงในชีวิตและเพื่อส่งเสริมกิจการของผู้ ประกอบกิจการของผู้ประกอบการหอพักให้สามารถรับผู้พักที่ไม่อยู่ในสถานศึกษาได้ จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้ โดยมีหลักการแก้ไขดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงข้อเสนอเพื่อเปลี่ยนแปลงและแก้ไขพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558

เดิม	แก้ไขเป็น
แก้ไขนิยามคำว่า “ผู้พัก” และ “สถานศึกษา” (ม. 4) พ.ร.บ.หอพัก พ.ศ. 2558 “ผู้พัก” หมายความว่า ผู้ซึ่งอยู่ระหว่างการ ศึกษาในสถานศึกษา	พ.ร.บ.หอพัก พ.ศ. 2558 “สถานศึกษา” หมายความว่า โรงเรียน พ.ร.บ.หอพัก พ.ศ. 2558 “สถานศึกษา” หมายความว่า โรงเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษา ในระบบตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้ ไม่ หมายความว่าสถาบันหรือมหาวิทยาลัยของรัฐที่จัดการศึกษา ในระดับอุดมศึกษา <u>ร่าง พ.ร.บ.หอพัก (ฉบับที่ ..) พ.ศ. “สถานศึกษาโรงเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัยที่จัดการ ศึกษาในระบบกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ</u>
แก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริม กิจการหอพัก (ม.14 วรรคหนึ่ง)	เพิ่มปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง
แก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริม กิจการหอพัก กทม. (ม. 22 วรรคหนึ่ง)	เพิ่มผู้แทนผู้ประกอบการหอพัก เป็นกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ

เดิม	แก้ไขเป็น
แก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริมกิจการหอพักจังหวัด (ม. 23)	เพิ่มผู้แทนผู้ประกอบการหอพัก เป็นกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ
แก้ไขให้หอพักเอกชนสามารถรับผู้พักที่อยู่ในระหว่างการศึกษาชั้นพื้นฐานได้ (ม. 36 วรรคหนึ่ง)	หอพักเอกชน ไม่สามารถรับผู้พักที่อยู่ในระหว่างการศึกษาชั้นพื้นฐานได้ เว้นแต่ หอพักเอกชนที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับสถานศึกษาให้รับผู้พักซึ่งอยู่ระหว่างการศึกษาชั้นพื้นฐานได้ด้วย
กำหนดให้สถานศึกษาที่มีหอพักอยู่ภายใต้การกำกับดูแล หรือมีหอพักโดยให้ผู้อื่นบริหารจัดการกิจการของหอพักภายใน สถานศึกษา โดยไม่ได้รับอนุญาตมาดำเนินการยื่นคำขอใบอนุญาต	เพื่อกำหนดให้สถานศึกษาที่มีหอพัก หรือหอพักอื่น โดยให้ผู้อื่นบริหารจัดการของหอพักภายใต้สถานศึกษา

การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติหอพัก ถือว่าเป็นการถ่ายโอนให้กับกระทรวงมหาดไทยและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลหอพักในท้องถิ่นโดยใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อตรวจตรา ซึ่งมีหอพักทั้งหมดประมาณ 14,000 หอพักจากทั่วประเทศ หลังจากที่มีการมอบหมายงานให้กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แล้ว กระทรวงมหาดไทยจึงได้แจ้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดต่าง ๆ และส่วนของท้องถิ่นเพื่อทราบและดำเนินการโดยให้กรมการส่งเสริมกรมปกครองส่วนท้องถิ่นจัดอบรมเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่ต้องปฏิบัติงานรวมถึงการเตรียมโครงสร้างบุคลากรและงบประมาณสำหรับการถ่ายโอนเพื่อปฏิบัติให้เกิดความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนในการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ประกอบการหอพักจึงต้องมีความเข้าใจและพร้อมปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวซึ่งหอพักมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียน นักศึกษาในสังคมเป็นอย่างมากมีทั้งสิ่งที่ดีงามและไม่ดีงามเกิดขึ้นควบคู่กับการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในหอพัก ดังนั้นการเข้ามามีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ใกล้ชิดเด็กและเยาวชนระหว่างอยู่หอพักจะมีส่วนช่วยป้องกันคุ้มครองสวัสดิภาพและลดปัญหาสังคมที่อาจเกิดขึ้นจากกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่หอพักได้ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายเรื่องหอพักนั้นมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2.2 ด้านสถานการณ์ทางสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

สำหรับสถานการณ์ทางสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน อันเป็นประเด็นสำคัญในช่วงปี พ.ศ. 2561 นั้น ประกอบไปด้วย (1) สถานการณ์ทางด้านเทคโนโลยีและเอไอที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน (2) สถานการณ์ผู้สูงวัยในประเทศไทยที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชน (3) สถานการณ์ด้านการพนันออนไลน์และเกมออนไลน์ในกลุ่มเด็กและเยาวชน (4) สถานการณ์ด้านแรงงานและการค้ามนุษย์ในกลุ่มเด็กและเยาวชน (5) สถานการณ์ความร่วมมือภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน และ (6) สถานการณ์การอุ้มบุญผิดกฎหมาย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.2.1 สถานการณ์ทางด้านเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (AI: Artificial intelligence) ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

ในช่วง ปี พ.ศ. 2561 สถานการณ์ทางด้านเทคโนโลยีและไอส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนอย่างยิ่ง มีภาคีเครือข่ายจำนวนมากที่ให้ความสนใจและจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนให้รู้เท่าทันเทคโนโลยี โดยยังคงสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาคนเพื่อเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) เนื่องจากเศรษฐกิจปัจจุบันถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ประเทศไทยในอีกไม่กี่ปีข้างหน้ามีความเสี่ยงที่แรงงานจะถูกระบบอัตโนมัติและปัญญาประดิษฐ์เข้ามาแทนที่ซึ่งหากปรับตัวไม่ทันอาจจะไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้ ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนทิศทางการศึกษาเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น (Thai PBS news, 2561) ยกตัวอย่างเช่น

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ดำเนินงานโครงการ Coding Thailand ดำเนินการห้องเรียนออนไลน์ที่สามารถผสมผสานความรู้ด้านความบันเทิงเพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้วิทยาการคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานแก่เยาวชนในยุคดิจิทัล รวมทั้งการฝึกฝนกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบอันเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนากำลังคนด้านดิจิทัลและเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเป็นประเทศเศรษฐกิจที่สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ โดยโครงการนี้บูรณาการความร่วมมือกับองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรซึ่งเป็นศูนย์รวมการเรียนรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ของเยาวชนชั้นนำของโลกและหน่วยงานพันธมิตรเอกชน เช่น ไมโครซอฟท์ ซิสโก้ กูเกิ้ล (กรุงเทพธุรกิจ, 2561)

กรณีตัวอย่าง บริษัท ไมโครซอฟท์ ประเทศไทย จำกัด ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และสถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล จัดกิจกรรม Hour of Code Thailand 2018 ส่งเสริมเยาวชนผ่านการเขียนโค้ดขั้นพื้นฐานและการเรียนรู้การพัฒนาในอนาคตในยุค AI First ตามแนวคิด AI for Thai เนื่องจาก AI กำลังเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การส่งเสริมเยาวชนทุกคนให้ได้รับโอกาสในการเรียนรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามขีดจำกัดในยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลได้สำเร็จ ทั้งยังถือเป็นอีกหนึ่งกิจกรรม ที่ไมโครซอฟท์ให้ความร่วมมือกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เขียนโค้ดหรือภาษาคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานเพื่อต่อยอดการเรียนรู้ในอนาคต ทั้งนี้รวมไปถึงการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะเชิงดิจิทัลที่จำเป็นให้แก่เยาวชน และ ในปี พ.ศ. 2561 บริษัทไมโครซอฟท์ มุ่งบประมาณสามล้านบาทในการขยายโครงการ “Youth Spark” ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกคนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชน บุคคลทั่วไปได้รับทักษะและความรู้ที่จำเป็นเพื่อสร้างให้เยาวชนเหล่านั้นเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจดิจิทัลต่อไปในอนาคต (บริษัท ไมโครซอฟท์ ประเทศไทย จำกัด, 2561)

บริษัทซัมซุง จัดโครงการเพื่อสังคมด้านการศึกษาที่มีชื่อว่า “ห้องเรียนแห่งอนาคต” โดยการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่เด็กและเยาวชนผ่านนวัตกรรมการเรียนรู้แบบใหม่เพื่อการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัลได้ โดยการใช้ชุดทักษะที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้และปรับตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เชื่อมโยงกับการเรียนการสอนในสาขา STEM ที่มุ่งการใช้ความรู้ในสาขาเทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์มาบูรณาการเข้าด้วยกันในการแก้ปัญหาในการเรียน การดำเนินชีวิต และการทำงาน โดยปัจจุบันนี้โครงการได้มอบแรงบันดาลใจให้กับเด็กและเยาวชนจาก 93 ประเทศทั่วโลก จำนวน 1,400,000 คน จาก 3,200 โรงเรียนโดยโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการจะได้รับ

การสนับสนุนจากชมรมฯในทุกด้าน ทั้งองค์ความรู้สำหรับการพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยีสำหรับการพัฒนาห้องเรียนให้ทันสมัย (Aripfan, 2018)

นอกจากนี้ยังมีโครงการ “Young al Robotics” ขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกรุงเทพและกองทุน ดร. สุพงษ์ ลิ้มธนากุล เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีทักษะในการเขียนโค้ดสำหรับ AI ซึ่งถือว่าเป็นภาษาแห่งโลกอนาคตเพราะปัจจุบันการใช้โค้ดเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐานของเยาวชนเหมือนวิชาหลักอื่นๆ ซึ่งโครงการนี้เป็นการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการโดยมีการมอบชุดหุ่นยนต์กับครูผู้สอนและนักเรียนของโรงเรียนต้นแบบ รวมไปถึงการขยายฐานกลุ่มโรงเรียนในการสร้างหุ่นยนต์เป็นเวลา 3 ปีอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561 ไปจนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2564 หัวข้อการอบรมเน้นไปที่ระบบ ROS ที่เป็นระดับเบื้องต้นผู้เริ่มใช้งานกระทั่งสามารถพัฒนาได้ด้วยตนเอง ซึ่งความรู้ด้านการเขียน AI Coding จะช่วยให้เยาวชนรู้เท่าทันวิวัฒนาการของดิจิทัลและจัดการกับปัญหาประดิษฐ์ รวมไปถึงการอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีอย่างยั่งยืน (มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ 2561)

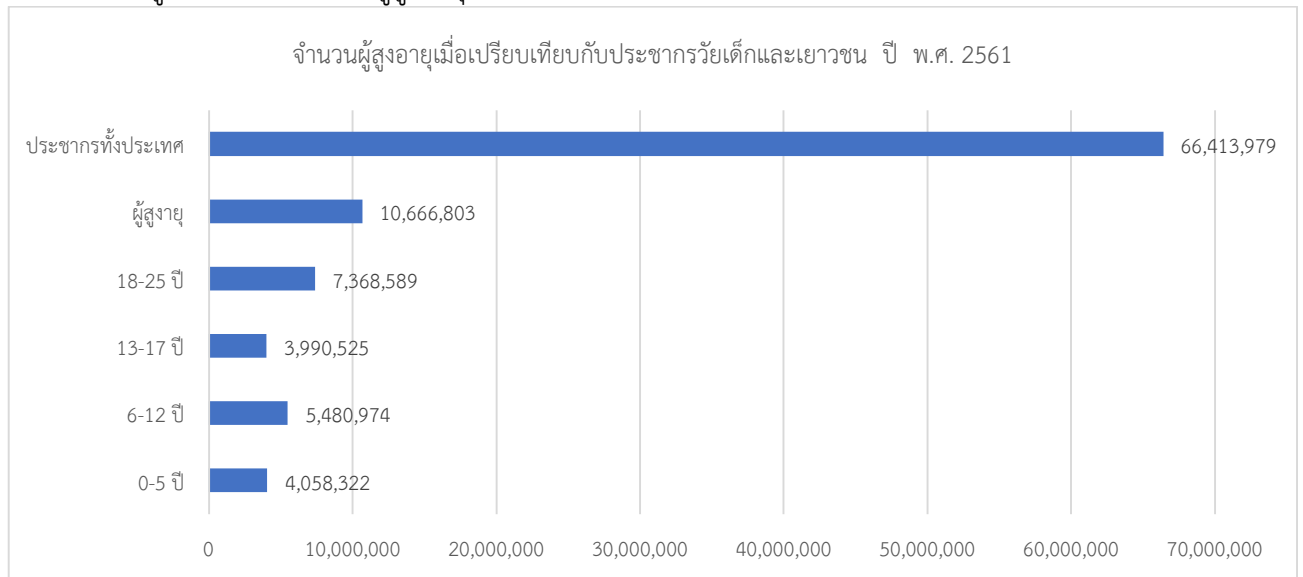
สถานการณ์ด้านเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนนั้นถือว่าเป็นสถานการณ์ที่มีความสำคัญและเป็นการเปลี่ยนแปลงไปของสถานการณ์ด้านเทคโนโลยีจากทั่วโลกมิใช่เพียงประเทศไทยเท่านั้นดังนั้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อให้เท่าทันต่อเทคโนโลยีหรือปัญญาประดิษฐ์จึงต้องครอบคลุมเด็กและเยาวชนทุกกลุ่มมิใช่เฉพาะแต่กลุ่มเด็กที่สามารถเข้าถึงทรัพยากรได้แต่เพียงเท่านั้นเพื่อในอนาคตเด็กและเยาวชนเหล่านี้จะสามารถกลายเป็นแรงงานที่มีทักษะทางด้านเทคโนโลยีและนำทักษะหรือความสามารถนั้นมาขับเคลื่อนประเทศต่อไปในอนาคต

1.2.2.2 สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทยที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชน

ประเทศไทยกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยซึ่งจากข้อมูลย้อนหลัง 5 ปี พบว่า จำนวนเด็กและเยาวชนมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่องซึ่งจากการคาดการณ์ประชากรของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2553-2583 ของสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรตามกลุ่มอายุที่สำคัญ คือ ประชากรวัยเด็ก (อายุ 0-14 ปี) และประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15-59 ปี) มีจำนวนและสัดส่วนลดลง ขณะที่ประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้อัตราการพึ่งพิงสูงขึ้นและประชากรวัยแรงงานจะต้องรับภาระดูแลผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น

การสำรวจสถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561 พบว่า จำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดมีทั้งสิ้น 10,666,803 คน ซึ่งจังหวัดที่มีประชากรจำนวนมากที่สุด 5 จังหวัดแรก คือ อันดับที่ 1 กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,020,917 คน อันดับที่สอง คือ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 435,347 คน อันดับที่สาม คือ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 316,847 คน อันดับที่สี่ คือ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 299,639 คน อันดับที่ห้า จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 264,957 คน (ระบบสถิติการทะเบียน กรมการปกครอง, 2561)

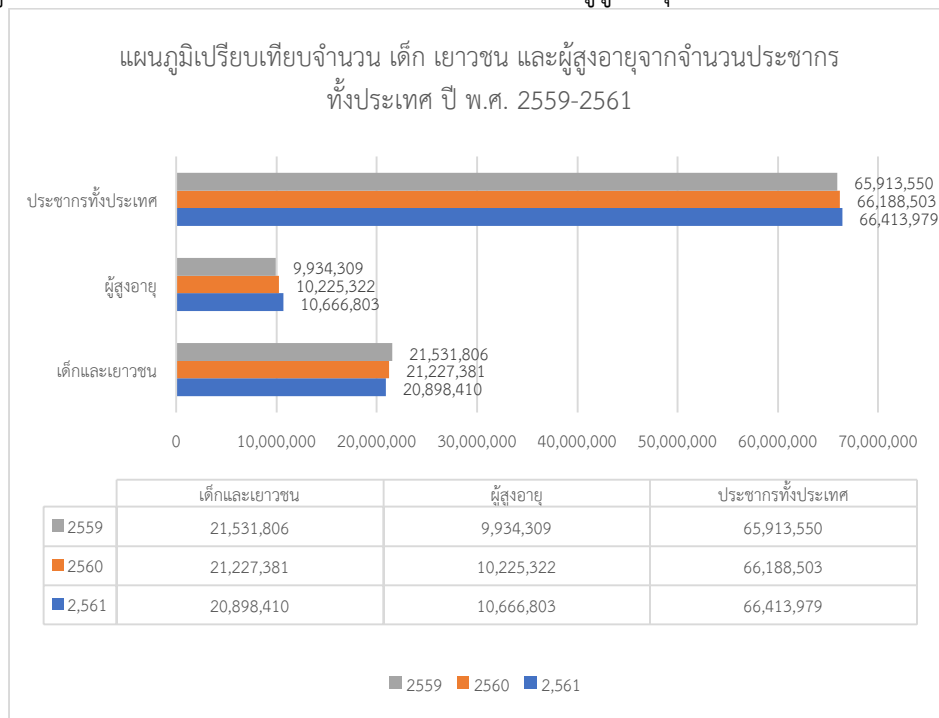
แผนภูมิที่ 3 แสดงจำนวนผู้สูงอายุเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรวัยเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2561

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2561

หากเปรียบเทียบระหว่างจำนวนของผู้สูงอายุและจำนวนเด็กและเยาวชนย้อนหลัง 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2561 พบว่า แนวโน้มประชากรทั้งประเทศมีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับจำนวนผู้สูงอายุก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกปี ในทางกลับกันจำนวนประชากรเด็กและเยาวชนกลับมีแนวโน้มลดลงในทุกปี ซึ่งสามารถพิจารณาจากแผนภูมิเปรียบเทียบทางด้านล่าง

แผนภูมิที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนเด็ก เยาวชนและผู้สูงอายุจากจำนวนประชากรทั้งประเทศ

ที่มา: กระทรวงการปกครอง, 2559, 2560, 2561

จากสถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทยที่กำลังเพิ่มขึ้นในขณะที่จำนวนประชากรเด็กลดลงอย่างต่อเนื่องนั้นถือว่าเป็นสถานการณ์ที่ภาครัฐยังคงต้องตระหนักถึงความสำคัญในประเด็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็ก เยาวชนและผู้สูงอายุเพื่อลดภาระการพึ่งพิงและสามารถให้คนทุกวัยอาศัยในครอบครัวหรือสังคมเดียวกันได้อย่างมีคุณภาพมิได้หมายถึงคุณภาพชีวิตอย่างเดียวเท่านั้นแต่ยังหมายรวมถึงสภาพสังคมและสภาวะแวดล้อมที่มีคุณภาพ การช่วยเหลือเกื้อกูลและเข้าใจกันและกันแม้ว่าช่วงวัยจะต่างกันก็ตาม

1.2.2.3 สถานการณ์ด้านความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและยกระดับคุณภาพชีวิต

สถานการณ์ด้านความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและการยกระดับคุณภาพชีวิตนี้เกิดจากการที่ฐานทรัพยากรธรรมชาตินั้นลดลงอย่างรวดเร็วและเสื่อมโทรมอย่างหนักเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์เกินกว่าศักยภาพในการฟื้นตัวของระบบนิเวศ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ขาดการมีส่วนร่วมและการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจก่อนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกันยังหมายรวมถึงการเข้าถึงและการจัดสรรพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่เป็นธรรมก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้งและการข้อพิพาทในระดับพื้นที่ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน นอกจากนี้ยังมีปัญหามลพิษที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและต้นทุนทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดความไม่ยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560) ยกตัวอย่างความเสียหายจากอุทกภัยในปี พ.ศ. 2561 มีพื้นที่น้ำท่วมทั้งหมด 66 จังหวัด 698 อำเภอ สร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินรวม 542,067,800 บาท มีประชาชนเดือนร้อนทั้งสิ้น 1,009,289 บาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2557-2560 พบว่า จำนวนประชาชนที่เดือดร้อนนั้นมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอนในแต่ละปี ดังแผนภูมิอธิบายด้านล่าง (ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2561)

แผนภูมิที่ 5 แสดงจำนวนประชาชนที่เดือดร้อนจากอุทกภัย พ.ศ. 2557-2561

ที่มา: ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2561

จากสถานการณ์ด้านความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาตินั้นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564 จึงได้เกิดยุทธศาสตร์การเจริญเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนา

ที่ยั่งยืน การพัฒนาในระยะต่อไปจึงมุ่งเน้นการรักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างความมั่นคงด้านน้ำ และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพ สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษและลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการลดก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติและลดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินที่เกิดจากสาธารณภัย แนวทางพัฒนาที่สำคัญประกอบด้วย (1) การรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสมดุลของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม (2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดความมั่นคง สมดุลและยั่งยืน (3) การแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม (4) ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (5) สนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (6) การบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ (7) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (8) การพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2560)

การดำเนินการด้านการป้องกันและบรรเทาภาวะภัยพิบัติที่ส่งผลกระทบในเด็กและเยาวชนสามารถยกตัวอย่างที่น่าสนใจจากการดำเนินงานในช่วง ปี พ.ศ. 2561 เช่น โครงการพัฒนานวัตกรรมสร้างสรรค์การเรียนรู้สำหรับโรงเรียนในเขตพื้นที่ประสบอุทกภัยระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมทั้งสิ้น 77 โรงเรียน เรียนรู้การเผชิญกับภาวะภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเตรียมตัวรับมือเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติในพื้นที่ของตนเอง

ข้อเสนอแนะของนักวิชาการจากองค์การช่วยเหลือเด็ก (Save the Children) ได้สำรวจข้อมูลพบว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติมากถึงร้อยละ 50 คือเด็ก เนื่องจากเด็กไม่มีความรู้ในการเอาตัวรอดจากภาวะภัยพิบัติและในมุมมองของผู้ใหญ่คือเด็กเป็นกลุ่มเปราะบางที่จะต้องได้รับการคุ้มครองไม่มีความจำเป็นต้องมีความรู้ในการเอาตัวรอด เด็กจำนวนมากสามารถบอกจุดเกิดเหตุได้เนื่องจากมีความคุ้นชินกับสถานการณ์และสถานที่ซึ่งสามารถนำทักษะเหล่านั้นมาก่อให้เกิดประโยชน์กับตัวเด็กเองได้ ดังนั้นสิ่งสำคัญที่จะสามารถช่วยเหลือเด็กจากภาวะภัยพิบัติได้คือการเตรียมความพร้อมและเข้าใจสาเหตุของการเกิดภาวะภัยพิบัติที่จะช่วยให้เด็กสามารถเอาตัวรอดและช่วยเหลือคนอื่น ๆ ได้ต่อไป (องค์การช่วยเหลือเด็ก, 2561)

1.2.2.4 สถานการณ์ด้านการพนันออนไลน์และเกมออนไลน์ในเด็กและเยาวชน

รายงานเรื่องภัยเด็กออนไลน์ในกลุ่มเด็กและเยาวชน พบว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนเล่นกาสิโนออนไลน์มากที่สุด และกว่าร้อยละ 90 เสี่ยงต่อภัยออนไลน์แต่ยังคงสามารถจัดการกับปัญหาของตนเองได้ โดยเฉพาะในช่วงฟุตบอลโลกที่จะมีนักพนันหน้าใหม่เพิ่มขึ้นจำนวนมากโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับมหาวิทยาลัย ผลการสำรวจนักเรียนมัธยมศึกษา ในปี พ.ศ. 2561 พบว่า เด็กร้อยละ 91.8 ทราบถึงวิธีการเล่นการพนันจากคนในครอบครัว คนในชุมชนและญาติ โดยในจำนวนนี้มากกว่า 1 ใน 4 บอกว่ารู้สึกอยากเล่นการพนันเมื่อเห็นกลุ่มผู้ใหญ่เล่น ในขณะที่ในสื่อออนไลน์ พบว่า เด็ก ร้อยละ 72.1 พบเห็นโฆษณาเชิญชวนให้เล่นพนันในจำนวนนี้ร้อยละ 14.6 ตามไปเล่นพนันตามช่องทางที่เชิญชวนจึงไม่ใช่เรื่องแปลกใจที่เด็กมากกว่าร้อยละ 51.8 เคยเล่นพนันเมื่อเห็นผู้ใหญ่เล่นและใช้เงินเป็นเดิมพัน โดยการใช้เงินเป็นเดิมพันมากที่สุดคือ พนันออนไลน์ พนันบอลและพนันกีฬา (MGR Online, 2561)

ด้วยเหตุที่กล่าวไปข้างต้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดทำโครงการผลิตสื่อรณรงค์ (ภาพยนตร์สั้น) ประเด็นการ

พนันในช่วงการแข่งขันฟุตบอลโลก 2018 สำหรับภาพยนตร์สั้น 5 เรื่องที่ได้รับรางวัลในโครงการสื่อสารสาธารณะ ประกอบไปด้วย (1) ผลงานเรื่อง “เสียง” จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (2) ผลงานเรื่อง “จุดจบเดียวกัน In the End” จากโรงเรียนขุนยวมวิทยา จ.แม่ฮ่องสอน (3) ผลงานเรื่อง “คู่ตรงข้าม” จากทีม BUCA คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ (4) ผลงานเรื่อง “SBALL BET” จากทีมสมาพันธ์เด็กและเยาวชน จังหวัดศรีสะเกษ และ (5) ผลงานเรื่อง “Cycphuket” จากทีม สมาเด็กและเยาวชนภูเก็ต (Thai PBS, 2561)

นอกจากนี้ปัญหาอีสปอร์ตหรือกีฬาเกมออนไลน์เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน เนื่องจากในปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนจำนวนมากสนใจในกีฬาอีสปอร์ตหรือการเล่นเกมออนไลน์ อุตสาหกรรมเกมออนไลน์ในประเทศไทยมีมูลค่าสูงถึงหนึ่งหมื่นล้านบาท พร้อมกับอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 12 ต่อปี แต่การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วนี้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเยาวชน เช่น ปัญหาทางกาย สมอ ง จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาอันเกิดจากการติดสารเสพติดเป็นระยะเวลายาวนานส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่รุนแรงและมุ่งทำลายล้างเอาชนะ และหากเด็กใช้เวลามากกว่าวันละ 15 ชั่วโมงจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต บางรายอาจจะหลงผิดและแยกไม่ออกระหว่างโลกจริงและโลกเสมือนที่อยู่ในเกมออนไลน์ (Post today, 2561) ประเด็นอีสปอร์ตเป็นเรื่องที่ถกเถียงในวงกว้างถึงข้อดีข้อเสียซึ่งในปี พ.ศ. 2561 มีความน่าสนใจ คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ดำเนินการตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยีและได้กำหนดแผนงานที่สอดคล้องกับนโยบายโดยการรับรองให้อีสปอร์ตเป็นชนิดกีฬาขับเคลื่อนตามแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 6 พ.ศ. 2560 ถึง 2564 ในยุทธศาสตร์การพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศและต่อยอดเพื่อความสำเร็จในระดับมีอาชีพและยุทธศาสตร์การพัฒนากีฬาเพื่อเป็นส่วนสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาร่วมกับกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมและภาคเอกชนได้จัดการแข่งขันกีฬาภายใต้โครงการอีสปอร์ต ออกหนังสือเพื่อส่งเสริมเยาวชนและประชาชนให้สนใจเล่นกีฬาและออกกำลังกายมากขึ้น รวมถึงสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกีฬาอีสปอร์ตและพัฒนาความสามารถสู่การเป็นนักกีฬาอาชีพนอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้ชื่นชอบและมีความสนใจกีฬาอีสปอร์ตได้เรียนรู้ประสบการณ์ของการแข่งขันบนเวทีอีสปอร์ตที่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้ผู้บริหารระดับสูงยังได้ให้ความสำคัญกับอีสปอร์ตโดยพร้อมที่จะส่งเสริมการแข่งขันกีฬา อีสปอร์ตให้มากขึ้น

ในทางกลับกันจากรายงาน “อนาคตของอีสปอร์ตในประเทศไทย” จัดทำโดยสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2561) ได้รายงานสาระสำคัญประเด็นอีสปอร์ตกับความเสี่ยงผลกระทบที่เกิดขึ้น ได้มีผู้เชี่ยวชาญแสดงทัศนะด้านผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เช่น นายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ ที่ปรึกษากรมสุขภาพจิต กล่าวถึงอีสปอร์ตสรุปความได้ว่าหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับด้านเด็กและเยาวชนมีความกังวลว่าการสนับสนุนอีสปอร์ตจะเป็นการซ้ำเติมปัญหาเด็กติดเกมเพราะอีสปอร์ตมีเนื้อหาที่หลากหลายรุนแรงและยังไม่มีมาตรการควบคุมอย่างเป็นระบบจากข้อมูลสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นพบว่าในช่วงหกเดือนหลังประกาศสนับสนุนอีสปอร์ตแล้วตั้งสมาคมขึ้นมา มีเด็กที่ต้องเข้ารับการรักษาติดเกมแล้วถึง 60 คน

หากพิจารณาสถานการณ์จากการพนันออนไลน์และเกมออนไลน์ดังที่กล่าวมาในข้างต้นพบว่าเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจนเด็กและเยาวชนบางส่วนที่ไม่สามารถรู้เท่าทันเทคโนโลยีเข้าถึงเทคโนโลยีเหล่านั้นและได้รับผลกระทบในเชิงลบ เช่น อาการติดเกมจนเกิดโรคติดเกมหรือแม้กระทั่งการพนันที่อยู่ในรูปแบบของออนไลน์ ปัจจุบันนี้แม้ว่าภาครัฐกำลังดำเนินการในการป้องกันเด็กและเยาวชนจากการพนันออนไลน์ก็ตามแต่ยังคงมีเด็กและเยาวชนจำนวนมากได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว ดังนั้นภาครัฐจึงควรพิจารณาแนวทางการป้องกันและลดอัตราการเกิดนักพนันหน้าใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

1.2.2.5 สถานการณ์การค้ามนุษย์และการใช้แรงงานเด็ก

ข้อมูลจากการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 โดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ กระทรวงแรงงาน และสำนักงานสถิติแห่งชาติ สรุปผลการสำรวจได้ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561

ช่วงอายุ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
5 - 12 ปี	41,508	10.2
13 - 14 ปี	61,224	14.9
15 - 17 ปี	305,947	74.9
รวม	408,679	

ข้อมูล : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561

ทั้งนี้ มีเด็กที่ทำงานเข้าข่ายอันตราย จำนวน 132,589 คน หรือคิดเป็น 75 % ของแรงงานเด็กทั้งหมด โดยลักษณะงานอันตรายที่เด็กทำส่วนใหญ่ คือ ยกของหนัก (21.9 % ของเด็กที่ทำงาน) รองลงมา คือ งานที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีอันตราย (7.4 % ของเด็กที่ทำงาน) ทำงานในระหว่างเวลาที่กฎหมายห้าม และทำงานในที่ที่มีความร้อนจัด เย็นจัด และเสียงดัง (3.8 % ของเด็กที่ทำงาน) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561)

ข้อมูลรายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2561 ระบุว่า ประเทศไทยไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำอย่างเต็มที่ในการขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ แต่มีความพยายามอย่างมีนัยสำคัญในการดำเนินการดังกล่าว ประเทศไทยแสดงความพยายามมากขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงการรายงานปีที่ผ่านมา ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้รับการปรับระดับขึ้นไปอยู่ในระดับที่ 2 (TIER 2)¹ ประเทศไทยแสดงความพยายามมากขึ้นในการดำเนินคดีและพิพากษาลงโทษนักค้ามนุษย์จำนวนมากขึ้น และลดระยะเวลาในการดำเนินคดีการค้ามนุษย์โดยใช้หน่วยงานเฉพาะทางด้านการปราบปรามการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังสืบสวนสอบสวนคดีที่เจ้าหน้าที่รัฐต้องสงสัยว่าสมรู้ร่วมคิดในอาชญากรรมการค้ามนุษย์เพิ่มมากขึ้น และพิพากษาลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่สมรู้ร่วมคิด 12 คนในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งรวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐ 11 คนที่พัวพันกับการค้ามนุษย์ผู้อพยพชาวโรฮิงจา ประเทศไทยได้ออกระเบียบข้อบังคับเพื่อกำกับดูแลสถานพักพิงที่องค์กรพัฒนาเอกชนเป็นผู้ดำเนินการมากขึ้นและเพื่อให้สถานพักพิงเข้าถึงทุนสนับสนุนของรัฐได้ ประเทศไทยยังตั้งคณะทำงานต่อต้านการค้ามนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อยกระดับการประสานงานด้านการบังคับใช้กฎหมายและการคุ้มครองผู้เสียหายให้ดียิ่งขึ้น ประเทศไทยยังริเริ่มโครงการผู้เชี่ยวชาญด้านความช่วยเหลือผู้เสียหายและเพิ่มการอบรมแก่ผู้ตรวจแรงงานที่ถูกบังคับ

ช่วงต้นปี พ.ศ. 2561 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) จัดตั้งคณะทำงานต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทย (TATIP) ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อเพิ่มการประสานงานด้านการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการค้ามนุษย์ทางเพศและแรงงาน คณะทำงาน TATIP มีทีมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการชุดแรกที่ทำหน้าที่คัดกรองผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหาย รวบรวมพยานหลักฐาน ลงมือปฏิบัติการ สอบสวนผู้ที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์หลักฐานทางดิจิทัล สตช. เพิ่มจำนวนบุคลากรในคณะทำงานปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กและเยาวชน (TICAC) ซึ่งทำหน้าที่สืบสวนการค้ามนุษย์ที่ล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต

¹ ระดับ 2 (Tier 2) หมายถึง ประเทศซึ่งรัฐบาลไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมาย Trafficking Victims Protection Act of 2000 โดยสมบูรณ์แต่กำลังใช้ความพยายามอย่างยิ่งในการที่จะปฏิบัติให้ได้ตามมาตรฐานเหล่านั้น (กระทรวงแรงงาน)

ในปี พ.ศ. 2560 คณะทำงาน TICAC สืบสวนการกล่าวหาเรื่องการแสวงประโยชน์จากเด็กทางออนไลน์จำนวน 41 คดี (เทียบกับ 24 คดีในปี พ.ศ. 2559) ซึ่งรวมถึงคดีค้ำมนุษย์ 18 คดี (เทียบกับสี่คดีในปี พ.ศ. 2559) และต่อมานำไปสู่การดำเนินคดีค้ำมนุษย์แปดคดี รัฐบาลดำเนินงานแผนกคดีค้ำมนุษย์เป็นการเฉพาะในศาลอาญากรุงเทพฯ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รัฐบาลพยายามสนับสนุนให้ผู้เสียหายและพยานเข้ามามีส่วนร่วมในการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีค้ำมนุษย์ รัฐบาลจัดอบรมเรื่องกฎหมายปราบปรามการค้ามนุษย์แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ และเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายกว่า 2,600 คน รัฐบาลจัดทำคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานสืบสวนคดีค้ำมนุษย์ และเริ่มทดลองใช้ขั้นตอนการปฏิบัติงานดังกล่าวในพื้นที่ภาคหนึ่งก่อนตั้งแต่ช่วงต้นปี พ.ศ. 2561

รัฐบาลยังจัดอบรมแก่ผู้พิพากษาและพนักงานอัยการในพื้นที่สองภาคเพื่อให้การประสานงานคดีการค้ามนุษย์ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลยังพยายามพัฒนาคุณภาพของการดำเนินคดีค้ำมนุษย์ทั่วประเทศโดยมีหน่วยย่อยในสำนักงานคดีค้ำมนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุดทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย พนักงานอัยการ และเจ้าหน้าที่ศาล การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายท้องถิ่นกับพนักงานอัยการพัฒนาดีขึ้น

ในด้านการป้องกัน รัฐบาลพยายามที่จะป้องกันการค้ำมนุษย์มากยิ่งขึ้น โดยจัดสรรงบประมาณสำหรับบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวและดำเนินงานต่อต้านการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้นเป็น 3.6 พันล้านบาท (110.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) สำหรับปีงบประมาณ 2561 จากเดิม 3.2 พันล้านบาท (98.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ในปีงบประมาณ 2560 เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัตินโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560-2564 และจัดโครงการรณรงค์ผ่านหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ สื่อสังคมออนไลน์ ป้ายโฆษณาและเอกสารแจกจ่าย เพื่อสร้างเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับการค้ำมนุษย์แก่ประชาชนทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม อัตราการรู้หนังสือที่ต่ำและความหลากหลายทางภาษาของประชากรกลุ่มเสี่ยงทำให้ประชาชนกลุ่มเปราะบางที่ไม่พูดภาษาไทยหลายคนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้ (สถานทูตสหรัฐ ฯ และสถานกงสุลในประเทศไทย, 2561)

สถานการณ์แรงงานการค้ามนุษย์และการใช้แรงงานเด็กยังคงถือว่าเป็นสถานการณ์ที่ประเทศไทยได้รับการจับตามองจากต่างประเทศ แม้ว่าโดยรวมแล้วประเทศไทยจะได้รับการจัดระดับด้านสถานการณ์ด้านแรงงานให้อยู่ในระดับ 2 แสดงให้เห็นว่าภาครัฐบาลมีความพยายามในการลดปัญหาการค้าแรงงานเด็กในอุตสาหกรรม รวมถึงประเด็นการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์อื่น ๆ โดยการอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานในลักษณะของสหวิชาชีพมากขึ้น แต่อย่างไรก็ดี การดำเนินงานด้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะประเด็นที่มีความอ่อนไหวต่อการละเมิดสิทธิของมนุษย์โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ทุกภาคส่วนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะร่วมกันดำเนินงานอย่างเข้มข้นให้มากขึ้น

1.2.2.6 สถานการณ์เด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงและละเมิด

ข้อมูลจากศูนย์พึ่งได้ในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่าปี 2559 มีเด็กและสตรีถูกกระทำความรุนแรงที่เข้ารับบริการ จำนวน 20,075 ราย และ ปี พ.ศ. 2560 เพิ่มขึ้นเป็น 21,170 ราย ในขณะที่รายงานของศูนย์ช่วยเหลือสังคม พบว่าในปี พ.ศ. 2560 มีผู้รับบริการที่เป็นผู้ถูกกระทำความรุนแรง 2,870 ราย เป็นความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 1,850 ราย หรือร้อยละ 64.46 และความรุนแรงนอกครอบครัว 1,020 ราย หรือร้อยละ 35.4 และเป็นผู้ถูกกระทำความรุนแรงนอกครอบครัว 1,020 ราย หรือร้อยละ 35.4 ซึ่งผู้ถูกกระทำความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นสตรีและเด็ก

ข้อมูลเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงและละเมิดที่เข้ารับการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพในสถานรองรับเด็กของกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2562 (ข้อมูล ณ พฤษภาคม พ.ศ. 2562) ดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงข้อมูลเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรง พ.ศ. 2561

ประเภท	ปี พ.ศ.					
	2556	2557	2558	2559	2560	2561
เด็กที่ถูกทารุณกรรม						
ทางร่างกาย	72	55	53	45	53	50
ทางจิตใจ	15	15	8	3	11	11
ทางเพศ	150	152	161	159	152	150
รวมจำนวน	237	222	222	207	216	211
เด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงภายในครอบครัว						
ทางร่างกาย	155	154	147	158	103	106
ทางจิตใจ	25	21	13	9	10	9
ทางเพศ	124	116	102	102	73	71
รวมจำนวน	304	291	262	269	186	186

ที่มา: กรมกิจการเด็กและเยาวชน (2562)

จากข้อมูลบ้านพักเด็กและครอบครัว จำนวน 77 จังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2562 พบว่าสภาพปัญหาของผู้ใช้บริการมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ (1) อื่น ๆ จำนวน 4,013 คน (2) เงินสงเคราะห์เด็กในครอบครัวยากจน จำนวน 3,788 คน (3) รอนันทักข้อมูล จำนวน 3,021 คน (4) ครอบครัวยากจน จำนวน 2,988 คน (5) ความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 836 คน ในขณะที่การสำรวจยอดสะสมจำนวนเด็กในสถานรองรับเด็ก ระหว่างปี 2560-2561 โดยกองส่งเสริมการพัฒนาและสวัสดิการเด็ก เยาวชนและครอบครัว (2562) พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 มีเด็กในสถานรองรับจำนวนทั้งสิ้น 6,547 คน และปี พ.ศ. 2561 มีเด็กในสถานรองรับทั้งสิ้น 4,938 คน

1.2.2.7 สถานการณ์ด้านความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน

สถานการณ์ด้านความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี พ.ศ. 2561 มีเหตุการณ์หรือสถานการณ์สำคัญหลายเหตุการณ์ที่ได้แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือขององค์กรภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ โดยความร่วมมือนั้นมาจากการดำเนินงานของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและองค์กรในพื้นที่ ยกตัวอย่างสถานการณ์หรือโครงการที่เกิดจากความร่วมมือขององค์กรเครือข่าย เช่น

(1) โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วัน

สถานการณ์ที่ผ่านมาของประเทศไทยด้านอัตราการเกิดของประชากร พบว่าประเทศไทยประสบปัญหาอัตราการเกิดน้อย มีอัตราการเกิดของทารกเพียง 1.6 คน ซึ่งต่ำกว่าอัตราการทดแทนของประชากรที่ควรจะมีอยู่ที่ 2.1 คน ทว่าการส่งเสริมกระตุ้นให้คนเกิดมากขึ้นนั้นกลับกลายเป็นเรื่องยาก แม้แต่ในต่างประเทศก็ไม่

ประสบความสำเร็จ ด้วยเหตุนี้กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขจึงตระหนักถึงเด็กที่เกิดน้อย ให้กลายเป็น “เกิดน้อยอย่างมีคุณภาพ” ก่อให้เกิดเป็นโครงการขับเคลื่อน “โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต” ผ่านการดำเนินงานและความร่วมมือของ 4 กระทรวง ประกอบไปด้วย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการโดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตและเติบโตอย่างมีคุณภาพจนอายุครบ 2 ปีบริบูรณ์

ในช่วง 1,000 วันแรกของชีวิตถือว่าเป็นช่วงสำคัญของพัฒนาการมนุษย์นับตั้งแต่การปฏิสนธิในครรภ์ จนถึงอายุ 2 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่โครงสร้างสมองมีพัฒนาการสูงสุด ทั้งการสร้างเซลล์สมองและการเชื่อมโยงระหว่างเซลล์สมองเกิดเป็นโครงข่ายเส้นประสาทนับล้านโครงข่ายทำให้เพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารระหว่างเซลล์สมอง เด็กจะมีความสามารถในการเรียนรู้และจดจำรวมถึงเป็นการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกัน สำหรับแนวทางการดำเนินงานมหัศจรรย์ 1,000 วัน นั้นสามารถแบ่งได้ออกเป็น 3 ส่วน ประกอบไปด้วย

ช่วงวัยที่ 1 หญิงตั้งครรภ์ระยะ 270 วัน ยกระดับคลินิกฝากครรภ์ เน้นการฝากท้องเร็วก่อน 12 สัปดาห์ ดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ทุกคนและทุกครั้งที่มารับบริการ ประเมินพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารทุกคนและทุกครั้งที่มารับบริการ ประเมินพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารทุกครั้งและทุกครั้งที่มารับบริการ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมทางกาย การนอน สุขภาพช่องปาก ป้องกันอุบัติเหตุ การจ่ายยาเม็ดไอโอดีน เหล็ก โฟลิก แก่หญิงตั้งครรภ์ทุกคนตลอดการตั้งครรภ์ ตรวจสุขภาพช่องปากทุกรายและให้บริการทันตกรรมตามความจำเป็น ในไตรมาสที่สองของการตั้งครรภ์ และยกระดับการบริการ สอนสาธิตให้หญิงตั้งครรภ์ทุกคนมีทักษะและความสามารถในการจุดกราฟโภชนาการและการแปรผลได้อย่างถูกต้องเพื่อการทราบถึงแนวโน้มและน้ำหนักในตลอดช่วงระยะเวลาของการตั้งครรภ์

ช่วงวัยที่ 2 คือ เด็กอายุ 0-6 เดือน ระยะเวลา 180 วัน อยู่ในส่วนของคลินิกเด็กสุขภาพดี ส่งเสริมการเลี้ยงดูด้วยนมแม่ ฝากะวังส่วนสูงและน้ำหนักของเด็กทุกคน รวมทั้งการประเมินพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารทุกคนและทุกครั้งที่มารับบริการที่คลินิก แนะนำการให้นมแม่ด้วยแม่เรื่องอาหาร เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันอุบัติเหตุ จ่ายยาเม็ดไอโอดีน เหล็ก โฟลิกแก่หญิงหลังคลอดทุกคนตลอดการให้นมบุตรในช่วง 6 เดือนแรก ในด้านการบริการนั้นมีการสอนและการสาธิตให้พ่อแม่และผู้เลี้ยงมีทักษะและความรู้ในการจัดการอาหารให้ทารกให้นมบุตร ฝากะวังและติดตามพัฒนาการ และเยี่ยมบ้านเด็กแรกเกิดถึงหกเดือน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่น้ำหนักค่อนข้างน้อยหรือเตี้ยจะเข้าเยี่ยมทุกสองสัปดาห์ สนับสนุนนมแม่แก่หญิงตั้งครรภ์ 90 วัน 90 กล้อง ฝากะวังและติดตามส่วนสูงน้ำหนักเด็กในชุมชนทุก 3 เดือน และมีมุมนมแม่ในสถานประกอบการทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

การดำเนินงานที่ผ่านมากระทรวงสาธารณสุขได้มอบนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดทุกระดับขับเคลื่อนงานมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ เขตสุขภาพที่ 9 ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์และสุรินทร์ ซึ่งดำเนินงานร่วมกับ 4 กระทรวงหลัก คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุข ดำเนินการหลักในพื้นที่จัดโครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต ปี พ.ศ. 2560-2562 โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ตำบลหนองโดน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการดำเนินงานเกิดนวัตกรรมในการแก้ปัญหา เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลจัดรถรับส่งหญิงตั้งครรภ์ไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล การแก้ระบบซับซ้อนให้พบแพทย์ในวันเดียวกัน การสร้างรายได้และการนำหญิงตั้งครรภ์เข้ามาเป็นจิตอาสา ทั้งนี้ ความสำเร็จเกิดขึ้นจากความร่วมมือของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอด้วย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

(2) ความร่วมมือภายใต้ปฏิบัติการช่วยเหลือเยาวชน ทีมฟุตบอล “หมูป่า” ณ ถ้ำหลวง วนอุทยานแห่งชาติขุนน้ำนางนอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

สถานการณ์ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนมิได้มีเพียงด้านการพัฒนาเท่านั้นแต่ยังหมายรวมถึงการช่วยเหลือ ปกป้อง ดูแล ค้ำครองและป้องกันให้เด็กและเยาวชนมีสวัสดิภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 เกิดความร่วมมือภายใต้ปฏิบัติการช่วยเหลือเยาวชนทีมฟุตบอลหมูป่า จังหวัดเชียงราย โดยการระดมความช่วยเหลือนั้นได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศส่งผลให้ความช่วยเหลือประสบความสำเร็จ

รายงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย (2561) ได้เสนอเหตุการณ์การให้ความช่วยเหลือเยาวชนทั้ง 13 คนที่หายตัวไปในถ้ำหลวง ตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยเหตุการณ์เกิดขึ้นหลังจากที่เยาวชนฝึกซ้อมฟุตบอลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ณ สนามกีฬาบ้านจ้อง สนามกีฬากลางตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

หลังจากที่ข่าวสารแพร่กระจายออกไปได้เกิดการระดมสรรพกำลังในเบื้องต้น คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีภูธร อำเภอแม่สาย หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารม้าที่ 3 กองกำลังผาเมือง อาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงราย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้าทำการค้นหาลูกภายในถ้ำหลวงนางนอนและได้รายงานผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หลังจากนั้นจึงได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องโดยมีหน่วยงานหลัก คือ กระทรวงมหาดไทย ในฐานะของกองป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กำกับดูแลและประสานงานให้เกิดความสอดคล้องกับหน่วยงานในระดับกระทรวง กรม เหล่าทัพเพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินไปตามแผน และกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ อันได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 มีการจัดตั้งศูนย์บัญชาการผู้สูญหายในวนอุทยานถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แต่งตั้งนายณรงค์ศักดิ์ โอสถธนากร ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงรายในขณะนั้นเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ มีโครงสร้างการจัดการตามระบบบัญชาการ เหตุการณ์เพื่อความเป็นเอกภาพ กำหนดภารกิจและแบ่งหน่วยปฏิบัติการใน 3 ส่วนหลัก คือ

- (1) ส่วนปฏิบัติการ ได้แก่ หน่วยปฏิบัติการค้นหาทางอากาศ หน่วยกู้ภัยทางบก หน่วยปฏิบัติการทางการแพทย์ หน่วยปฏิบัติการระบายน้ำ หน่วยเปียงเบนน้ำ เช่น ตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยบินตำรวจจังหวัดเชียงใหม่ หน่วยปฏิบัติการพิเศษซีล กองทัพอากาศ กรมชลประทาน
- (2) ส่วนอำนวยการ ได้แก่ หน่วยสถานการณ์ เป็นหน่วยด้านเทคนิคและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยต่าง ๆ ในการประเมินสถานการณ์ หน่วยทรัพยากรและหน่วยเอกสารเพื่อลงทะเบียนบุคลากรและทรัพยากรให้ความช่วยเหลือ เช่น เจ้าหน้าที่จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์พัฒนาประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บริษัท PAW. Technology และบริษัท Digital Focus และอุปกรณ์ยานสำรวจใต้น้ำ ROV อากาศยานไร้คนขับ และผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ ได้แก่ Mr. Rob Harper, Mr. Richard Stanton, Mr. John Volanthen
- (3) หน่วยสนับสนุน ได้แก่ หน่วยเสบียง เพื่อส่งกำลังบำรุง อาหาร หน่วยแพทย์ จัดเจ้าหน้าที่แพทย์และสาธารณสุขเพื่อปฐมพยาบาลแก่เจ้าหน้าที่ที่ได้รับบาดเจ็บ หน่วยสถานที่ ดูแลจัดการพื้นที่ การสนับสนุนระบบไฟฟ้า แสงสว่าง หน่วยสื่อสาร สนับสนุนการจัดระบบสื่อสาร เช่น การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 ภาคเหนือ สำนักงาน กสทช. AIS DTAC TRUE CAT และ TOT โรงพยาบาล

ค่ายพระยาเม็ญราย โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
เชียงราย

พร้อมทั้งได้จัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติเพื่ออำนวยความสะดวกในการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงาน
ต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศเป็นไปเป็นที่เรียบร้อยและจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ร่วมเพื่อเป็นศูนย์กลางด้าน
ข้อมูลข่าวสารและกำหนดทิศทางการเผยแพร่ข้อมูลและตอบโต้ข้อมูลที่เป็นเท็จโดยมีที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ
ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง กรม ผู้บัญชาการเหล่าทัพ ผู้เชี่ยวชาญจากศาสตร์ในแขนงที่
เกี่ยวข้องเพื่อร่วมให้ข้อเสนอแนะตามหลักสากลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจสั่งการในส่วนของแนวทางการ
ปฏิบัติร่วมกันในการจัดการภาวะฉุกเฉิน โดยได้จัดทำแผนการให้ความช่วยเหลือผู้สูญหายในถ้ำหลวง วน
อุทยานแห่งชาติขุนน้ำนางนอนได้อย่างสำเร็จลุล่วง

อย่างไรก็ตามภารกิจในการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยครั้งนี้ถือว่าเป็นครั้งแรกของโลกในการกู้ภัยใน
ถ้ำที่มีน้ำท่วมสูง สภาพอากาศและระยะเวลาเป็นข้อจำกัด ตลอดจนความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งชาวไทยและ
ช่วยต่างประเทศถือว่าเป็นบทเรียนสำคัญของไทยที่นำมาปรับปรุงระบบบริหารจัดการภัยและแผนเผชิญเหตุ
อย่างเป็นเอกภาพไม่ซ้ำซ้อนและมีประสิทธิภาพ

1.2.2.8 สถานการณ์การอุ้มบุญผิดกฎหมาย

เหตุการณ์การอุ้มบุญที่ผิดกฎหมายในปี พ.ศ. 2561 ซึ่งถือว่าเป็นข่าวสารที่ดังไปทั่วโลก จากสถานการณ์
ปี พ.ศ. 2556 นายमितชูโตกิ ชิเกตะ ชาวญี่ปุ่นเดินทางทั่วทวีปเอเชียเพื่อจ้างหญิงสาวอุ้มบุญบุตรที่เกิดจาก
สเปิร์มของตนเอง โดยประเทศไทยเพียงประเทศเดียวมีเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญซึ่งเป็นบุตรของนายमितชูโตกิ
เพียงคนเดียวถึง จำนวน 13 คน จากการสืบสวน พบว่า มีใช้เพียงประเทศไทยเท่านั้นที่มีหญิงรับจ้างอุ้มบุญแต่
ยังหมายรวมไปถึงหญิงจากกัมพูชา เวียดนามและอินเดีย แม้ว่าการอุ้มบุญจะผิดกฎหมายแต่ศาลเยาวชน
และครอบครัวกลางมีคำสั่งว่าผู้เยาว์จำนวนทั้งสิ้น 13 คนเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของนายชิเกตะ ใน
ระหว่างการรอพิสูจน์หลักฐานในศาลชั้นต้นเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญทั้งหมดได้รับการดูแลในสถานสงเคราะห์
เด็กอ่อนปากเกร็ดและสถานสงเคราะห์เด็กบ้านเวียงพิงค์ โดยนายชิเกตะได้ส่งตัวแทนเข้าเยี่ยมเด็กพร้อมทั้งยื่น
หลักฐานเข้าเตรียมทรัพย์สินและเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาโดยการเปิดบัญชีกองทุนทั้งหมดให้เด็กที่
ประเทศสิงคโปร์พร้อมทั้งก่อสร้างที่พักอาศัยใกล้สวนสาธารณะขนาดใหญ่ให้แก่เด็กทั้งหมดที่โตเกี่ยว ประเทศ
ญี่ปุ่นเรียบร้อยแล้วแต่อย่างไรก็ตามการอุ้มบุญอย่างผิดกฎหมายนี้ยังคงถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อ
“อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก” รวมถึงพิธีสารเลือกรับ เรื่องการขายเด็ก การค้าประเวณีเด็ก และสื่อลามกที่
เกี่ยวกับเด็ก (The Optional Protocol on the Sale of Children, Child Prostitution and Child
Pornography) อันเนื่องมาจากหลักการห้ามซื้อขายเด็ก การจ้างผู้หญิงมาอุ้มบุญเด็กถือเป็นการจ้าง
คลอดแล้วจ่ายเงิน และมีเงื่อนไขไม่ห้ามการค้าของเด็กอยู่ด้วยในอนาคต (คม ชัด ลึก, 2561)

จากการรายงานของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (2561) หลังจากที่มีการบังคับใช้ พรบ. คุ้มครอง
เด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 พบว่ามีผู้ให้ความสนใจสอบถาม
ไปยังสำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะเพื่อปรึกษาข้อกฎหมาย การดำเนินการ
ด้านการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ รวมทั้งการขอรับรองมาตรฐานการให้บริการด้านเทคโนโลยีช่วยเจริญ
พันธุ์ทางการแพทย์ทั้งสถานพยาบาลของภาครัฐและเอกชนเดือนละกว่า 100 ครั้งที่ผ่านมาคณะกรรมการ
คุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ (กคทพ.) ได้พิจารณาเรื่องขออนุญาต
ให้ตั้งครรภ์แทนเสร็จสิ้นแล้ว 169 คู่ ขออนุญาต 158 คู่ และไม่อนุญาต 11 คู่ เนื่องจากคุณสมบัติของหญิง

ตั้งครรภ์ หรือผู้บริจาคไข่ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เช่น มีอายุเกิน 40 ปี หรือมีการผ่าคลอดมากกว่า 1 ครั้ง

สถานการณ์การอุ้มบุญผิดกฎหมายในประเทศไทยการดำเนินงานที่ผ่านมาของภาครัฐยังไม่มีหน่วยงานใดที่เข้าร่วมการดำเนินการเพื่อการคุ้มครอง ช่วยเหลือ เด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญอย่างผิดกฎหมายแบบบูรณาการ ส่งผลให้เด็กส่วนหนึ่งที่เกิดจากการอุ้มบุญผิดกฎหมายตกไปอยู่กับบิดาซึ่งมีสถานการณ์รับรองทางกฎหมายที่ชัดเจนมากกว่าการได้อยู่กับมารดาผู้ให้กำเนิด ปัญหาเหล่านี้ถือว่าเป็นปัญหาค้างหวงโซ่สะท่อนออกไปยังสังคมวงกว้าง ตั้งแต่ปัญหาเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูและเติบโตอย่างไม่มีคุณภาพไปยังคุณภาพของประชากรของประเทศ

ส่วนที่ 2

สภาพการณ์ แนวโน้มและปัญหา

ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน

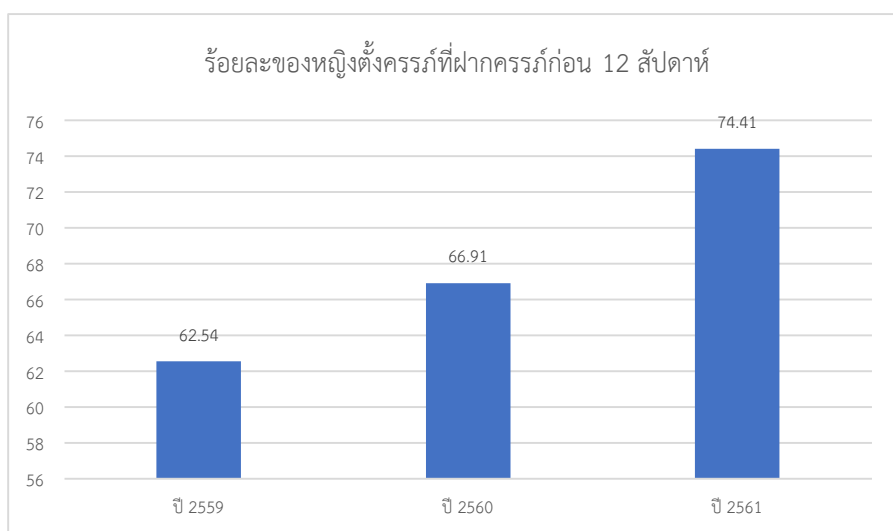
2.1 ช่วงปฏิสนธิ - 2 ปี

2.1.1 การฝากครรภ์

2.1.1.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

ข้อมูลอนามัยแม่และเด็กจากระบบรายงานมาตรฐาน สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุขของเขตสุขภาพทั้ง 12 เขต พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีหญิงที่ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ ร้อยละ 74.41 ซึ่งถือว่าบรรลุเกณฑ์เป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ คือ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 และจากข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี คือ ในปี พ.ศ. 2559 และ 2560 มีหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ ร้อยละ 62.54 และ 66.91 ตามลำดับ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

แผนภูมิที่ 6 แสดงร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์

ที่มา : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559, 2560, 2561

กรณีหญิงตั้งครรภ์จะต้องได้รับบริการฝากครรภ์คุณภาพครบ 5 ครั้งตามเกณฑ์ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับบริการฝากครรภ์คุณภาพครบ 5 ครั้งตามเกณฑ์ ร้อยละ 62.86 ซึ่งบรรลุตามเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 60 และหากพิจารณาข้อมูลย้อนหลังสามปี พบว่า

มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี คือ ในปี พ.ศ. 2559 และ 2560 มีหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์คุณภาพครบ 5 ครั้งตามเกณฑ์ ร้อยละ 50.07 และ 53.94 ตามลำดับ

กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดไว้ว่าหญิงหลังคลอดต้องได้รับการดูแลทั้งหมด 3 ครั้ง ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้ตั้งค่าเป้าหมายไว้ คือ ร้อยละ 74 ซึ่งในปีงบประมาณ 2561 สำร็จแล้วได้ ร้อยละ 63.03 ซึ่งยังคงไม่บรรลุเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขตั้งไว้ และหากพิจารณาย้อนหลังสามปี พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี คือในปี 2559 และ 2560 ร้อยละ 50.03 และ 52.03 ตามลำดับ

2.1.1.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

ในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2561 การให้สิทธิความคุ้มครองกรณีคลอดบุตรแก่ผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมอย่างผู้ประกันตนได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีคลอดบุตรในอัตรา 13,000 บาท ต่อมาวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2561 สำนักงานประกันสังคมได้ประกาศต่อคณะกรรมการการแพทย์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม เรื่อง หลักเกณฑ์และอัตราสำหรับประโยชน์ทดแทนกรณีฝากครรภ์ตามเกณฑ์คุณภาพเพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้ประกันตนหรือคู่สมรสมีการฝากครรภ์ตามเกณฑ์คุณภาพ สำนักงานประกันสังคมจ่ายค่าตรวจและรับฝากครรภ์เพิ่มอีก 1,000 บาท แก่ผู้ประกันตนที่เข้ารับบริการฝากครรภ์ในสถานพยาบาลตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด คือ อายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์ จ่ายในอัตราเท่าที่จ่ายจริงไม่เกิน 500 บาท อายุครรภ์มากกว่า 12 สัปดาห์แต่ไม่เกิน 20 สัปดาห์ จ่ายในอัตราเท่าที่จ่ายจริงไม่เกิน 200 บาทแต่ในกรณีที่ผู้ประกันตนที่ตั้งครรภ์และบุตรเสียชีวิตก่อน 28 สัปดาห์ จ่ายในอัตราเท่าที่จ่ายจริงไม่เกิน 300 บาท และอายุครรภ์ไม่เกิน 20 สัปดาห์ จ่ายในอัตราเท่าที่จ่ายจริงไม่เกิน 200 บาท แต่ในกรณีที่ผู้ประกันตนและบุตรเสียชีวิตก่อน 28 สัปดาห์ ยังมีสิทธิได้รับบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในรายการสำหรับการส่งเสริมสุขภาพการตั้งครรภ์

การดำเนินงานในประเด็นด้านการฝากครรภ์พบว่าสำนักงานประกันสังคมได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้ประกันตนที่ตั้งครรภ์ดังนั้นจึงให้สิทธิประโยชน์แก่หญิงตั้งครรภ์ที่ประกันตน ดังนี้ ฝากครรภ์อายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์ จ่ายให้ในอัตราไม่เกิน 500 บาท รองลงมาคือฝากครรภ์ อายุครรภ์มากกว่า 12 สัปดาห์แต่ไม่เกิน 20 สัปดาห์ จ่ายให้ในอัตราไม่เกิน 300 บาทและสุดท้ายคือฝากครรภ์ อายุครรภ์มากกว่า 20 สัปดาห์แต่ไม่เกิน 20 สัปดาห์แต่ไม่เกิน 20 สัปดาห์ จ่ายให้ในอัตราไม่เกิน 200 บาท โดยผู้ประกันตนจะต้องสำรองจ่ายและนำใบเสร็จกับใบรับรองแพทย์มาเบิกเงินคืนได้ที่สำนักงานประกันสังคมทั่วประเทศ (สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน, 2561) การดำเนินงานในประเด็นด้านการฝากครรภ์ยังรวมไปถึงการเปิดโอกาสให้มีบริการคัดกรองกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรมในหญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไปให้ครอบคลุมทั่วประเทศโดยสามารถเข้ารับบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายได้ ข้อมูลเบื้องต้นพบว่าแต่ละปี ประเทศไทยมีหญิงตั้งครรภ์ประมาณ 700,000 ราย มีทารกเกิดใหม่ที่อยู่ในกลุ่มดาวน์ ปีละ 1,000 ราย ข้อมูลของโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายทางด้านสุขภาพ (HiTAP) พบว่า เด็กที่มีอาการดาวน์ซินโดรม มีค่าใช้จ่ายนอกเหนือจากการเลี้ยงดูแบบปกติตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต ประมาณ 2,500,000 บาท ดังนั้นวิธีการที่ดีที่สุดของการแก้ปัญหานี้คือ การตรวจคัดกรองกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรมในหญิงตั้งครรภ์ในห้องปฏิบัติการซึ่งจะช่วยให้พ่อและแม่วางแผนอนาคตต่อไป (Voice, 2561)

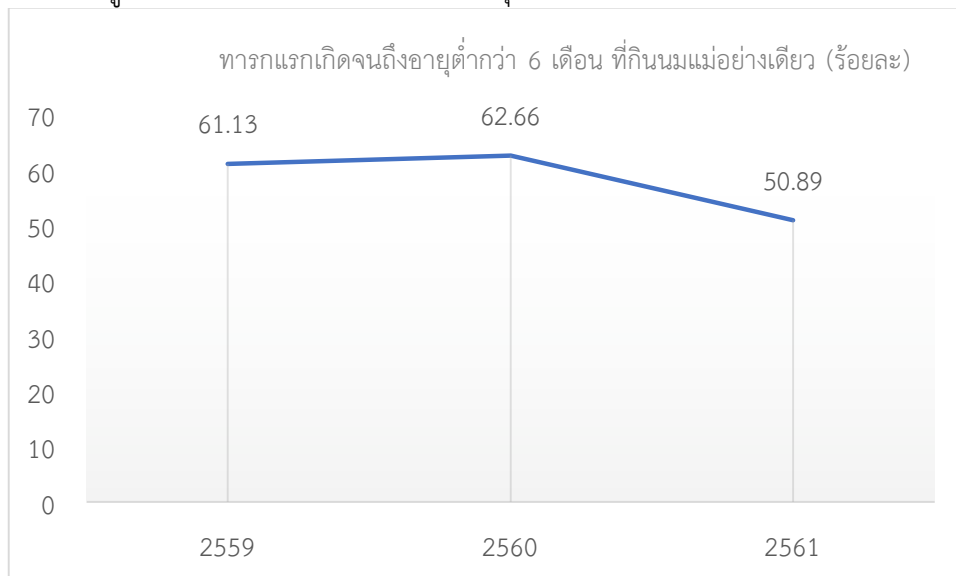
2.1.2 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

2.1.2.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ถือว่าเป็นนโยบายของทางภาครัฐและภาคเอกชนที่ส่งเสริมให้บุตรได้มีโอกาสดื่มนมจากมารดาที่ส่งผลประโยชน์ทั้งจากสุขภาพของแม่และลูกเพราะในน้ำนมของแม่อุดมไปด้วยสารอาหารครบถ้วนหรือสร้างภูมิคุ้มกันโรคที่ดี ส่งผลให้ทารกมีสุขภาพแข็งแรงและยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างแม่กับลูก

ข้อมูลจากระบบรายงานมาตรฐาน สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุขของเขตสุขภาพทั้ง 12 เขต พบว่าในปีงบประมาณ 2561 มีทารกแรกเกิดจนถึงอายุต่ำกว่า 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียวร้อยละ 50.89 ซึ่งบรรลุตามเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขตั้งไว้ คือ ร้อยละ 50 และจากข้อมูลย้อนหลังสามปีพบว่า ไม่มีแนวโน้มที่แน่นอน คือ ร้อยละ 61.13 และ 62.66 ในปี พ.ศ. 2559 และ 2560 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 7 แสดงทารกแรกเกิดจนถึงอายุต่ำกว่า 6 เดือน ที่กินนมแม่อย่างเดียว

ที่มา: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559, 2560, 2561

2.1.2.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

ประเด็นด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยเฉพาะในทารก 6 เดือนแรกนั้นเป็นเรื่องจำเป็นเนื่องจากองค์การอนามัยโลก (WHO) สนับสนุนให้มารดาเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวโดยไม่ให้อาหารอื่นเจือปนในช่วง 6 เดือนแรกของชีวิต ปี พ.ศ. 2561 มีหน่วยงานและองค์กรดำเนินการในประเด็นนี้ อาทิ

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (กสร.) กระทรวงแรงงานให้ความสำคัญโดยมีการเชิญชวนผู้ประกอบการให้จัดมุมนมแม่เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บนมโดยมีตู้เย็นสำหรับแช่นมบีบเก็บใส่ถุงนำกลับไปให้ลูกดื่มนมที่บ้าน ซึ่งตัวเลขที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 จนถึง กรกฎาคม 2561 มีสถานประกอบการจัดตั้งมุมนมแม่จำนวน 1,745 แห่ง มีลูกจ้างใช้บริการมุมนมแม่จำนวน 11,241 คน และในปีนี้เพิ่มขึ้นอีก 100 แห่งและจะขยายไปเรื่อย ๆ (กลุ่มงานส่งเสริมสวัสดิการแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน, 2561)

แผนงานสื่อสาร ศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย ได้จัด “โครงการสรรหาคอบครัวนมแม่ต้นแบบ” ที่มีคุณสมบัติทั้งหมด 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก เด็กที่กินนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน และกินนมแม่พร้อมอาหารตามวัยจนถึง 2 ปี หรือนานกว่านั้นและมีพัฒนาการดีวัดจากเครื่องมือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual – DSPM) ประการที่สอง คอบครัวมีความอบอุ่น มีความสัมพันธ์อันดีและมีวิธีการเลี้ยงลูกที่สร้างสรรค์ ประการที่สาม คุณแม่และคอบครัวมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องโภชนาการหญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตรและโภชนาการในด้านอาหารตามวัยของเด็กเล็ก ประการที่สี่ คอบครัวมีทักษะการสื่อสารในเชิงบวกและสามารถอธิบายประโยชน์ของการเลี้ยงดูด้วยนมแม่ให้คนในสังคมได้เข้าใจและสนับสนุนการเลี้ยงดูด้วยนมแม่มากขึ้นมีคอบครัวสมัครเข้าร่วมโครงการจำนวน 291 คอบครัวซึ่งทุกคอบครัวเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ซึ่งในจำนวนนี้มี 128 คอบครัวผ่านเกณฑ์และสมัครใจเข้ามารับการสัมภาษณ์ ณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) การสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย การประเมินเจริญเติบโตของเด็ก การประเมินพัฒนาการ การทำแบบทดสอบด้านโภชนาการแม่และลูก เป็นต้น (มูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย, 2561) นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือกับบริษัทขนส่ง จำกัด (บขส.) ได้ขยายเวลาดำเนินงานโครงการ “บขส. ส่งความรักจากอ้อมอกแม่สู่ลูก” ด้วยการให้บริการขนส่งนมแม่แช่แข็งโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายผ่านบริการรับ ส่ง วัสดุภัณฑ์ “One day One night” ทั่วทุกภูมิภาคในประเทศไทยโดยผู้ใช้บริการสามารถฝากส่งนมแม่แช่แข็งได้ที่งานรับและส่งพัสดุภัณฑ์สถานีขนส่งผู้โดยสารกรุงเทพฯ (เดลินิวส์, 2561)

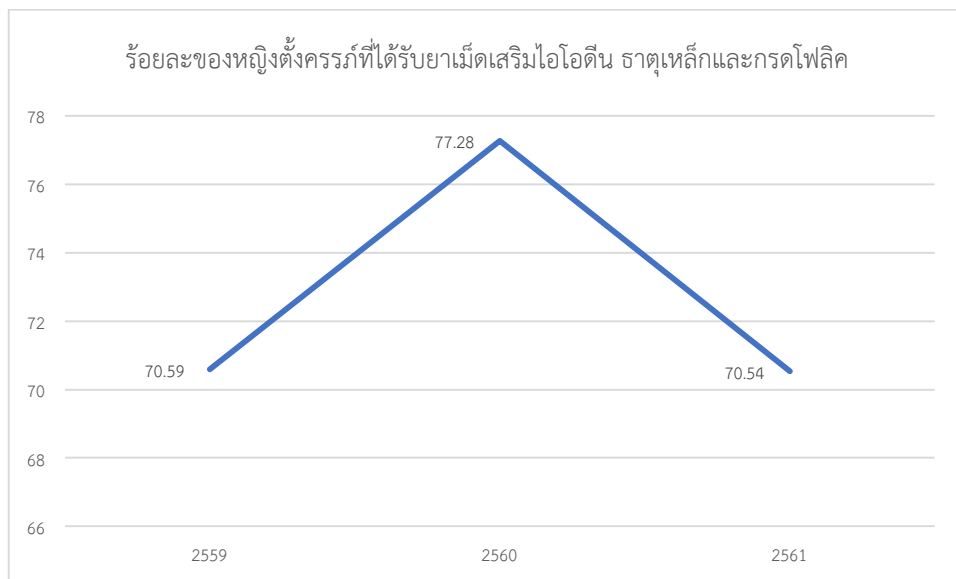
สำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพ ปี พ.ศ. 2561 ร่วมกับมูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย ศึกษาองค์ความรู้วิชาการ รณรงค์สื่อสารตระหนักการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และผลักดันให้สถานประกอบการประกาศนโยบายที่ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีผลการดำเนินงาน คือ เกิดการร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ผลักดันให้สถานประกอบการประกาศนโยบายการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และสิทธิการลาคลอด 3 เดือน จนเกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในสถานประกอบการ 100 แห่ง เช่น บริษัท แสตนลิริ จำกัด (มหาชน) บริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล (ประเทศไทย) จำกัด เป็นต้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

2.1.3 ไอโอดีน

2.1.3.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

ไอโอดีนมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาและมีผลต่อพัฒนาการหรือความสามารถของเด็ก ดังนั้นการให้ยาเม็ดเพื่อเสริมสร้างไอโอดีนสำหรับหญิงตั้งครรภ์จึงเป็นหนึ่งในบริบทการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับพื้นฐานเพราะสามารถป้องกันปัญหาหรือความบกพร่องให้กับทารกในครรภ์ได้ ข้อมูลอนามัยแม่และเด็กจากระบบการรายงานมาตรฐาน สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุขของเขตสุขภาพทั้ง 12 เขต ไม่รวมกรุงเทพมหานครในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 พบว่า มีหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับยาเม็ดเสริมไอโอดีนธาตุเหล็กและกรดโฟลิก ร้อยละ 70.54 ซึ่งยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ คือ ร้อยละ 100 และจากข้อมูลย้อนหลังสามปี พบว่ามีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน คือ ในปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 มีจำนวนร้อยละ 70.59 และ 77.28 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 8 แสดงหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับยาเม็ดเสริมไอโอดีน ธาตุเหล็กและกรดโฟลิก

ที่มา: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559, 2560, 2561

2.1.3.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

การดำเนินงานในประเด็นด้านไอโอดีนในช่วงปี พ.ศ.2561 มีจำนวนหลายโครงการที่น่าสนใจยกตัวอย่าง เช่น การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนตั้งแต่วัยเจริญพันธุ์ หญิงตั้งครรภ์ เด็กทารกแรกเกิด เด็กปฐมวัย เด็กวัยเรียน และประชาชนทุกกลุ่มวัย โดยบูรณาการผ่านคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ มุ่งเน้นประชาชนในท้องถิ่นร่วมเป็นเจ้าของการดำเนินงานเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและของชุมชนหรือหมู่บ้านตนเองแบบประชารัฐตามนโยบายรัฐบาล (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2561) จังหวัดที่ประสบความสำเร็จคือ พื้นที่จังหวัดมหาสารคามซึ่งจากการสำรวจระดับสติปัญญาของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยกรมสุขภาพจิต ปี พ.ศ. 2559 พบว่าระดับไอคิวของเด็กในจังหวัดมหาสารคามนั้นมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน สาเหตุมาจากภาวะทุพโภชนาการ ดังนั้นทุกภาคส่วนของจังหวัดขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา จนได้รับคัดเลือกให้กลายเป็นจังหวัดไอโอดีนยั่งยืนของประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 จนถึงปี พ.ศ. 2561 ซึ่งผลการดำเนินงานมีการกระจายเกลือไอโอดีนให้สามารถเข้าถึงทุกชุมชน นอกจากนี้ยังมีมาตรการเสริมไอโอดีนในน้ำดื่ม ดำเนินการในโครงการส่งเสริมโภชนาการเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ภายใต้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี² ด้วย

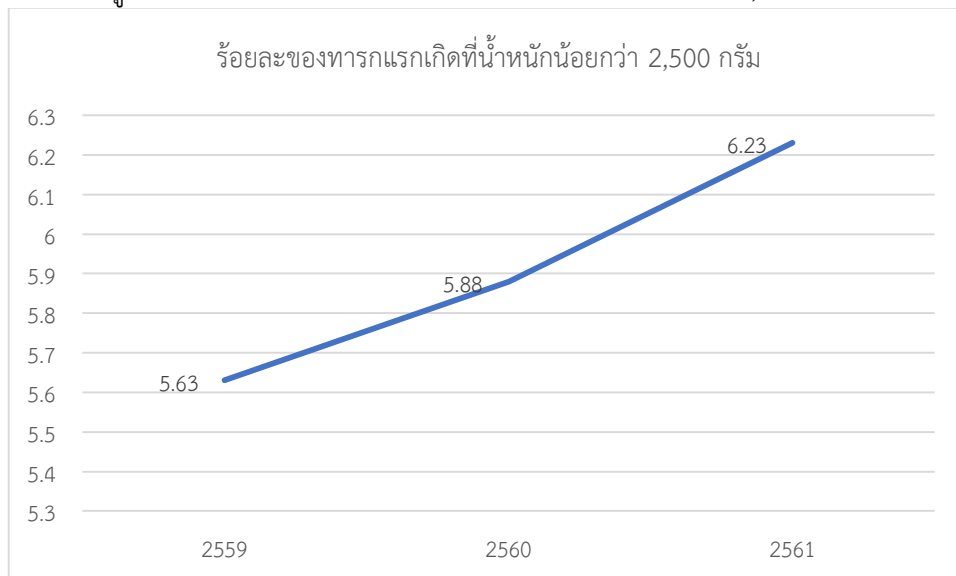
² พระนาม ณ ขณะนั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2562 ทรงได้รับการโปรดเกล้าฯ เสด็จพระนามาภิไธยใหม่เป็นสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร มหาวชิราลงกรณวรราชภักดี สิริกิจการิณีพิริยพัฒน์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี

2.1.4 ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย

2.1.4.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของสาธารณสุขเนื่องจากน้ำหนักของทารกนั้นมีความสัมพันธ์กับภาวะภูมิคุ้มกันต่ำ พัฒนาการล่าช้าและยังมีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและเสี่ยงต่อการตายก่อนกำเนิด (Perinatal Mortality) รวมถึงระยะขบปีแรกของชีวิต ดังนั้นการป้องกันการเกิดทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็น ข้อมูลระบบรายงานมาตรฐาน (HDC) สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้คือไม่เกินร้อยละ 7 ข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี พบว่า มีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยพิจารณาจากข้อมูลย้อนหลังในปีงบประมาณ 2559 และ 2560 ร้อยละ 5.63 และร้อยละ 5.88 ส่วนปีงบประมาณ 2561 มีทารกแรกเกิดที่น้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ร้อยละ 6.23 ซึ่งบรรลุเกณฑ์เป้าหมาย

แผนภูมิที่ 9 แสดงร้อยละของทารกแรกเกิดที่น้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม

ที่มา: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559, 2560, 2561

2.1.4.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

การดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 โดยมีตัวชี้วัดกำกับ ติดตามลดอัตราการคลอดก่อนกำหนดหรืออายุครรภ์น้อยกว่า 37 สัปดาห์ ผลจากการสำรวจพบว่า อัตราการคลอดก่อนกำหนดลดลงร้อยละ 10 เทียบกับปี พ.ศ. 2560

การสำรวจในช่วงปี พ.ศ. 2555-2558 ที่ผ่านมา พบว่า อัตราการคลอดก่อนกำหนดคิดเป็น ร้อยละ 11.4, 9.6, 8.4, และ 8.6 ตามลำดับ และจากการสำรวจข้อมูลของ Cochrane Review³ พบว่าการป้องกันก่อนกำหนดด้วย Progesterone ในรายที่เคยมีประวัติการคลอดก่อนกำหนดและอัลตราซาวด์วัดความยาวหรือสั้นของปากมดลูกก็จะสามารถช่วยลดอัตราการเกิดก่อนกำหนดลง

³ Cochrane Review คือ การให้บริการฐานข้อมูลผลการวิจัยเชิงสังเคราะห์ทางสาธารณสุขซึ่งตีพิมพ์ทุกไตรมาส

ประเด็นที่มุ่งเน้นการป้องกันการคลอดก่อนกำหนดและการป้องกันการรกเกิดน้ำหนักน้อย ประกอบไปด้วย (1) Primary Prevention (2) Secondary Preventions (3) Tertiary Prevention โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

- (1) Primary Prevention แนวทางการตรวจและการติดตามประกอบไปด้วย (1) มีมาตรการในการลดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (2) มีการใช้ Folic Acid และ Calcium Supplement ระหว่างตั้งครรภ์ในคลินิกฝากครรภ์ (3) มีมาตรการในการป้องกันการสูบบุหรี่ระหว่างตั้งครรภ์
- (2) Secondary Preventions แนวทางการตรวจและการติดตามประกอบไปด้วย 1. มีการทำ Ultrasound ระหว่างตั้งครรภ์ วัด Cervical length ระหว่าง 20-24 สัปดาห์ 2. มีการใช้ Progesterone Prevention Peter ในราย Pregnancy with previous preterm 3. มีการใช้ Progesterone Prevention Preterm ในราย Pregnancy with short cervix
- (3) Tertiary Prevention แนวทางการตรวจและการติดตามประกอบไปด้วย (1) มีการใช้ Tocolytics drugs ในการรักษาอาการเจ็บครรภ์ก่อนคลอดตามข้อกำหนดการบ่งชี้ (2) มีการใช้ Dexamethasone ระหว่างอายุครรภ์ 24-36 สัปดาห์ (3) มีการใช้ Antibiotics เพื่อป้องกันการติดเชื้อในมารดาที่มีอาการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด

2.1.5 อัตราการตายของมารดา

2.1.5.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

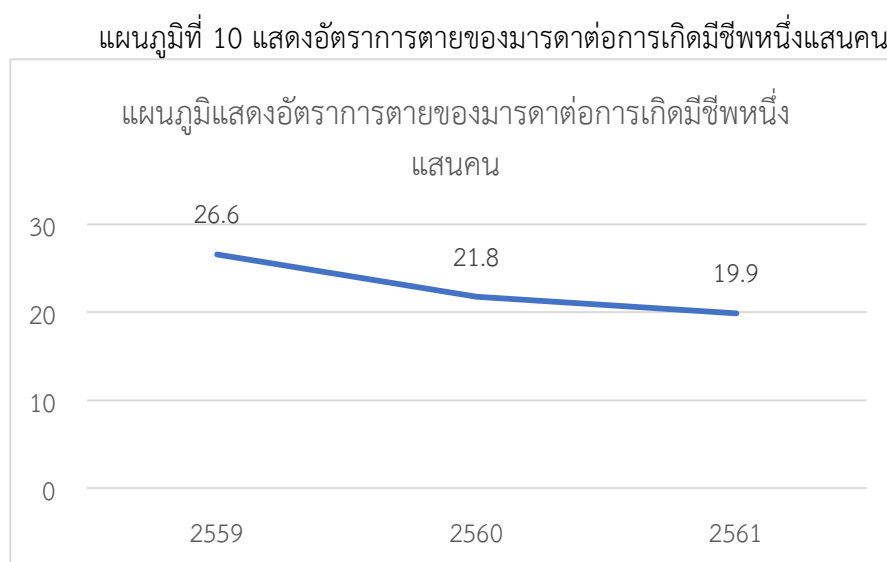
การตายของมารดาได้สะท้อนถึงมาตรฐานการดูแลและการให้บริการอนามัยแม่และเด็ก สาธารณสุข และสภาพสังคม ดังนั้นอัตราการตายของมารดาจึงถือว่าเป็นเป้าหมายหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรและครอบครัว การวิเคราะห์ทบทวนสถานการณ์การตายของมารดาในช่วง 6 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2561 พบว่าอัตราส่วนการตายของมารดาเท่ากับ 19 ต่อแสนในการเกิดมีชีพ ลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี พ.ศ. 2560 และการตายจากสาเหตุการตกเลือดและความดันโลหิตสูงยังคงเป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิต (กรมอนามัย, 2561) ซึ่งจากการรายงานของแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (กระทรวงสาธารณสุข) พบว่ามีโอกาสไม่บรรลุเป้าหมายการลดอัตราการตายของมารดาลงสามในสี่ซึ่งสาเหตุมาจากการล่าช้าในการดำเนินงานและการไม่เชื่อมโยงของข้อมูล ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จึงเชื่อมโยงและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนโดยเฉพาะการพัฒนาเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาซึ่งปรากฏในยุทธศาสตร์ที่ 1 เร่งการเสริมสร้างสุขภาพคนไทยเชิงรุก

ข้อมูลจากกลุ่มข้อมูลข่าวสารสุขภาพ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข สำนักรวบรวมและอัตราส่วนของการเกิดมีชีพหนึ่งแสนคน พบว่า ปี พ.ศ. 2561 มีอัตราการตายของมารดา เท่ากับ 19.9 ต่อการเกิดมีชีพหนึ่งแสนคน ซึ่งบรรลุเกณฑ์เป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้คือ ไม่เกิน 20 ต่อการเกิดมีชีพแสนคน และจากข้อมูลย้อนหลังสามปีพบว่า มีแนวโน้มลดลงทุกปี คือในปี พ.ศ. 2559 และ ปี พ.ศ. 2560 อัตราการตายของมารดา เท่ากับ 26.6 และ 21.8 ต่อการเกิดมีชีพแสนคน

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์การตายของมารดา รายเขตจากการเฝ้าระวังปี พ.ศ. 2561 พบว่า สถานการณ์การตายของมารดา รายเขตจากการเฝ้าระวังในปี พ.ศ. 2561 พบว่าเขตสุขภาพที่ 1⁴ มีอัตราส่วนการตายมารดา ลดลงเหลือ 7.2 ต่อแสนของการเกิดมีชีพ เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 ในช่วงเวลา

⁴ เขตสุขภาพที่ 1 ประกอบไปด้วย เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน

เดียวกันที่มีอัตราการตายของมารดาเท่ากับ 27.0 ต่อแสนการเกิดมีชีพ ส่วนจังหวัดลำพูนไม่มีมารดาเสียชีวิตติดต่อกันมาทั้งหมด 6 ปี

ที่มา: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559, 2560, 2561

2.1.5.2 ผลการดำเนินงานและแนวทางการแก้ไขปัญหา

สำนักการส่งเสริมสุขภาพได้ถอดบทเรียนความสำเร็จในการป้องกันการตายของมารดา ณ โรงพยาบาลลำพูน เขตสุขภาพที่ 1 พบปัจจัยความสำเร็จได้แก่การทำงานที่ให้ความสำคัญกับระบบการติดตามและประเมินผลอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทุกระดับโดยเฉพาะในสาเหตุและปัจจัยที่สามารถป้องกันได้อย่างแท้จริงและที่สำคัญคือมีการปฏิบัติตามมาตรฐานอนามัยแม่และเด็กอย่างจริงจัง

กรมอนามัยจึงได้บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมการแพทย์ กรมสุขภาพจิต กรมควบคุมโรค ราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการพัฒนาสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก พัฒนามาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็ก พัฒนาโปรแกรมการประเมินมาตรฐานอนามัยแม่และเด็ก พัฒนาแนวทางการป้องกันการตายมารดา โดยโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขได้มีการนำไปปฏิบัติและกำกับติดตามมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กทั้งระดับจังหวัด เขต และระดับประเทศ การดำเนินงานของกรมอนามัยยังได้ติดตามผลการดำเนินงานและวิเคราะห์เป็นรายเดือนโดยการเปรียบเทียบการดำเนินงานระดับเขต ระดับประเทศเพื่อที่จะสามารถหาพื้นที่ดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายและมีพื้นที่ดำเนินงานที่ไม่บรรลุตามเป้าหมาย อันนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาและการถอดบทเรียน มีค่าเป้าหมายตัวชี้วัดการตายของมารดาไทย ไม่เกิน 20 ต่อการเกิดมีชีพแสนคน (กรมอนามัย, 2561)

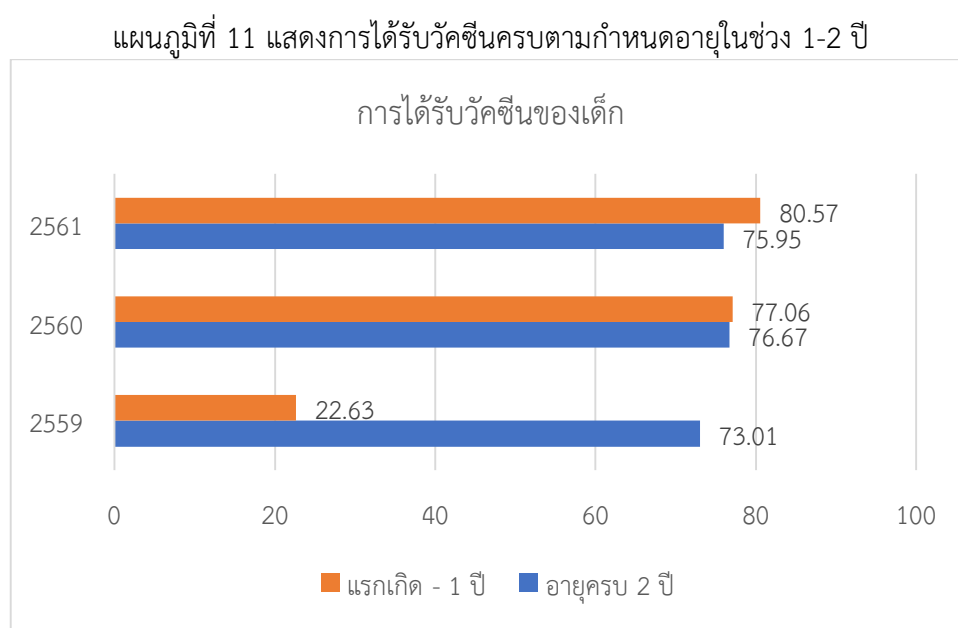
2.1.6 การได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ในเด็กอายุ 1 ปี และ 2 ปี

2.1.6.1 สถานการณ์และแนวโน้ม

การสร้างภูมิคุ้มกันโรคด้วยวิธีการฉีดวัคซีนวัคซีนเป็นกลวิธีในการป้องกันโรคที่มีประสิทธิภาพสูง โดยวัคซีนเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคใช้ในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อที่เป็นปัญหาสำคัญ

และมีอันตรายถึงชีวิต ข้อมูลจากระบบรายงานมาตรฐานสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข ของเขตสุขภาพทั้ง 12 เขต พบว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนอายุครบ 1 ปี ได้รับวัคซีนตามเกณฑ์ อันได้แก่ วัคซีน BCG⁵, HB1⁶, DTP-HP3⁷, OPV3⁸, MMR1⁹, DTP4¹⁰ และ IPV¹¹ ร้อยละ 80.57 ซึ่งไม่บรรลุเกณฑ์เป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้คือไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 และข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกปี คือ ในปี พ.ศ. 2559 และ ปี พ.ศ. 2560 มีเด็กแรกเกิดจนอายุครบ 2 ปีได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ ร้อยละ 22.63 และ ร้อยละ 77.06 ตามลำดับ

สำหรับความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนในเด็กอายุครบ 2 ปี พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนอายุครบ 2 ปี ได้รับวัคซีนตามเกณฑ์ ได้แก่ BCG, HB1, DTP-HP3, OPV3, MMR1, DTP4 และ IPV ร้อยละ 75.95 ซึ่งยังไม่บรรลุเกณฑ์เป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ คือไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 แต่จากข้อมูลย้อนหลัง พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างไม่แน่นอน คือ ในปี พ.ศ. 2559 และ ปี พ.ศ. 2560 มีเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนอายุครบ 2 ปี ได้รับวัคซีนตามเกณฑ์ร้อยละ 73.01 และร้อยละ 76.67 ตามลำดับ

ที่มา: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559, 2560, 2561

2.1.6.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

สถาบันวัคซีนแห่งชาติดำเนินการจัดหลักสูตรเชิงปฏิบัติการสำหรับเจ้าหน้าที่สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ในหมวดเนื้อหาที่ 2 ด้านการให้วัคซีนแก่เด็กที่มารับวัคซีนล่าช้าและเด็กที่ไม่ได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ที่กำหนด

⁵ BCG คือ วัคซีนป้องกันวัณโรค

⁶ HB1 คือ วัคซีนป้องกันตับอักเสบบี

⁷ DTP-HP3 คือ วัคซีนป้องกัน คอตีบ บาดทะยัก ไอกรน ตับอักเสบบี

⁸ OPV3 คือ วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ

⁹ MMR1 คือ วัคซีนป้องกันโรคหัด โรคคางทูม

¹⁰ DTP4 คือ วัคซีนป้องกัน คอตีบ บาดทะยัก ไอกรน

¹¹ IPV คือ วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ

โดยเด็กที่ได้รับวัคซีนล่าช้ากว่าปกตินั้นจะได้รับวัคซีนในครั้งแรกที่พบทันที หากเป็นผู้ที่เคยได้รับวัคซีนมาแล้วแต่ยังไม่ได้ครบตามจำนวนที่กำหนดจะได้รับวัคซีนต่อโดยไม่ต้องเริ่มครั้งแรกใหม่ โดยคำนึงถึงอายุและชนิดของวัคซีน จำนวนโดส (Dose) ที่ต้องได้รับ ระยะห่างระหว่างโดสที่ต้องได้รับเพื่อสามารถนัดหมายเข้าฉีดวัคซีนได้อย่างต่อเนื่องและเมื่อได้รับวัคซีนตามตารางวัคซีนปกติแล้วจึงปรับการนัดหมายให้เป็นปกติตามตารางวัคซีนในครั้งต่อไป (สถาบันวัคซีนแห่งชาติ, 2561)

2.1.7 โครงการเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด (Child Support Grant Project)

2.1.7.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

โครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดเป็นนโยบายสำคัญระดับชาติตามแผนบูรณาการพัฒนาค้นตลอดช่วงชีวิตถือว่าการสร้างระบบคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) โดยการจัดสวัสดิการการเงินเพื่ออุดหนุนให้กับเด็กแรกเกิดในครอบครัวที่ยากจนหรือมีความเสี่ยงต่อความยากจนและมุ่งเน้นให้เด็กแรกเกิดได้รับการเลี้ยงดูอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยเพื่อเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต

วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2558 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบหลักการของโครงการโดยให้เงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดที่อยู่ในครัวเรือนยากจนหรือครัวเรือนที่มีความเสี่ยงต่อความยากจนหรือเสี่ยงต่อความยากจนมีเงินอุดหนุนสำหรับการเลี้ยงดูเดือนละ 400 บาทต่อราย เป็นระยะเวลา 1 ปี และเมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2559 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดต่อเนื่องโดยให้เงินอุดหนุนตั้งแต่แรกเกิดจนครบอายุ 3 ปี สำหรับเด็กที่อยู่ในครัวเรือนยากจนหรือครอบครัวที่เสี่ยงต่อความยากจนและเพิ่มเงินอุดหนุนเป็น 600 บาทต่อเดือนเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 เป็นต้นไป

เหตุผลของการขยายระยะเวลาการช่วยเหลือ 3 ปี ประกอบไปด้วย ด้านการแพทย์ ช่วงวัยที่สำคัญที่สุดสำหรับการเจริญเติบโตของมนุษย์ คือ ช่วงระยะเวลา 0-6 ปี เนื่องจากมนุษย์จะมีพัฒนาทางร่างกายและสติปัญญาสูงสุดและโอกาสที่สูญเสียไปจากการพัฒนาที่ไม่สมบูรณ์ในช่วงวัยต่าง ๆ ไม่ว่าทางร่างกายหรือสติปัญญาจะส่งผลไปตลอดชีวิตที่เหลือ ด้านเศรษฐศาสตร์ การลงทุนต่อเด็กในช่วงเวลาของเด็กเล็กจะได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับกับช่วงวัยอื่น ๆ โดยได้รับผลตอบแทนคืนมา 4-5 เท่า ในบางกรณีอาจจะได้รับผลตอบแทนถึง 17 เท่าผลตอบแทนที่ได้รับเกิดจากหลายปัจจัย เช่น ทักษะสูงขึ้น ผลการเรียนดีขึ้น ประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้น ด้านพัฒนาการ พัฒนาการของเด็กจะกระตุ้นได้ด้วยการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องในระยะยาวเท่านั้น ภาครัฐจึงควรให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจนถึงอายุ 6 ปี ในต่างประเทศการให้เงินช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจนถึงอายุ 6 ปี ถือเป็นมาตรฐานทั่วไปของการให้เงินอุดหนุนในต่างประเทศ ซึ่งรวมถึงเพื่อนบ้านอย่างอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ จากผลการศึกษาพบว่า เด็กผู้หญิงที่รับเงินช่วยเหลือ 6 ปีแรก เมื่อเข้าสู่วัยเรียนจะมีเกรดเฉลี่ยมากกว่าเด็กที่ไม่ได้รับเงินอุดหนุน ด้านความเหลื่อมล้ำ เงินอุดหนุนเด็กเล็กจนถึงระยะเวลา 6 ปี จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำโดยผลการศึกษาประเทศเกาหลีใต้ระบุว่าความช่วยเหลือนี้สามารถลดช่องว่างทางการศึกษาของเด็ก

สำหรับประเทศไทย เมื่อเด็กอายุครบ 3 ปีจะได้รับการบริการจากภาครัฐโดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ภาครัฐให้การสนับสนุน การให้เงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดจึงควรขยายถึงอายุ 3 ปี เพื่อเติมเต็มช่องว่างบริการของรัฐที่ขาดไปและทำให้มั่นใจได้ว่าเด็กมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นสำคัญ ในด้านการคลัง งบประมาณทั้งหมดที่จะใช้หากมีการใช้เงินช่วยเหลือที่ 600 บาทต่อเดือนสำหรับเด็กอายุ 0-3 ปี ทุกคนในครอบครัวที่ยากจนและเสี่ยงต่อความยากจน คิดเป็นเพียงร้อยละ 3.7 ของงบประมาณสำหรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือเพียงร้อยละ 2.47 ของงบประมาณสำหรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในกรณีให้เงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดจนถึง 3 ปีที่ 400 บาทต่อเดือน (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2561)

2.1.7.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

โครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด อันเป็นนโยบายที่มีความสำคัญระดับชาติตามแผนบูรณาการการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตซึ่งถือว่าการสร้างระบบภูมิคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) โดยการจัดสวัสดิการเงินอุดหนุนให้กับเด็กแรกเกิดในครัวเรือนที่ยากจนหรือครัวเรือนที่เสี่ยงต่อความยากจน รวมทั้งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นประกันสิทธิให้เด็กได้รับสิทธิโดยตรงทั้งทางด้านการอยู่รอด และยังคงถือว่าเป็นช่องทางให้เข้าถึงสิทธิของเด็กในเรื่องอื่น ๆ ตามมา โดยการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 โดยให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินการดังต่อไปนี้ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2561)

- (1) นำความเห็นของสำนักงานประมาณและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไปพิจารณาดำเนินการ กล่าวคือ (1.1) ให้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล สถานะของผู้รับสิทธิให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ (1.2) มีการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้และความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย และผู้ทำหน้าที่ในการคัดกรองสิทธิเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงสิทธิและคัดกรองสิทธิมีความเข้าใจหลักเกณฑ์ โปร่งใสและตรวจสอบได้ (1.3) ควรมีการประเมินจำนวนครัวเรือนที่ยากจนที่อยู่ในระดับประกันสังคมที่คาดว่าจะมีสิทธิและงบประมาณที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเพื่อประกอบเป็นข้อมูลการพิจารณาเพื่อจัดสรรงบประมาณต่อไปในอนาคต
- (2) บูรณาการดำเนินโครงการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับภาพรวมการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยทั้งระบบและเร่งประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ
- (3) พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงข้อมูลจากฐานของข้อมูล ผู้มีรายได้น้อยตามโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐนำมาใช้เป็นเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการฯ
- (4) ปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบและรับรองสิทธิจากเดิมที่เป็นการใช้กลไกในพื้นที่โดยใช้ดุลยพินิจของผู้รับรอง

ผลการดำเนินงานโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 พบว่ามีผู้ลงทะเบียน 113,425 คน ในขณะที่การประเมินผลกระทบโครงการเงินอุดหนุนเด็กเล็กของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2561) ได้ศึกษาเชิงปริมาณกับกลุ่มตัวอย่าง 5,700 คนใน 9 จังหวัด¹² ซึ่งได้สำรวจสองรอบและมีการศึกษาเชิงคุณภาพกับหญิงตั้งครรภ์หรือแม่ที่ได้รับเงินอุดหนุนจากภาครัฐ อาสาสมัคร และผู้ใหญ่บ้านใน 4 จังหวัด ผลจากการดำเนินโครงการพบว่าหน่วยงานสามารถดำเนินโครงการได้อย่างรวดเร็ว มีระบบการติดตามที่มีประสิทธิภาพและมีการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ประชากรกลุ่มเป้าหมายมีการรับรู้สูงแต่มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเงื่อนไขและคุณสมบัติของการได้รับสิทธิและมีการจ่ายเงินล่าช้าในปีงบประมาณ 2561 ด้านผลลัพธ์ของการดำเนินงานงบประมาณพบว่าภาวะโภชนาการของเด็กในกลุ่มยากจนดีขึ้นโดยครึ่งหนึ่งของเด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนมีภาวะผอมแห้ง แคระแกร็น และร่างกายไม่เติบโตสมวัย เมื่อครอบครัวได้รับเงินอุดหนุนจึงส่งผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กดีขึ้น สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขก่อนคลอดรวมถึงสามารถช่วยให้แม่ที่ตกงานสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนในเด็กมากขึ้น

¹² จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสระแก้ว จังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส

การสำรวจโครงการเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดจากสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย หรือ TDRI พบว่า ผลจากการได้รับเงินอุดหนุนคือการมีภาวะโภชนาการที่ดีขึ้นของเด็ก ดังนี้ (1) เด็กในครอบครัวที่ยากจนที่ได้รับเงินอุดหนุนมีภาวะแคระแกร็น ผอมแห้ง น้ำหนักน้อยกว่าเด็กที่ไม่ได้รับประมาณครึ่งหนึ่ง (2) ครอบครัวที่ยากจนมากขึ้นมาให้ความสำคัญกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว คาดว่ามาจากการที่แม่ได้รับภาวะโภชนาการที่ดีขึ้น (3) สามารถบรรเทาภาวะทุพโภชนาการ คือ ภาวะเตี้ย แคระแกร็นและภาวะน้ำหนักเกินได้ และนอกจากนี้การสำรวจยังพบอีกว่า เงินอุดหนุนนั้นสามารถทำให้มารดาเข้าถึงการดูแลหลังคลอดมากขึ้น และมารดาที่ได้รับเงินอุดหนุนมีอำนาจในการตัดสินใจในครอบครัวมากกว่ากลุ่มมารดาที่ไม่ได้รับเงินอุดหนุน (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, 2561)

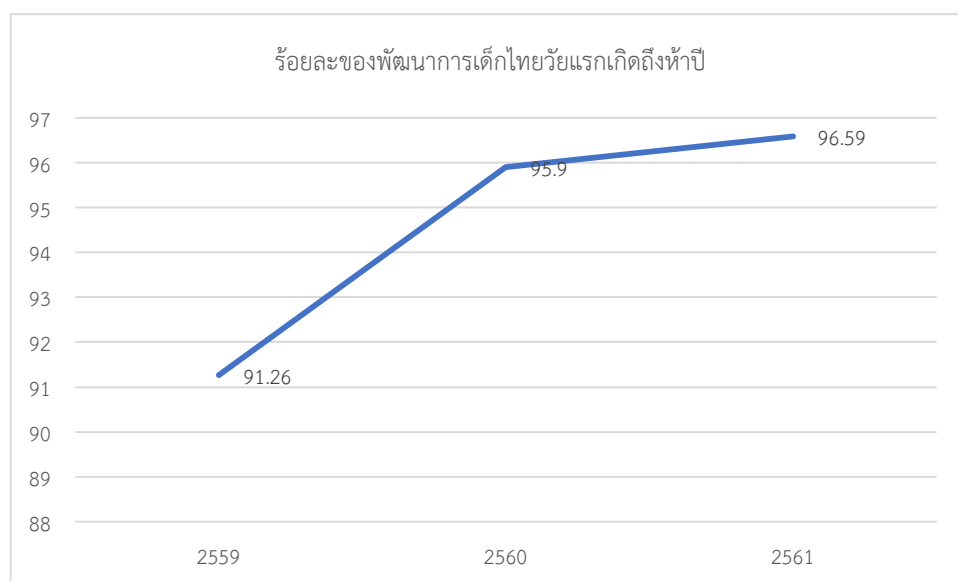
2.2 เด็กช่วงปฐมวัย 3-5 ปี

2.2.1 พัฒนาการสมวัย

2.2.1.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

ข้อมูลจากการศึกษาสถานการณ์พัฒนาการเด็กไทยวัยแรกเกิดจนอายุ 5 ปี และเด็กจากระบบรายงานมาตรฐาน สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุขของเขตสุขภาพทั้ง 12 เขต พบว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี มีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 96.59 ซึ่งถือว่าบรรลุเกณฑ์เป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80 และจากข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกปี คือในปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 พบเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี มีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 91.26 และ 95.9 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 12 แสดงพัฒนาการเด็กไทยวัยแรกเกิดถึง 5 ปี

ที่มา: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559, 2560, 2561

2.2.1.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

การดำเนินการด้านการพัฒนาการของกลุ่มเด็กปฐมวัยนั้นเกิดจากวิกฤตพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในช่วง 0-6 ปี ซึ่งวิกฤตพัฒนาการของเด็กปฐมวัยส่งผลเสียต่อการพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ เช่น การสื่อสาร การพัฒนาด้านอารมณ์ สังคม เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยในอนาคต จากการสำรวจ ค่าพัฒนาการล่าช้าของเด็กปฐมวัยในปี พ.ศ. 2557 เฉลี่ยร้อยละ 38.2 ส่วนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 อยู่ที่ร้อยละ 30 ซึ่งถือว่าแนวโน้มที่ดีขึ้น ซึ่งการดำเนินงานของภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีกิจกรรมหรือโครงการในการดำเนินการกับเด็กปฐมวัยดังตัวอย่างต่อไปนี้

การดำเนินงานในช่วง ปี พ.ศ. 2561 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่านร่วมกับแผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย พ.ศ. 2560-2564 โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรมพร้อมทั้งภาคีเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน 28 แห่งและจัดงานมหกรรมการอ่านแห่งชาติ “มหัศจรรย์การอ่านเพื่อเด็กปฐมวัย” ซึ่งเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ที่ช่วยผู้ปกครองและครูได้คัดเลือกหนังสือให้เด็กช่วยปฐมวัยได้อ่านเสริมพัฒนาการ ในขณะเดียวกันก็ยังได้รับความรู้และทักษะเพื่อส่งเสริมการอ่านอื่น ๆ อีกมากมาย

นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย โดยกระทรวงศึกษาธิการแบบใหม่ โดยหลักสูตรดังกล่าวได้ระดมผู้เชี่ยวชาญมาช่วยกันคิดและพัฒนาเนื้อหาให้สอดคล้องกับสมรรถนะใหม่ที่เชื่อมโยงผู้ปกครองให้เข้ากับบุตรหลานและให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมองรวมถึงการกระตุ้นให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมไม่ติดอยู่กับเทคโนโลยีจนเกินไป ซึ่งสถาบันวิทยาลัยชุมชนมีการจัดอบรมบุคลากรผู้สอนในสาขาวิชาการปฐมวัยของวิทยาลัยชุมชนเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจกับหลักสูตรที่มีการปรับปรุงใหม่ที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานในศูนย์เด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศโดยบุคลากรขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความเข้าใจในการเข้าร่วมอบรมหลักสูตรดังกล่าวเพิ่มขึ้นในทุกปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 คือ การพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มศักยภาพภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างฐานรากคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ในมาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย คือ มีการจัดการเพื่อส่งเสริมและวางแผนสุขภาพ ฝึกระวังการเจริญเติบโตของเด็กและดูแลการเจ็บป่วยเบื้องต้นรวมทั้งโรคติดต่อ มีพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วนตามกิจวัตรประจำวันของเด็กที่เหมาะสมตามช่วงวัยและการใช้ประโยชน์ และจัดอุปกรณ์และเครื่องใช้ส่วนตัวให้เพียงพอกับการใช้งานของเด็กทุกคน และดูแลความสะอาดอย่างปลอดภัยและสม่ำเสมอ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาศักยภาพเด็กปฐมวัยเพื่อเป็นมาตรฐานกลางของประเทศโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมดำเนินการ ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรุงเทพมหานคร สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ หากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีศักยภาพในการให้บริการพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพสูงกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ก็สามารถพิจารณาได้ตามบริบทแต่หากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในพื้นที่ไม่ผ่านการประเมินตามมาตรฐาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ สนับสนุนเพื่อให้

การดำเนินการได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำเป็นอย่างน้อยทั้งทางด้านการบริหารจัดการ ด้านผู้ดูแลเด็กและให้การดูแล จัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และสุดท้ายคือด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย

การสำรวจข้อมูลสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2561 รวมทุกสังกัดในประเทศไทย ประมาณ 51,745 แห่ง คือ (1) กระทรวงมหาดไทย มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 19,429 แห่ง โรงเรียนอนุบาล จำนวน 1,215 แห่ง (2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน จำนวน 1,600 แห่ง (3) สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 300 แห่ง สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน จำนวน 12 แห่ง (สำนักอนามัย) และโรงเรียนอนุบาล จำนวน 429 แห่ง (4) สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประกอบไปด้วย ศูนย์เด็กเล็กในโรงพยาบาล จำนวน 52 แห่ง (5) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบไปด้วย โรงเรียนอนุบาล จำนวน 27,094 แห่ง โรงเรียนอนุบาลเอกชน จำนวน 3,204 แห่ง และ (6) สังกัดหน่วยงานอื่น ๆ เช่น โรงเรียนอนุบาลสาธิตในมหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มูลนิธิและองค์กรเอกชน (กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561)

สอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการมหัศจรรย์ 1,000 วัน ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย การเลี้ยงลูกด้วยนมเพียงอย่างเดียวในช่วง 6 เดือนแรกสร้างรากฐานที่แข็งแรงให้แก่พัฒนาการทางกาย อารมณ์และสติปัญญาโดยการช่วยส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและ พัฒนาการทางด้านจิตใจ การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2561 พบว่าชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากขึ้น เช่น อำเภอลำปายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการดำเนินงานเกิดนวัตกรรมในการแก้ปัญหา เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลจักรวรรดิรับส่งหญิงตั้งครรภ์ไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล การแก้ระบบขับช้อนให้พบแพทย์ในวันเดียวกัน การสร้างรายได้และการนำหญิงตั้งครรภ์เข้ามาเป็นจิตอาสา ทั้งนี้ ความสำเร็จเกิดขึ้นจากความร่วมมือของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอด้วย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กปฐมวัยและเยาวชนผ่านโครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบก้าวกระโดด โดยแผนสุขภาพเด็ก เยาวชนและครอบครัวร่วมกับคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลและสมาคมดับบ้านดับเมือง สร้างความร่วมมือในการยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบก้าวกระโดดโดยมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกระบวนการทั้งสิ้น 1,265 แห่ง ด้วยการยกระดับคุณภาพ 5 ระบบ คือ (1) ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (2) ระบบการจัดการหลักสูตรการจัดประสบการณ์เรียนรู้ (3) ระบบการดูแลรักษาสุขภาพ (4) ระบบการมีส่วนร่วม และ (5) ระบบชุมชน ผลการดำเนินการ พบว่า (1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 23 แห่งใน 20 จังหวัด มีศักยภาพเป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบในการขยายเครือข่ายและเป็นตัวอย่างในการพัฒนาแบบก้าวกระโดดให้ศูนย์เด็กเล็กอื่น ๆ (2) ศูนย์การเรียนรู้ 23 แห่งมีการถ่ายทอดมีตัวอย่างความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถเป็นแห่งเรียนรู้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศ (3) เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น มีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

นอกจากนี้แผนงานสร้างเสริมความเข้าใจสุขภาพะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ยังได้ดำเนินโครงการสิ่งเล็ก ๆ ที่สร้างลูกเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองให้เห็นถึงความสำคัญของตนเองในการเป็นเครื่องมือสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ให้แก่บุตรหลาน ซึ่งโครงการนี้ถือว่าเป็นโครงการที่

ตอบสนองแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัยตามนโยบายของภาครัฐบาล โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ คือ พัฒนาสื่อรณรงค์จากการเล่นจ๊ะเอ๋เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการลูก พัฒนาคู่มือที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทารก พัฒนาเครื่องมือช่วยเฝ้าระวังและส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัย และจัดกิจกรรมห้องเรียนพ่อแม่สัญจร ใน 6 จังหวัดได้แก่ กาญจนบุรี สงขลา อุบลราชธานี ชลบุรี เชียงใหม่ และกรุงเทพมหานคร (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

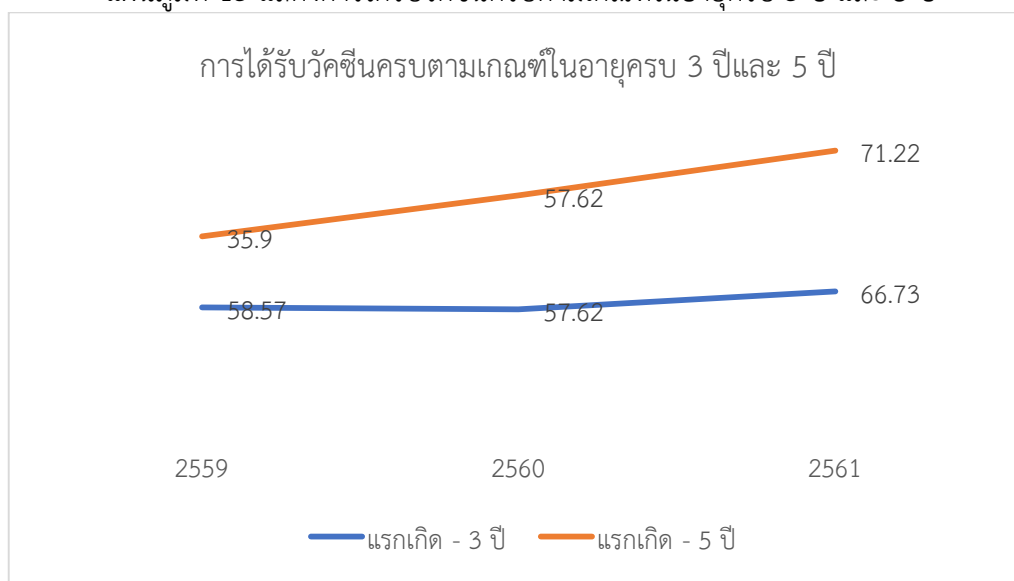
2.2.2 การได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ในช่วงอายุ 3 ปีและ 5 ปี

2.2.2.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

ข้อมูลจากระบบฐานรายงานมาตรฐาน (HDC) สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุขของเขตสุขภาพทั้ง 12 เขต พบว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนอายุครบ 3 ปีที่ได้รับวัคซีนตามเกณฑ์เป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ คือ ร้อยละ 66.73 ซึ่งยังคงไม่บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ คือ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 จากข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี พบว่า มีแนวโน้ม ไม่แน่นอน เมื่อเปรียบเทียบกับปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 มีเด็กอายุครบ 3 ปี ได้รับวัคซีนตามเกณฑ์ ร้อยละ 58.57 และ 57.62 ตามลำดับ

สำหรับความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนในกลุ่มเด็กอายุ 5 ปี พบว่าในปีงบประมาณ 2561 มีเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนครบอายุ 5 ปี ได้รับวัคซีนตามเกณฑ์ ร้อยละ 71.22 ซึ่งยังคงไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด คือ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 จากข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี พบว่า มีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นในทุกปี เมื่อเปรียบเทียบกับปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี มีเด็กแรกเกิดจนอายุครบ 5 ปี ได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ ร้อยละ 35.92 และ 57.62 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 13 แสดงการได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ในอายุครบ 3 ปี และ 5 ปี

ที่มา: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559, 2560, 2561

2.2.2.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

การดำเนินงานของสถาบันวัคซีนแห่งชาติ (2561) ได้จัดทำสรุปผลงานการดำเนินงานตามโครงการในวาระแห่งชาติด้านวัคซีน พ.ศ. 2554-2563 โดยผลงานสำคัญในปี พ.ศ. 2561 ประกอบไปด้วย (1) พัฒนากลไกบรรจุวัคซีนใหม่ในแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคโดยตั้งคณะกรรมการพัฒนาบัญชียาวัคซีนหลักแห่งชาติและตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างคณะกรรมการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคและคณะกรรมการระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติลดความซ้ำซ้อนลดเวลาการพิจารณาทำให้นาวัคซีนใหม่มาใช้ได้รวดเร็วทันต่อสถานการณ์โรค (2) เห็นชอบนำวัคซีนป้องกันโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบจากเชื้ออีบี และวัคซีนป้องกันโรคอุจจาระร่วงโรต้ามาให้บริการฟรีแก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงวัคซีนทั้ง 2 ชนิดได้อย่างเท่าเทียม สามารถลดการป่วย ตาย พิการ ในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบ ไม่ต่ำกว่าปีละ 96,000 คน (3) บูรณาการการจัดหาและสำรองวัคซีนแบบใหม่ โดยพัฒนาระบบบริหารจัดการของหน่วยงานในส่วนกลางร่วมกัน มีแผนดำเนินงานเป็น 3 ระยะ ครอบคลุมการจัดหา สำรองและกระจายวัคซีนที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดการขาดแคลน

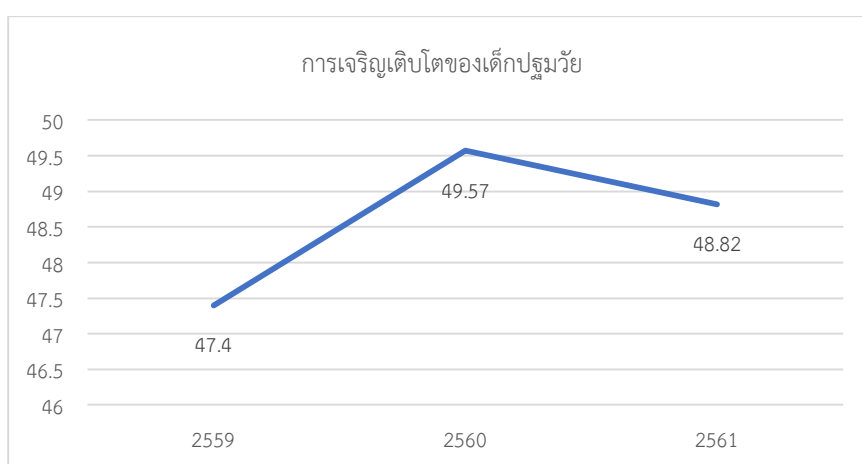
2.2.3 การเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย

2.2.3.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

เด็กก่อนวัยเรียนถือว่าเป็นวัยแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญและเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการที่เด็กปฐมวัยมีสุขภาพร่างกายและการที่ดีย่อมส่งผลต่อพัฒนาการและเติบโตกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต

ข้อมูลจากระบบรายงานมาตรฐาน สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุขของเขตสุขภาพทั้ง 12 เขต ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 พบเด็กอายุ 0-5 สูงดี สมส่วน ร้อยละ 48.82 ซึ่งยังคงไม่บรรลุเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ คือ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 51 โดยเด็กผู้ชายมีส่วนสูงเฉลี่ย 108.23 เซนติเมตร และเด็กผู้หญิงมีส่วนสูงเฉลี่ย 107.70 เซนติเมตร และเมื่อเทียบกับปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 และ 2560 พบว่ามีแนวโน้มไม่แน่นอนโดยในปีงบประมาณ พ.ศ. พ.ศ. 2559 และ 2560 พบเด็กอายุ 0-5 ปี สูงดีสมส่วน ร้อยละ 47.4 และ 49.5 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 14 แสดงการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย สูงดีสมส่วน

ที่มา: ระบบรายงานมาตรฐาน (HDC) สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2559, 2560, 2561

2.2.3.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

ในประเทศไทยมีเด็กระดับปฐมวัยจำนวนมากที่ยังคงไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม ซึ่งผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับองค์การกองทุนเด็กแห่งสหประชาชาติ ระบุว่าเด็กที่อายุต่ำกว่า 5 ปี ในประเทศไทยราว 1 ใน 10 คนมีภาวะการเตี้ยและแคระแกร็นซึ่งเป็นผลมาจากการขาดโภชนาการที่เหมาะสมเป็นเวลายาวนาน

การดำเนินงานด้านการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยนี้ ในปี พ.ศ. 2561 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขได้มีการส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์ใช้สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กหรือสมุดสีชมพูเป็นเครื่องมือในการดูแลสุขภาพตนเองและลูกในครรภ์ตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์ต่อเนื่องไปจนถึงเด็กเข้ารับการศึกษาในระดับปฐมวัย ให้ความสำคัญสอดคล้องกับแผนงานภายใต้นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานการเจริญพันธุ์แห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2569) ว่าด้วยการส่งเสริมการเจริญเติบโตที่มีคุณภาพ ทั้งนี้กรมอนามัยได้ขับเคลื่อนนโยบายโครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกแห่งชีวิต เริ่มนับตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์จนถึงเด็กอายุ 2 ปี ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาทองในการพัฒนาสมอง ระบบประสาทจะได้รับการพัฒนาอย่างสูงสุดในช่วงเวลานี้ นอกจากนี้ยังหมายรวมไปถึงการได้รับการกระตุ้นพัฒนาการผ่านกิจวัตรประจำวันในรูปแบบ กิน กอด เล่น เล่า นอน ดูแลเป็นอย่างดีเหมาะสมจากพ่อแม่และครูในศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล ท้องถิ่น และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนด้วยการส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กมีศักยภาพ การเจริญเติบโตเต็มศักยภาพและพัฒนาการสมวัย (สยามรัฐ, 2561)

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยตามคู่มือมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 รายงานการพิจารณามาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบไปด้วย

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีตัวบ่งชี้ย่อยคือ (1) การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ (2) บริหารหลักสูตรสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (3) บริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 การบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด โดยตัวบ่งชี้ย่อยนั้นประกอบไปด้วย (1) บริหารจัดการบุคลากรอย่างเป็นระบบ (2) ผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย/หัวหน้าระดับปฐมวัย/ผู้ดำเนินกิจการ มีคุณวุฒิและคุณสมบัติที่เหมาะสม (3) ครู/ผู้ดูแลที่ทำหน้าที่หลักในการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย มีวุฒิการศึกษา/คุณสมบัติเหมาะสม (4) บริหารบุคลากรจัดอัตราส่วนของครู/ผู้ดูแลอย่างเป็นระบบ เหมาะสมเพียงพอต่อจำนวนเด็กในแต่ละกลุ่มอายุ

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย (1) บริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ (2) โครงสร้างและตัวอาคารมีความปลอดภัยภายนอกอาคาร (3) จัดการความปลอดภัยของพื้นที่ของสนามเด็กเล่น (4) จัดการสภาพแวดล้อมภายในอาคาร อุปกรณ์เครื่องใช้ให้ปลอดภัย (5) จัดให้มีของเล่นที่ได้มาตรฐาน (6) ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเดินทางอย่างปลอดภัย (7) จัดให้มีระบบป้องกันภัยทางบุคคลทั้งภายในและภายนอกอาคาร (8) จัดให้มีระบบรับมือเหตุฉุกเฉิน

ในช่วงปี พ.ศ. 2561 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เข้าร่วมนโยบายการยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้คาดหวังให้เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกการเป็นพลเมืองและรักท้องถิ่นของตนเอง

นอกจากนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมมือกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุขและภาคีภาควิชาการ ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

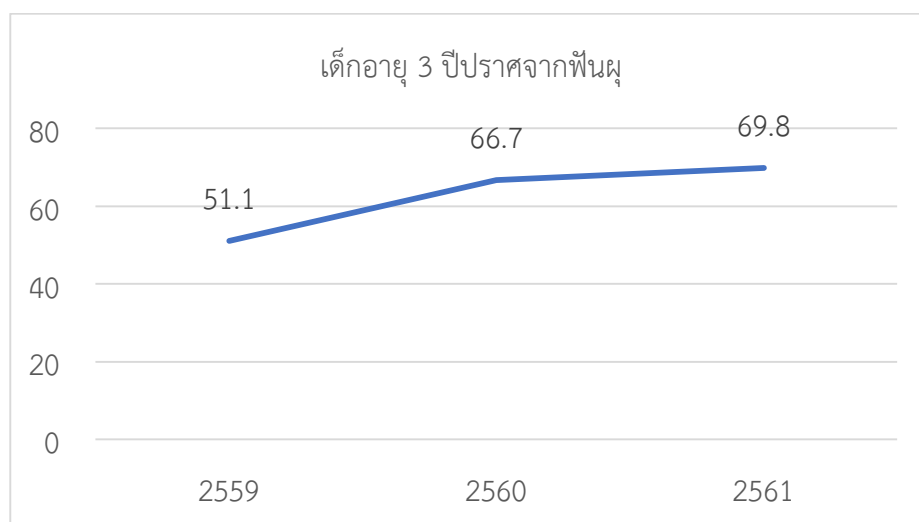
แบบก้าวกระโดดภายใต้โครงการสร้างเสริมศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสุขภาวะเด็กปฐมวัย (COACT) โดยเป็นการพัฒนาทั้งระบบเพื่อสนับสนุนเด็กปฐมวัยให้มีการพัฒนาอย่างสมวัยทั้งกาย จิต อารมณ์ และสังคม เพื่อความเป็นเลิศ 5 ระบบ ประกอบไปด้วย (1) การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (2) การจัดการสิ่งแวดล้อม (3) การจัดการหลักสูตรประสบการณ์เรียนรู้ (4) การดูแลสุขภาพ และ (5) การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ปัจจุบันมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมโครงการและยกระดับเป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบ จำนวน 23 ศูนย์ กระจายทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ สิ่งที่น่าสนใจคือการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของศูนย์ ฯ จนเกิดเป็นชมรมผู้ปกครองเข้มแข็งซึ่งถือว่าเป็นตัวอย่างของความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนในการพัฒนาเด็กปฐมวัยแบบไร้รอยต่อ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

2.2.4 ภาวะสุขภาพช่องปาก

2.2.4.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

ข้อมูลจากระบบรายงานมาตรฐาน (HDC) สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุขจากการดำเนินงาน พบว่า ในปี พ.ศ. 2561 เด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุร้อยละ 69.8 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์เป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้คือ ร้อยละ 50 เมื่อเปรียบเทียบกับปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 และ 2560 พบว่ามีแนวโน้มดีขึ้นในทุกปี คือ ร้อยละ 51.1 และร้อยละ 66.7 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 15 แสดงข้อมูลเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ

ที่มา: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559, 2560, 2561

2.2.4.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

ปัญหาฟันผุในเด็กเล็กนั้นส่งผลทำให้เด็กมีพัฒนาการการเจริญเติบโตที่ล่าช้ากว่าเด็กที่มีสุขภาพฟันที่ดี ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 เครือข่ายเด็กเล็กฟันดีได้ดำเนินการร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพจัดโครงการส่งเสริมให้แม่แปรงฟันให้ลูกตั้งแต่ฟันน้ำนมเริ่มขึ้นซี่แรกและฝึกทักษะการแปรงฟันให้แก่ผู้ปกครองในพื้นที่นาร่อง ผลปรากฏว่า ผู้ปกครองร้อยละ 80 มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการแปรงฟันให้บุตรที่ถูกต้องตามคำแนะนำมากขึ้น

แนวทางการดำเนินงานทันตสาธารณสุข ประจำปี พ.ศ. 2561 กลุ่มงานพัฒนาทันตสุขภาพเด็กปฐมวัยและวัยเรียน ผ่านยุทธศาสตร์การส่งเสริมและเติบโตอย่างมีคุณภาพ โดยร่วมบูรณาการไปกับอนามัยของแม่และเด็ก คือ รณรงค์ร่วมกับ “มหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต” และ ตำบลส่งเสริมสุขภาพเด็ก 0-5 ปี สูงดีสมส่วน ฟันไม่ผุ พัฒนาการสมวัย นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือการตรวจสุขภาพช่องปากโดยทันตบุคลากรซึ่งจะสามารถประเมินได้ว่าเด็กมีความเสี่ยงต่อการที่จะเกิดฟันผุหรือไม่หากฟันผุเด็กจะถูกส่งต่อเพื่อรับบริการอย่างเหมาะสม มิใช่เพียงครอบคร้วเท่านั้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กแต่ยังหมายรวมไปถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีการส่งเสริมกิจกรรมให้ความรู้และจัดเตรียมอุปกรณ์ที่เหมาะสมและท้ายที่สุดคือ มีการรวมตัวกันของภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนในการดูแลและเฝ้าระวังสุขภาพในช่องปากของเด็ก (สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย, 2561)

นอกจากนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2561) ได้ดำเนินงานโครงการสหวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสุขภาพช่องปากเด็กปฐมวัย เพื่อสร้างค่านิยมในการแปรงฟันในเด็กปฐมวัย มีผลการดำเนินงานดังต่อไปนี้ (1) เกิดพื้นที่นำร่องทั้งหมด 11 พื้นที่ (2) เกิดการพัฒนาสื่อส่งเสริมดูแลช่องปาก (3) เกิดการพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถทำความสะอาดช่องปากของเด็กปฐมวัยได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2.5 สถานการณ์โรคมือ เท้า ปาก

2.2.5.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

ข้อมูลสำนักระบาดวิทยา พบว่าสถานการณ์ในปี พ.ศ. 2561 นี้ ประเทศไทยพบผู้ป่วยโรคมือ เท้า ปาก 2,032 ราย ผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือ รองลงมาคือภาคกลาง โดยเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ป่วยเป็นโรคมือเท้าปากร้อยละ 87 จากผู้ป่วยทั้งหมด โดยเด็กอายุ 1-2 ปี พบว่ามีอาการป่วยมากที่สุด (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) และจากการสำรวจสถานการณ์โรคมือ เท้า ปาก ข้อมูลจากสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม- 6 พฤษภาคม 2561 พบผู้ป่วยแล้ว 11,326 ราย ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต อีกทั้งโรคมือ เท้า ปาก ยังพบมากที่กลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีจำนวน 9,678 ราย คิดเป็นร้อยละ 85 นอกจากนี้ ยังพบว่าช่วงที่พบผู้ป่วยมากที่สุดของปีที่ผ่านมา คือ ช่วงเปิดเทอมจนถึงหน้าฝน (เดือน พ.ค.-ส.ค.) เพียง 4 เดือนมีผู้ป่วยมากถึง 38,304 ราย คิดเป็นร้อยละ 54 ของผู้ป่วยทั้งหมด (กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

2.2.5.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

มาตรการในการดำเนินงานของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2561) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (1) ตรวจคัดกรองเด็กเป็นประจำทุกวันในตอนเช้า (2) แยกเด็กป่วยออกจากเด็กปกติ (3) หลีกเลี่ยงไม่ให้เด็กคลุกคลีกับเด็กปกติ (4) ให้เด็กล้างมือบ่อย ๆ หรือทุกครั้งสัมผัสสิ่งสกปรก (5) ทำความสะอาดอุปกรณ์เครื่องมือและเครื่องใช้ของเด็ก (6) หากพบเด็กป่วยโรคมือ เท้า ปาก ให้แจ้งสาธารณสุขทันที (7) จัดประชุมอบรมให้ความรู้ผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรคยังได้ขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครูผู้ดูแลผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลทุกแห่งทุกระดับดำเนินงานเฝ้าระวังและป้องกันโรคล่วงหน้าอย่างเข้มข้นหากพบเด็กป่วยโรคมือ เท้า ปากและรายงานเหตุการณ์และเก็บตัวอย่างส่งผลตรวจในห้องปฏิบัติการและหากพบว่ามีเด็กป่วยหลายรายหรือมีจำนวนมากในศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลชุมชน รวมทั้งขอความร่วมมือให้เร่งรัดการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคมือเท้าปากและโรคติดต่อ

อื่น ๆ ที่พบบ่อยในเด็กตามมาตรการในการดำเนินงานของกรมควบคุมโรคอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่องเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเสียชีวิตในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 และปีต่อ ๆ ไป (กรมควบคุมโรค, 2561)

2.3 ช่วงเด็กวัย 6-12 ปี

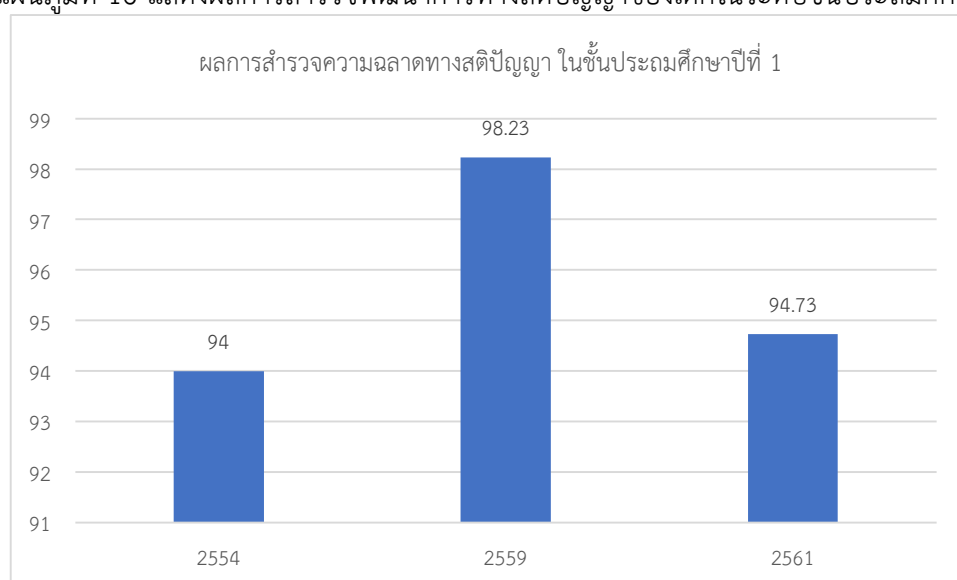
2.3.1 พัฒนาการทางสติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

2.3.1.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

กรมสุขภาพจิต ได้ดำเนินการสำรวจ IQ ในเด็กไทยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั่วประเทศ โดยใช้เครื่องมือ Standard Progressive Matrices (SPM parallel version: update 2003) ซึ่งเป็นแบบทดสอบทางสติปัญญาที่เป็นมาตรฐาน ใช้วัดระดับสติปัญญาในส่วนของความสามารถทั่วไป (General intelligence หรือ G - Factor) ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานของแต่ละบุคคลติดตัวมา ไม่ค่อยสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มีการใช้เครื่องมือดังกล่าวในการสำรวจสติปัญญาระดับชาติในหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงการสำรวจของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2554 โดยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม ในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 มีเด็กได้รับการสำรวจ IQ ทั้งหมด 23,641 ราย พบว่า เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีระดับสติปัญญาเฉลี่ย (IQ) เท่ากับ 98.23 ถือเป็นระดับสติปัญญาที่อยู่ในเกณฑ์ปกติ แต่ค่อนข้างต่ำกว่าค่ากลางของมาตรฐานสากล (IQ = 100) (กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

การสำรวจของกรมสุขภาพจิตพบว่าระดับสติปัญญาของเด็กไทยลดลงมาจากเด็กไทยส่วนใหญ่ที่มีต้นทุนต่ำทางพัฒนาการต่ำ ในปี พ.ศ. 2561 กรมสุขภาพจิตได้สำรวจสถานการณ์ทางสติปัญญาของเด็กไทยวัยเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ระดับสติปัญญาเฉลี่ยเท่ากับ 94.73 ซึ่งต่ำลง เมื่อเทียบกับการสำรวจในปี พ.ศ. 2559 โดยในปี พ.ศ. 2559 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 98.23 และจากการสำรวจในปี พ.ศ. 2554 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 94.0

แผนภูมิที่ 16 แสดงผลการสำรวจพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษา

2.3.1.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

เป้าหมายการดำเนินงานของกรมสุขภาพจิตในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ประกอบไปด้วย (1) พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนไทยกลุ่มวัยเรียน (2) คัดเลือกพื้นที่นำร่องในการดำเนินงานตามความสนใจของพื้นที่ (3) จัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมเด็กวัยเรียนสูงติสส่วน (4) ทุกโรงพยาบาลมีการจัดระบบเฝ้าระวังปัญหาทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนในกลุ่มนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 อันประกอบไปด้วย โรคสมาธิสั้น โรคแอลดีหรือความบกพร่องในการเรียนรู้ ออทิสติกและเด็กที่มีสติปัญญาดำต่ำกว่าเกณฑ์ (5) ทบทวนการดำเนินงานและการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการดูแลเด็กที่มีปัญหาทางด้านการเรียน (6) สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของบุคลากร (มธุรา สุวรรณโพธิ์, 2561)

รายงานผลการตรวจราชการของกระทรวงสาธารณสุข รอบที่ 2 ไตรมาส 3 ปีงบประมาณ 2561 ในประเด็นการพัฒนาสุขภาพกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่น โดยมีตัวชี้วัดคือร้อยละของเด็กที่มีความฉลาดทางสติปัญญาดำต่ำกว่าเกณฑ์จะได้รับการช่วยเหลือ ดูแลอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่เด็กไทยที่มีสติปัญญาเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 100 พบปัญหาและอุปสรรค ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงปัญหา อุปสรรค ของการพัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาเด็กต่ำกว่าเกณฑ์

ปัญหา/อุปสรรค/ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์	ข้อเสนอแนะที่ให้ต่อหน่วยรับตรวจ
ความฉลาดทางสติปัญญา	
บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็กและสุขภาพจิตไม่เพียงพอ	พัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็กและสุขภาพจิตเด็กให้มีความครอบคลุม
การติดตามเด็กกลุ่มเสี่ยงที่เข้ารับบริการไม่ต่อเนื่อง	สร้างเครือข่ายร่วมมือ เชื่อมโยงการดูแลและช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยงกับโรงเรียนและโรงพยาบาลชุมชน
การลงบันทึกข้อมูลการกระตุ้นพัฒนาการด้วย TEDA41 ไม่สมบูรณ์	สื่อสารข้อมูลให้มีความชัดเจน อบรมการลงข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานและผู้บันทึกข้อมูลอย่างต่อเนื่อง
ด้านความฉลาดทางอารมณ์	
ครูและผู้ปกครองขาดความเข้าใจเรื่อง EQ ส่งผลต่อการลง Intervention เมื่อพบเด็กที่มี EQ	สร้างความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในเรื่อง EQ แก่ ครู ผู้ปกครอง และชุมชนชนทั่วไป

ที่มา : กระทรวงสาธารณสุข, 2561

นอกจากนี้การดำเนินงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพ ปี พ.ศ. 2561 ได้ดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพในเด็กด้อยโอกาสทั่วประเทศ 189 โครงการ ใน 57 จังหวัด โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ คือ เด็ก 16,600 คน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นเด็กยากจนมาเป็นพิเศษ 6,351 คน เด็กไม่มีสัญชาติ 4,071 คน เด็กชาติพันธุ์ 2,575 คน และเด็กพิการ 1,660 คน ซึ่งมีปัญหาที่มีความหลากหลายทั้งร่างกาย พัฒนาการ สติปัญญา การเห็นคุณค่าในตนเอง การดำเนินโครงการนั้นผ่านสองกิจกรรมคือการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาทักษะชีวิต ผลการดำเนินการพบว่า สามารถเสริมสร้างเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดูแลตนเองและก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสุขภาพมากขึ้น เกิดการปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมสุขภาวะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

2.3.2 อัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี

2.3.2.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

สำหรับสถานการณ์เด็กจมน้ำ ปี พ.ศ. 2561 และมาตรการป้องกัน ข้อมูลทั่วไปพบว่า ในประเทศไทย การจมน้ำเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับ 1 ของเด็กไทยที่อายุต่ำกว่า 15 ปี และทุก ๆ วันจะมีเด็กจมน้ำเสียชีวิตจำนวน 2 คน สถิติปี พ.ศ. 2561 พบเด็กจมน้ำเสียชีวิต 681 ลดลงจาก พ.ศ. 2560 จำนวน 36 คนโดยในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนเด็กจมน้ำ 717 คน ช่วงระยะเวลาที่เด็กจมน้ำมากที่สุดคือช่วงปิดเรียนและช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ แหล่งน้ำที่จมน้ำมากที่สุดคือแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ช่วงเวลาที่เดือนเมษายนพบเด็กจมน้ำมากที่สุด รองลงมาคือมีนาคม และพฤษภาคม สาเหตุการจมน้ำ คือ ไม่มีความรู้เรื่องความปลอดภัยทางน้ำ ไม่รู้วิธีการเอาชีวิตรอดในน้ำ ชุมชนขาดการจัดการแหล่งน้ำเสี่ยงที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การติดป้ายคำเตือน การสร้างรั้วกัน เป็นต้น (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2562)

2.3.2.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข จัดการรณรงค์ “บ้านเริ่ม ชุมชนรวม ป้องกันเด็กจมน้ำ” ช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อนเพื่อให้ผู้ปกครองดูแล ผู้ดูแลเด็กและชุมชนตระหนักถึงโอกาสเสี่ยง วิธีการป้องกันการจมน้ำ รวมทั้งร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลักดันให้เกิดผู้ก่อการดี อย่างน้อยตำบลละกลุ่มเพื่อช่วยกันดำเนินการป้องกันปัญหาการจมน้ำของเด็ก เช่น การจัดการแหล่งเสี่ยง การสอนหลักสูตรว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอด และการฝึกปฏิบัติคันทิฟ (กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

2.3.3 การเจริญเติบโต ภาวะเริ่มอ้วน ภาวะอ้วนและส่วนสูงของเด็กวัยเรียน

2.3.3.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

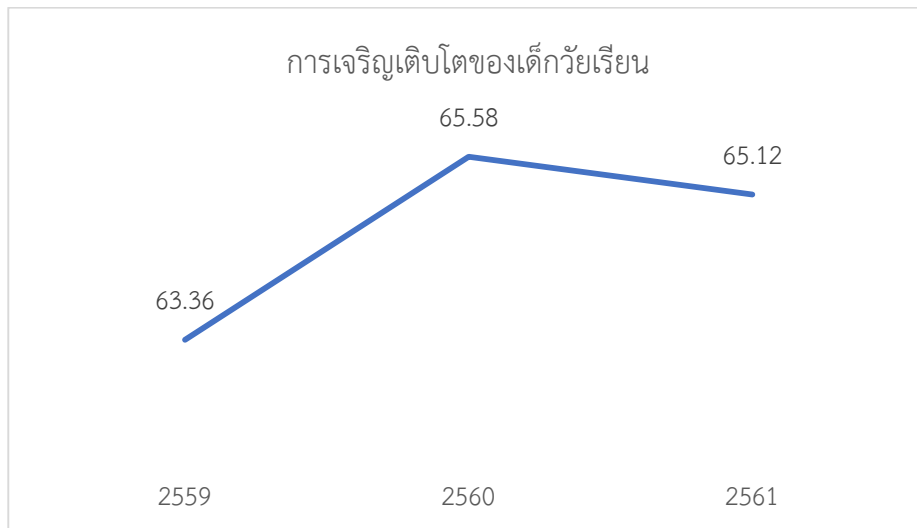
ข้อมูลจากระบบรายงานมาตรฐานของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุขใน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 พบว่าร้อยละของเด็กวัยเรียนสูงดี สมส่วน มีจำนวนร้อยละ 65.59 ซึ่งยังคงต่ำกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด คือร้อยละ 66

การสำรวจภาคการศึกษาที่ 1 (พฤษภาคม-กรกฎาคม) พบเด็กวัยเรียนสูงดีสมส่วน ร้อยละ 64.33 ซึ่งยังคงไม่บรรลุเกณฑ์เป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขกำหนดคือ ร้อยละ 66 นอกจากนี้พบว่ามีเด็กภาวะผอม ร้อยละ 4.87 ภาวะอ้วนและเริ่มอ้วนร้อยละ 12.31 และเด็กที่มีภาวะเตี้ยร้อยละ 6.62

ภาคการศึกษาที่ 2 (ตุลาคม-มกราคม) พบเด็กวัยเรียนสูงดีสมส่วน ร้อยละ 65.59 ซึ่งยังคงไม่บรรลุเกณฑ์เป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขกำหนดคือ ร้อยละ 66 พบว่ามีเด็กภาวะผอม ร้อยละ 4.18 ภาวะอ้วนและเริ่มอ้วนร้อยละ 11.13 และเด็กที่มีภาวะเตี้ยร้อยละ 6.92

ข้อมูลการเจริญเติบโตของเด็กวัยเรียน ตามตัวชี้วัดระดับจังหวัดของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข พบว่าในปีงบประมาณ 2561 เด็กวัยเรียน (อายุ 6-14 ปี) มีส่วนสูงระดับดีและมีรูปร่างสมส่วน ร้อยละ 65.12 และจากข้อมูลย้อนหลังสามปี พบว่ามีแนวโน้มไม่แน่นอน คือ ในปี พ.ศ. 2559 และ ปี พ.ศ. 2560 มีเด็กวัยเรียน (อายุ 6-14 ปี) มีส่วนสูงระดับดีและมีรูปร่างสมส่วน ร้อยละ 63.36 และ ร้อยละ 65.58 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 17 แสดงการเจริญเติบโตของเด็กวัยเรียน

ที่มา: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559, 2560, 2561

2.3.3.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

การดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีดังต่อไปนี้ (1) การดำเนินงานของแต่ละจังหวัดต้องมีการจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการดำเนินงานส่งเสริมให้เด็กวัยเรียนสูงดีสมส่วน การป้องกันและแก้ไขปัญหาทุพโภชนาการตามแผน และมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมเด็กวัยเรียนสูงดีสมส่วนและแก้ไขปัญหาทุพโภชนาการ (ผอม อ้วน เตี้ย) มีการติดตาม ควบคุมและประเมินผลภาวะโภชนาการ รวมทั้งส่งต่อผลการดำเนินงานไปยังศูนย์บริการสาธารณสุข (2) ศูนย์บริการสาธารณสุขดำเนินงานด้านการรายงานผลส่งส่วนกลางและตรวจสอบคุณภาพความครอบคลุมของภาวะโภชนาการและเทียบเคียงค่าเป้าหมายในระบบรายงาน (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพยังได้ ดำเนินงานในปี พ.ศ. 2561 ในประเด็น “อย่าปล่อยให้เด็กอ้วน” โดยการพัฒนาองค์ความรู้และถอดบทเรียนการสร้างสรรค์สื่อเพื่อรณรงค์การลดน้ำหนักเด็กภายใต้หัวข้อ “อย่าปล่อยให้เด็กอ้วน” (ลดหวาน มัน เค็ม เพิ่มผักผลไม้) ผลิตเป็นคู่มือและเผยแพร่แก่สถานศึกษา กว่า 500 แห่ง ในสังกัดกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังมีโครงการ “พัฒนาศูนย์การเรียนรู้และขยายผลต้นแบบโรงเรียนเด็กไทยแก้มใส” โดยดำเนินงานร่วมกับมูลนิธิส่งเสริมวิถีบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ ผลการดำเนินงานพบว่า มีการจัดกิจกรรมตามองค์ประกอบทั้ง 8 คือ การเกษตรในโรงเรียน สหกรณ์นักเรียน การจัดบริการอาหารกลางวัน การติดตามภาวะโภชนาการ พัฒนาสุขนิสัยนักเรียน บริการสุขภาพ อนามัยสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน จัดการเรียนรู้เกษตร โภชนาการ สุขภาพอนามัย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

2.3.4 คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3.4.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

(1) คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลคะแนนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2560 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เพิ่มขึ้น 9.32, 2.74, 0.7, 0.1 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่าคะแนนเฉลี่ยปีการศึกษา 2561 เพิ่มขึ้น 3.21 คะแนน เมื่อเทียบกับปีการศึกษา 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

ตารางที่ 11 แสดงผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) พ.ศ. 2561

ชั้น	ปี	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	อังกฤษ	รวมทุกกลุ่ม
ป. 6	2561	54.61	35.65	38.83	35.47	41.14
	2560	45.29	35.55	38.13	32.73	37.93
	ผลต่าง	9.32	0.1	0.7	2.74	3.21
	สรุปผล	เพิ่มขึ้น	เพิ่มขึ้น	เพิ่มขึ้น	เพิ่มขึ้น	เพิ่มขึ้น

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ, 2562

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ย้อนหลัง 3 ปี การศึกษา (ปี พ.ศ. 2559-2561) พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2560 – 2561 มีคะแนนลดลงต่ำกว่าปี พ.ศ. 2559 ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยคะแนนเฉลี่ยลดลงในปีการศึกษา 2560 ลดลง แต่ในปีการศึกษา 2561 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมลดลงในปีการศึกษา 2560 ส่วนในปีการศึกษา 2561 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ดังตารางด้านล่าง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

ตารางที่ 12 แสดงผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET)

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ปี	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	อังกฤษ	รวมทุกกลุ่ม
2561	54.61	35.65	38.83	35.47	41.14
2560	45.29	35.55	38.13	32.73	37.93
2559	51.88	38.76	40.27	31.11	40.51

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ, 2562

(2) ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย

ปี พ.ศ. 2561 สถาบัน IMD World Competitiveness Center¹³ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ได้เผยแพร่ รายงาน IMD World Competitiveness Yearbook 2018 ซึ่งเป็นการรายงานการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ 63 ประเทศทั่วโลก ซึ่งการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางด้านการศึกษาซึ่งเป็น 1 ใน 5 ของปัจจัยย่อยในปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศไทยมีอันดับด้านการศึกษายูในอันดับที่ 56 ลดลง 2 อันดับเมื่อเปรียบเทียบกับ ปี พ.ศ. 2560 หากเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน พบว่า ไทยมีอันดับดีกว่าอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ (อันดับ 57,61) ส่วนมาเลเซียและสิงคโปร์ได้อันดับดีกว่าไทย ทั้งนี้ประเทศสิงคโปร์มีสมรรถนะด้านการศึกษาคือเป็นอันดับ 2 ของโลก (IMD, 2)

¹³ สถาบัน IMD World Competitiveness Center ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

เมื่อพิจารณาผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยตัวชี้วัดที่มีอันดับดีขึ้น มีจำนวน 5 ตัวชี้วัด เป็นตัวชี้วัดที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลสถิติ 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) งบประมาณด้านการศึกษาต่อประชากร (2) อัตราส่วนครูต่อนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาและตัวชี้วัดที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารภาคเอกชน ได้แก่ (1) ความคิดเห็นต่อระบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถทางด้านเศรษฐกิจ และ (2) ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ

ตัวชี้วัดที่มีอันดับเท่าเดิม มี 7 ตัวชี้วัด โดยเป็นตัวชี้วัดที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลสถิติ 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) งบประมาณด้านศึกษารายหัวต่อหัวต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (2) ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป (3) จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยต่อประชากร 1,000 คน (4) จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่ไปศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน (5) ผลการทดสอบ PISA และตัวชี้วัดที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารภาคเอกชน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ความคิดเห็นต่อระบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อความสามารถในการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ (2) ความคิดเห็นต่อการตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ

สำหรับตัวชี้วัดที่มีค่าลดลงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเด็กวัยนี้ คือ อัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับประถมศึกษาอันดับที่ 40 จากอันดับ 27 ลดลง 13 ลำดับ โดยไทยมีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับประถมศึกษาลดลงจาก 1: 15.39 เป็น 1: 16.88 เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นเพียง 1.49 แต่ทำให้อันดับต่ำลงถึง 13 อันดับ แสดงให้เห็นว่าประเทศอื่นมีพัฒนาการด้านอัตราส่วนครูต่อนักเรียนในระดับประถมศึกษาดีขึ้น อย่างไรก็ตามค่าของประเทศไทยไม่ต่างจากค่าเฉลี่ย (16.39) มากนัก (MID World Competitiveness Yearbook 2017-2018, 2019)

2.3.4.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีการดำเนินงานด้านการศึกษาของเด็กก่อนประถมศึกษาและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

นโยบายที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ประกอบไปด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ปลูกฝังและเสริมสร้างประชาธิปไตย ความสามัคคี ปลูกฝังการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

นโยบายที่ 2 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ประกอบไปด้วย การปรับหลักสูตร การวัดและการประเมินที่เหมาะสม เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียนอย่างน้อยหนึ่งภาษาให้แก่ผู้เรียน และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เช่น การส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยอ่านออกเขียนได้ตามวัย ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริม สนับสนุนการทำวิจัย

นโยบายด้านที่ 3 คือ การส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการเพิ่มพลังชุมชนแห่งการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและการปฏิบัติจริง และพัฒนาระบบการบริหารบุคคลให้มีประสิทธิภาพ ทั้งการกำหนดอัตรากำลัง การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การประเมินและการพัฒนา

นโยบายที่ 4 ด้านโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียม การเข้าถึงบริการทางการศึกษา ภายในยุทธศาสตร์ที่ 4 คือ ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เช่น การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่ไม่อยู่ในทะเบียนราษฎร เด็กพลัดถิ่น เป็นต้น

นโยบายที่ 5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในยุทธศาสตร์ที่ 5 จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ธรรมชาติ

นโยบายที่ 6 ด้านการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาระบบวางแผน การกำกับ ติดตาม พัฒนาระบบงบประมาณและการสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีมาตรฐาน และสามารถเชื่อมโยงกันและกันได้

2.3.5 สถานการณ์เด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจน

2.5.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

การสำรวจของกองทุนเสมอภาคเพื่อการศึกษา ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้สำรวจสถานะนักเรียนยากจนและยากจนพิเศษ ปี พ.ศ. 2561 โดยใช้เกณฑ์วัดครองนักเรียนยากจนด้วยวิธีการวัดจากรายได้ทางอ้อม (Proxy Mean Test) พบว่ามีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การคัดกรองที่มีรายได้ครัวเรือนน้อยกว่า 3,000 บาทต่อคน/เดือน มีภาระพึ่งพิงและอาศัยในบ้านทรุดโทรม ไม่มียานพาหนะ บางส่วนประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรไม่มีที่ดินทำกิน รวมทั้งหมด 1,696,433 คน โดยแบ่งเป็นนักเรียนยากจน 1,075,476 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 ของนักเรียนทั้งหมด และนักเรียนพิเศษ 620,937 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งกลุ่มหลังนี้เป็นกลุ่มที่จะต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เนื่องจากครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยเพียงเดือนละ 1281 บาท เท่านั้นซึ่งไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ภูมิภาคที่มีนักเรียนยากจนมากที่สุดคือภาคเหนือ ในบริเวณพื้นที่สูง และตะเข็บชายแดน โดยจังหวัดที่มีเด็กยากจนพิเศษจำนวนมากที่สุด 10 อันดับแรก ได้แก่ แม่ฮ่องสอน ตาก นราธิวาส ยะลา น่าน สตูล เชียงใหม่ ปัตตานี นครราชสีมา มหาสารคาม (กองทุนเสมอภาคเพื่อการศึกษา, 2561)

แม้ว่านักเรียนยากจนและนักเรียนยากจนพิเศษจะได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในรูปแบบของการจัดสรรเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานจากนักเรียนที่ยากจนแต่ยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการและเงินที่สนับสนุนนั้นยังคงน้อยกว่าค่าครองชีพ เช่น ค่าเดินทาง ค่าอาหาร ค่าเครื่องแบบ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีมูลค่าสูงกว่าที่รัฐจัดสรรให้และยังคงไม่ปรับเพิ่มมากกว่าสิบปีแล้วส่งผลให้เด็กจำนวนมากเสี่ยงที่จะออกจากระบบการศึกษา (กองทุนเสมอภาคเพื่อการศึกษา, 2561)

2.5.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญห

การดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนยากจนของกองทุนเสมอภาคเพื่อการศึกษา พบว่าการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2561 มีนักเรียนที่พลาดโอกาสในการรับทุน 2 กลุ่มคือ (1) นักเรียนไม่ขอรับเงินอุดหนุน จำนวน 83,974 คน และ (2) สถานศึกษาที่ยังบันทึกข้อมูลไม่ครบ ทั้งสิ้น จำนวน 34,742 คน ทั้งหมดรวมแล้ว 118,689 คน ส่งผลให้นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ยากจนพิเศษพลาดโอกาสในการรับเงินอุดหนุน

สร้างโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วผลสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนช่วยเหลือเด็กยากจนพิเศษอย่างมีเงื่อนไขของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถช่วยเหลือเด็กยากจนพิเศษ จำนวน 510,040 คน ทั่วประเทศแต่กลับยังมีเด็กที่ขาดโอกาสอีกจำนวนมากที่ยังคงเข้าไม่ถึงแหล่งทุน ในขณะที่วิธีการใช้จ่ายเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน พ.ศ. 2561 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดสรรงบให้นักเรียนยากจน จำนวน 1,696,433 คน ซึ่งในระดับประถมศึกษาจะได้รับเงินอุดหนุนทั้งสิ้น 500 บาทในขณะที่ระดับมัธยมศึกษาได้รับเงินอุดหนุน จำนวน 1,500 บาทต่อคนต่อภาคการศึกษา สำหรับการอุดหนุนค่าหนังสือและอุปกรณ์การเรียน ค่าเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายนักเรียนและค่ายานพาหนะในการเดินทาง(กองทุนเสมอภาคเพื่อการศึกษา, 2561)

2.4 ช่วงเด็กวัย 13-17 ปี

2.4.1 การใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์

2.4.1.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

การสำรวจ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2561 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562) สำรวจประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ ครัวเรือนทั้งในและนอกเขตเทศบาลทุกจังหวัดทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 83,880 ครัวเรือนโดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 6 ปีขึ้นไป ในประเด็นการใช้อินเทอร์เน็ตตามกลุ่มอายุต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2557-2561 สามารถสรุปได้ดังนี้ ทุกกลุ่มมีแนวโน้มใช้อินเทอร์เน็ตสูงขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2561 กลุ่มอายุ 15-24 ปีใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุด ร้อยละ 91.4 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 25-34 ปี ร้อยละ 84.4 กลุ่มอายุ 6-14 ปี ร้อยละ 69.6 กลุ่มอายุ 35-49 ปี ร้อยละ 62.1 และในกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป มีเพียงร้อยละ 21.2 ซึ่งทุกช่วงอายุมีแนวโน้มใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้นทุกปี ดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 13 แสดงร้อยละของประชากรอายุ 6 ปี ขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ต ตามกลุ่มอายุ พ.ศ. 2557-2561

ปี	กลุ่มอายุ (ปี)				
	6-14	15-24	25-34	35-49	50 ปีขึ้นไป
2557	58.2	69.7	48.5	25.9	8.4
2558	58.0	76.8	60.1	31.8	9.6
2559	61.4	85.9	73.6	44.9	13.8
2560	63.4	89.8	80.3	54.9	18.2
2561	69.6	91.4	84.4	62.1	21.2

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561

สถานที่ใช้อินเทอร์เน็ตพบว่าส่วนใหญ่ใช้ตามสถานที่ต่าง ๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 89.9 รองลงมาคือที่บ้าน ที่พักรอ ร้อยละ 67.5 ใช้ที่ทำงาน ร้อยละ 31.2 และที่สถานศึกษา ร้อยละ 23.0

กิจกรรมที่ใช้ คือ โซเชียลเน็ตเวิร์ค ร้อยละ 94.1 รองลงมาคือใช้ในการดาวน์โหลดรูปภาพ หนังสื วิดีโอ เพลง เล่นเกม ดูหนัง ฟังเพลง วิทยุ ร้อยละ 89.3 ใช้ในการอัปโหลดข้อมูล เพลงและเพื่อแบ่งปันบนเว็บไซต์ ร้อยละ 57.0 และใช้ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการร้อยละ 45.2 การสำรวจความถี่ในการใช้

อินเทอร์เน็ต พบว่า ใช้อินเทอร์เน็ต 5-7 วัน ใน 1 สัปดาห์ ร้อยละ 84.6 รองลงมาใช้ 1-4 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 14.3 ช่วงเวลาที่ใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า เวลาใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ คือ ช่วงเวลาระหว่างเวลา 16.00-19.59 น. ร้อยละ 45.7 รองลงมาคือ ช่วงเวลา 12.00-15.59 น. ร้อยละ 33.3 และช่วงเวลา 8.00 -11.59 น. ร้อยละ 28.8 ตามลำดับ

2.4.1.1 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

การดำเนินงานด้านการป้องกันปัญหาจากการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์นั้นปรากฏในยุทธศาสตร์ ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งเริ่มการขับเคลื่อนแผน ยุทธศาสตร์ดังกล่าวในปี พ.ศ. 2561 แผนฯ มีเป้าหมาย คือ ภายในปี พ.ศ. 2564 สังคมไทยมีระบบและกลไก ที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้รู้เท่าทันการใช้สื่อออนไลน์ อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์รวมทั้งมีกฎหมาย มีองค์ความรู้ และมีการจัดการที่มีประสิทธิภาพที่ทำให้เด็ก และเยาวชนมีความรู้ พฤติกรรมและทักษะการใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น ประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์ทั้งหมด 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนากลไกและเครือข่ายที่เป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย การ จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ ส่งเสริมและ สนับสนุนให้มีเครือข่ายภาคประชาสังคมทำงานเชื่อมประสานและบูรณาการรองรับการทำงานของภาครัฐ และผู้ประกอบการทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดระบบปกป้องคุ้มครองและเฝ้าระวังเด็กและเยาวชน ประกอบไปด้วย ด้านการ พัฒนากฎหมาย การบังคับใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ด้านการส่งเสริมจริยธรรมและจรรยาบรรณ ของผู้ประกอบการ ด้านการช่วยเหลือ คุ้มครองและเฝ้าระวัง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างองค์ความรู้และการวิจัย ประกอบไปด้วย กำหนดผลผลิตต้นประเด็นการ รู้เท่าทันสื่อออนไลน์ให้เป็นประเด็นการพัฒนางานองค์ความรู้ด้านการวิจัยระดับประเทศ จัดทำ รวบรวมข้อมูล แหล่งเงินทุนสนับสนุนการพัฒนางานองค์ความรู้และการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ สุดท้ายคือการส่งเสริมให้เกิด การนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปสู่การปฏิบัติและขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ ออนไลน์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างศักยภาพเด็ก เยาวชนและบุคคลแวดล้อม ประกอบไปด้วย สนับสนุนให้ เกิดการประสานงาน/ปฏิบัติในการส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ และหน่วยฝึกอบรม ด้านการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ พัฒนาบุคลากรภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจในเชิงบูรณาการ ในบทบาทหน้าที่ของตนเองและบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายการทำงานที่เกี่ยวข้อง และสุดท้ายคือการสร้าง มาตรการจูงใจเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนบุคคลและองค์กรในการรู้เท่าทันสื่อและการปกป้องคุ้มครองเด็ก

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างความตระหนักรู้สาธารณะ โดยการสร้างความตระหนักให้สังคมมีความรู้เท่าทัน สื่อออนไลน์ ส่งเสริมการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ สนับสนุนสื่อมวลชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการกระทำที่รุนแรงระหว่างเด็กด้วยกันเอง และสร้างกลไกการติดตามสถานการณ์สื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการปกป้องและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561)

ในระดับจังหวัด สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินงานพัฒนาสื่อปลอดภัยและ สร้างสรรค์จังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, 2561) มีกรอบกิจกรรม และการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการตามนโยบายคณะกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์แห่งชาติและคณะอนุกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
2. เป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับสื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่นและศูนย์ประสานงานกับศูนย์ปฏิบัติการสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์แห่งชาติ 1765 สายด่วนวัฒนธรรม
3. สำรวจและดำเนินงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมเชิงรุกผ่านสื่อภูมิภาคเพื่อแจ้งเตือนการแก้ไขปัญหาเสนอแนะการพัฒนาและยกย่องสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ภูมิภาค
4. ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาเครือข่ายทางวัฒนธรรมในจังหวัดให้เป็นแนวร่วมในการรณรงค์การรู้เท่าทันสังคม สร้างภูมิคุ้มกัน การรักษาและสืบทอดทางวัฒนธรรมที่ฝังงมในสังคม การเลือกเสพสื่อที่เหมาะสม การแจ้งเตือนและเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
5. รับเรื่องร้องเรียนและประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาการร้องเรียนเกี่ยวกับสื่อที่ไม่เหมาะสมในท้องถิ่น
6. ดำเนินการสนับสนุนการประชาสัมพันธ์งานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สื่อสร้างสรรค์สังคมไทยผ่านสื่อออนไลน์

ด้านกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ได้เปิดรับข้อเสนอโครงการหรือกิจกรรมเพื่อขอรับทุนสนับสนุนจากกองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ประจำปี พ.ศ. 2561 โดยแนวทางการให้ทุนสนับสนุนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ทุนแบบเปิดทั่วไป มีวงเงิน 240 ล้านบาท และทุนการสนับสนุนเชิงยุทธศาสตร์งบประมาณ 160 ล้านบาท โดยทุนเน้นไปที่การทำงานด้านสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น สื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์และภาคีของภาครัฐบาล การดำเนินงานจะเน้นไปที่กระบวนการ กลไกการทำงาน การวิจัยและองค์ความรู้ เน้นการวิจัยการพัฒนาที่จะไปสู่การสร้างนวัตกรรม (ไทยโพสต์, 2561)

2.4.2 ปัญหาโรคติดเกม

2.4.2.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

การวิเคราะห์สถานการณ์ของสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ในปี พ.ศ. 2561 มีเด็กป่วยเป็นโรคติดเกมรายใหม่เข้ามารักษาตัวแล้วรวม 129 ราย ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ถึงหกเท่าตัวและมีเด็กที่ป่วยและได้รับวินิจฉัยจากจิตแพทย์ว่าเป็นโรคติดเกมรวมแล้ว 429 ราย หรือ พบได้ 1 ใน 3 ของเด็กป่วยทั้งหมด มากเป็นอันดับ 3 รองจากโรคสมาธิสั้น และมีปัญหาพฤติกรรมที่ดื้อรั้นโดยพบในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิงในอัตรา 7 ต่อ 1 อายุน้อยที่สุดคือ 5 ขวบและ อายุมากที่สุดคือ 17 ปีโดยเด็กที่ป่วยใช้เวลาเล่นเกม 34 เดือน เฉลี่ยวันละ 5 ชั่วโมง สถานที่ที่เด็กใช้เล่นเกมออนไลน์มากที่สุดคือบ้านพบมากถึงร้อยละ 97 ส่วนที่โรงเรียนพบรองลงมาคือร้อยละ 72 สำหรับรายงานผลการรักษาของจิตแพทย์ที่ตรวจรักษาเด็กอายุ 6-17 ปี ที่ป่วยเป็นโรคติดเกมว่าจะพบร่วมกับโรคทางจิตเวชอื่น ๆ ด้วยถึง 3-8 โรค ได้แก่ โรคสมาธิสั้น ปัญหาจากการเรียนรู้ โรควิตกกังวลการเข้าสังคม โรคย้ำคิด ย้ำทำ เป็นต้น ขณะนี้สถาบันสุขภาพจิตและวัยรุ่นอยู่ระหว่างการออกแบบการคัดกรองเด็กกลุ่มเสี่ยงติดเกมร่วมกับครูและการบำบัดครอบครัวในโครงการความร่วมมือ 1 โรงพยาบาล 1 โรงเรียน ซึ่งจะช่วยสอดส่องดูแล รักษาตั้งแต่ในระยะเริ่มต้นหรือความรุนแรงอื่น ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบกับการเรียน (Med Hub News, 2561)

2.4.2.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

นโยบายกรมสุขภาพจิต ประจำปีงบประมาณ 2561 (กรมสุขภาพจิต, 2561) ประกอบไปด้วยนโยบายดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาสุขภาพจิตตามกลุ่มวัย ในกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มวัยเรียน เน้นหนักที่การเฝ้าระวัง และการดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ ทั้งในและนอกระบบการศึกษา
2. การพัฒนาความเป็นเลิศทางการบริการ วิชาการด้านสุขภาพและจิตเวช ประกอบไปด้วย (1) พัฒนาการดำเนินงานสุขภาพจิตชุมชนในระบบบริการปฐมภูมิ โดยเน้นการบูรณาการงานด้านสุขภาพจิตทุกกลุ่มวัยผ่านกลไกระบบสุขภาพระดับอำเภออย่างต่อเนื่อง (2) พัฒนาคุณภาพมาตรฐานของระบบบริการสุขภาพจิตและจิตเวชของหน่วยบริการสุขภาพ เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลรักษาจิตเวชเด็กและผู้ป่วยจิตเวชฉุกเฉิน (3) พัฒนาระบบการดำเนินงานสุขภาพจิตและจิตเวชด้วยกลไกของกฎหมาย โดยเน้นการผลักดันและติดตามบังคับใช้ พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ให้มีประสิทธิภาพ (4) พัฒนาคุณภาพระบบการบริหารจัดการวิกฤติสุขภาพจิต โดยเน้นการดูแลและเยียวยาจิตใจผู้ประสบภาวะวิกฤติอย่างต่อเนื่อง จนหมดความเสี่ยง (6) พัฒนาศักยภาพทางด้านการสุขภาพจิตและจิตเวช เน้นการพัฒนานวัตกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวชของประเทศโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ
3. การพัฒนากลไกเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจของประชาชนที่มีปัญหาทางด้านการสุขภาพจิต เน้นเสริมสร้างความรู้ทางด้านการสุขภาพจิตและมีทัศนคติที่มีต่อผู้ที่มีภาวะทางจิต
4. การพัฒนากลไกเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อปัญหาสุขภาพจิต โดยเน้นที่ความสำคัญกับการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลที่เน้นการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพและโปร่งใสทั่วทั้งองค์กร

ในปี พ.ศ. 2561 กรมสุขภาพจิตได้ดำเนินงานในประเด็นด้านสุขภาพจิตอันเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนดังต่อไปนี้ (1) โครงการพัฒนาระบบบริการสุขภาพจิตและจิตเวชเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลรักษาอย่างทันท่วงที มีมาตรฐานและรักษาอย่างต่อเนื่อง (2) โครงการเสริมสร้างสุขภาพจิตเด็กไทยวัยเรียน (3) โครงการพัฒนาคุณภาพวัยรุ่นและเยาวชนไทย (4) โครงการสร้างความตระหนักและความเข้าใจต่อปัญหาสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต, 2561)

2.4.3 ปัญหาการพนัน

2.4.3.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

รายงานสถานการณ์การเล่นพนันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและผลกระทบ (ศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและธุรกิจ, 2561) สืบจากกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น คือระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งหมด 3,470 ตัวอย่าง พบว่า เด็กและเยาวชนรู้จักการเล่นพนันจากคนในครอบครัวมากเป็นอันดับแรก และมีประสบการณ์เคยพบเห็นโฆษณาเชิญชวนให้เล่นการพนันมากถึงร้อยละ 72.1 โดยมีเด็กเยาวชนที่ไม่เคยเห็นโฆษณาเพื่อการพนันเพียงร้อยละ 27.9 เท่านั้น นอกจากนี้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ยังให้ข้อมูลอีกว่า เมื่อตามไปเล่นพนันตามช่องทางที่เชิญชวนนั้นพบว่า ร้อยละ 66.7 ระบุว่า การเล่นการพนันในช่องทางที่ตามเข้าไปนั้นเข้าใจได้ง่าย สามารถเข้าถึงได้ง่าย ในขณะที่เพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้นที่ระบุว่าเข้าถึงได้ยากและเข้าใจได้ยาก

ในการศึกษาเดียวกันยังได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเล่นการพนันครั้งแรกของเด็กระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า ช่วงอายุระหว่าง 10-12 ปีมากที่สุด ร้อยละ 54.7 รองลงมาคืออายุมากกว่า 12 ปี ร้อยละ 31.7 ในขณะที่อายุ 13.6 ปี มีเพียงร้อยละ 13.6 ดังรายละเอียดในตารางด้านล่าง

ตารางที่ 14 แสดงอายุที่เล่นการพนันครั้งแรกของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ช่วงอายุ	ชาย (ร้อยละ)	หญิง (ร้อยละ)	รวม (ร้อยละ)
ก่อนอายุ 10 ปี	14.4	12.8	13.6
ระหว่าง 10-12 ปี	52.0	57.4	54.7
มากกว่า 12 ปี	33.6	29.8	31.7

ที่มา: ศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและธุรกิจ, 2561

วงเงินที่ใช้ในการเล่นการพนันมากที่สุดอันดับแรกคือระหว่าง 51-100 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 25.7 รองลงมาคือไม่เกิน 50 บาทต่อเดือน ร้อยละ 21.9 ถัดมาคือ ระหว่าง 301-500 บาทต่อเดือน สำหรับเหตุผลที่ยังเล่นการพนันอยู่ พบว่า อันดับแรกให้ความเห็นว่ารู้สึกสนุกสนาน ร้อยละ 65 รองลงมาคือการเล่นแล้วได้เงิน ร้อยละ 42.3 ถัดมาคือเพื่อนชวนเล่น ร้อยละ 27.5 คนที่บ้านชวนเล่น ร้อยละ 14.4 ในขณะที่เหตุผลว่าเล่นเพื่อเข้ากลุ่มเข้ากับพวกเพื่อน ร้อยละ 8.6 และสุดท้ายคือเหตุผลอื่น ๆ เช่น เสี่ยงโชค เวลาว่าง ร้อยละ 1.1

ท้ายที่สุดแล้วผลกระทบจากการเล่นการพนันสามอันดับแรก พบว่า ถูกโกง ร้อยละ 35.4 รองลงมาคือมีความเครียด ร้อยละ 32.6 และอันดับที่สาม คือ เสียการเรียน ร้อยละ 28.6 ประเด็นที่น่าสนใจคือมีการสำรวจว่ากลุ่มตัวอย่างมีการสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ในขณะที่เล่นพนันหรือไม่ พบว่า ร้อยละ 47.7 ไม่เคยดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ขณะเล่นการพนัน รองลงมาคือเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขณะเล่นการพนัน ร้อยละ 46.5 และเคยสูบบุหรี่ขณะเล่นการพนัน ร้อยละ 19.8

2.4.3.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

ในช่วงฟุตบอลโลก 2018 มีการร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการป้องกันเด็กและเยาวชนจากการพนันออนไลน์ ประกอบไปด้วย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กรมการปกครอง กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมสุขภาพจิต สำนักงาน กสทช. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานกองทุนเพื่อการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานกองทุนเพื่อการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยและสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยลงนามร่วมกันดำเนินการรณรงค์ป้องกันเด็กและเยาวชนจากการพนันออนไลน์

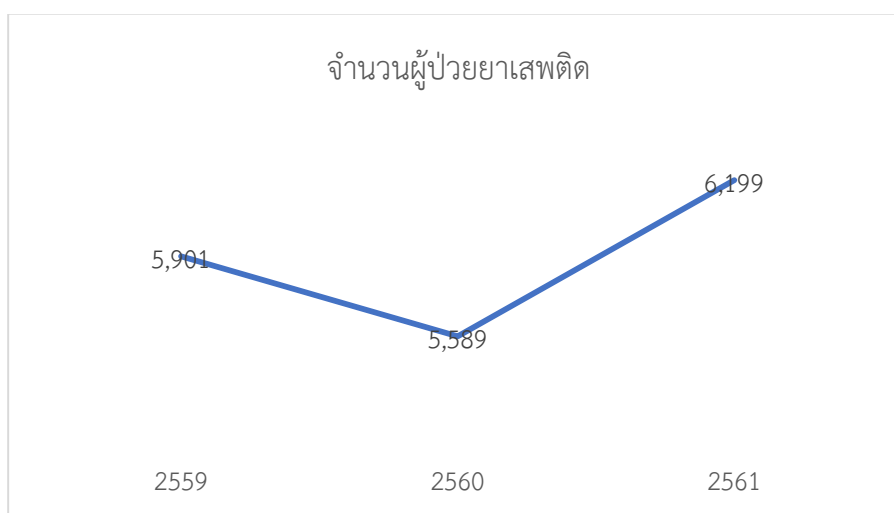
ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน (2561) ได้ดำเนินงานและการสร้างองค์ความรู้ โดยการสนับสนุนนักวิจัย นักวิชาการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์ศึกษาปัญหาการพนันได้ดำเนินการจัดการปัญหาทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนโดยการพัฒนาชุดการเรียนรู้การป้องกันเด็กและเยาวชนจากการพนัน โดยมีการพัฒนาเครื่องมือมาจากกรณีศึกษาของประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศแคนาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลีใต้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อสร้างความเท่าทันโดยสื่อสิ่งพิมพ์นั้นมีรูปลักษณะที่น่าหยิบจับ น่าเสนอสาระที่เข้าใจได้ง่าย ด้วยสโลแกน “เรียนรู้ เท่าทัน การพนัน” มีการจัดพิมพ์ทั้งหมด 3 ฉบับ เสริมด้วยสื่อสนับสนุนจากการขับเคลื่อนนโยบายทั้งประเด็นสลาก เยาวชน และผู้สูงอายุ เป็นต้น

2.4.4 ปัญหายาเสพติด

2.4.4.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

ข้อมูลจากสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดบรมราชชนนี กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข พบว่าในปีงบประมาณ 2561 มีผู้ป่วยติดยาเสพติดที่เข้ารับการรักษาที่สถาบันธัญญารักษ์ทั้งหมด 6,199 ราย ซึ่งในจำนวนนี้เป็นเพศชาย 5,353 ราย เพศหญิง 846 ราย ซึ่งเป็นวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 0-14 ปี จำนวน 78 ราย อายุ 15-19 ปี จำนวน 772 ราย และอายุ 20-24 ปี จำนวน 1,116 ราย จากข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี พบว่ามีแนวโน้มไม่แน่นอน คือในปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 มีผู้ป่วยยาเสพติดของสถาบันธัญญารักษ์ จำนวน 5,901 ราย และ 5,589 ตามลำดับ (สถาบันธัญญารักษ์, 2562)

แผนภูมิที่ 18 แสดงจำนวนผู้ป่วยวัยเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติด

ที่มา: สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559, 2560, 2561

2.4.4.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษา ปี พ.ศ. 2561 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษาโดยให้รายงานข้อมูลจริงเพื่อดำเนินการป้องกัน แก้ไข การดูแลช่วยเหลือและไม่ถือว่าเป็นความผิดหากพบว่ามึนนักเรียนในสถานศึกษาติดยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการยังกำหนดนโยบาย คือ การไม่ไล่เด็กนักเรียนที่ติดยาเสพติดออกจากสถานศึกษา แต่สถานศึกษาจะต้องช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลในการบำบัดฟื้นฟูตามสภาพการใช้ยาเสพติด นอกจากนี้ยังต้องดำเนินงาน “สถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย ยาเสพติด ปลอดภัย โดยจะต้องเป็นสถานศึกษาที่มีกระบวนการทำงานครบทั้ง 5 ด้าน” คือ มีกระบวนการป้องกันกระบวนการค้นหา กระบวนการดูแลบำบัดรักษา กระบวนการดูแลบำบัดรักษา กระบวนการเฝ้าระวังและกระบวนการบริหารจัดการ (สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) จัดทำแผนประชารัฐร่วมใจปลอดภัย ยาเสพติด พ.ศ. 2561 ดำเนินการแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ประกอบด้วย 3 แผนงาน ได้แก่ แผนสร้างภูมิคุ้มกันเด็กในระดับปฐมวัย แผนงานสร้างภูมิคุ้มกันเด็กในสถานศึกษา และแผนงานสร้างภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษา ภายใต้แนวคิดการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมกับช่วงวัยและเป็นระบบต่อเนื่อง สำหรับกลุ่มเด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีการสร้างภูมิคุ้มกันโดยการสอดแทรกการส่งเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดไว้ในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น หลักสูตรสุขศึกษา พลศึกษา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมทางเลือกในลักษณะกลุ่ม ชมรม ตามความสนใจของนักเรียน ภายใต้โครงการ/กิจกรรมแผนงาน ดังต่อไปนี้

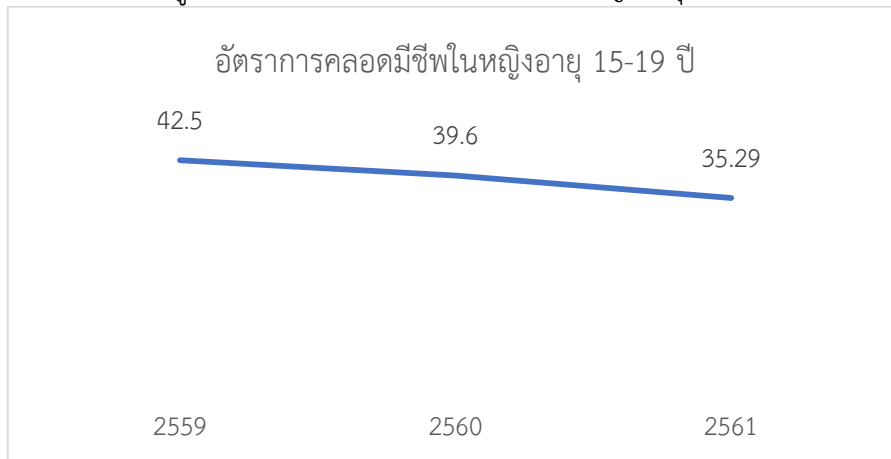
- (1) ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ประกอบไปด้วยโครงการต่าง ๆ ได้แก่ (1) โครงการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด โดยการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด (2) โครงการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดโดยใช้หลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ (3) โครงการส่งเสริมกิจกรรมป้องกัน กิจกรรมสร้างสรรค์/กิจกรรมอาสา ในสถานศึกษา (4) โครงการส่งเสริมกิจกรรมป้องกัน/กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์/กิจกรรมจิตอาสาในสถานศึกษา (5) โครงการครูตำรวจ D.A.R.E (6) โครงการ To Be Number One (7) โครงการอาชีวะต้านยาเสพติด (8) โครงการรณรงค์การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา (9) โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข
- (2) ด้านการค้นหา ประกอบด้วย โครงการคัดกรองนักเรียน เช่น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต ซักถามหรือกระบวนการอื่นตามความเหมาะสม
- (3) ด้านการรักษา ประกอบด้วย โครงการดูแล ช่วยเหลือและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเสพ เช่น การให้คำปรึกษา การเยี่ยมบ้าน เป็นต้น และ โครงการจิตสังคมบำบัดในโรงเรียนเป็นเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสพระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข
- (4) ด้านการเฝ้าระวัง ประกอบด้วย โครงการลูกเสือต้านภัยยาเสพติด โครงการหนึ่งตำรวจหนึ่งโรงเรียน โครงการเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษา
- (5) ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย โครงการขับเคลื่อนกลไกและคณะกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา โครงการพัฒนา ทบทวนรูปแบบการป้องกันและแก้ไขยาเสพติด โครงการพัฒนาบุคลากรรองรับการขับเคลื่อนงานในสถานศึกษา(คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2561)

2.4.5 การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

2.4.5.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

สถานการณ์การติดตามการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในประเทศไทยโดยใช้ข้อมูลจากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข ในกลุ่มประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 พบอัตราการคลอดมีชีพของหญิงวัย 15-19 ปี เท่ากับ 35.29 ต่อประชากรหญิง 15-19 ปี 1,000 คน ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560-2561 (ไม่เกิน 42 คน ต่อประชากรเป้าหมาย 1,000 คน) และหากพิจารณาจากข้อมูลย้อนหลังสามปี พบว่า มีแนวโน้มลดลงทุกปี คือในปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 พบอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี พบอัตราการคลอดมีชีพในปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 เท่ากับ ร้อยละ 42.5 และ ร้อยละ 39.6 ตามลำดับ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

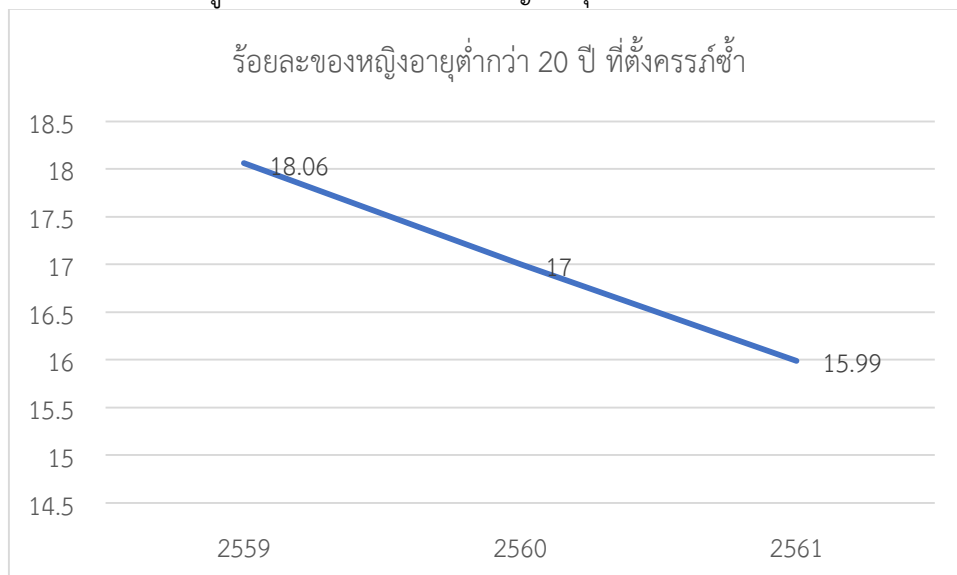
แผนภูมิที่ 19 แสดงอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี

ที่มา: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559, 2560, 2561

สถานการณ์การตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปีที่เข้ารับบริการด้วยการคลอดหรือแท้งบุตรโดยใช้ข้อมูลจากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 พบว่ามีหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี ตั้งครรภ์ซ้ำ ร้อยละ 15.99 และหากพิจารณาย้อนหลังสามปี พบว่า มีแนวโน้มลดลงทุกปี คือในปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2561 พบการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี ร้อยละ 18.06 และร้อยละ 17 (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

แผนภูมิที่ 20 แสดงร้อยละของหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่ตั้งครรภ์ซ้ำ

ที่มา: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559, 2560, 2561

2.4.5.2 ผลการดำเนินงานและแนวทางการแก้ไขปัญหา

การดำเนินงานยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560-2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 (ราชกิจจานุเบกษา, 2559) ประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์ จำนวน 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการเรียนรู้ด้านเพศศึกษาแก่วัยรุ่นให้สามารถพัฒนาและจัดการชีวิตทางเพศหรือความสัมพันธ์ระหว่างคู่ได้อย่างปลอดภัย มีความรับผิดชอบและมีความสุข มาตรการคือ จัดให้มีกลไกหน่วยงานกลางที่มีความชัดเจนและเกี่ยวข้องกับทุกสำนักงานหลักในกระทรวงศึกษาธิการเพื่อรับผิดชอบในการขับเคลื่อนนโยบายและกำกับคุณภาพการดำเนินงานเรื่องเพศศึกษา และสร้างเสริมมุมมองเรื่องเพศเกี่ยวกับทักษะเชิงบวกในการสอนเพศศึกษาของผู้บริหาร ครู อาจารย์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมบทบาทครอบครัวและชุมชนในการเลี้ยงดู สร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารด้านสุขภาวะทางเพศของวัยรุ่น มาตรการประกอบไปด้วยสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นและครอบครัวรวมทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการและสถานบริการสาธารณสุขให้ความรู้และส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกเรื่องเพศ ทักษะการเลี้ยงดูบุตร การสื่อสารและการแก้ปัญหาให้แก่พ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ที่มีคุณภาพและเป็นมิตร มีมาตรการ คือ การพัฒนาระบบบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยในการเจริญพันธุ์ สนับสนุนการส่งเสริมการเข้าถึงบริการ พัฒนาศักยภาพของทีมสหวิชาชีพ สนับสนุนและส่งเสริมให้สถานบริการใช้เวชภัณฑ์และเทคโนโลยีที่หลากหลายทันปัญหาและครอบคลุม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ ค้ำครองสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์และจัดสวัสดิการสังคมในกลุ่มวัยรุ่นเพื่อรองรับปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มีมาตรการ คือ การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจและสร้างเสริมทัศนคติเชิงบวกแก่พ่อแม่และแม่รวมถึงชุมชนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายในระดับชุมชน เสริมสร้างทักษะของพ่อแม่วัยรุ่นในการเลี้ยงดูบุตร พัฒนาระบบการจัดสวัสดิการสังคมที่จำเป็นในการรองรับเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของพ่อแม่วัยรุ่น มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบรวมถึงการให้บริการให้คำปรึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริมการบูรณาการการจัดการฐานข้อมูล งานวิจัยและการจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดกลไกการดำเนินงานบูรณาการทุกภาคส่วนหลัก ในการดำเนินงานทั้งในด้านการจัดการฐานข้อมูล งานวิจัยและการจัดการ

แนวทางการตรวจราชการของกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ในประเด็นหลักการพัฒนาสุขภาพกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่น (กระทรวงสาธารณสุข, 2561) ระบบบริการที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นและเครือข่ายการดำเนินงานในระดับอำเภอ นั้นส่วนสำคัญของการดำเนินงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายในเรื่องการลดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น คือ การจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นและเยาวชน ผลการดำเนินการในปีที่ผ่านมา มีโรงพยาบาลสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์มาตรฐาน YFHS¹⁴ ร้อยละ 80.46 และอำเภอผ่านเกณฑ์อำเภออนามัยเจริญพันธุ์ร้อยละ 72.21 ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ใน พ.ศ. 2561 นอกจากนี้การบูรณาการดำเนินงานร่วมกับทีมนักจัดการสุขภาพวัยรุ่นในเขตจังหวัดและระดับพื้นที่จะมีส่วนสำคัญเพื่อลดความซับซ้อนและร่วมขับเคลื่อนความร่วมมือมากขึ้น

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2561) ดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในระบบออนไลน์ เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูให้สอนเพศศึกษาและทักษะชีวิตในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและโครงการพัฒนาหลักสูตรและนาร่องเพศวิถีศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการดำเนินงานคือเกิดการพัฒนาหลักสูตรการเรียนและระบบรับรองผู้ผ่านหลักสูตรสำหรับครูผู้สอนเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิตในระบบออนไลน์โดยมีเนื้อหาเป็นละครที่สามารถเข้าใจได้ง่ายซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรและ

¹⁴ YFHS หมายถึง Youth Friendly Health Services หรือ บริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นและเยาวชน

รับรองขั้นสุดท้ายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและจะเริ่มทดลองใช้งานจริงในปี พ.ศ. 2562

2.4.6 สถานการณ์การศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา

2.4.6.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

ในส่วนของอาชีวศึกษาขณะนี้รัฐบาลได้ให้ความสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษาเนื่องจาก ตลาดแรงงานและผู้ประกอบการ ต้องการแรงงานที่มีทักษะทางวิชาชีพและยังมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศด้วย รัฐบาลจึงมีนโยบายสนับสนุนให้เพิ่มสัดส่วนจำนวนผู้เรียนต่อในสายอาชีวศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับ ความต้องการกำลังคนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในด้านต่าง ๆ นำไปสู่ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการผลิตกำลังคน ด้านอาชีวศึกษาใน 10 อุตสาหกรรมหลัก โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานของผู้เรียน และยกระดับมาตรฐานการสอนของครู รวมทั้ง ความพยายามในการปรับภาพลักษณ์ของอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นหันมาศึกษาต่อระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายในสายอาชีวศึกษามากขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจำนวนนักเรียนสายอาชีวศึกษา จะเห็นได้ว่าในระหว่าง ปีการศึกษา 2556 ถึง 2560 มีจำนวนมากกว่า 950,000 คนในแต่ละปี และในบางปีมีจำนวนมากกว่า 1,000,000 คน ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลได้มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา มากขึ้น ด้วยเล็งเห็นว่าอาชีวศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างกำลังคน ที่มีทักษะ ความเชี่ยวชาญในการทำงานตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานในยุคนี้

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนผู้เรียนในสายอาชีวศึกษา (ปีการศึกษา 2556-2560)

ระดับการศึกษา	ปีการศึกษา				
	2556	2557	2558	2559	2560
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	699,029	667,944	654,476	650,884	657,556
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	301,566	299,547	331,713	434,596	337,159
ประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.)	1,266	1,266	3,703	-	-
รวมทั้งสิ้น	1,001,861	968,757	989,892	1,085,480	994,715

ที่มา: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561

แม้ว่ารัฐบาลจะพยายามส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนเข้าศึกษาในระดับอาชีวศึกษามากขึ้นแต่การดำเนินงานที่ผ่านมาการจัดการอาชีวศึกษาถือว่าเป็นหนึ่งในการบริหารการศึกษาที่มีปัญหาอย่างต่อเนื่องโดยไม่ว่าจะพิจารณาองค์ประกอบด้านใดจะพบว่ามีความไม่สมบูรณ์ไปเกือบทุกด้าน ทั้งนี้เกิดจากการที่การอาชีวศึกษาไม่ได้รับการสนใจอย่างจริงจัง ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของภาครัฐบาลพบว่าแม้ว่าจะมีนโยบายสนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาแต่กลับพบว่า จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาทั่วประเทศเข้าศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษามีจำนวนน้อยกว่านักเรียนที่ศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายคิดเป็นอัตราส่วน 40:60 โดยประมาณมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นผลมาจากการที่ผู้ปกครองไม่ต้องการให้บุตรหลานของตนเองเข้าเรียนในสายอาชีวศึกษา สืบเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ภาพลักษณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา การที่ไม่ทราบรายละเอียดของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาที่มีการศึกษา

ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงจนถึงระดับปริญญาสายปฏิบัติการซึ่งเป็นกลุ่มที่ตลาดแรงงานมีความต้องการสูงมากเนื่องจากมีความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกนอกจากนี้นักศึกษาอาชีวศึกษาที่ผ่านระบบทวิภาคีจะมีความรู้ที่มีประสิทธิภาพผ่านการทำงานจริง มีรายได้ขณะกำลังศึกษาอยู่ และมีโอกาสในการได้งานทำ เมื่อจบการศึกษาแล้ว โดยอัตราการเรียนต่อในระดับอาชีวศึกษา ปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 คือ ร้อยละ 33.01 และ ร้อยละ 32.29 ตามลำดับ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

2.4.6.2 ผลการดำเนินงานและแนวทางการแก้ไขปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้จัดทำแผนพัฒนาอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579 ที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มีสาระสำคัญประกอบด้วย ค่านิยมอาชีวศึกษา แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ เป็นต้น โดยใช้แนวคิด การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ (ปวช.) ระดับเทคนิค (ปวส.) ระดับเทคโนโลยี (ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ) และการฝึกอบรมวิชาชีพ ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะอาชีพระยะสั้นและระยะยาว ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับ ปรัชญาการอาชีวศึกษา กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานการอาชีวศึกษาในแต่ละระดับ มีเป้าหมายคือ (1) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรม ลักษณะนิสัย และทักษะทางปัญญา (2) ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ได้แก่ ความรู้และทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประยุกต์ใช้ ตัวเลข การจัดการและการพัฒนางาน และ (3) ด้านสมรรถนะวิชาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะในสาขาวิชาชีพสู่การปฏิบัติจริงรวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

นอกจากนี้สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาและนำไปทดลองใช้ในปีการศึกษา 2561 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในสถานศึกษา สามารถนำกลไกการขับเคลื่อนผู้เรียนอาชีวศึกษาของศูนย์บ่มเพาะให้มีทักษะการประกอบการหรือสามารถพัฒนาต่อยอดธุรกิจเดิม ประโยชน์ที่จะได้รับคือ (1) สถานศึกษาอาชีวศึกษา ส่งกีดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาของรัฐบาลทุกแห่งมีศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการที่มีประสิทธิภาพ (2) สถานศึกษาอาชีวศึกษา ส่งกีดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาของรัฐบาลทุกแห่งมีการส่งเสริม สนับสนุนและการพัฒนาขีดความสามารถให้กับผู้เรียนประกอบธุรกิจ (3) ผู้เรียนที่เข้าร่วมโครงการสามารถมีรายได้ระหว่างเรียน (4) ผู้เรียนที่ผ่านการบ่มเพาะจากศูนย์บ่มเพาะและสำเร็จการศึกษาและสามารถเป็นเจ้าของธุรกิจได้ในอนาคต

2.4.7 สถานการณ์เด็กนอกระบบการศึกษา

2.4.7.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

การสำรวจของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2561) ได้สำรวจข้อมูลตามโครงการแก้ปัญหาประชากรวัยเรียนที่อยู่นอกระบบการศึกษาในระบบฐานข้อมูลทั้งหมด สำรวจกลุ่มเป้าหมายได้ร้อยละ 76.30 โดยมีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด 41 แห่งดำเนินการสำรวจข้อมูล จากการสำรวจพบว่ามีเด็กปกติที่ไม่เข้าเรียน จำนวน 95,473 คน เด็กพิการที่ไม่ได้เข้าเรียน จำนวน 24,331 คนและกลุ่มเด็กที่ออกจากระบบการศึกษากลางคัน จำนวน 81,904 คน

2.4.7.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

การดำเนินการของกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการให้เด็กและเยาวชนเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยเริ่มต้นการทำงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในกลุ่มอายุ 3-18 ปี ในกลุ่มที่ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาและกลุ่มที่ออกจากโรงเรียนกลางคันทั้งเด็กที่ปกติและเด็กที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา จากการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2561 กระทรวงศึกษาธิการได้ขยายผลการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายให้กลับมาเรียนได้ จำนวน 38,501 คน คิดเป็นร้อยละ 85.01 เกิดจากการทำงานบูรณาการความร่วมมือ การเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของประชากรวัยเรียนที่อยู่นอกระบบการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

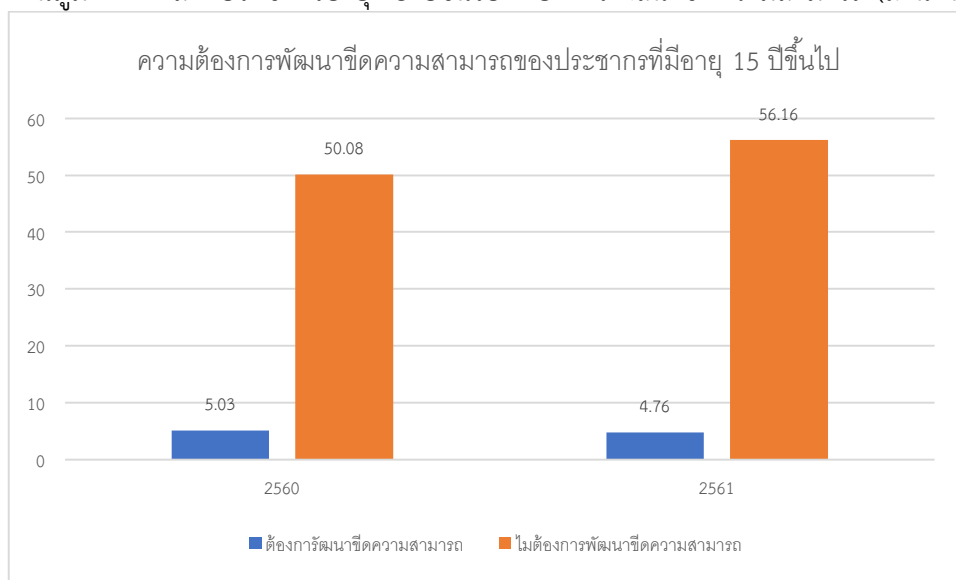
2.5 ช่วงเยาวชน 18-25 ปี

2.5.1 ความต้องการในการพัฒนาขีดความสามารถ

2.5.1.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

การสำรวจความต้องการพัฒนาขีดความสามารถของประชากร พ.ศ. 2561 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2561) พบว่า ประชากรวัยแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีประมาณ 56.16 ล้านคนจากประชากรทั้งหมดนั้น มีผู้ต้องการพัฒนาขีดความสามารถ 4.76 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.5 ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองระหว่างชายหญิง พบว่าหญิงต้องการพัฒนาด้านตนเองมากกว่าชาย โดยหญิงต้องการพัฒนาขีดความสามารถ 2.46 ล้านคน ส่วนชายต้องการพัฒนาขีดความสามารถ 2.30 ล้านคน

แผนภูมิที่ 21 แสดงประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถ (ล้านคน)

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561

เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า ในช่วงอายุ 15-24 ปี มีผู้ที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถจำแนกตามกลุ่มอายุและเพศ พบว่า ในปี พ.ศ. 2561 มีผู้ที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถร้อยละ 12.6 ที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถ ในขณะที่กลุ่มอายุ 25-34 ปี มีร้อยละ 10.5 ที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถ โดยร้อยละของผู้ที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถ สามารถจำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จในปี พ.ศ. 2561 พบว่า อยู่ในระดับมัธยมศึกษา มีร้อยละ 10.7 ในขณะที่ช่วงระดับอุดมศึกษาคือร้อยละ 7.7 หลักฐานที่ต้องการพัฒนาศักยภาพมากที่สุดคือ อาหารและโภชนาการ ร้อยละ 6.21 รองลงมาคือการปลูกและขยายพันธุ์พืช ร้อยละ 5.83 ลำดับถัดมาคือเสริมสวย ร้อยละ 4.12

ยังคงมีส่วนหนึ่งที่ไม่ต้องการพัฒนาศักยภาพ สาเหตุที่ไม่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถ คือ ไม่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง เนื่องจากไม่มีเวลาว่างพอ ร้อยละ 42.7 ต้องการพักผ่อน ร้อยละ 15.1 ชรา ร้อยละ 13.4 ไม่มีหลักสูตรหรือเรื่องที่ต้องการ ร้อยละ 9.7 ยังเด็กและกำลังเรียนหนังสือ ร้อยละ 7.5 ไม่รู้สถานที่ หน่วยงานที่ให้การพัฒนา ร้อยละ 3.7 ไม่มีค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถ ร้อยละ 3.2 และป่วยหรือพิการ ร้อยละ 2.8 ที่เหลือเป็นอื่น ๆ

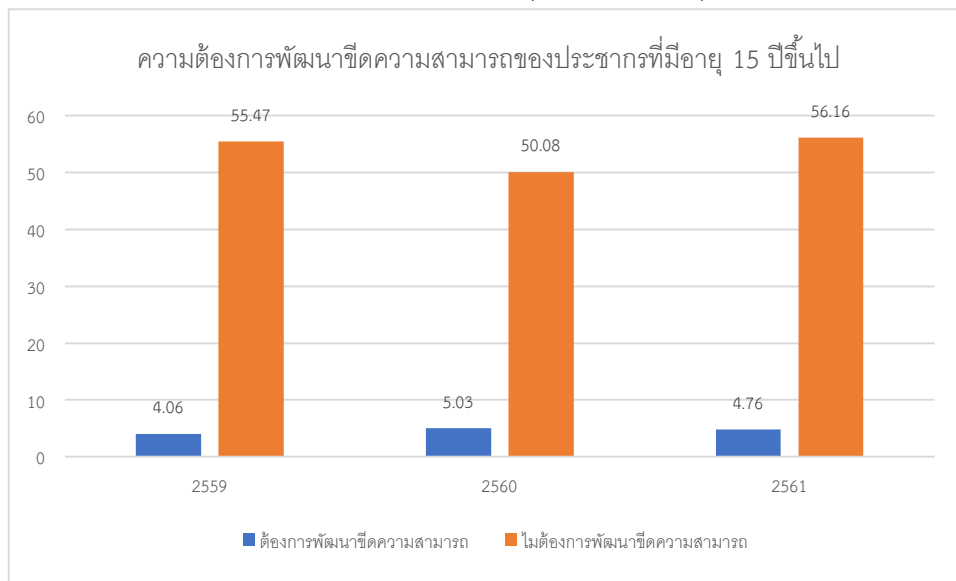
ท้ายที่สุดแล้วเมื่อพิจารณาข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี พบว่า ประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถยังไม่มีแนวโน้มที่แน่นอน โดยในปี พ.ศ. 2559-2560 พบว่ามีผู้ที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถ ร้อยละ 7.3 และร้อยละ 9.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 16 แสดงความต้องการของประชากรวัยแรงงานที่ต้องการพัฒนาทักษะและความสามารถ

ลักษณะความต้องการ	ปี พ.ศ. 2559	ปี พ.ศ. 2560	ปี พ.ศ. 2561
ประชากร 15 ปีขึ้นไป (ล้านคน)	55.47	55.83	56.16
ต้องการพัฒนาความสามารถ (ล้านคน)	4.06	5.03	4.76
ไม่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถ (ล้านคน)	51.41	50.80	51.40
ร้อยละของผู้ที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถ	7.3	9.0	8.5

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561

แผนภูมิที่ 22 แสดงความต้องการของประชากรวัยแรงงานที่ต้องการพัฒนาทักษะและความสามารถ
ระหว่างปี 2559-2561 (หน่วย: ล้านคน)

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561

2.5.1.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

จากการสำรวจการว่างงานตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มเยาวชนหรือผู้ที่มีอายุ 15-24 ปี มีอัตราการว่างงานร้อยละ 6.1 ซึ่งปกติแล้วในกลุ่มนี้อัตราการว่างงานจะสูง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2561) ซึ่งมาจากทักษะที่ไม่มีความสอดคล้องกับตลาดแรงงาน ดังนั้นกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานจึงได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการมีงานทำ (พ.ศ. 2560-2561) เป้าประสงค์หลักคือ (1) คนไทยมีอาชีพ มีงานทำ มีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดี (2) คนไทยทุกช่วงวัยมีความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน (3) ประเทศไทยมีระบบสารสนเทศด้านแรงงาน เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการส่งเสริมการมีงานทำให้มีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์ จำนวน 5 ยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาระบบส่งเสริมการมีงานทำและประกอบอาชีพ เป้าประสงค์ที่ 1 คือ การจัดหางานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบไปด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่ (1) เพิ่มโอกาสให้เกิดการจ้างงาน (2) ส่งเสริมการมีงานทำอย่างมั่นคงและยั่งยืน (3) พัฒนาบุคลากรและเครือข่ายด้านการจัดการงานอาชีพ เป้าประสงค์ที่ 2 คือ คนไทยมีการประกอบอาชีพอย่างมั่นคงและยั่งยืนตามศาสตร์พระราชา ประกอบไปด้วย 2 กลยุทธ์ คือ (1) เสริมสร้างศักยภาพในการประกอบอาชีพทุกกลุ่มเป้าหมาย (2) ยกระดับการประกอบอาชีพให้มีศักยภาพในการแข่งขัน (กรมการจัดหางาน, 2561)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับขีดความสามารถและมาตรฐานการแนะแนวอาชีพ เป้าประสงค์ คือ คนไทยมีความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ประกอบไปด้วย 4 กลยุทธ์ (1) เตรียมความพร้อมแก่กลุ่มเป้าหมายก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน (2) บริหารจัดการข้อมูลเพื่อการแนะแนวอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ (3) พัฒนาบุคลากรและเครือข่ายด้านการแนะแนวอาชีพ (4) พัฒนาเครื่องมือแนะแนวอาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมการมีงานทำ เป้าประสงค์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ประกอบไปด้วย กลยุทธ์ ดังต่อไปนี้ (1) พัฒนาระบบ

ฐานข้อมูลด้านการส่งเสริมการมีงานทำให้ครอบคลุม (2) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเท่าทันต่อสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการมีงานทำในพื้นที่พิเศษ เป้าประสงค์คือ เพิ่มประสิทธิภาพระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ กลยุทธ์ประกอบไปด้วย (1) พัฒนาการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับพื้นที่พิเศษ (2) พัฒนาระบบสารสนเทศแบบบูรณาการในพื้นที่พิเศษ (3) ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่พิเศษ (4) พัฒนา ปรับปรุง กระจายให้สอดคล้องกับการดำเนินงานแต่ละพื้นที่

2.5.2 การมีงานทำของเยาวชน

2.5.2.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

การสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2561) สำรวจภาวะการทำงานของประชากร เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 พบว่าสถานภาพแรงงานของประชากรที่อายุ 15 ปีขึ้นไป 56.41 ล้านคน เป็นผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานและพร้อมที่จะทำงาน 38.35 ล้านคน ซึ่งประกอบด้วยผู้มีงานทำ 37.87 ล้านคน ผู้ว่างงาน 3.49 แสนคนและผู้ที่รอฤดูกาล 1.3 แสนคน ส่วนผู้อยู่นอกกำลังแรงงานหรือผู้ที่ไม่พร้อมทำงาน 18.06 ล้านคน ได้แก่ แม่บ้าน นักเรียน คนชรา เป็นต้น

หากเปรียบเทียบอัตราการว่างงาน จำแนกตามกลุ่มอายุจากการสำรวจในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2561 พบว่า กลุ่มวัยเยาวชนหรือผู้มีอายุ 15-24 ปี มีอัตราการว่างงานร้อยละ 4.8 ซึ่งปกติกลุ่มนี้ อัตราการว่างงานจะสูงเนื่องจากมีภาระในการเรียน ส่วนกลุ่มวัยผู้ใหญ่ อายุ 25 ปีขึ้นไป มีอัตราการว่างงานร้อยละ 0.5 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี พ.ศ. 2560 กลุ่มวัยเยาวชนมีอัตราการว่างงานลดลงจากร้อยละ 5.3 เป็นร้อยละ 4.8 ซึ่งจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมนี้มีการสำรวจไว้ในชุดเดียวกันเพียงสองปีเท่านั้นคือ ปี พ.ศ. 2560-2561 จึงเห็นแนวโน้มว่าในช่วงระยะเวลา 2 ปีโดยรวมแล้วอัตราการว่างงานลดลงโดยเฉพาะในช่วงอายุ 15-24 ปี

ตารางที่ 17 แสดงการเปรียบเทียบอัตราการว่างงานอายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2559-2561

กลุ่มอายุ	ปี พ.ศ.	
	ธันวาคม (2560)	ธันวาคม (2561)
ร้อยละของผู้ว่างงาน อายุ 15-24 ปี	5.0	4.8
ร้อยละของผู้ว่างงาน อายุ 25 ปีขึ้นไป	0.5	0.5
รวม (ร้อยละ)	5.5	5.3

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561

2.5.2.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

การดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนมีงานทำผ่านความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ประสานและประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน นักศึกษากลุ่มเป้าหมายได้ทราบถึงความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการที่เข้าร่วม

โครงการ “3” ม. คือ “มีงาน มีเงิน มีวุฒิการศึกษา” มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษามีงานที่มั่นคง สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวรวมทั้งมีโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ เข้าทำงานจริงในสถานประกอบการขนาดใหญ่ควบคู่ไปกับการศึกษาในสถานศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีรายได้ระหว่างเรียนโดยการฝึกอาชีพหรือทำงานในสถานประกอบการและได้รับการบรรจุเป็นพนักงาน ลูกจ้างของสถานประกอบการ ได้รับเงินเดือน ได้รับค่าจ้างประจำนี้ ตัวแทนผู้ที่สำเร็จการศึกษาตามโครงการ 3 ม. ทั้ง 30 คนนี้ทำงานอยู่ที่บริษัทฟู้ด แพชชั่น จำกัด ประกอบกิจการร้านอาหารประเภทปิ้งย่าง ในนาม “Bar B Q Plaza” มีสาขา 150 แห่ง ทั่วประเทศ โดยสาขาจะตั้งอยู่ในศูนย์การค้าและห้างค้าปลีก ปัจจุบันมีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 115 คนแบ่งเป็น (1) อยู่ระหว่างการศึกษาระดับปวส. จำนวน 45 คน (2) สำเร็จการศึกษาระดับปวส. จำนวน 70 คน จากวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจ บวช. สาขาการตลาด จำนวน 14 คน และจากวิทยาลัยเทคโนโลยีทักษิณาบริหารธุรกิจ จำนวน 56 คน เป็นระดับ ปวช. สาขาโลจิสติกส์ 14 คน และ ปวส. สาขาธุรกิจค้าปลีก 42 คน โดยบริษัทฯ ออกค่าใช้จ่ายในการเรียนให้ทั้งหมด หลักสูตร 2 ปี เรียนครึ่งวันทุกวันพุธและพฤหัสบดี หลังจากนั้นช่วงบ่ายเข้าทำงานต่อ ผลการดำเนินงาน พบว่า ในปีงบประมาณ 2561 (ตุลาคม 2560 – กันยายน 2561) มีประชาชนสมัครเข้าร่วมโครงการจำนวน 3,284 คน จากเป้าหมายจำนวน 3,100 คน ได้รับการบรรจุงาน จำนวน 1,769 คน และในปี 2562 เป้าหมายผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 3,600 คน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2561 – เดือนกุมภาพันธ์ 2562 มีผู้สมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน 850 คน ได้รับการบรรจุงานแล้ว จำนวน 176 คน (กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, 2561)

2.5.3 ปัญหาการสูบบุหรี่

2.5.3.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

แนวโน้มการสูบบุหรี่ในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปลดลงไม่มาก แต่ลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 20.7 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 19.9 ในปี 2558 และร้อยละ 19.1 ในปี 2560 ผู้ชายที่สูบบุหรี่ลดลงมากกว่าผู้หญิง โดยผู้ชายลดลง ร้อยละ 40.5 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 39.3 ในปี 2558 และร้อยละ 37.7 ในปี 2560 สำหรับผู้หญิงลดลงจากร้อยละ 2.2 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 1.8 ในปี 2558 และร้อยละ 1.7 ในปี 2560 อายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก มีผลต่อการเข้าถึงการมีสุขภาวะที่ดีและจำนวนปีการสูญเสียสุขภาวะ อายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกของผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำเพิ่มขึ้นมาเพียงเล็กน้อยจาก 17.8 ปี ในปี 2557 เป็น 18 ปี ในปี 2560 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560)

2.5.3.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญห

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักรวบรวมพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปี พ.ศ. 2560 พบว่าคนไทยมีการสูบบุหรี่ลดลงอย่างเห็นได้ชัดและลดลงอย่างต่อเนื่องโดยกลุ่มผู้ชายลดลงมากกว่ากลุ่มผู้หญิง นอกจากนี้ยังพบว่าในปี พ.ศ. 2561 อายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเริ่มขยับเพิ่มขึ้นมาจากอายุ 17.8 ปี ในปี 2557 เพิ่มขึ้นมาเป็น 18 ปี ในปี 2560 (กรมสุขภาพจิต, 2561)

พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 (กรมควบคุมโรค สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ, 2560) ได้กำหนดข้อสาระสำคัญเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนจากยาสูบหรือบุหรี่ ดังต่อไปนี้

- (1) ห้ามขายบุหรี่แก่เยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี

- (2) ห้ามมิให้บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีขายยาสูบ
- (3) ห้ามขายผลิตภัณฑ์ยาสูบในวัด สถานศึกษา สวนสาธารณะและสวนสนุก
- (4) การห้ามโฆษณาหรือสื่อสารเพื่อการขายบุหรี่ทุกประเภท
- (5) ห้ามผู้ประกอบการธุรกิจยาสูบทำซีเอสอาร์หรือสนับสนุนกิจกรรม
- (6) ห้ามตั้งวางผลิตภัณฑ์ในที่โจ่งแจ้งของผู้ซื้อ
- (7) ห้ามแบ่งซองขายบุหรี่รายมวน
- (8) เพิ่มโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนการสูบบุหรี่ในที่ห้ามสูบบุหรี่ปรับไม่เกิน 5,000 บาท
- (9) เจ้าของสถานที่ที่เป็นสาธารณะเขตปลอดบุหรี่จะต้องประชาสัมพันธ์ แจ้งเตือนและดูแลไม่ให้มีผู้สูบบุหรี่ในพื้นที่ หากมีผู้ฝ่าฝืนเจ้าของสถานที่มีโทษปรับไม่เกิน 3,000 บาท

กรมควบคุมโรคร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและมูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการไม่สูบบุหรี่ ได้ดำเนินการ 7 มาตรการเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่ ดังต่อไปนี้ (กรมควบคุมโรค, 2561)

- (1) การกำหนดนโยบายสถานศึกษาปลอดบุหรี่ของสถานศึกษา
- (2) การบริหารจัดการในสถานศึกษาปลอดบุหรี่
- (3) การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่
- (4) การสอดแทรกเรื่องบุหรี่ในหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรม
- (5) การมีส่วนร่วมของนักเรียนและนักศึกษาในการขับเคลื่อนสถานศึกษาปลอดบุหรี่
- (6) การดูแลและช่วยเหลือนักเรียนไม่ให้สูบบุหรี่
- (7) การมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2561 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยแผนควบคุมยาสูบได้มีการสนับสนุนเครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่ “พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาปลอดบุหรี่โดยแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการสถาบันศึกษาปลอดบุหรี่” เพื่อพัฒนาคู่มือเกณฑ์มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาปลอดบุหรี่ให้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ผลักดันให้สถาบันต่าง ๆ ตั้งตัว โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญดังต่อไปนี้ (1) สถาบันอุดมศึกษาเข้าร่วมโครงการพัฒนาสู่สถาบันอุดมศึกษาปลอดบุหรี่ทั้งสิ้น 124 แห่ง (2) สร้างสถาบันอุดมศึกษาปลอดบุหรี่ 9 เครือข่ายในทุกภูมิภาค (3) สถาบันอุดมศึกษาจำนวน 25 แห่ง บรรจุเรื่องการควบคุมผู้บริโภคยาสูบเข้าเป็นวิชาเรียน (4) พัฒนาคู่มือเกณฑ์มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาปลอดบุหรี่ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

2.5.4 ปัญหาการดื่มสุรา

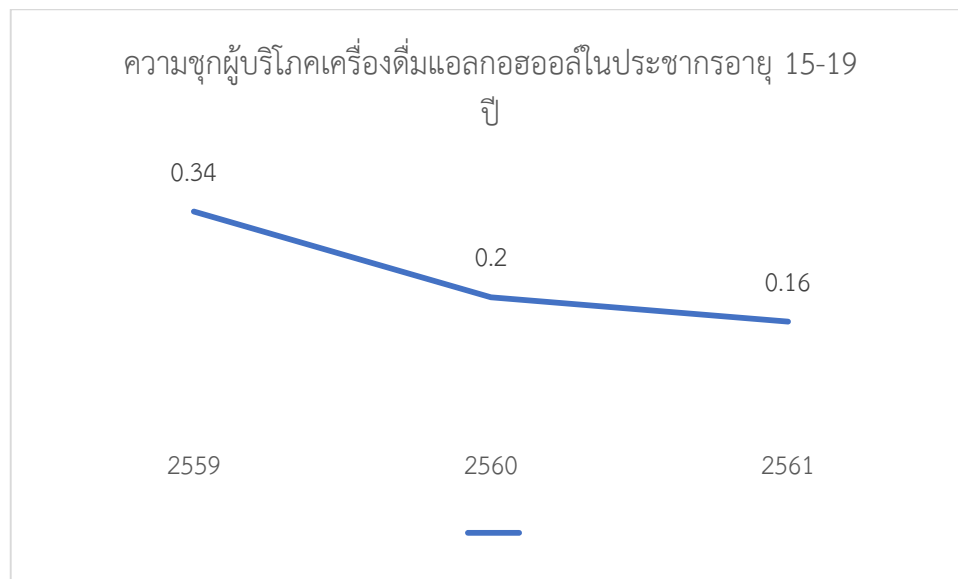
2.5.4.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

การสำรวจความชุกของผู้ดื่มสุราของประชากรไทย อายุ 15 -19 ปี ปีงบประมาณ 2561 สํารวจโดยสำนันโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ความชุกของผู้ดื่มสุราของประชากรไทย อายุ 15-19 ปี ปีงบประมาณ 2561 มีร้อยละ 0.16 หากย้อนหลังกลับไป พบว่า มีแนวโน้มลดลงทุกปี โดย พ.ศ. 2559 มีผู้ดื่มสุรา ร้อยละ 0.34 ปี พ.ศ. 2560 ร้อยละ 0.20

แต่เมื่อพิจารณาถึงการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชนไทย จากรายงานศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) ที่ทดสอบให้เยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปีซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านค้า จำนวน 417 ร้าน ใน 4 จังหวัด ผลการทดสอบพบว่า ร้อยละ 99 สามารถซื้อสุราได้สำเร็จทั้งที่การจำหน่ายสุราให้แก่เด็กและเยาวชนผิดกฎหมาย ข้อมูลนี้ยังคงสอดคล้องกับข้อมูลเครือข่ายป้องกันเยาวชนนักดื่มหน้าใหม่ พบว่า

เด็กอายุเพียง 6 ปีสามารถซื้อสุราได้สำเร็จ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลปีใหม่ ยิ่งทำให้เด็กและเยาวชนสามารถซื้อสุราได้อย่างง่ายดายมากยิ่งขึ้น

แผนภูมิที่ 23 แสดงความชุกของผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประชากรอายุ 15-19 ปี

ที่มา: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559, 2560, 2561

2.5.4.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

ยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ พ.ศ. 2554-2563 มีเป้าหมายในการควบคุมและลดปริมาณการบริโภค ป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ ลดความเสี่ยงในการบริโภค รวมถึงการจำกัดและลดความรุนแรงของสภาพปัญหา นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุม บำบัด ฟื้นฟูและลดปัญหาและผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจ สาระสำคัญนั้นยังคงอยู่ที่หมวด 4 การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามมาตรการต่าง ๆ ดังนี้

1. มาตรการควบคุมบรรจุภัณฑ์ ฉลาก พร้อมทั้งข้อความที่เตือนผู้บริโภค
2. มาตรการควบคุมสถานที่จำหน่ายแอลกอฮอล์
3. มาตรการควบคุมวันและเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
4. มาตรการควบคุมอายุของผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
5. มาตรการควบคุมลักษณะและวิธีการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
6. มาตรการควบคุมสถานที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
7. มาตรการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การดำเนินงานเพื่อป้องกันปัญหาการดื่มสุรา พ.ศ. 2561 มีการดำเนินงานเพื่อการควบคุมแอลกอฮอล์ที่สำคัญได้แก่ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องกำหนดวิธีการหรือลักษณะห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณร้านค้าสะดวกซื้อ พ.ศ. 2561 เนื่องจากมีอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อจูงใจให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2561 นอกจากนี้ยังมีประกาศของกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะให้

ส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของสถานที่และยานพาหนะเป็นเขตปลอดบุหรี่หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ พ.ศ. 2561 (BLT Bangkok, 2561)

2.5.5 ปัญหาการแข่งขันรถในทาง

2.5.5.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

จากปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะปัญหาการแข่งขันรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทาง ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญและสร้างความเสียหายแก่ประชาชน ปัญหาการแข่งขันรถยนต์ในทางช่วง พ.ศ. 2556-2558 ก่อให้เกิดอุบัติเหตุทางจราจร จำนวน 3,7948 ครั้ง จากอุบัติเหตุดังกล่าวส่งผลให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บ จำนวน 33,822 ราย มีผู้เสียชีวิต จำนวน 5,988 ราย โดยข้อมูลสันนิษฐานการเกิดอุบัติเหตุเกิดจากการขับรถเกินอัตราที่กำหนด โดยการแข่งขัรถบนทางสาธารณะเป็นสาเหตุหนึ่งของอุบัติเหตุ ส่วนใหญ่เกิดจากความอยากรู้ อยากเห็น ช่วงเวลาในการรวมกลุ่มคือ วันศุกร์และวันเสาร์ เวลา 22.00 น.- 03.00 น.

กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้แสดงข้อมูลผลการดำเนินการมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแข่งขันรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทาง (ตุลาคม 2559-เมษายน 2562) นั้นได้มีการดำเนินคดีกับเด็กที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมและเสี่ยงต่อการกระทำความผิดตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จำนวน 1,421 ราย ดำเนินการว่ากล่าวตักเตือนเด็กและเยาวชน จำนวน 1,028 ราย และทำทัณฑ์บนกับเด็กและเยาวชน จำนวน 165 ราย และเยี่ยมบ้าน 146 ราย (คณะกรรมการอำนวยการศูนย์อำนวยการประสานกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 2561)

2.5.5.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

ผลการดำเนินงานในภาพรวมตามคำสั่งของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 22/2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติม คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 46/2558 ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการแข่งขันรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทางโดยมีกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนในฐานะ เลขาธิการคณะกรรมการอำนวยการศูนย์ประสานกำกับติดตามผลการดำเนินงานร่วมกับสำนักงานตำรวจ แห่งชาติ กองทัพบก กระทรวงศึกษาธิการ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมกิจการสตรีและครอบครัว ซึ่งมีผล การดำเนินงานพบว่า จำนวนคดีและการจับกุมมีแนวโน้มลดลง พร้อมกันนี้มีการจัดโครงการ “สร้างภูมิคุ้มกัน สานฝันเด็กและเยาวชนไทย” โดยนำเยาวชนที่มีพฤติกรรมมั่วสุมที่นำไปสู่การแข่งรถในทางในส่วน ของ กองบัญชาการตำรวจนครบาลเข้าร่วมอบรม ซึ่งมีการอบรมแล้วทั้งหมด 7 รุ่น จำนวน 328 ราย เพื่อปรับ พฤติกรรมและพัฒนาศักยภาพเชิงบวก โดยให้บิดา มารดาและ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน (คณะกรรมการอำนวยการศูนย์อำนวยการประสานกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามคำสั่งหัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 2561)

2.5.6 ปัญหาการทะเลาะวิวาท

2.5.6.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

ปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนและนักศึกษาต่างสถาบันถือว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษาซึ่งมีทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีพฤติกรรม ดังกล่าว สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รายงานผลการดำเนินงานโดยมีสถิติข้อมูลการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของ

นักเรียน นักศึกษา โดยแยกผลการดำเนินงานออกเป็นทั้งระยะเวลาซึ่งในทั้งระยะเวลา ดังนี้ (คณะกรรมการอำนวยการศูนย์อำนวยการประสานกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 2561)

ตารางที่ 18 แสดงปัญหาการทะเลาะวิวาทของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา แยกตามทั้งเวลา

ทั้งระยะเวลา	จำนวนผู้ ทะเลาะ วิวาทที่รับ แจ้ง	ที่จับได้ (คน)	ผู้ต้องหา (คน)	ผู้บาดเจ็บ (คน)	ผู้เสียชีวิต (คน)
ตุลาคม 2558 – มิถุนายน 2559	46	43	105	19	3
ตุลาคม 2559 – มิถุนายน 2560	39	22	34	8	1
ตุลาคม 2560 – มิถุนายน 2561	23	12	32	17	3
ตุลาคม 2561 – มิถุนายน 2562	23	6	8	4	1

ที่มา: คณะกรรมการอำนวยการศูนย์อำนวยการประสานกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 2561

2.5.6.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการแก้ไขปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รายงานดำเนินงานตามคำสั่ง คสช. ที่ 30/2558 โดยได้มีการดำเนินการประกอบไปด้วย การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมความประพฤติของนักเรียนและจัดอบรมรวมทั้งทดสอบความรู้เพื่อเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤติของนักเรียน ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาได้ดำเนินการแจ้งไปยังสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เพื่อดำเนินการสร้างความร่วมมือด้านป้องกันความรุนแรงในสถานศึกษา (คณะกรรมการอำนวยการศูนย์อำนวยการประสานกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 2561)

2.6 เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

2.6.1 เด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.6.1.1 สถานการณ์และแนวโน้ม

รายงานสถานการณ์เด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่าสถานการณ์ที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนคือการละเมิดสิทธิเด็กในพื้นที่ขัดแย้งด้วยอาวุธ ผลกระทบที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

(1) ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ

1.1 เด็กที่ได้รับผลกระทบต่อร่างกาย เสียชีวิตและบาดเจ็บ

สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ปี 2547 - 2561 รวมระยะเวลา 15 ปีเด็กคือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและทางอ้อม สำหรับความรุนแรงทางตรง เด็กเหล่านั้นต่างต้องพบกับความพลัดพรากความสูญเสีย จากการที่บุคคลอื่นเป็นที่รักหรือบุพการีต้องเสียชีวิตจากเหตุรุนแรง

ต้องถูกจองจำ คุมขังจากคดีความมั่นคง ขณะที่เด็กอีกจำนวนไม่น้อยที่ต้องเสียชีวิตหรือบาดเจ็บจากสถานการณ์ นอกจากนี้ ยังมีเด็กกำพร้าที่สูญเสียพ่อแม่จากเหตุการณ์ความไม่สงบอีกจำนวนมาก

ส่วนผลกระทบต่อเด็กในทางอ้อมนั้น พบว่าเหตุการณ์ความรุนแรงและความไม่สงบส่วนใหญ่ส่งผลต่อสุขภาพจิต เช่น ความเครียด ซึมเศร้า การขาดการขัดเกลาทางสังคม และการขาดมนุษยธรรม การกระทำต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาทางด้านจิตใจ ความพึงพอใจ สุขภาวะที่ดีและคุณภาพด้านบวกต่าง ๆ ในชีวิต และส่งผลต่อการยอมรับความรุนแรงและการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาต่อไป จากข้อมูลพบว่าเด็กที่สูญเสียมากที่สุดคือเด็กกำพร้าที่พ่อหรือแม่เสียชีวิต มีมากถึง 5,289 คน รองลงมาคือกลุ่ม พ่อและแม่ที่พิการหรือบาดเจ็บสาหัส จำนวน 2,079 คน และมีเด็กได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มากถึง 1,151 คน ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากตารางด้านล่าง

ตารางที่ 19 ข้อมูลเด็กเสียชีวิต บาดเจ็บ พิการ และเด็กกำพร้า ปี พ.ศ. 2547 – 2561

ที่	การสูญเสีย	จำนวน (คน)	หมายเหตุ
1	เด็กเสียชีวิต	238	ส่วนใหญ่เสียชีวิตพร้อมพ่อหรือแม่
2	เด็กได้รับบาดเจ็บ	1,151	ส่วนใหญ่ถูกระเบิดในที่สาธารณะ
3	เด็กพิการ	36	ส่วนใหญ่ถูกระเบิดในที่สาธารณะ
4	เด็กกำพร้าที่พ่อหรือแม่เสียชีวิต	5,289	อยู่นอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 876 คน
5	เด็กกำพร้าที่พ่อและแม่เสียชีวิตทั้งคู่จากสถานการณ์ความไม่สงบ	132	-
6	เด็กที่พ่อแม่พิการ/บาดเจ็บสาหัส	2,079	อยู่นอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 642 คน
	รวม	8,925	

ข้อมูล : สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 12,
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561

1.2 การบังคับใช้กฎหมายต่อเด็กในจังหวัดชายแดนภาคใต้

เป็นที่ทราบกันดีว่าพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการบังคับใช้กฎหมายทั้งหมด 3 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2547 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 ซึ่งเด็กและเยาวชนในพื้นที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการบังคับใช้กฎหมายพิเศษ คือ กฎอัยการศึกและ พ.ร.ก. ฉุกเฉินจากการควบคุมตัวถูกซักถามโดยปราศจากการได้รับการควบคุมตัวตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก แต่อย่างไรก็ตามสถานการณ์บังคับใช้กฎหมายพิเศษต่อเด็กเริ่มมีทิศทางที่ดีขึ้น จากการสำรวจของกลุ่มด้วยใจมีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดหาทุนให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษาแก่บุตรผู้ต้องการคดีความมั่นคง รวมถึงการสร้างความรู้เข้าใจระหว่างครอบครัวและผู้ต้องหาคดีความมั่นคง พบว่ามีเด็กที่ถูกควบคุมตัวเพื่อดำเนินคดีเกี่ยวกับความมั่นคงนั้นมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน ในขณะที่กลุ่มเด็กที่ถูกดำเนินคดีก็มีแนวโน้มที่แม่แน่นอนเช่นเดียวกันซึ่งสามารถแสดงตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายพิเศษในจังหวัดชายแดนใต้
ในปี 2548-2560

ปี	เด็กที่ถูกควบคุมตัว	เด็กที่ถูกดำเนินคดี	DNA
2548	8	1	0
2549	33	6	0
2550	18	1	0
2551	20	6	0
2552	15	0	0
2553	2	0	0
2554	1	0	0
2555	0	0	0
2556	9	1	0
2557	0	0	0
2558	5	1	0
2559	16	0	4
2560	0	0	2
รวม	127	16	6

ที่มา: มูลนิธิด้วยใจ, 2561

1.3 สภาพปัญหาเด็กในสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สำคัญ

จากรายงานสถานการณ์และการดำเนินงานกับกลุ่มเด็กชายขอบ (สำนักงานสนับสนุนและส่งเสริมวิชาการศึกษา, อดสำเนา) สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สงขลา และสตูล มีประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 3,777,260 คน เป็นเพศชาย จำนวน 1,860,779 คน เพศหญิง จำนวน 1,916,481 คน คิดเป็น ร้อยละ 57 ของประชากรทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นเด็ก (0 - 18 ปี) จำนวน 1,071,582 คน คิดเป็นร้อยละ 29 ของประชากรทั้งหมด และเป็นเยาวชน (19 - 25 ปี) จำนวน 502,416 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ของประชากรทั้งหมด โดยข้อมูลจาก ศอ.บต. พบสถานการณ์เด็กในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

- เด็กที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยระหว่างปี พ.ศ. 2547 - 2561 มีเด็กเสียชีวิต 238 คน ได้รับบาดเจ็บ 1,151 คน พิการ 36 คน เด็กกำพร้า เด็กที่ผู้ปกครองเสียชีวิต 5,421 คน พ่อแม่พิการ/บาดเจ็บสาหัส

- เด็กต่อการบังคับใช้กฎหมายพิเศษ โดยมีกฎหมายพิเศษในพื้นที่ 2 ฉบับ คือ กฎอัยการศึก และ พ.ร.ก.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ เช่น การถูกควบคุมตัว ถูกซักถามโดยการบังคับใช้กฎหมายพิเศษ ไม่ได้กำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติต่อเด็กเป็นการเฉพาะ ระหว่างปี พ.ศ. 2548 - 2560 มีเด็กถูกควบคุมตัว จำนวน 127 คน และถูกดำเนินคดี จำนวน 16 คน (ที่มา: รายงานสถานการณ์เด็กในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มด้วยใจ)

- เด็กถูกทอดทิ้งเนื่องจากความสัมพันธ์เชิงคู่ระหว่างผู้หญิงกับกำลังพลหน่วยความมั่นคง เช่น การตั้งครรภ์ไม่พร้อมและการปฏิเสธความรับผิดชอบจากฝ่ายชาย เด็กกำพร้าพ่อ เด็กนอกสมรส หย่าร้าง เนื่องจากความต่างทางวัฒนธรรม โดยข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามกลางประจำจังหวัดปัตตานี รายงานว่าปี พ.ศ.2560 มีผู้หญิงเข้ามาร้องเรียนถูกทำร้ายร่างกายและไม่ได้รับค่าเลี้ยงดู 722 คน แก้ไขปัญหา

ได้เพียง 270 คน ส่วนในจังหวัดนราธิวาส ตั้งแต่ พ.ย. 2560 - ก.พ. 2561 มีผู้หญิงเข้ามาขอหย่าและไกล่เกลี่ย 62 คน ดำเนินการแก้ไขให้ได้เพียง 20 คน ยังคงเหลือที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหา 42 คน

- **เด็กที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ทางสังคม** เช่น การแต่งงานในวัยเด็ก โดยตามหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก” หรือ “พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ.2489” กำหนดว่าชายหญิงแต่งงานกันได้เมื่อ “บรรลุนิติภาวะ” หมายถึงพ้นจากการเป็นผู้เยาว์เมื่ออายุ 15 ปีบริบูรณ์ หรือผู้ชายมีน้ำกาม หรือผู้หญิงมีประจำเดือน ก็สามารถเข้าพิธีสมรสได้

- **การตั้งครรภ์ไม่พร้อม** โดยพบอัตราการตายของมารดาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส คิดเป็นร้อยละ 82.81 67.43 และ 63.93 ต่อแสนคนในการเกิดมีชีวิต (เกณฑ์มาตรฐานไม่ควรเกินร้อยละ 15 ต่อแสนคนในการเกิดมีชีวิต)

- **สถานการณ์ปัญหาทั่วไป** เช่น เด็กมีภาวะขาดสารอาหารและพัฒนาการไม่สมวัย ออกจากโรงเรียนกลางคัน มีปัญหาพฤติกรรม เสพยาเสพติด ประสบปัญหาสถานะบุคคล โดยในจังหวัดนราธิวาส มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีภาวะเตี้ยแคระแกร็นสูงถึง ร้อยละ 29 (ค่าเฉลี่ยประเทศซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 11) ขณะที่จังหวัด ยะลา ปัตตานี สตูล และสงขลา อยู่ที่ร้อยละ 21 ร้อยละ 19 ร้อยละ 17 และร้อยละ 13

1.4 การบูรณาการภารกิจกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับกลไกของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

การดำเนินงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมามีติดสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ โดยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และกฎหมายหมายด้านความมั่นคง และกฎหมายอิสลาม เป็นกรอบในการพัฒนามาตรการพิเศษรองรับบริบทของพื้นที่ที่สำคัญ มีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด เชื่อมโยงและกำกับดูแลการขับเคลื่อนงานตามแผนยุทธศาสตร์ และมีหน่วยงานของ พม. (สำนักงาน พมจ. บ้านพักเด็กและครอบครัว และสถานรองรับเด็ก) เป็นหน่วยขับเคลื่อนและให้บริการทางสังคมแก่เด็กและครอบครัว ซึ่งมีการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ในปี 2561 ผู้มีสิทธิรับเงิน 72,790 คน มีผู้ลงทะเบียนมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) แม่วัยใส (2) แม่ว่างงาน และ (3) แม่เลี้ยงเดี่ยว ขยายสวัสดิการสำหรับแม่ที่ได้รับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โดยจัดสวัสดิการที่จำเป็นสำหรับกลุ่มเป้าหมายโดยการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานเพื่อจัดสวัสดิการที่ครอบคลุม และกองทุนคุ้มครองเด็ก ในปีงบประมาณ 2561 ใช้จ่ายเงินเพื่อสงเคราะห์เด็ก จำนวน 134 ราย เป็นเงิน 713,000 บาท และสนับสนุนโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวม 7 โครงการ เป็นเงิน 785,410 บาท

ยุทธศาสตร์ที่ 2 โครงการแผ่นดินเดียวกัน ซึ่งส่งเสริมเด็กในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเด็กต่างวัฒนธรรมโดยเพื่อส่งเสริมให้เด็กในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พัฒนาทักษะชีวิตและภาวะผู้นำ รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมในท้องถิ่นอื่นที่มีความหลากหลาย อันนำมาซึ่งความรัก ความเข้าใจ ความสามัคคีของคนในชาติ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ยุทธศาสตร์ที่ 3 โครงการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคง ด้านสังคม และเครือข่ายภาคประชาสังคม เกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน หลักปฏิบัติทางศาสนา และกฎหมาย สร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน หน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่เรื่องสิทธิเด็ก และการปฏิบัติต่อเด็กภายใต้กฎหมายพิเศษที่จังหวัดสงขลา ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส 4 รุ่น 164 และมีการอบรมสหวิชาชีพและฝ่ายความมั่นคงเกี่ยวกับกระบวนการคุ้มครองเด็กภายใต้กฎหมายพิเศษ จำนวน 100 คน พัฒนาระบบคุ้มครองเด็กระดับท้องถิ่น (ศูนย์ชุมชนคุ้มครองเด็ก) เพื่อกลไกเครือข่ายการปกป้องคุ้มครองเด็กในการดำเนินงานระดับท้องถิ่น

โดยจังหวัดสงขลามีพื้นที่ตำบลนาร่อง 4 ตำบล และจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จังหวัดละ 3 ตำบล รวม 13 ตำบล เป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ในการเฝ้าระวัง ช่วยเหลือ ประสานส่งต่อ

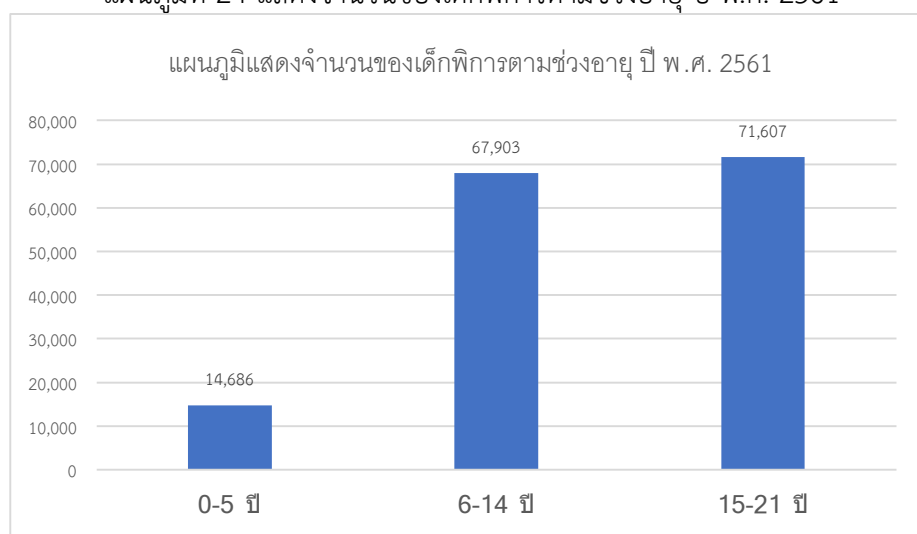
นอกจากนี้ มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนในทุกระดับ เพื่อให้สภาเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์ประสานการจัดกิจกรรมตามความต้องการของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ การรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนในการจัดกิจกรรม มี 2 โครงการ คือ โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งสภาเด็กและเยาวชน (ทุกระดับ) และโครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาดในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ

2.6.2 เด็กและเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษ: เด็กพิการ

2.6.2.1 สถานการณ์และแนวโน้ม

รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (2561) พบว่าหากวิเคราะห์ตามช่วงอายุ 0-5 ปี มีจำนวน 14,686 คน อายุ 6-14 ปี มีจำนวน 67,903 คน อายุ 15-21 ปี จำนวน 71,607 คน

แผนภูมิที่ 24 แสดงจำนวนของเด็กพิการตามช่วงอายุ ปี พ.ศ. 2561

ที่มา: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2561

เมื่อวิเคราะห์ตามอายุและประเภทความพิการ พบว่า คนพิการที่อยู่ในวัยทำงาน อายุระหว่าง 15-60 ปี มีจำนวน 882,576 (ร้อยละ 46.26) คนพิการอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 1,109,281 คน (ร้อยละ 51.97) คนพิการที่มีอายุระหว่าง 22-59 ปี และคนพิการวัยสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.04 และร้อยละ 55.58 ตามลำดับ คนที่พิการที่อยู่ในวัยเด็กและวัยศึกษา (แรกเกิด-21 ปี) มีอัตราส่วนของคนพิการทางสติปัญญามากที่สุด ร้อยละ 29.84

ด้านการศึกษาของคนพิการจากการสำรวจ พบว่า คนพิการที่ได้รับการศึกษา จำนวน 1,231,999 คน มีการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 1,167,780 คน (ร้อยละ 94.79) รองลงมาคือ มัธยมศึกษา จำนวน 25,518 คน (ร้อยละ 2.07) การศึกษานอกระบบและอื่น ๆ จำนวน 16,444 คน (ร้อยละ 1.33) ต่ำกว่า ประถม 8,779 คน (ร้อยละ 0.71) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 5,179 คน (ร้อยละ 0.42) ระดับปริญญาตรี จำนวน 4,925 คน (ร้อยละ 0.35) สูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 3,273 คน (ร้อยละ 0.26)

และสุดท้ายคนพิการได้รับการศึกษาระดับอนุปริณญาณ์น้อยที่สุด คือ จำนวน 767 คน ร้อยละ 0.06 ดังที่อธิบายไว้ในตารางด้านล่าง

ตารางที่ 21 แสดงระดับการศึกษาของคนพิการ พ.ศ. 2561

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	1,167,780	94.79
ระดับมัธยมศึกษา	25,518	2.07
ระดับการศึกษานอกระบบ	16,444	1.33
ระดับต่ำกว่าระดับประถมศึกษา	8,779	0.71
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ	5,179	0.42
ระดับปริญญาตรี	4,925	0.35
ระดับสูงกว่าระดับปริญญาตรี	3,273	0.26
ระดับอนุปริณญาณ์	767	0.06
รวม	1,232,665	100

ที่มา : กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561

ด้านการทารุณกรรมหรือการทำร้ายเด็กและเยาวชนผู้พิการนั้น จากการศึกษาข้อมูลพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วเกิดจากคนในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดโดยเฉพาะความรุนแรงในกลุ่มของผู้หญิงและเด็กที่นับว่าเป็นปัญหาสังคมที่เรื้อรังมาอย่างยาวนานและยังเป็นปัญหาหนึ่งของภาวะการพิการซ้ำซ้อนหรือเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนที่ถูกทำร้ายพิการได้หากพิจารณาจากผลการดำเนินงานและสถิติรับเรื่องราวร้องทุกข์ของมูลนิธิปวีณา หงสกุล ปี พ.ศ. 2561 ได้สำรวจสถิติเรื่องร้องทุกข์จำนวน 7,745 เรื่อง โดยปัญหาของครอบครัวยังคงเป็นปัญหาที่น่าห่วงมากที่สุด โดยปัญหาครอบครัวยังคงได้สถิติเป็นอันดับแรก ร้อยละ 26.04 รองลงมาคือการทำร้ายร่างกาย ร้อยละ 44.05 (มูลนิธิปวีณา หงสกุล เพื่อเด็กและสตรี, 2561) นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กและเยาวชนที่พิการยังคงถูกทำร้ายจากเพื่อนบ้านหรือจากเด็กในวัยเดียวกัน ยกตัวอย่างกรณีของเด็กพิการซึ่งเป็นใบ้และตาบอดถูกเด็กอายุ 12 ปีซึ่งอาศัยอยู่บ้านใกล้เคียงทำร้ายด้วยการนำของมีคมกรีดบริเวณแขนและขา เป็นต้น (มูลนิธิปวีณา หงสกุล เพื่อเด็กและสตรี, 2561)

2.6.2.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการพัฒนา

การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศไทยเกิดขึ้นอย่างสอดคล้องกับการพัฒนาการในเชิงกฎหมาย นโยบายและกลไกระดับต่าง ๆ ทั้งทางภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรของคนพิการ และองค์กรเพื่อคนพิการมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากพิจารณาถึงช่วงอายุของคนพิการในประเทศไทย พบว่าคนพิการส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 812,825 คน รองลงมาคืออายุระหว่าง 15-60 ปี จำนวน 781,576 คน และอยู่ช่วงอายุ 6-14 ปี จำนวน 47,951 คน แรกเกิดถึง 5 ปี จำนวน 15,096 คน (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2561)

ทิศทางยุทธศาสตร์แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2564 มีวิสัยทัศน์คือ “คนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง ดำรงชีวิตอิสระ ในสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน” เน้นไปที่ยุทธศาสตร์แห่งความเท่าเทียมโดยการเสริมสร้างพลังคนพิการให้มีศักยภาพและความเข้มแข็ง เสริมสร้างความเข้าใจและเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการและความพิการท้ายที่สุดคือการส่งเสริมการบูรณาการ

และสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างยั่งยืน สำหรับยุทธศาสตร์และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมพลังคนพิการและองค์กรด้านคนพิการให้มีศักยภาพและความเข้มแข็ง แนวทางที่เกี่ยวข้อง คือ แนวทางที่ 1 เสริมพลังและพัฒนาศักยภาพคนพิการในทุกช่วงวัย ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบ ความพิการ รวมถึงบุคคลที่มีความต้องการพิเศษเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นเฉพาะบุคคล แนวทางที่เกี่ยวข้องต่อมาคือ แนวทางที่ 2 เสริมพลังและพัฒนาศักยภาพสตรีพิการและเด็กหญิงพิการ เพื่อให้เข้าถึงโอกาสอันเท่าเทียมในการพัฒนาสังคมกระแสหลัก

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการ ชักจูงการเลือกปฏิบัติ เพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง แนวทางที่เกี่ยวข้อง คือ แนวทางที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดการศึกษาและเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียนเฉพาะความพิการ การศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการของภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้คนพิการได้เข้าถึงสิทธิประโยชน์ทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความเข้าใจและเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการและความพิการ แนวทางที่เกี่ยวข้อง คือ แนวทางที่ 5 สร้างโอกาส สนับสนุนให้คนพิการมีต้นแบบและเปิดพื้นที่ให้คนพิการได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มความสามารถในทุกรูปแบบในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม แนวทางที่ 7 ผลักดันการบรรจุประเด็นเรื่องคนพิการเข้าในหลักสูตรการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ

การดำเนินงานของภาครัฐนอกจากการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2564 แล้วกระทรวงศึกษาธิการ ได้ยกร่างคู่มือรายการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเพื่อปรับปรุงรายการให้เป็นปัจจุบันมากขึ้น ทันต่อการพัฒนาของเทคโนโลยี ประกอบไปด้วย (1) การแก้ไข พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์โดยสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติพยายามให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาปรับเปลี่ยน ดัดแปลงและเผยแพร่ซ้ำไม่ว่าจะเป็นวิดีโอหรือหนังสือต่าง ๆ โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ที่จะสามารถทำให้คนพิการได้เข้าถึงทุกสื่อซึ่งในปัจจุบันคนพิการไม่สามารถเข้าถึงหนังสือได้ (2) ตรวจสอบการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา โดยสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานมีระบบฐานข้อมูลโปรแกรม IEP ออนไลน์โดยมีตัวเลขบัตรประชาชนสิบสามหลักสามารถตรวจสอบได้ว่าผู้พิการได้รับบริการใดมาแล้ว (3) สื่อสาธารณะควรจัดให้มีคำบรรยายใต้ภาพเพื่อให้ผู้พิการทางการได้ยินได้เรียนรู้ที่จะฝึกอ่าน เนื่องจากเด็กหูหนวกมักจะมีปัญหาทางด้านภาษา (4) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้วยหนังสือสอบทักษะและความพร้อมทางการเรียนรู้ (สภาคคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย, 2561)

มิใช่เพียงภาครัฐเท่านั้นที่ดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนพิการแต่ยังมีภาคประชาสังคม ภาคเอกชนเข้าร่วมดำเนินงานพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนกลุ่มพิการ ยกตัวอย่างเช่น อุทยานการเรียนรู้ที่ เค พาร์ค ได้ริเริ่ม “โครงการปันเสียง” เชิญชวนให้เยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป จับคู่อ่านหนังสือเสียงโดยการใช้โปรแกรมที่ออกแบบพิเศษในการบันทึกและเรียบเรียงเสียงตามโครงสร้างจนได้ผลลัพธ์ที่เป็นหนังสือเสียงที่มีคุณสมบัติคล้ายหนังสือเล่ม โดยโครงการได้จัดกิจกรรมในรูปแบบค่ายอาสาปันเสียง จำนวนทั้งหมด 10 รุ่น รุ่นละประมาณ 20-22 คน ซึ่งกว่ามีเยาวชนสนใจเข้าสมัครเป็นจำนวนมาก (อุทยานการเรียนรู้, 2561)

2.6.3 เด็กที่กระทำความผิดและเด็กในกระบวนการยุติธรรม

เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2549 ได้บัญญัติความหมายของเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดไว้ว่า เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร เด็กที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคม

กับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมและสถานที่ที่อาจจะชักนำไปในทางที่ผิดกฎหมาย ซึ่งสมควรเป็นกลุ่มเด็กที่ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิเด็ก พ.ศ. 2546 มุ่งเน้นให้เด็กได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพโดยการปกป้อง ดูแล พัฒนาและฟื้นฟูเด็กและครอบครัวซึ่งอยู่ในสภาวะที่ต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ

2.6.3.1 สถานการณ์และแนวโน้ม

ยอดสะสมเด็กและเยาวชนในสถานพินิจทั่วประเทศ จากการสำรวจของระบบงานคดีอาญา (2561) พบว่ามียอดสะสมเด็กและเยาวชนในสถานพินิจทั้งหมด 17,705 คน แบ่งเป็น เพศชาย จำนวน 16,313 คน และเพศหญิง จำนวน 1,391 คน ซึ่งหากเปรียบเทียบในช่วงระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา ถือว่ามีแนวโน้มลดลง คือ ใน พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 มีจำนวนเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ จำนวน 27,236 คน และ 23,121 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 22 แสดงยอดสะสมเด็กและเยาวชนในสถานพินิจทั่วประเทศ

ปี (พ.ศ.)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
2559	25,112	2,124	27,236
2560	21,334	1,787	23,121
2561	16,313	1,319	17,705

ที่มา: ระบบงานคดีอาญา, 2561

หากพิจารณาคดีทั้งหมดจำแนกตามอายุขณะกระทำผิด จากการสำรวจของระบบงานคดีอาญา (2561) พบว่า เด็กที่กระทำความผิดมากที่สุดคือ ช่วงอายุ 17 ปี จำนวน 7,590 คน รองลงมาคืออายุ 16 ปี จำนวน 5,373 คน และลำดับที่สาม คือ อายุ 15 ปี จำนวน 3,366 คน ลำดับที่สี่คือ อายุ 14 ปี จำนวน 1,519 คน ลำดับที่ห้า คือ อายุ 13 ปี จำนวน 647 คน ลำดับที่ 6 คือ อายุ 12 ปี จำนวน 228 คน ลำดับที่ 7 คือ อายุ 11 ปี จำนวน 64 คน และสุดท้ายคืออายุ 10 ปี จำนวน 29 คน

ตารางที่ 23 แสดงยอดสะสมจำนวนคดีเด็กและเยาวชนในสถานพินิจทั่วประเทศ

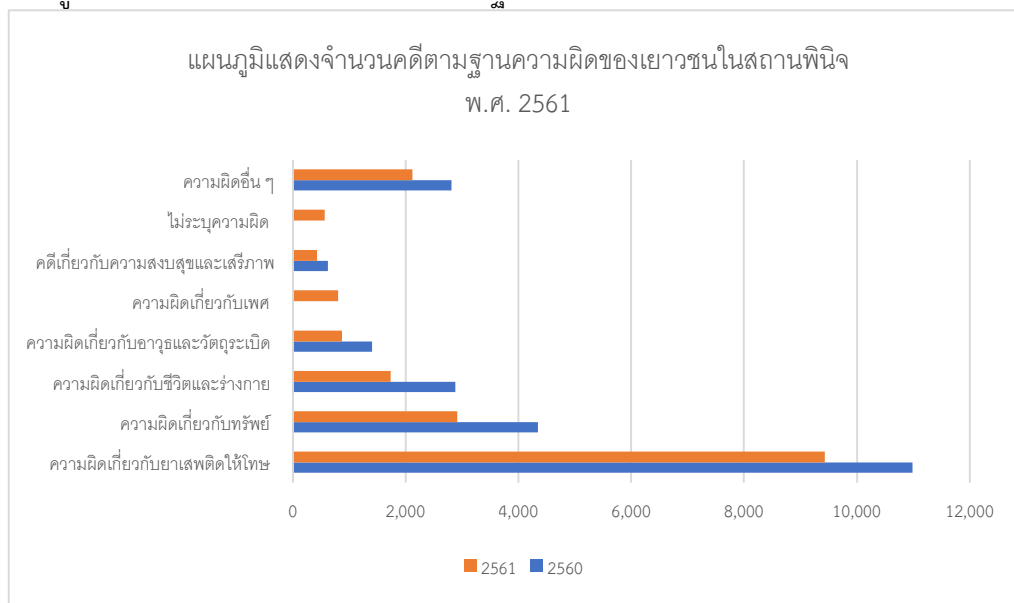
ปี พ.ศ.	อายุเกิน 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี					อายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี			อื่น ๆ	รวม
	10 ปี	11 ปี	12 ปี	13 ปี	14 ปี	15 ปี	16 ปี	17 ปี		
2559	46	101	290	1,004	2,488	5,150	8,635	11,565	14	29,293
2560	30	98	303	841	2,021	4,430	7,233	9,791	13	24,760
2561	29	64	228	647	1,519	3,366	5,373	29	15	18,831

ที่มา: ระบบงานคดีอาญา กระทรวงยุติธรรม, 2561

เมื่อพิจารณาจำนวนคดีตามฐานความผิดประจำปี พ.ศ. 2561 พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ จำนวนทั้งสิ้น 9,434 คดี รองลงมาคือ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 2,915 คดี ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย จำนวน 1,729 คดี ความผิดอื่น ๆ จำนวน 2,125 คดี ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด จำนวน 875 จำนวน ความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน 808 คดี ไม่ระบุความผิด จำนวน 569 คดี

และสุดท้ายคือ คดีเกี่ยวกับความสงบสุขและเสรีภาพจำนวน 430 คดี ซึ่งมีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2561

แผนภูมิที่ 25 แสดงจำนวนยอดสะสมคดีตามฐานความผิดของเยาวชนในสถานพินิจ พ.ศ. 2561

ที่มา: ระบบงานคดีอาญา กระทรวงยุติธรรม, 2561

2.6.3.2 ผลการดำเนินการและแนวทางการพัฒนา

ปี 2561 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้พัฒนารูปแบบการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของเด็กและเยาวชนแต่ละรายโดยการมุ่งเน้นการลดระยะเวลาให้มีความสอดคล้องกับปัญหาและความจำเป็นเพื่อลดระยะเวลาการใช้ชีวิตในศูนย์ฝึกและอบรม โดยสนับสนุนให้ชุมชน ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัด แก้ไขและฟื้นฟูเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความพร้อมในด้านชีวิตความเป็นอยู่ ที่อยู่อาศัย การศึกษา อาชีพและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ตลอดจนการช่วยเหลือและดูแลเยาวชนภายหลังการปล่อยให้อาสาสมัครสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้ โดยมีแนวคิดมาจากต้นแบบ 108 Behavioral and Program for Youth at Risk ซึ่งถือว่าเป็นองค์การที่ประสบความสำเร็จในการคืนเด็กสู่สังคมของประเทศเนเธอร์แลนด์ ภายใต้โครงการพัฒนาระบบการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนแบบไร้รอยต่อ โครงการดังกล่าวได้นำร่องการดำเนินงานระบบการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเฉพาะรายแบบไร้รอยต่อโดยมีนักสังคมสงเคราะห์นำไปใช้ดำเนินการในศูนย์ฝึกและอบรมฯ เด็กและเยาวชนทั่วประเทศโดยมีการดำเนินงานในศูนย์ฝึกและอบรมได้จำนวน 17 แห่งทั่วประเทศ โดยนักสังคมสงเคราะห์ผู้ปฏิบัติหน้าที่ต้องสามารถเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ ฟื้นฟูสภาวะทางจิตใจ อารมณ์ สังคมและส่งเสริมพัฒนาการมุ่งหวังเน้นการเสริมพลัง การมองเห็นศักยภาพของตนเอง จัดทำแผนการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนเฉพาะราย สนับสนุนและติดตามแผนบริหารจัดการทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกศูนย์ฝึกและอบรมเพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนตลอดจนชุมชน ครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้อง (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2561)

ผลการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปี พ.ศ. 2561 ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดและกระบวนการยุติธรรมดังต่อไปนี้ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม, 2561)

- (1) ด้านการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน คือ การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 22/2558 มีการปิดสถานบริการหรือสถานประกอบการแล้วจำนวน 533 แห่ง พร้อมทั้งการยกระดับการบริหารจัดการเรื่องการตั้งด่านที่เป็นจุดล่อแหลม ตรวจสอบสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการสกัดการรวมตัวและกำหนดมาตรการทางคดีทั้งตัวผู้ขับขี่และผู้ปกครองซึ่งได้ดำเนินการจับกุมผู้รวมกลุ่มหรือมั่วสุมแข่งรถจำนวน 1,944 ราย
- (2) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาร่วมกับเครือข่ายในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมและการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อย่างยั่งยืนเพื่อลดจำนวนของนักเรียน นักศึกษาที่เข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรม มีสถานศึกษาเข้าร่วม 526 แห่ง และมีเครือข่ายชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรวม 617 เครือข่าย
- (3) ด้านการบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ประกอบไปด้วย (1) การจัดการศึกษา ด้านการศึกษาสายสามัญโดยการส่งเสริมการศึกษาให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมดูแลได้รับการศึกษาในระดับมาตรฐานเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชนทั่วไป โดยเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจะได้รับโอกาสทางการศึกษาตามศักยภาพและพื้นฐานความรู้ของแต่ละบุคคล และการศึกษาสายอาชีพ มีเด็กและเยาวชนเข้ารับการศึกษาหลักสูตรอาชีวศึกษาจำนวน 120 คน แบ่งเป็นระดับ ปวช. 112 คน และระดับ ปวส. จำนวน 8 คน ปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนได้รับการฝึกงานในสถานประกอบการจำนวน 99 คน (2) การประกวดดนตรีพื้นถิ่นยาเสพติด “บทเพลงแห่งสายน้ำ ณ เชื้อนของพ่อ” (3) การแข่งขันกีฬาฟุตบอล 11 คน DJOP Soccer for Change 2018 (4) ศูนย์ฝึกและอบรม บ้านบึง คว่ำรางวัลเกียรติคุณระดับประเทศในการแข่งขันสภามหุธรูปชิงชนะเลิศทำนองสภามหุธรูป ระดับมัธยมศึกษา ประเภททีมชายล้วนในงานสัปดาห์ส่งเสริมพุทธศาสนา (5) การแข่งขันกีฬา DJOP Table-Tennis for Change 2018 (6) งานมหกรรมรวมพลสมาชิก TO BE NUMBER ONE 2561 (7) โครงการเป็นหนึ่งในด้วยกีฬา ไม่พึ่งพายาเสพติด การแข่งขันฟุตบอลเพื่อพัฒนาทักษะสู่ความเป็นเลิศและการประกวดกองเชียร์ (8) การแข่งขัน DJOP Badminton for change 2018 (9) การแข่งขันทักษะทางวิชาชีพเด็กและเยาวชน ครั้งที่ 3 ประจำปี 2561
- (4) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกับเครือข่าย ประกอบไปด้วย (1) กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับบริษัทพีซี ออลล์ จำกัด (มหาชน) และวิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์ สร้างโอกาสให้แก่เด็กและเยาวชนกรมพินิจ (2) ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับมูลนิธิโรทีทูล เพลย์ ประจำประเทศไทยเพื่อสร้างความร่วมมือในการสนับสนุน แก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยใช้กิจกรรมกีฬา (3) ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพบาร์ISTA (4) ลงนามร่วมกับสโมสรกีฬาบีบีจี กลุ่มเซ็นทรัลและกรมกิจการเด็กและเยาวชนใน โครงการให้โอกาสสร้างคน BBG Young Table Tennis (5) กรมพินิจร่วมกับสโมสร MOF สุลาการ ยูไนเต็ดยอดทักษะกีฬาฟุตบอลให้กับเยาวชน (6) ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือจัดการศึกษาการฝึกงานและการจ้างงานตามโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของเครือข่ายธุรกิจในการศึกษาและอาชีพสำหรับเด็กและเยาวชน (7) ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของเครือข่ายธุรกิจในการศึกษาและอาชีพสำหรับเด็กและเยาวชน (8) ลงนามบันทึกความร่วมมือโครงการ “ให้โอกาส สร้างคน”

- (5) ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ประกอบไปด้วย (1) การอบรมเชิงวิชาการ หลักสูตรระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวง (2) อบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรพัฒนากระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง (3) การอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร พัฒนาระบบกระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง รุ่นที่ 1 (4) สถานบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดระบบต้องโทษที่ผ่านการรับรองคุณภาพงานยาเสพติด ปี 2561 (5) โครงการฝึกอบรมการเสริมสร้างศักยภาพหัวหน้าฝ่าย/งานบริหารงานทั่วไปกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

2.7 เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

2.7.1 สถานการณ์และแนวโน้ม

ลักษณะเด็กที่มีความสามารถพิเศษในธรรมชาติของมนุษย์ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 9 ด้าน ที่มาจากระบบการคิดพื้นฐานของสติปัญญาของมนุษย์ที่แตกต่างกันซึ่งมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป บางคนอาจมีปัญหาหรือความสามารถสูงทั้ง 9 ด้าน แต่บางคนอาจจะมีเพียงหนึ่งหรือ 2 ด้าน ด้านอื่น ๆ ไม่สูงมากนัก ซึ่ง โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ได้ให้ความหมายของปัญญว่าเป็นความสามารถทางจิตวิทยา (Biopsychological Potential) ซึ่งเป็นกระบวนการได้มาของแต่ละบุคคลโดยแสดงออกในบริบทของวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่เพื่อแก้ปัญหาและสร้างผลงานที่มีต่อคุณค่าแก่สังคม จากความสามารถที่หลากหลายของแต่ละบุคคล ปัญญาหรือความสามารถที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ ด้านภาษา ด้านตรรกะ คณิตศาสตร์ ด้านดนตรี ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านมิติ ด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล ด้านความเข้าใจตนเองด้วยธรรมชาติและด้านจิตนิยมหรือการดำรงอยู่ของชีวิต (Gardner, 1999)

การดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2561 สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วท.) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งชาติ (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ สนับสนุนงบประมาณ 994 ล้านบาทเพื่อการพัฒนาทักษะการเป็นนวัตกรรมในเด็กและเยาวชนไทย ผ่านบอร์ดสมองกลฝังตัวคิดไบรท์ และอุดหนุนห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจากการจัดประชุมวิชาการนานาชาติด้านการพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษ ครั้งที่ 15 นั้นมีประเทศที่เข้าร่วม 27 ประเทศ เข้าร่วมพัฒนากำลังคนของไทยโดยการจัดกิจกรรมการศึกษาและการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของเยาวชนผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งถือว่าการประชุมผู้ทำงานด้านการส่งเสริมผู้ที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่าง ๆ ที่มารวมตัวกันมากที่สุด

ในช่วงปี พ.ศ. 2561 การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษนั้นถือว่ามีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ทักษะความเป็นเลิศทางด้านดนตรี เยาวชนไทยวงออเคสตรา “TYO” ควบคุมการบรรเลงโดย ดร. อัครวัฒน์ ศรีณรงค์ นำเยาวชนจากประเทศไทยไปบรรเลงเพลงที่ประเทศสเปน ในเทศกาลดนตรีนานาชาติ FIJO 2018 เทศกาลดนตรีระดับโลกของเยาวชน (Work point news, 2561) นอกจากนี้จากการประกวดเต้นระดับโลก จากการแข่งขัน IDO World Dance Cups 2018 ที่สาธารณรัฐเกาหลี เด็กและเยาวชนไทยยังสามารถได้รับรางวัล 2 เหรียญทอง จากประเภท Solo Male Adult Hip Hop และ Group Junior Dance Show และ 2 เหรียญเงินจากประเภท Duo Adult Street Dance Show และ Group Children Street Dance Show (Work point news, 2561)

ในด้านวิชาการนักเรียนไทยเข้าร่วมการแข่งขันคณิตศาสตร์โอลิมปิกเอเชีย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ครั้งที่ 15 ที่ประเทศจีนโดยได้รับรางวัล 3 เหรียญทอง 6 เหรียญเงิน และ 5 เหรียญทองแดง และมีส่วนหนึ่งที่สอบได้คะแนนเต็ม 120 คะแนน (Ch3Thailand, 2561) แต่ในด้านวิชาการนี้จากการปาฐกถาพิเศษ เรื่อง บ่มเพาะอัจฉริยะทางคณิตศาสตร์ IQ สูง สูการเป็นนักวิจัยที่มีศักยภาพสูง ในงานประชุมวิชาการนานาชาติด้านการพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษ ครั้งที่ 15 (The 15th ASIA Pacific Conference on Giftedness 2018) จัดโดยสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

2.7.2 ผลการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนา

การดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ ในช่วงปี พ.ศ. 2561 มีหน่วยงานหลากหลายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ มีการดำเนินงานและโครงการที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

- (1) สำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญและมีบทบาทในการพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ดำเนินโครงการพัฒนาอัจฉริยะภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับเด็กและเยาวชน (Junior Science Talent Project) มีเป้าหมายในการคัดเลือกเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและปริญญาตรี เพื่อเข้ารับการส่งเสริมและพัฒนาในรูปแบบที่หลากหลาย ปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนในระยะยาวโดยไม่รับการสนับสนุนทุนการศึกษาและทุนการวิจัยจนกว่าจะสำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาเอกจากสถาบันการศึกษาภายในประเทศรวมทั้งสิ้น 317 คน (สวทช, 2561)
- (2) สำนักงานการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานภารกิจหลักในการจัดการการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี ดนตรี ศิลปะและด้านกีฬา มีโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนส่งเสริมศักยภาพแก่นักเรียนกลุ่มนี้ เช่น กลุ่มโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยจำนวน 12 แห่งทั่วประเทศ มีนักเรียนในโครงการกว่า 20,000 คน โดยโครงการเหล่านี้จะเตรียมความพร้อมให้แก่ นักเรียนด้านวิทยาศาสตร์ สร้างนักวิจัยและมุ่งสู่ความเป็นสากล (สวทช, 2561)

ส่วนที่ 3

การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

การศึกษาการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2561 ดำเนินการศึกษา รวบรวมข้อมูลการดำเนินงานดังต่อไปนี้ (1) สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาในประเทศ ผลงานความก้าวหน้าของสภาเด็กและเยาวชนในระดับต่าง ๆ ความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนในระดับต่าง ๆ ความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน (2) เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ และ (3) การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีนานาชาติ

3.1 กรณีสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

3.1.1 ผลงานความก้าวหน้าของสภาเด็กและเยาวชนในระดับต่าง ๆ

ปี พ.ศ. 2547 ได้มีการดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด โดยนำร่องพื้นที่ 4 จังหวัดแรก คือ เชียงราย สตูล สุรินทร์และปราจีนบุรี โดยในปี พ.ศ. 2548 ดำเนินการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัดแต่ยังไม่มีกฎหมายรองรับ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2550 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2550 จึงมีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนอย่างเป็นทางการ ตั้งแต่ระดับอำเภอ จำนวนทั้งหมด 878 แห่ง ระดับจังหวัด 77 แห่ง ทั้งนี้ในการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนถือว่าการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้แก่เด็กและเยาวชนในการดำเนินการพัฒนาโดยการเสริมสร้างบทบาทและกระบวนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน และท้องถิ่นอย่างทั่วถึง รวมทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนที่พร้อมที่จะเป็นพลังที่ยั่งยืนในการพัฒนาประเทศต่อไป

ปี พ.ศ. 2560 มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ณ วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2560 โดยมาตรา 10 ในแรกเริ่มให้มีการดำเนินการโดย (1) ให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบลหรือสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล ตามมาตรา 22 ให้แล้วเสร็จ ภายใน 120 วัน นับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้บังคับใช้ (2) ให้มีสภาเด็กและเยาวชนเขตตามมาตรา 24 ให้แล้วเสร็จภายใน 150 วันนับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติประกาศใช้ และ (3) ให้มีสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครตามมาตราที่ 28 ให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน และกำหนดให้มีคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร กำหนดให้องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล รวมทั้งให้กรุงเทพมหานครส่งเสริม สนับสนุน และประสานงาน ตลอดจนให้กรมกิจการเด็กและเยาวชนส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานการจัดตั้งและการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2560)

แนวทางการดำเนินงาน มอบหมายให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2561 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่สำหรับการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล ตามมาตรา 22 โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการโดยใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ และสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่สำหรับการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล ตามมาตรา 22 โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการโดยใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ และสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 และมอบหมายให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ติดตามประเมินผลการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนฯ

ทั้งนี้การจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนในแต่ละระดับมีสาระสำคัญ ดังนี้

3.1.1.1 สภาเด็กและเยาวชนตำบลหรือสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล ในพระราชบัญญัติกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล จัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล แล้วแต่กรณีซึ่งสมาชิกประกอบด้วยเด็กและเยาวชนที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเทศบาลนั้น ด้านการดำเนินการได้มีการจัดให้มีคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนตำบลหรือคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล ประกอบไปด้วย ประธานสภาและผู้บริหารอีกไม่เกิน 20 คนให้มีหน้าที่ในการบริหารงานทั่วไปและปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรม การพัฒนาเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ รวมทั้งการดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งให้ความสำคัญกับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส กำหนดให้นายอำเภอเป็นที่ปรึกษาคณะผู้บริหารสภาเด็กและเยาวชนและแต่งตั้งให้ที่ปรึกษาคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดเทศบาลแล้วแต่กรณี ผู้แทนสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ผู้แทนบ้านพักเด็กและครอบครัวในแต่ละจังหวัด ผู้แทนสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้แทนสถานศึกษา ผู้แทนหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่และผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมที่มีกิจกรรมหรือผลงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3.1.1.2 สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ สมาชิกประกอบด้วย คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนตำบลและคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอนั้น เพื่อให้สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพจึงได้กำหนดให้มีคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนอำเภอและคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนเขต ประกอบไปด้วย ประธานสภาและคณะผู้บริหารอีกไม่เกิน 20 คน โดยให้นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตเป็นที่ปรึกษาคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนและแต่งตั้งให้ที่ปรึกษาคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนอำเภอหรือคณะบริหาร

สภาเด็กและเยาวชนเขตแล้วแต่กรณี ทั้งจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวในแต่ละจังหวัด ผู้แทนสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้แทนสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอหรือเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีกิจกรรมหรือผลงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3.1.1.3 สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด สมาชิกประกอบด้วย ประธานสภาเด็กและเยาวชนอำเภอทุกอำเภอและผู้แทนจากคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนอำเภอแต่ละอำเภอ อำเภอละ 4 คน เพื่อให้การดำเนินการมีเอกภาพ จึงกำหนดให้มีคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด ประกอบด้วย ประธานสภาและผู้บริหารอีกไม่เกิน 20 คน ซึ่งคัดเลือกกันเองจากสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด ให้มีหน้าที่ในการบริหารงานทั่วไปของสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดและปรึกษาร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ รวมทั้งดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนี้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นที่ปรึกษาคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดและให้แต่งตั้งที่ปรึกษาคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวในแต่ละจังหวัด ผู้แทนสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้แทนหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนและผู้แทนของหน่วยงานภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาเด็กและเยาวชน

3.1.1.4 สภาเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร สมาชิกประกอบด้วย เด็กและเยาวชนที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครในแต่ละเขตพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งสมาชิกประกอบไปด้วย ประธานสภาเด็กและเยาวชนจากทุกเขตในกรุงเทพมหานครและผู้แทนกลุ่มเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย (ก) ผู้แทนจากสถาบันการศึกษาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา ระดับละ 11 คน (ข) ผู้แทนเด็กและเยาวชนซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองจากกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ได้ลงทะเบียนไว้ตามระเบียบที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกำหนดโดยคำนึงถึงความหลากหลายของกลุ่มเด็กและเยาวชน จำนวน 12 คนซึ่งต้องมาจากแต่ละกลุ่มอย่างน้อยกลุ่มละ 1 คน ทั้งนี้การคัดเลือกสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครให้คำนึงถึงผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสด้วย

3.1.1.5 สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย สมาชิกประกอบไปด้วย ประธานสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดจากทุกจังหวัด ประธานสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร ผู้แทนเด็กและเยาวชนซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองจากกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ได้ลงทะเบียนไว้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยคำนึงถึงความหลากหลายของกลุ่มเด็กและเยาวชน รวมทั้งผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส จำนวน 38 คน สำหรับคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย ประธานสภาและผู้บริหารอีกไม่เกิน 25 คนซึ่งคัดเลือกกันเองจากสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยให้มีหน้าที่บริหารงานทั่วไปของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยและเสนอแผนงานหรือแนวทางในการปฏิบัติ

และการพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ ต่อกรมกิจการเด็กและเยาวชน เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติรวมทั้งเป็นผู้แทนหรือเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกผู้แทนเด็กและเยาวชนในการทำกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกประเทศ ตลอดจนดำเนินการอื่นที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ นอกจากนี้ในการดำเนินงานกำหนดให้ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกระทรวงวัฒนธรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนกรมกิจการเด็กและเยาวชน ผู้แทนของหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนและผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมที่มีกิจกรรมหรือผลงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยเสนอ โดยอำนาจหน้าที่ของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยมีอำนาจหน้าที่ในการประสานงานเพื่อดำเนินงานของภาครัฐและองค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชนในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นหรือการแสดงออกอย่างสอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่พัฒนาไปตามวัยของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งอาจจะหมายรวมถึงการให้ความคิดเห็นในการกำหนดแนวทาง นโยบาย แผนงานและงบประมาณของหน่วยงานของรัฐเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะ และการประเมินผล นอกจากนี้ยังสามารถเสนอความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมทั้งการแก้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนหรือองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน โดยการจัดทำประมวลผลจริยธรรมของสมาชิกเด็กและเยาวชน และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ในการประชุมสามัญอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

ใน ปี พ.ศ. 2561 จากแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนประจำปีงบประมาณ 2561 มีแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการดำเนินงานสภาเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานของบ้านพักเด็กและครอบครัว ดังต่อไปนี้ (สภาเด็กและเยาวชน, 2561)

- (1) การนำเข้าข้อมูลสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับในฐานข้อมูลสภาเด็กและเยาวชน
- (2) การจ้างเจ้าหน้าที่สภาเด็กและเยาวชน ภายใต้โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชน
- (3) การประชุมชี้แจงกับขับเคลื่อนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ
- (4) การจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด
- (5) การสนับสนุนงบประมาณแก่เด็กและเยาวชนในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ทุกระดับ
- (6) การประชุมเสริมสร้างความรู้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน 4 ภาค (ครู ก)
- (7) การประชุมเพื่อเสริมสร้างความรู้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน (ครู ข)
- (8) การรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ (ไตรมาส 1)
- (9) การรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ (ไตรมาส 2)
- (10) การจัดสัมมนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ
- (11) การรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ (ไตรมาส 3)

(12) สภาเด็กและเยาวชนจัดประชุมสามัญประจำปี (โดยมีวาระคณะกรรมการ สดย. จับสลากออกกึ่งหนึ่ง และคัดเลือกใหม่)

(13) การรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ (ไตรมาส 4)

(14) การนำเข้าข้อมูล สดย. ที่ได้มีการคัดเลือกใหม่ ทุกระดับในฐานข้อมูลสภาเด็กและเยาวชน

ในขณะที่บทบาทการขับเคลื่อนการดำเนินกิจการสภาเด็กและเยาวชนของบ้านพักเด็กและครอบครัว ร่วมกับภาคีการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัด ซึ่งสามารถอธิบายออกมาเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 24 แสดงบทบาทการขับเคลื่อนการดำเนินการ
สภาเด็กและเยาวชนของบ้านพักเด็กและครอบครัวร่วมกับภาคีบูรณาการ

บทบาท/ภารกิจ	ผลที่คาดหวัง
1.การจ้างเจ้าหน้าที่ติดตามผล/รายงานผลและการจัดทำฐานข้อมูลสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ	เจ้าหน้าที่สภาเด็กและเยาวชนสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ รวมทั้งนำเข้าข้อมูลสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับในระบบฐานข้อมูลสภาเด็กและเยาวชน
2.การจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดตามงบประมาณ	การจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด
3.การประชุมเพื่อเสริมสร้างความรู้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน (ครู ข.) (งบเงินอุดหนุน)	ผู้แทน อบต./เทศบาล ผู้แทนสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล/อำเภอ/จังหวัด สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนเป็นไปตามแนวทางที่กำหนด
4. การสนับสนุนงบประมาณแก่สภาเด็กและเยาวชนในการทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในทุกระดับ (งบเงินอุดหนุน)	1.สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับมีแผนการดำเนินงานประจำปี พ.ศ. 2561 ทั้งกิจกรรมตามที่กฎหมายกำหนดและสถานการณ์ที่จำเป็นในพื้นที่ 2. สภาเด็กและเยาวชนสามารถจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. สภาเด็กและเยาวชนจัดทำรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมตามแผนอย่างครบถ้วน
5. การนิเทศ ติดตามประเมินผลรวมทั้งรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ	รายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ
6. การนำเข้าข้อมูลในระบบฐานข้อมูลสภาเด็กและเยาวชน	ข้อมูลสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับมีความครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน
7. การส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ	สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามมาตรฐานสภาเด็กและเยาวชน

ที่มา : สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย (2561)

จากการดำเนินงานขับเคลื่อนสภาเด็กและเยาวชนนั้นอาจสามารถกล่าวได้ว่าบทบาทของบ้านพักเด็กและครอบครัวในแต่ละจังหวัดเริ่มเข้ามามีบทบาทในการดูแลสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดและสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 กำหนดให้บ้านพักเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดเข้ามาดูแลสภาเด็กและเยาวชน

3.1.2 ความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน

3.1.2.1 ความสำเร็จในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน

ความสำเร็จในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2561 ได้ดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ทุกระดับในการประสานงานและการสร้างเครือข่ายด้านเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้การดำเนินงานผ่านกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยได้ดำเนินโครงการในด้านการพัฒนาทักษะ ความสามารถ ศักยภาพแก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ ร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยมีรูปแบบการดำเนินการที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการจิตอาสา โครงการบูรณาการความร่วมมือของภาคีเครือข่าย เป็นต้น

นิเทศติดตามการดำเนินงานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย จำนวน 4 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ซึ่งมีผลการดำเนินงานดังต่อไปนี้ (สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย, 2561)

- (1) โครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยโครงการหรือกิจกรรมเป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือต้นทุนในชุมชนเป็นตัวกลางในการขับเคลื่อนโครงการเพื่อให้เกิดความตระหนักและสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชนหรือพื้นที่ไม่ให้เลือนหายไป เช่น โครงการเยาวชนคนดอนพุดร่วมสืบสานปลูกข้าวตามวิถีถิ่นไทย ภายใต้หัวข้อ “ปลูกข้าวในใจน้อง” ของสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสระบุรี โครงการ 10 ล้าน Art 10 Act ไทย โดยสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โครงการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นบุญบั้งไฟ จังหวัดยโสธร โดยสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดยโสธร
- (2) โครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องการพัฒนาศักยภาพของสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด ซึ่งมักเป็นโครงการเพื่อส่งเสริมศักยภาพหรือทักษะของสภาเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่ เช่น โครงการเวทีแลกเปลี่ยนทักษะคนทำงานอาสาสู่พัฒนาสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดปทุมธานี โดยสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดปทุมธานี โครงการพัฒนาศักยภาพสานสัมพันธ์สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสกลนคร โดยสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสกลนคร โครงการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่านโดยสภาเด็กและเยาวชน จังหวัดน่าน โครงการค่ายพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนจังหวัดสตูล โดยสภาเด็กและเยาวชน จังหวัด สตูล เป็นต้น
- (3) โครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา ซึ่งเป็นโครงการในลักษณะของการสร้างความตระหนักและส่งเสริมให้เยาวชนในพื้นที่มีจิตอาสาในรายประเด็นต่าง ๆ เช่น กิจกรรมจิตอาสาของสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดปราจีนบุรี ณ วันแทนพระ อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี โดยสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดปราจีนบุรี โครงการเยาวชนจิตอาสาพัฒนามหาสารคาม โดยสภาเด็กและเยาวชน จังหวัดมหาสารคาม กิจกรรมอาสาทำความสะอาดบริเวณคูเมืองเชียงใหม่ในกิจกรรม “ความสุขจากพ่อสู่พื้นดิน” โดยสภาเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

- (4) โครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการรู้เท่าทันเรื่องเพศ ซึ่งเป็นโครงการฝึกอบรมหรือให้ความรู้ รวมทั้งการพัฒนาทักษะให้รู้เท่าทันปัญหาเรื่องเพศ เช่น โครงการรณรงค์ยุติการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน โดยสภาเด็กและเยาวชน จังหวัดปราจีนบุรี กิจกรรมสร้างสรรค์เด็กและเยาวชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น รายการจุดประกายวัยทีน ราชบุรี โดยสภาเด็กและเยาวชน จังหวัดราชบุรี โครงการเอดส์และอนามัยเจริญพันธุ์ โดยสภาเด็กและเยาวชน จังหวัดกาฬสินธุ์ โครงการเด็กและเยาวชนคนพะเยาว์เท่าทันปัญหาเรื่องเพศและความรุนแรงในเด็กและเยาวชนโดยสภาเด็กและเยาวชน จังหวัดพะเยา โครงการเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ ร่วมใจต้านเอดส์ โดยสภาเด็กและเยาวชนพิษณุโลก เป็นต้น
- (5) โครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ภาคีเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานโครงการ เช่น โครงการศึกษาและพัฒนากลไกการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการระดับจังหวัดอุบลราชธานี โดยสภาเด็กและเยาวชน จังหวัดอุบลราชธานี โครงการพัฒนาศักยภาพของภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานคุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริม เป็นต้น

จากรูปแบบการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น ส่งผลต่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านโครงการหรือกิจกรรมที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งนี้การดำเนินงานและกิจกรรมต่างมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพ ทักษะ ความรู้และภาวะผู้นำ การแสดงออก การแสดงความคิดเห็น มิใช่เพียงกลุ่มเด็กและเยาวชนเท่านั้นที่ดำเนินการแต่ยังหมายรวมถึงการดำเนินการร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ผ่านกระบวนการดำเนินงาน การเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ เขียนโครงการและการบริหารจัดการโครงการและการประสานงานของความร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรพี่เลี้ยงที่เกี่ยวข้อง

3.1.2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาและทบทวนผลการดำเนินการของสภาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2561 โดยนำข้อมูลมาจากรายงานประจำปี พ.ศ. 2561 ของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย จากข้อมูลพบว่าการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนทั้งในระดับพื้นที่และส่วนกลาง มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ (สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย, 2561)

- (1) รูปแบบการบริหารจัดการ สภาเด็กและเยาวชนยังคงขาดฐานข้อมูลและไม่มีโครงสร้างการบริหารที่สอดคล้องกับงาน จึงส่งผลให้ไม่มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละคน ก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือการไม่มีระบบการประเมินตนเองทำให้ผู้ทำงานไม่สามารถรู้ถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของตน ดังนั้นจึงควรมีการสร้างเสริมศักยภาพให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง
- (2) การเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่ การประเมินและรายงานประจำปี 2561 พบว่า สภาเด็กและเยาวชนมีข้อจำกัดด้านเครือข่ายมากที่สุดถึงแม้ว่าสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยมีการร่วมงานกับหน่วยงาน องค์กรและกลุ่มเด็กและเยาวชนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องแต่มีระดับการร่วมงานจัดอยู่ในระดับของการให้ความร่วมมือในการทำงานเท่านั้น แต่ไม่ได้มีการประสานการทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่ถึงระดับการร่วมมือรวมพลัง คือ มีการวางแผนร่วมกัน ดำเนินการร่วมกันและถอดบทเรียนร่วมกันจนเป็นลักษณะของเครือข่ายการทำงานที่ชัดเจนอย่างแท้จริง

- (3) **งบประมาณ** ด้านการบริหารการเงินและงบประมาณยังคงถือว่าเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานเนื่องจากระเบียบจ่ายเงินของท้องถิ่นไม่สามารถเบิกจ่ายเงินสนับสนุนในการจัดกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนได้ เนื่องจากความไม่แน่ชัดในเรื่องของกฎหมายหรือระเบียบที่ขัดต่อกระทรวงมหาดไทยซึ่งกระทรวงมหาดไทยควรจัดทำระเบียบการเบิกจ่ายให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินการของสภาเด็กและเยาวชน
- (4) **ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่** อุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนนั้นมีความเพียงสองปีทำให้การดำเนินงานและการเรียนรู้งานไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นข้อเสนอในสมัชชาเด็กและเยาวชนแห่งชาติในปี พ.ศ. 2561 จึงได้เสนอว่า ประธานสภาเด็กและเยาวชนและคณะกรรมการควรเพิ่มวาระอีกหนึ่งปี นั่นคือ ปีที่หนึ่ง เรียนรู้การทำงานของสภาเด็กและเยาวชน ปีที่ 2 การดำเนินงาน การจัดกิจกรรมการดำเนินงาน และปีที่ 3 การส่งต่อการดำเนินงานต่อไป
- (5) **ด้านสถานที่และการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม** หลังจากการนิเทศและการติดตามการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน ในปี พ.ศ. 2561 พบว่า การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมยังคงมีอุปสรรค โดยเฉพาะด้านการเดินทางไปทำกิจกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ นอกจากนี้อุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการที่สภาเด็กและเยาวชนยังคงไม่เป็นที่รู้จักของชุมชนและชาวการประชาสัมพันธ์ อุปสรรคประการถัดมาคืออูฐภาวะของประธานสภาเด็กและเยาวชน คณะบริหารยังคงขาดวุฒิภาวะในการตัดสินใจในเรื่องการบริหารงานและไม่สามารถทำธุรกรรมทางการเงินได้

3.1.3 การมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2561 ได้ผลักดันการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งในระดับส่วนกลางและระดับท้องถิ่น ยกตัวอย่างเช่น โครงการถนนเด็กเดิน ซึ่งดำเนินงานโดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอ ระดับตำบลให้มีพื้นที่สร้างสรรค์และใช้ทรัพยากรหรือองค์ความรู้ในท้องถิ่นของตนเองนำมาจัดแสดงเป็นนิทรรศการ การแสดงศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น หรือส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ เช่น กลุ่มเด็กพิการหรือกลุ่มเด็กชาติพันธุ์ซึ่งโครงการนี้จะจัดในทุกจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ โดยสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยถือว่าเป็นองค์กรกลางในการทำหน้าที่หรือเป็นตัวแทนของสภาเด็กและเยาวชนทั่วประเทศเพื่อเชื่อมโยงการทำงานระหว่างภาครัฐกับเยาวชน โดยเป็นศูนย์กลางในการรับข้อมูลจากสภาเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัดสะท้อนไปยังผู้มีอำนาจในระดับนโยบายโดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในระดับนโยบาย

การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในระดับนโยบายนั้นจากการจัดเวทีสมัชชาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2561 โดยสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยได้มีข้อเสนอต่อหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานโดยเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนรวมถึงสถาบันครอบครัวสำหรับศตวรรษที่ 21 และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์เพิ่มช่องทางการสื่อสารที่มีความหลากหลายด้านการวางแผนครอบครัว สร้างความเข้าใจในสังคมเพื่อเปิดรับบริบทของสังคมในศตวรรษที่ 21 โดยมีหน่วยงานหลักคือกระทรวงการพัฒนาสังคมและความ

มั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานสนับสนุนคือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในการผลักดันโครงการต่าง ๆ ในระดับนโยบาย คือ 1) ผลักดันเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด เบื้องต้นได้เพิ่มอายุจาก 3 ปี เป็น 6 ปี และผลักดันให้เป็นสวัสดิการถ้วนหน้า (2) นำเสนอแก้ไขร่างระเบียบว่าด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนจากเดิมที่มีแค่สภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอและจังหวัดให้เพิ่มสภาเด็กและเยาวชนตำบลและเทศบาล (สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย, 2561)

สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ ประเทศไทย ได้ร่วมกันพัฒนามติสมัชชาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2561 โดยมีขอบเขตในการพิจารณา 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 การศึกษา และประเด็นที่ 2 ทักษะชีวิตและวางแผนครอบครัว โดยมีผู้เข้าร่วมเป็นสภาเด็กและเยาวชน รวมถึงเครือข่ายเด็กและเยาวชนจากทั่วประเทศประมาณ 150 คน จากนั้นจึงเปิดโอกาสให้สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด รวมถึงเครือข่ายเด็กและเยาวชนได้ร่วมกันพัฒนามติสมัชชาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การศึกษา ได้มีข้อเสนอต่อภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ดังต่อไปนี้ (1) ขอให้กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ภาษาอังกฤษบ้าน ข้าราชการที่เกษียณอายุราชการ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ด้านภาษาต่างประเทศ เป็นต้น ไปยังพื้นที่ที่ขาดแคลน และจัดสรรงบประมาณ ทรัพยากรทางการศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา (2) ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสรรบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะด้านสังคมสงเคราะห์และจิตวิทยาประจำในสถานศึกษา และ (3) ปรับปรุงคุณภาพในการสอบวัดและประเมินผลนักเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียน ในขณะที่ข้อเสนอต่อสภาเด็กและเยาวชน และเครือข่ายเด็กและเยาวชน มีดังต่อไปนี้ (1) สร้างเครือข่ายทั้งในและนอกระบบการศึกษา เพื่อประสานความร่วมมือ สนับสนุนองค์ความรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน (2) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีเพื่อนที่สร้างสรรค์เพื่อต่อยอดความสามารถให้เด็กและเยาวชน รวมถึงการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ประเด็นที่ 2 ทักษะชีวิตและการวางแผนครอบครัว ได้มีข้อเสนอต่อภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ดังต่อไปนี้ (1) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานโดยเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน รวมถึงสถาบันครอบครัว สำหรับศตวรรษที่ 21 (2) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการประชาสัมพันธ์ และเพิ่มช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลายด้านการวางแผนครอบครัว และทักษะชีวิตให้มากขึ้น (3) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจให้กับสังคม เพื่อเปิดรับบริบทของสังคมในศตวรรษที่ 21 ในขณะที่ข้อเสนอต่อสภาเด็กและเยาวชนและเครือข่ายเด็กและเยาวชน คือ (1) ให้สภาเด็กและเยาวชนรวมถึงเครือข่ายเด็กและเยาวชนพัฒนาศักยภาพโดยเน้นทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืน โดยการสนับสนุนของครอบครัว (3) ให้สภาเด็กและเยาวชน เครือข่ายเด็กและเยาวชน เสริมทักษะการวางแผนครอบครัวแก่เยาวชนรวมทั้งเป็นศูนย์กลางให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (4) สภาเด็กและเยาวชน เครือข่ายเด็กและเยาวชน ส่งเสริมบทบาทการทำหน้าที่ครอบครัว และเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังปัญหาครอบครัว

จากการร่วมกันพัฒนามติสมัชชาเด็กและเยาวชนแห่งชาติของสภาเด็กและเยาวชน รวมถึงกลุ่มเด็กและเยาวชนทั่วทั้งประเทศ จึงนำไปสู่การประกาศเจตนารมณ์ของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยในงานสมัชชาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2561 มี 3 ข้อดังนี้ (1) พวกเราจะสร้างเครือข่ายทั้งในและนอกระบบการศึกษา อีกทั้งสนับสนุน และผลักดันให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน (2) พวกเราจะเสริมสร้างทักษะชีวิตและการวางแผนครอบครัว ให้แก่เด็กและเยาวชน พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการให้ข้อมูลเบื้องต้นต่อสังคม (3) พวกเราจะส่งเสริมบทบาทการทำหน้าที่ของครอบครัว รวมถึงเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังปัญหาครอบครัว

มิใช่เพียงการดำเนินการพัฒนามติสมัชชาเด็กและเยาวชนระดับชาติของสภาเด็กและเยาวชนแต่ยังคงมีการประชุมในระดับภาคและระดับท้องถิ่นเพื่อนำเสนอเชิงนโยบายด้วย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

- (1) การประชุมเชิงปฏิบัติการสมัชชาเด็กและเยาวชนระดับภาค (ชนเผ่าพื้นเมือง) โดย สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ร่วมกับ กรมกิจการเด็กและเยาวชน และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ ประเทศไทย วันที่ 7 – 9 สิงหาคม 2561 ณ โรงแรมทีเคคาร์เดียน เชียงราย และหอประชุมวรวิหารที่ 9 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้เข้าร่วมทั้งหมด 71 คน ประกอบไปด้วย สภาเด็กและเยาวชน 15 คน และเครือข่ายเด็กและเยาวชน 46 คน มีข้อเสนอมติสมัชชาเด็กและเยาวชนชนเผ่าพื้นเมืองประเด็นด้านสิทธิและสถานะบุคคล วัฒนธรรม ประเพณีและอัตลักษณ์โอกาสและการเข้าถึงการศึกษาฯ ทักษะชีวิตและค่านิยม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายและการพัฒนาข้อเสนอมีดังต่อไปนี้ (1) ให้รัฐบาลปรับปรุงแก้ไขขั้นตอนและกระบวนการในการพิสูจน์สัญชาติ อัตลักษณ์บุคคลให้มีความรวดเร็วและโปร่งใส (2) ให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ในเรื่องของสิทธิและสถานะบุคคลผ่านช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น (3) ให้หน่วยงานภาครัฐจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานให้แก่ชนเผ่าชาติพันธุ์ที่ยังไม่มีสถานะบุคคล (4) ให้กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนงบประมาณและวิชาการ ในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับภาษาแม่และวัฒนธรรม (5) ให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนสนับสนุนทุนการศึกษาให้แก่เด็กทุกกลุ่มโดยไม่เลือกปฏิบัติ (6) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อให้เกิดการยอมรับและจัดการเลือกปฏิบัติในสังคมไทย (7) ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่งเสริมองค์ความรู้ของชนเผ่าพื้นเมืองในการอยู่ร่วมกับผืนป่าและทรัพยากรธรรมชาติ เพราะคนกับป่าเราอยู่ร่วมกันได้ (8) ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมพัฒนาการรวมกลุ่มการทำงานของเด็กและเยาวชนทุกกลุ่ม
- (2) การประชุมเชิงปฏิบัติการสมัชชาเด็กและเยาวชนระดับภาค (ประเด็นพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้) โดย สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ร่วมกับ กรมกิจการเด็กและเยาวชน และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ ประเทศไทย วันที่ 20 - 21 ตุลาคม 2561 ณ โรงแรมเซาท์เทิรน์วิว จังหวัดปัตตานี มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 59 คน ประกอบด้วย สภาเด็กและเยาวชน 46 คน และเครือข่ายเด็กและเยาวชน 13 คน ข้อเสนอมติสมัชชาเด็กและเยาวชนพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในประเด็นเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีข้อเสนอต่อ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (1) ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุนทุนการศึกษา และโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาทั้งสายสามัญ สายอาชีพ วิชาชีพ และศาสนา (2) ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการสภาวะแวดล้อมที่เอื้อและเป็นมิตรกับเด็กและเยาวชน เพื่อลดความหวาดระแวงในการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน (3) ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาเยี่ยมเยียนเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยข้อเสนอต่อสภาเด็กและเยาวชน และเครือข่ายเด็กและเยาวชน มีดังนี้ (1) ขอให้สภาเด็กและเยาวชน เครือข่ายเด็กและเยาวชน จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม (2) ขอให้สภาเด็กและเยาวชน เครือข่ายเด็กและเยาวชน จัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศาสนิกชนของศาสนาต่างๆในพื้นที่ (3) ขอให้สภาเด็กและเยาวชน เครือข่ายเด็กและเยาวชน เป็นเครือข่ายในการ

สอดคล้อง คุณแลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ เรื่อง การได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและการเยียวยา

- (3) การประชุมเชิงปฏิบัติการสมัชชาเด็กและเยาวชนระดับภาค (ภาคเหนือ) โดย สมาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ร่วมกับ กรมกิจการเด็กและเยาวชน และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ ประเทศไทย วันที่ 24-26 สิงหาคม 2561 ณ โรงแรมน้ำทอง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผู้เข้าร่วมทั้งหมด 57 คน ประกอบด้วย สมาเด็กและเยาวชน 45 คน และเครือข่ายเด็กและเยาวชน 12 คน ซึ่งข้อเสนอสมัชชาเด็กและเยาวชนภาคเหนือ ในประเด็นชาติพันธุ์ (กลุ่มเด็กไร้สัญชาติ) มีข้อเสนอต่อ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ดังนี้ (1) ขอให้หน่วยงานรัฐส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มชาติพันธุ์ (2) ขอให้รัฐบาลจัดขั้นตอนและกระบวนการในการพิสูจน์สัญชาติให้รวดเร็วและเป็นธรรม และ (3) ขอให้หน่วยงานภาครัฐจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานอย่างเหมาะสมและทั่วถึง ข้อเสนอต่อสมาเด็กและเยาวชน และเครือข่ายเด็กและเยาวชน (1) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตระหว่างเด็กและเยาวชนที่มีสัญชาติไทยและเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ (2) ให้สมาเด็กและเยาวชน เครือข่ายเด็กและเยาวชน ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ของดี ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น (3) สมาเด็กและเยาวชน เครือข่ายเด็กและเยาวชนเป็นตัวกลางในการประสานงานให้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในท้องถิ่น ให้ความรู้ทักษะชีวิตแก่เด็กชาติพันธุ์เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้
- (4) การประชุมเชิงปฏิบัติการสมัชชาเด็กและเยาวชนระดับภาค (ภาคกลาง) วันที่ 6 - 7 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ณ โรงแรม เค พี แกรนด์ จังหวัดจันทบุรี มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 64 คน ประกอบด้วย สมาเด็กและเยาวชน 57 คน และเครือข่ายเด็กและเยาวชน 7 คน โดยข้อเสนอสมัชชาเด็กและเยาวชนภาคกลาง ในประเด็นแรงงาน มีข้อเสนอต่อภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) ประเด็นด้านการศึกษา มีข้อเสนอ คือ กำหนดนโยบายและแนวทางในการทำงาน และหลักหลักสูตรบูรณาการร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กต่างชาติ ได้รับความรู้เฉพาะด้านในการประกอบอาชีพ และเพื่อส่งต่อแรงงานที่มีคุณภาพต่อความต้องการของตลาดแรงงาน และให้สถานศึกษาเพิ่มบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาที่สื่อสารกับเด็กได้ เพื่อปรับพื้นฐานให้กับเด็ก ตลอดจนเปิดโอกาสให้เด็กต่างชาติได้แสดงความสามารถ และจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างเด็กต่างชาติและเด็กไทย (2) ประเด็นด้านการจัดสวัสดิการ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคุ้มครองและจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กต่างชาติได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กต่างชาติและ กำกับ ดูแลนายจ้าง เกี่ยวกับการจ้างและการใช้แรงงานเด็กต่างชาติให้ได้รับความรู้ด้านกฎหมาย ในการใช้แรงงานเด็ก เพื่อไม่ให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบต่อลูกจ้าง สุดท้ายคือให้ภาคเอกชนสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้หรือพื้นที่ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาศึกษาของเด็กต่างชาติ ในขณะที่ ข้อเสนอต่อสมาเด็กและเยาวชน และเครือข่ายเด็กและเยาวชน (1) ทำสื่อประชาสัมพันธ์ และผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ที่ถูกต้องอย่างทั่วถึง สร้างกิจกรรมสะท้อนถึงปัญหาของแรงงานเด็กต่างชาติ (2) เป็นสื่อกลางส่งต่อปัญหาเพื่อให้ได้รับการแก้ไข เป็นกระบอกเสียงให้กับหน่วยงานที่ช่วยเหลือด้านเด็ก ประสานงานกับหน่วยงานที่สามารถช่วยเหลือได้ และลงพื้นที่เพื่อช่วยเหลือ (3) ให้ความรู้เพื่อเพิ่มทัศนคติที่ดีต่อแรงงานเด็กต่างชาติ จัดอบรม-เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการจ้างแรงงานเด็กต่างชาติแก่นายจ้าง เพื่อเพิ่มพื้นที่สร้างสรรค์ ตลอดจนสร้าง

ความสัมพันธ์และลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเด็กไทยและเด็กต่างชาติ (4) จัดอบรมให้ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการจ้างแรงงานเด็กต่างชาติแก่นายจ้าง และเพื่อเพิ่มทัศนคติที่ดีต่อแรงงานเด็กต่างชาติ จัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพื้นที่สร้างสรรค์ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์และลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเด็กไทยและเด็กต่างชาติ (5) เสนอข้อเสนอต่อรัฐบาล ผ่านคณะกรรมการระดับชาติ ให้เกิดนโยบายในการเพิ่มสิทธิให้แก่แรงงานเด็กต่างชาติ ให้เข้าถึงการศึกษาอย่างเป็นระบบมากขึ้น

นอกจากนี้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำข้อเสนอของกลุ่มเด็กและเยาวชน เรื่องความปลอดภัยบนท้องถนน สำหรับงานสัมมนาเวทีวิชาการแห่งชาติ ครั้งที่ 14 ผู้แทนจากสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยได้มีโอกาสเข้านำเสนอผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าส่วนหนึ่งมาจากการที่เด็กยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอซึ่งอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุต่อตนเองและเพื่อร่วมทางได้ ผลสรุปข้อเสนอ คือ การจัดให้มีทางเลือกในการเดินทางและสนับสนุนให้มีการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ท้ายที่สุดคือการผลักดันการขับเคลื่อนวาระความปลอดภัยทางถนนของเด็กและเยาวชน (มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2562)

สภาเด็กและเยาวชนยังได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในเวทีเสวนา เรื่อง “นโยบายสาธารณะเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนไทยจากการพนัน” เพื่อผลักดันนโยบายสาธารณะเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนไทยจากการพนัน โดยให้ข้อเสนอว่ากำหนดให้มีคณะกรรมการลดผลกระทบจากการพนัน และจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนจากการพนันโดยจัดสรรรายได้จากสำนักงานกิงแบ่งรัฐบาล (มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2562)

(2) การมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในระดับปฏิบัติ

มิใช่เพียงการเข้าไปมีส่วนร่วมด้านนโยบายเท่านั้นแต่การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2560 ของสภาเด็กและเยาวชนระดับประเทศและระดับจังหวัดยังคงมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ยกตัวอย่างเช่น โครงการศึกษาและพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนสุขภาวะโดยการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษานำร่องสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด ดำเนินการโดยคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนและแกนนำเยาวชนต่อการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางสังคมในการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่และจังหวัด และเพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายแกนนำเยาวชนสภาเด็กและเยาวชนและคนทำงานด้านพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ โครงการได้สนับสนุนให้เกิดโครงการย่อยในระดับพื้นที่ซึ่งดำเนินงานโดยสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านหลักสูตรการอบรมของโครงการ และเพื่อให้สภาเด็กและเยาวชนสามารถดำเนินงาน . อย่างมีประสิทธิภาพ โครงการจึงได้พัฒนากลไกพี่เลี้ยงระดับจังหวัดขึ้นมาทำหน้าที่เพื่อเป็นที่ปรึกษาและคอยช่วยเหลือสนับสนุนการทำงานของสภาเด็กและเยาวชน ในปี พ.ศ. 2561 สภาเด็กและเยาวชน 12 จังหวัด ประกอบด้วย เชียงราย เชียงใหม่ อุตรดิตถ์ ยโสธร ศรีสะเกษ ระยอง ราชบุรี สมุทรสาคร กระบี่ ยะลา ปทุมธานีและกำแพงเพชรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนโดยทำโครงการนวัตกรรมทางสังคมทั้งหมด 20 นวัตกรรมซึ่งเป็นต้นแบบในการจัดการปัญหาในพื้นที่ ทั้งในเรื่องของสิ่งแวดล้อม การสร้างจิตสำนึกแห่งการให้ และการส่งเสริมสุขภาพของคนในพื้นที่ ฯลฯ รวมถึงแกนนำสภาเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการยังได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชนและกลุ่มเยาวชนต่าง ๆ ในพื้นที่ด้วย (โครงการศึกษาและพัฒนา นวัตกรรมทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนสุขภาวะโดยการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษานำร่อง สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด, 2561) ดังแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 25 แสดงผลงานนวัตกรรมเด็กและเยาวชนในพื้นที่

ลำดับ	ผู้รับผิดชอบ	ชื่อโครงการ
1	สภาเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงราย	โครงการ Giving together
2		โครงการน้องม่วนใจ๋ปันสุข
3	สภาเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่	โครงการทิ้งฉันทลงทิ้งฉันทเลย
4		โครงการละอ่อนเมืองแจ่ม พลิกฟื้นคืนแผ่นดินด้วย นวัตกรรมซังข้าวโพด
5	สภาเด็กและเยาวชน จังหวัดอุดรธานี	โครงการเสริมสร้างสุขภาวะพระสงฆ์
6		โครงการข้าวแคบกินกับอะไรก็อร่อย
7	เยาวชนกลุ่ม NGOs	โครงการยุทธธรรมในถ้ำ
8	สภาเด็กและเยาวชน จังหวัดยโสธร	โครงการสวนผักก้นอู่
9		โครงการบุญบุญอุ่นใจ
10	สภาเด็กและเยาวชน จังหวัดศรีสะเกษ	โครงการโรงเรียนชุมชน
11		โครงการ Share Books Share Life
12	สภาเด็กและเยาวชน จังหวัดราชบุรี	โครงการชาติพันธุ์ปันรัก
13		โครงการขยับขยับ
14	สภาเด็กและเยาวชน จังหวัดปทุมธานี	โครงการ Fusion Food of Pathumthani
15	สภาเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรสาคร	โครงการ Break Do Its
16		โครงการสืบสานลมหายใจเบญจรงค์ไทยสมุทรสาคร
17	สภาเด็กและเยาวชน จังหวัดระยอง	โครงการขยะยับเยินเท่าไรก็ได้
18	สภาเด็กและเยาวชน จังหวัดกระบี่	โครงการหลอดดูดรังสรรค์ร่วมกันปันสุข
19	สภาเด็กและเยาวชน จังหวัดยะลา	โครงการ Life Chang 3Ds
20		โครงการพื้นที่สร้างสรรค์ กิน เล่น เรียนรู้

3.2 เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่

เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมเด็กและเยาวชนในพื้นที่เนื่องจากทราบบริบทการเปลี่ยนแปลงและสภาพปัญหาของพื้นที่อย่างแท้จริง จากการรวบรวมเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ของสำนักสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า มีหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายเด็กและเยาวชน จำนวน 19 องค์กร แบ่งกิจกรรมออกได้ทั้งหมด 4 ประเภท คือ (1) ประเภทกิจกรรมสร้างสรรค์ ยกตัวอย่างเช่น มูลนิธิวัยไวยาย กลุ่มก่อการดีเลย กลุ่มการเรียนรู้ชุมชนบ้านเกาะทัง สำนักกิจกรรมกึ่งก้านใบ กลุ่มรักษ์เขาชะเมา สำนักข่าว

เด็กและเยาวชน จังหวัดพะเยา มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม กลุ่มหมู่บ้านแพรกสาละวิน เครือข่ายพลเมืองเด็ก เมืองพระชนกจักรี กลุ่มรักษ่าบ้านเกิดและกลุ่มไม้ขีดไฟ (2) ประเพณีภาวะโภชนาการและอาหาร ยกตัวอย่างเช่น สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (3) ประเพณีดนตรีและการแสดง ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มทริปปี้ล มิวสิค กลุ่มหน้ากากเปลือยเยาวชนสร้างสรรค์ กลุ่มมิวสิคแชร์ริง และ (4) ประเพณีการพัฒนาทักษะชีวิต ยกตัวอย่างเช่น กลุ่ม A-chieve เป็นต้น โดยเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่สามารถยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

3.2.1 เครือข่ายเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง

เครือข่ายเยาวชนต้นกล้าพื้นเมือง มีวิสัยทัศน์คือ “เด็กและเยาวชนชนเผ่าพื้นเมืองมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการเรียนรู้ส่งต่อและเผยแพร่วิถีวัฒนธรรมได้อย่างภาคภูมิใจและอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสันติ” มีเป้าหมายคือ เด็กและเยาวชนชนเผ่าพื้นเมืองมีศักยภาพในการสืบทอด ถ่ายทอดและเผยแพร่วิถีวัฒนธรรมของตนเองได้ สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับชีวิต เข้าถึงสิทธิเด็กและสิทธิเยาวชนได้อย่างเท่าเทียม และเครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้ามุ่งมั่นความเข้มแข็งและยั่งยืน

ผลงานการดำเนินงานของเครือข่ายเยาวชนต้นกล้าพื้นเมือง ปี พ.ศ. 2561 มีผลงาน คือ รมรงค์เรียกร้องความเป็นธรรมให้ปิลลีและชัยภูมิอย่างต่อเนื่อง มีการถอดบทเรียนการปฏิบัติงานที่ผ่านมาเพื่อดำเนินงานในก้าวต่อไปของเครือข่าย (เครือข่ายเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง, 2561)

3.2.2 กลุ่มหน้ากากเปลือยเยาวชนและชุมชนสร้างสรรค์

กลุ่มหน้ากากเปลือยเยาวชนและชุมชนสร้างสรรค์นั้นเป็นกลุ่มที่มุ่งเน้นการแสดงออกโดยใช้ การแสดง หน้ากากเปลือยเรื่องราวที่เกี่ยวกับละคร การออกแบบกิจกรรม การพัฒนาเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนเข้ามาเป็นตัวเชื่อมโยงในการทำกิจกรรมด้วย

ในปี พ.ศ. 2561 กลุ่มหน้ากากเปลือยเยาวชนและชุมชนสร้างสรรค์ได้ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพเยาวชนผ่านดนตรีและกิจกรรมการแสดงทั้งในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร นนทบุรีและปทุมธานี

3.2.3 กลุ่มรักษ่าเขาชะเมา

กลุ่มรักษ่าเขาชะเมาเกิดจากการรวมตัวกันของเยาวชนในพื้นที่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองจากนั้นจึงเริ่มดำเนินการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในท้องถิ่นด้วยการทำค่ายกิจกรรมหรือค่ายอาสา กิจกรรมการฟื้นฟูอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชนและยังเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนด้วย

การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2561 กลุ่มรักษ่าเขาชะเมาได้มีการดำเนินโครงการที่มีความหลากหลาย ยกตัวอย่างเช่น โครงการกิจกรรมอาสาเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชนพื้นที่ภาคตะวันออก โดยการให้ความรู้ทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของภาคตะวันออกเพื่อโยงโยให้เกิดความเข้าใจการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออกภายใต้การสนับสนุนและส่งเสริมของสำนักสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2561)

3.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียนและเวทีนานาชาติ

ประเด็นและอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในระดับนานาชาติที่สำคัญ คือ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Right of the Child) โดยสหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยเด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลและช่วยเหลือเป็นพิเศษเพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาบุคลิกภาพได้อย่างกลมกลืนและเต็มที่ที่จะดำรงชีวิตที่เป็นของตนเองในสังคมและควรเลี้ยงดูเด็กตามเจตนารมณ์แห่งอุดมคติที่ประกาศไว้ในกฎบัตรของสหประชาชาติโดยเฉพาะเจตนารมณ์แห่งศักดิ์ศรี ความอดกลั้น เสรีภาพ ความเสมอภาคและความเป็นเอกภาพและพิจารณาตามสมควรถึงความสำคัญของประเพณีและค่านิยมทางวัฒนธรรมของชนแต่ละกลุ่มที่มีต่อการคุ้มครองและพัฒนาอย่างกลมกลืน และให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กในทุกด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนา (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2561)

สำหรับในปี พ.ศ. 2561 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในระดับอาเซียนหรือเวทีระดับนานาชาติของเด็กและเยาวชนไทยมีดังต่อไปนี้

- (1) สภาเด็กและเยาวชนเข้าร่วมเวทีในระดับนานาชาติ ปี พ.ศ. 2561 กรมกิจการเด็กและเยาวชน ร่วมกับมูลนิธิเยาวชนสัมพันธ์นานาชาติหรือ IYF ประจำประเทศไทย โดยมีเยาวชนซึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มสภาเด็กและเยาวชนเข้าร่วมด้วย เช่น ตัวแทนสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดตราด ตัวแทนสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง ตัวแทนสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น (IYF Thailand, 2561)
- (2) สัปดาห์แลกเปลี่ยนศิลปะและวัฒนธรรมเด็กและเยาวชนนานาชาติ ครั้งที่ 7 ณ กรุงปักกิ่ง โดยมีสำนักงานกิจกรรมระหว่างประเทศ เทศบาลกรุงปักกิ่ง สมาคมมิตรภาพวิเทศสัมพันธ์กรุงปักกิ่งร่วมจัดงาน วัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงความงามของกรุงปักกิ่งให้กับเด็กและเยาวชนที่มาจากทั่วโลก กิจกรรมแลกเปลี่ยนมีเด็กและเยาวชนเข้าร่วมกว่าห้าพันคนโดยเด็กและเยาวชนไทยเป็นหนึ่งในนั้นที่เข้าร่วมในเวทีระดับนานาชาติ โดยกิจกรรมในครั้งนี้จะเข้าร่วมการเรียนรู้วัฒนธรรมจีน สถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจีน ที่สำคัญคือการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่แตกต่างของกันและกันระหว่างเด็กและเยาวชนที่มาจากประเทศต่าง ๆ (Thai CRI, 2018)
- (3) เวทีประกวดสิ่งประดิษฐ์วิทยาศาสตร์นานาชาติ IEYI 2018 ณ ประเทศอินเดีย ซึ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ส่งคณะนักเรียนไทยเข้าร่วมจัดแสดงและประกวดผลงานสิ่งประดิษฐ์ได้ส่งคณะนักเรียนไทยเข้าร่วมจัดแสดงและประกวดผลงานสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ระดับนานาชาติ (International Exhibition for young inventors 2018) จำนวน 9 ทีม รวม 15 คน ซึ่งจากการประกวด พบว่า นักเรียนไทยได้รับรางวัลจากการประกวดครบทุกทีม จำนวน 2 เหรียญทอง 3 เหรียญเงิน 2 เหรียญทองแดง และ 5 รางวัลพิเศษ รวมทั้งสิ้น 12 รางวัล โดยผลงานที่ได้รับรางวัล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (1) รางวัลเหรียญทอง ผลงานภาชนะไบโอไมวชิเลนจคอมพาวน์ (2) รางวัลเหรียญทอง ผลงาน แคปซูลข้าวสารดูดความชื้น (3) รางวัลเหรียญเงิน ผลงาน เครื่องปอกเปลือกเงาะ (4) รางวัลเหรียญเงิน ผลงาน ถุงกระดาษดูดซับเอชไอและยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อราเพื่อยืดอายุการเก็บรักษาผลไม้ (5) รางวัลเหรียญเงิน ผลงาน อุปกรณ์ช่วยสอดแผ่น Detector ในผู้ป่วยฉุกเฉิน (6) รางวัลเหรียญทองแดง ผลงาน อุปกรณ์ช่วยเทนมกระป๋องแบบเพิ่มแรงดัน (7) รางวัลเหรียญทองแดง ผลงาน เนอสเซอร์ร่อนบอลโกก้างใบใหญ่ (8) รางวัล

พิเศษ ผลงาน เครื่องตรวจสุขภาพอัจฉริยะผ่านระบบเครือข่ายไร้สาย (9) รางวัลพิเศษ ผลงาน อุปกรณ์ช่วยสอดแผ่น Detector (10) รางวัลพิเศษ ผลงาน Open Up (11) รางวัลพิเศษ ผลงาน เนิสเซอร์ร่อนบอลโก่งทางใบใหญ่ และ (12) รางวัลพิเศษ ผลงานเครื่องปอกเปลือกเงาะ (MGR Online, 2561)

- (4) เวทีการประกวดและจัดแสดงสิ่งประดิษฐ์นานาชาติ (Seoul International Invention Fair: SIIF 2018) ณ กรุงโซล ประเทศเกาหลีใต้ ผลจากการประกวดรางวัล คือ ผลงานสิ่งประดิษฐ์อุปกรณ์ตัดสับประรดในไร่ของวิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานีซึ่งได้รับรางวัลเหรียญทองและรางวัลพิเศษจากไต้หวัน และผลงานสิ่งประดิษฐ์ชุดควบคุมมอเตอร์ปั้มน้ำมันประหยัดพลังงานสำหรับแปลงเพาะชำควบคุมการทำงานโดยผ่านระบบสมาร์ตโฟนของวิทยาลัยการอาชีพเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับ รางวัล 2 เหรียญเงินและรางวัลพิเศษจากประเทศโปแลนด์ ทั้งนี้ ในปี 2561 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้คัดเลือกส่งคณะนักวิจัยและนักประดิษฐ์ไทยนำผลงานวิจัยสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมเข้าร่วมการประกวดและจัดแสดงในงานนี้เช่นเดียวกัน โดยมีจำนวนผลงานทั้งสิ้นจาก 25 หน่วยงาน รวม 85 ผลงาน ร่วมกับกว่า 30 ประเทศที่ร่วมจัดแสดงทั้งหมดกว่า 600 ผลงานโดยสถาบันศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) กระทรวงศึกษาธิการ ได้ 2 เหรียญทอง 2 เหรียญเงิน 2 เหรียญทองแดงและรางวัลพิเศษอีกจำนวนหนึ่ง (เดลินิวส์, 2561)
- (5) นิทรรศการศิลปะเด็กนานาชาติ ครั้งที่ 48 จัดโดยบริษัท เพนเทล ประเทศไทย จำกัด จัดขึ้น ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น โดยครั้งนี้มีผลงานของเยาวชนจากประเทศไทยที่ผ่านการคัดเลือก 1,303 ชิ้น โดยการเข้าร่วมประชันผลงานของเยาวชนจากทั่วโลก จำนวน 61,950 ชิ้น เด็กและเยาวชนไทยสามารถคว้ารางวัลได้ถึง 123 รางวัล ผลงานที่ได้รับรางวัลสูงสุดคือ Water is Life ได้รับรางวัลจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ประเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้เด็กและเยาวชนไทยยังได้รับรางวัลเหรียญทองยอดเยี่ยม จำนวน 6 รางวัล เหรียญทอง จำนวน 20 รางวัล เหรียญเงินจำนวน 38 รางวัล เหรียญทองแดง จำนวน 30 รางวัล และรางวัลพิเศษอีก 28 รางวัล ซึ่งผลงานที่ได้รับรางวัลทั้งหมดจะนำมาจัดแสดงภายในนิทรรศการศิลปะเด็กนานาชาติ ครั้งที่ 48 (กรุงเทพธุรกิจ, 2561)
- (6) เวทีการประกวดการแข่งขันหุ่นยนต์นานาชาติ (World Robot Games 2018) ณ ประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งเยาวชนตัวแทนจากประเทศไทยได้รับรางวัลชนะเลิศ จำนวน ทั้งสิ้น 3 เหรียญทอง โดย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) Sumo Auto 1kg open (2) Sumo legged senior (3) Beam Senior นอกจากรางวัลที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว ยังได้รับรางวัล 4 เหรียญเงิน และ 4 เหรียญทองแดง จำนวน 4 เหรียญด้วยกันซึ่งในปีนี้มีผู้เข้าร่วมแข่งขันจากหลายประเทศด้วยกัน ได้แก่ ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศจีนและประเทศไทย (Campus Star, 2561)
- (7) เวทีการประกวดการแข่งขันหุ่นยนต์เยาวชนระดับนานาชาติ ครั้งที่ 6 (International Youth Robot Competition 2018) ณ ศาลาพระแก้ว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเด็กไทยได้เข้าร่วมแข่งขันและได้รับรางวัลชนะเลิศในรายการ Humanoid Robot Dance ซึ่งมีผู้เข้าร่วมแข่งขันในรายการดังกล่าว ทั้งหมด 6 ทีม จาก 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศเวียดนาม ประเทศอินโดนีเซียและประเทศไทย (ไทยรัฐ, 2561)

- (8) เวทีการแข่งขันคณิตศาสตร์นานาชาติ (Challenge for future mathematicians 2018) ณ ประเทศอินโดนีเซีย โดยเด็กและเยาวชนไทยได้เข้าร่วมแข่งขัน จำนวน 3 ทีม ทีมละ 4 คน ใน 3 ระดับ คือ รุ่น Middle Primary Division รุ่น Upper Primary Division และรุ่น Junior High School Division ไปร่วมแข่งขันกับนักเรียนกลุ่มประเทศสมาชิกที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาเป็นเจ้าภาพ คือ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศเวียดนามและประเทศไทย โดยรายการนี้มี 7 ประเทศที่ได้รับเชิญเข้าร่วมการแข่งขัน คือ บรูไน จีน อินเดีย คาซัคสถาน แอฟริกาใต้ เกาหลีใต้ และศรีลังกา จากการแข่งขันเด็กและเยาวชนจากประเทศไทยได้รับรางวัล 10 รางวัล โดยแบ่งเป็น 2 เหรียญทอง 2 เหรียญเงิน และ 3 เหรียญทองแดง พร้อมกับ 3 ถ้วยรางวัล คือ รองชนะเลิศอันดับ 1 ในรุ่น Middle Primary รองชนะเลิศอันดับ 2 ในรุ่น Upper Primary และประเภท Puzzle (Thai PBS, 2561)
- (9) โครงการ Move World Together นวัตกรรมเพื่อพลังงานและสิ่งแวดล้อม (2561) ดำเนินการโดยวิทยาลัยพัฒนศาสตร์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สมาคมพัฒนาศักยภาพและอัจฉริยภาพมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ภายใต้การสนับสนุนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 โครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาศักยภาพเยาวชนในด้านการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดนอกกรอบและรับผิดชอบต่อประเด็นปัญหาด้านพลังงานสิ่งแวดล้อม และด้านเทคโนโลยี ปี พ.ศ. 2561 โครงการ ฯ ส่งเสริมให้กลุ่มเด็กและเยาวชนจำนวน 3 คนจากโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย พิชญโลก จ.พิษณุโลกในโครงการพลาสติกชีวภาพจากเปลือกกล้วย เข้าร่วมการแข่งขัน ผลงานสิ่งประดิษฐ์วิศวกรรมและนวัตกรรมระดับนานาชาติ The 8th International Engineering Invention & Innovation Exhibition 2018 (I-ENVEX 2018) ระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน 2561 ณ รัฐเปอร์ลิส สหพันธรัฐมาเลเซีย ผลงานได้รับ 3 รางวัล คือ รางวัลชนะเลิศเหรียญทอง Gold Medal Award จากคณะกรรมการจัดงาน รางวัล Special award จากสมาคมนักประดิษฐ์ ประเทศอินโดนีเซีย (INNOPA) และ รางวัล Special Award จากสมาคมนักนวัตกรรมและนักประดิษฐ์ ราชอาณาจักรกัมพูชา

นอกจากนี้กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้มีโอกาสนำเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ “Young ASEAN + 3 Social Entrepreneurs in Action” ระหว่างวันที่ 4-8 กุมภาพันธ์ 2561 ณ โรงแรม ดิ เอมเมอรัลด์ ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเสริมสร้างให้เยาวชนเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่สามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ และเพื่อสร้างเครือข่ายและส่งเสริมความร่วมมือของผู้ประกอบการทางสังคมรุ่นใหม่ให้เป็นรูปธรรมและก้าวเข้าเป็นผู้ประกอบการ โดยกลุ่มเป้าหมายคือ เจ้าหน้าที่อาวุโสที่เป็นผู้ประสานงานหลักที่รับผิดชอบงานด้านเด็กและเยาวชนจากประเทศสมาชิกอาเซียน+3 (จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น) จำนวน 13 ประเทศ ประเทศละ 1 คน รวม 13 คน เจ้าหน้าที่จากสำนักเลขาธิการอาเซียน เยาวชนอายุระหว่าง 18-25 ปี จากประเทศสมาชิกอาเซียน+3 ประเทศละ 4 คน ผลลัพธ์ คือ ได้รูปแบบและแนวทางสำหรับเยาวชนในการก้าวเป็นผู้ประกอบการทางสังคมเพื่อนำไปขยายผลต่อไปในอนาคตและสามารถสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพจากประเทศสมาชิก ASEAN และประเทศคู่เจรจาจากประเทศจีน ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน , 2561)

ส่วนที่ 4

บทบาทและผลการบูรณาการของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจาก เป็นตัวแทนของประชาชนในระดับท้องถิ่น และมีบทบาทในระบบบริหารราชการแผ่นดินซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนในระดับท้องถิ่นมากที่สุด ขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้ให้ความสำคัญกับทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยสู่ความมั่นคงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงไทยได้มีฉันทามติร่วมกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals–SDGs) คือ “การพัฒนาที่สนองต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน” เชื่อมโยงการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เป็น “วาระระดับสากลเกิดขึ้นจริงในระดับท้องถิ่น” (global agenda a reality at local level) ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศที่เน้นการพัฒนาอย่าง “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ภายใต้แนวคิดประเทศไทย 4.0 และการปฏิรูประบบราชการที่มีจุดมุ่งหมายให้หน่วยงานภาครัฐเป็นองค์กรดิจิทัล รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมเพื่อการก้าวไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” แนวทางการพัฒนาดังกล่าวถือเป็นความท้าทายใหม่ที่เกิดขึ้น

ในปี พ.ศ.2560 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) ได้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว กำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันโดยให้องค์กรเอกชนและองค์กรส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้นดังปรากฏในมาตรา 22 ให้องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล โดยคำแนะนำของหัวหน้าบ้านพักเด็ก และครอบครัวในแต่ละจังหวัด จัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล แล้วแต่กรณี สมาชิกประกอบด้วยเด็กและเยาวชนที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลนั้น พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติฉบับนี้ ทำให้ ณ ปี พ.ศ 2560 ประเทศไทยมีสภาเด็กและเยาวชนถึง 4 ระดับ โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งสภาเด็ก และเยาวชนระดับตำบลหรือเทศบาล 7,775 แห่งทั่วประเทศ ทั้งนี้กระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล ทั้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติและพิจารณาในงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 กล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่กลไกรัฐในระดับพื้นที่มีบทบาทในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างชัดเจน

การขยายบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการการพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้นเป็นหมุดหมายอันสำคัญของการเปลี่ยนผ่านจากการพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากส่วนกลางไปสู่การทำงานในระดับพื้นที่ เนื่องจากนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนไทยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เป็นภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางเป็นหลัก ในขณะที่กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนไทยเกิดขึ้นในทุกระดับของสังคม การขยายบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการเปลี่ยนให้สถาบันทางสังคม (social institution) สามารถสร้างการรวมกลุ่มสังคม (social groups) ให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันและเชื่อมโยงกับผู้คนในระดับท้องถิ่นมากขึ้น

4.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ผลจากการที่คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาในระยะยาว พร้อมกับการปฏิรูปและพัฒนาระบบกลไกการบริหารราชการแผ่นดินในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพของประเทศไทยในทุกภาคส่วน ประกอบกับในปี พ.ศ. 2560 เป็นช่วงเริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งกำหนดทิศทางของประเทศให้ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” อันจะนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ของประเทศในระยะยาว ซึ่งการบริหารราชการแผ่นดินราชการแผ่นดินจึงต้องมีการพัฒนาแนวทางยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อให้มีการบริหารเชื่อมโยงที่มีประสิทธิภาพด้วยการสร้างความโปร่งใสในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติราชการ การพัฒนาบุคลากรของภาครัฐโดยให้มีระบบการตรวจสอบและการติดตาม

4.1.1 การดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน ใน ปี พ.ศ. 2561

สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติทั้งในปี พ.ศ. 2560 และ ปี พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมา ได้จัดขึ้นในประเด็นเกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยตรง ซึ่งตอกย้ำความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกิจการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชนตำบล โดย สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติประจำปี 2560 จัดขึ้นในประเด็นหัวข้อ “ท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนสู่ประเทศไทย 4.0” มีมติการประชุมสมัชชาเพื่อจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนมติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ จำนวน 7 ข้อ ดังต่อไปนี้

1) ขอให้มติดิฉันรัฐมนตรีกำหนดเป็นนโยบายสำคัญแห่งชาติในการพัฒนาเด็กและเยาวชนกระทรวงมหาดไทยต้องออกกฎหมายและระเบียบ ให้ อบท. ถือเป็นนโยบายที่ต้องทำ

2) ขอให้กระทรวงมหาดไทยออกระเบียบว่าด้วยการใช้จ่ายเงินเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน

3) ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2564 โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและเครือข่ายเด็กและเยาวชน

4) ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสริมสร้างความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเศรษฐกิจ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการและเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในการทำงานด้านการคุ้มครองและส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน

5) ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชนจัดให้มีการพัฒนาผู้บริหาร และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานคุ้มครองและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6) ขอให้กรมกิจการเด็กและเยาวชนผลักดันให้เกิดการจัดทำ/เชื่อมโยง/บูรณาการฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในรูปแบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนึงถึงสิทธิในการคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคลตามกฎหมาย

7) ขอให้พื้นที่กลางให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่

ประเด็นเรื่องท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ
แห่งชาติประจำปี 2561 จัดขึ้นในหัวข้อ “ท้องถิ่นไทย ร่วมใจพัฒนาเด็กและเยาวชน” ได้มีมติการประชุม
สมัชชาเพื่อจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนมติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติจำนวน 6 ข้อ
ดังต่อไปนี้

1) ให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) สำนักงานประมาณและกระทรวง
การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกันร่างระเบียบว่าด้วยการใช้จ่ายงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับ
การส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน

2) ให้ผู้บริหารระดับจังหวัด นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด
ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนด
นโยบายในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างบูรณาการ

3) ให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน จัดให้มีการพัฒนาบุคลากร
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีสมรรถนะในงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนและมีความสามารถ
ในการจัดทำแผนการระดมทรัพยากรและการบริหารจัดการ

4) ให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น แก้ไขระเบียบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีผู้แทน
สภาเด็กและเยาวชน เข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาระดับท้องถิ่น

5) ให้คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ มีมติให้กรมกิจการเด็กและเยาวชน
ประสานหน่วยงาน เพื่อหาแนวทางในการสนับสนุนทุนให้กับเด็กและเยาวชนเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชน
ในท้องถิ่นทุกกลุ่ม สามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้โดยง่ายและสามารถบริหารจัดการได้อย่างยืดหยุ่น

6) หน่วยงานภาครัฐที่มีการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน ต้องมีนโยบายในการสนับสนุน ให้รางวัล
และสร้างแรงจูงใจกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมกับท้องถิ่นในการสนับสนุนงานของเด็กและ
เยาวชน

กล่าวได้ว่า สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2560 และประจำปี
พ.ศ. 2561 มีประเด็นหลักเกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
โดยตรง อย่างไร ก็ดีมติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติทั้งสองปีได้เสนอเข้าสู่การพิจารณาของ
คณะกรรมการการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) เพื่อนำไปดำเนินการให้หน่วยงาน
ภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุนเด็กและเยาวชนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว (ชานนท์ โกมล
มาลย์, 2562, น.35-36)

อีกตัวอย่างหนึ่งที่น่าสนใจ คือ ประเด็นการพัฒนาเด็กปฐมวัยในท้องถิ่นรายงานการปฏิบัติงานของกรม
ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2561 (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น,
2561) ผลการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมและพัฒนาบริการสาธารณะสุขของท้องถิ่น
ที่มีคุณภาพเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยกรมปกครองส่วนท้องถิ่นได้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุก
ช่วงวัย ผ่านการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ สำหรับโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย
ท้องถิ่นไทยผ่านการเล่น (สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ให้แก่องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและมีความประสงค์เข้าร่วมโครงการ “ส่งเสริมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย ท้องถิ่น
ไทย ผ่านการเล่น” รวมไปถึงพื้นที่ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการครูผู้ดูแลเด็ก
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 6 รุ่น ๆ ละ 3 วัน
และผลการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลของกรมส่งเสริมการ
ปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับทิศทางการพัฒนาของประเทศ ซึ่งมีการกิจในการเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะและ

สร้างเสริมสมรรถนะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโครงการมีความสุขกับ 4H (Head Heart Hand Health) โดยบูรณาการกิจกรรมสร้างสรรค์สู่การศึกษาเพื่อมีงานทำเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะแห่งการเรียนรู้

นอกจากนี้ผลการปฏิบัติราชการของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2561 อันเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

- (1) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นนำหลักการ “บวร หรือ บ้าน วัด โรงเรียน” มาเป็นแนวทางในการเผยแพร่องค์ความรู้ ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมโครงการ จำนวน 5,244 แห่ง
- (2) เร่งรัดการดำเนินโครงการอาหารกลางวันด้วยการจัดให้มีการดำเนินการด้านระบบสำหรับอาหารกลางวันในโรงเรียนแบบอัตโนมัติ เป็นการติดตาม ตรวจสอบโดยการใช้โปรแกรมของสถานศึกษา ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการควบคุมคุณภาพ
- (3) โครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 1,521 แห่ง จากจำนวนทั้งสิ้น 1,701 แห่ง
- (4) กิจกรรมตามมาตรการเรื่อง “เด็กไทยไม่จมน้ำ” เพื่อเด็กในความดูแลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทักษะในการเอาตัวรอดจากการจมน้ำ
- (5) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย ท้องถิ่นไทย ผ่านการเล่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีศูนย์เด็กเล็กที่ได้รับคัดเลือกเข้าโครงการ จำนวนทั้งสิ้น 501 แห่ง

การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี พ.ศ. 2561 นั้นพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากขึ้น หากพิจารณาจากสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติประจำปี 2560 ในหัวข้อท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนสู่ประเทศไทย ซึ่งมีประเด็นการเรียกร้องให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากขึ้น ทั้งทางด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาโดยเฉพาะประเด็นการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ครอบครัวและสถาบันในท้องถิ่น

4.2 องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

สภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอ.ดย.) ได้สำรวจและวิเคราะห์บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน 95 องค์กร ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี พ.ศ. 2561 ค้นพบ 8 ประเด็นหลัก คือ 1) ประเภทหรือสถานภาพขององค์กรพัฒนาเอกชน/บริษัท 2) พื้นที่การทำงานหรือพื้นที่ให้การสนับสนุน 3) ประเด็นการทำงานหรือการสนับสนุน 4) ความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆของสังคม 5) การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย 6) แนวทางการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่มเป้าหมาย 7) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน และ 8) เหตุผลที่ภาคธุรกิจให้การสนับสนุนงานด้านเด็กและเยาวชน ดังมีรายละเอียดแยกเป็นการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน และการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจดังต่อไปนี้

4.2.1 การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน

การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชนนั้นสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอ.ดย.) ได้สำรวจและวิเคราะห์บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน 95 องค์กร ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี พ.ศ. 2561 ซึ่งการสำรวจแบ่งเป็นสถานภาพขององค์กร พื้นที่ดำเนินงาน ประเด็นการดำเนินงาน แนวทางการดำเนินงาน กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงาน ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม การทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1.1 สถานภาพขององค์กร

สถานภาพขององค์กรพัฒนาเอกชน 95 องค์กร ที่ให้ข้อมูลมี 3 ประเภท ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 26 แสดงสถานภาพขององค์กร

สถานภาพขององค์กร	จำนวนองค์กร	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)
ระดับประเทศ	55	57.89
ระดับท้องถิ่น	27	28.42
ระดับระหว่างประเทศ	13	13.69
รวม	95	100.00

ทั้ง 95 องค์กร ที่ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่ คือ 55 องค์กร หรือร้อยละ 57.89 มีสถานภาพเป็นองค์กรระดับประเทศ ในขณะที่ 27 องค์กร หรือร้อยละ 28.42 เป็นองค์กรระดับท้องถิ่น และ 13 องค์กร หรือร้อยละ 13.69 เป็นองค์กรระหว่างประเทศ

4.2.1.2 พื้นที่ดำเนินงาน

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูล 95 องค์กร มีพื้นที่การดำเนินงานกระจายอยู่ทั้ง 6 ภาค รวมทั้งกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 27 แสดงพื้นที่ดำเนินงาน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

พื้นที่ดำเนินงาน	จำนวนองค์กร	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ) N=95
กรุงเทพฯและปริมณฑล	63	66.31
ภาคเหนือ	52	54.73
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	50	52.63
ภาคใต้	48	50.52
ภาคกลาง	41	43.15
ภาคตะวันออก	34	35.78
ภาคตะวันตก	25	26.31

ส่วนใหญ่ขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูล 95 องค์กร ดำเนินงานมากกว่า 1 พื้นที่ และพื้นที่ดำเนินงานมากที่สุด คือ กรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลจำนวน 63 องค์กร หรือร้อยละ 66.31 มีพื้นที่การทำงานในกรุงเทพฯ และปริมณฑล พื้นที่ที่มีองค์กรพัฒนาเอกชนทำงานมากรองลงมา คือ ภาคเหนือ จำนวน 52 องค์กร หรือร้อยละ 54.73 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 50 องค์กร หรือร้อยละ 52.63 ส่วนภาคตะวันตกเป็นพื้นที่ที่มีองค์กรพัฒนาเอกชนทำงานน้อยที่สุด คือ 25 องค์กร หรือร้อยละ 26.31

4.2.1.3 ประเด็นการดำเนินงาน

ประเด็นหลักในการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน 95 องค์กร ที่ให้ข้อมูลมี 10 ประเด็น ซึ่งส่วนใหญ่ทำงานมากกว่า 1 ประเด็นขึ้นไป ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 28 แสดงประเด็นการดำเนินงาน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

ประเด็นการดำเนินงาน	จำนวนองค์กร	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ) N=95
1. การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว	60	63.15
2. การสร้างสุขภาวะ		
• โภชนาการ	36	37.89
• สุขภาพกาย/จิต	52	54.73
• อนามัยเจริญพันธุ์/เพศวิถี	36	37.89
• การสร้างความปลอดภัย	28	29.47
• การป้องกันอุบัติเหตุ	24	25.26
3. การส่งเสริมการศึกษา		
• ทู่น/อุปกรณ์	40	42.10
• วิทยาศาสตร์/เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศ	48	50.52
• การศึกษาทางเลือก/ศูนย์การเรียนรู้	32	33.68
• การผลิตสื่อการเรียน การสอน	32	33.68
4. การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	80	84.21
5. การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	82	86.31
6. การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน		
• สิทธิเด็ก	64	67.36
• การต่อต้านการค้ามนุษย์/ความรุนแรง/สิ่งเสพติด และ	28	29.47

ประเด็นการดำเนินงาน	จำนวนองค์กร	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ) N=95
อบายมุข		
● การช่วยเหลือและฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบาก เช่น พิกการ ต้องคดี ซาติพันธุ์ กำพริ้ว เร่วอน ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ภัยพิบัติ และ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ฯลฯ	62	65.26
● การให้คำปรึกษาโดยสายด่วน	32	33.68
7. การพัฒนาศักยภาพด้านเศรษฐกิจ		
● ทักษะด้านดิจิทัล	36	37.89
● ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ	20	21.05
● การพัฒนาโลกทัศน์และทักษะอาชีพ	60	63.15
● การสร้างวินัยทางการเงิน	36	37.89
● การพัฒนาทักษะชีวิต	40	42.10
● การพัฒนาทักษะการทำงาน	24	25.26
8. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม		
● การสนับสนุนกลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชน	54	56.84
● การส่งเสริมจิตอาสา	71	74.73
● การส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	32	33.68
● การสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาสังคม	56	58.94
9. การพัฒนากลไก		
● การออก/ปรับปรุงกฎหมาย	20	21.05
● การพัฒนาบุคลากร	60	63.15
● การเสริมเครือข่ายการทำงาน	40	42.10
10. การดำเนินงานระดับ ASEAN	48	50.52

ในประเด็นการทำงานทั้ง 10 ประเด็น ที่องค์กร 95 องค์กร ได้ให้ข้อมูลนั้น ประเด็นที่มีองค์กรดำเนินงานมากที่สุด 82 องค์กร หรือร้อยละ 86.31 คือ การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามมาด้วยประเด็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งมีองค์กรที่ดำเนินงาน 80 องค์กร หรือร้อยละ 84.21 ถัดไปคือประเด็นเรื่อง จิตอาสา ซึ่งมีองค์กรที่ดำเนินการ 71 องค์กร หรือร้อยละ 74.73 สำหรับประเด็นการทำงานที่มีองค์กรดำเนินงานจำนวนระหว่าง 60 – 70 องค์กร คือ

- สิทธิเด็ก จำนวน 64 องค์กร หรือร้อยละ 67.36
- การช่วยเหลือและฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบาก จำนวน 62 องค์กร หรือร้อยละ 65.26
- การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาโลกทัศน์และทักษะอาชีพ มีจำนวนการดำเนินงานแต่ละประเด็นเท่ากัน คือ 60 องค์กร หรือร้อยละ 63.15

ส่วนประเด็นการทำงานที่มีองค์กรดำเนินงานน้อยกว่า 30 องค์กร คือ

- การสร้างความปลอดภัย และการต่อต้านการค้ามนุษย์/ความรุนแรง/สิ่งเสพติด และอบายมุข ซึ่งมีองค์กรดำเนินงานประเด็นละ 28 องค์กร หรือร้อยละ 29.47 เท่ากัน
- การป้องกันอุบัติเหตุ และการพัฒนาทักษะการทำงาน ซึ่งมีองค์กรดำเนินงานประเด็นละ 24 องค์กร หรือร้อยละ 25.26 เท่ากัน
- การออก/ปรับปรุงกฎหมาย และการพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ซึ่งมีองค์กรดำเนินงานประเด็นละ 20 องค์กร หรือร้อยละ 21.05 เท่ากัน

จะเห็นได้ว่าในปี 2561 ได้มีการเพิ่มการเก็บข้อมูลในการดำเนินงานในประเด็นของ การพัฒนาศักยภาพ ด้านเศรษฐกิจของเยาวชนในข้อ 7 และการดำเนินงานระดับ ASEAN ในข้อ 10 ซึ่งมีจำนวนองค์กรที่ดำเนินงานในด้านการพัฒนาศักยภาพด้านเศรษฐกิจของเยาวชนตั้งแต่ 20 องค์กร หรือร้อยละ 21.05 ในด้านการพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศจนถึง 60 องค์กร หรือร้อยละ 63.15 ในด้านการพัฒนาโลกทัศน์และทักษะอาชีพ ส่วนการดำเนินงานระดับ ASEAN นั้นมีจำนวน 48 องค์กร หรือร้อยละ 50.52

4.2.1.4 แนวทางการดำเนินงาน

องค์กรพัฒนาเอกชน 95 องค์กร ที่ให้ข้อมูลมีแนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน 10 แนวทาง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 29 แสดงแนวทางการดำเนินงาน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

แนวทางการดำเนินงาน	จำนวนองค์กร	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ) N=95
พัฒนาศักยภาพ	72	75.78
สนับสนุนการมีส่วนร่วม	63	66.31
สร้างองค์ความรู้และต้นแบบ	58	61.05
ให้บริการด้านสงเคราะห์และฟื้นฟู	58	61.05
ให้ทุนการศึกษา	49	51.57
ให้บริการด้านป้องกัน	49	51.57
รณรงค์ระดับนโยบายและสาธารณะ	40	42.10
ระดมสรรพกำลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม	40	42.10
พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้	31	32.63
ศึกษาวิจัยและวิเคราะห์สถานการณ์	31	32.63

สำหรับ 95 องค์กร ที่ให้ข้อมูลเรื่องแนวทางการดำเนินงาน มีองค์กรที่ใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพมากที่สุด คือ 72 องค์กร หรือร้อยละ 75.78 รองลงมา คือ แนวทางการสนับสนุนการมีส่วนร่วม ซึ่งมีจำนวน 63 องค์กร หรือร้อยละ 66.31 ส่วนแนวทาง 2 เรื่อง ที่มีองค์กรจำนวนน้อยที่สุดใช้ดำเนินงาน 31 องค์กร หรือร้อยละ 32.63 เท่ากัน คือ แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ และการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์สถานการณ์

นอกจากนั้นมี 2 แนวทางที่มีองค์กรใช้ 58 องค์กร หรือร้อยละ 61.05 เท่ากัน คือ การสร้างองค์ความรู้และต้นแบบ และการให้บริการด้านสงเคราะห์และฟื้นฟู ส่วนแนวทางการให้ทุนการศึกษาและการให้บริการ

ด้านป้องกันเมืองครที่เลือกใช้ 49 องค์กร หรือร้อยละ 51.57 เท่ากัน และแนวทางการรณรงค์ระดับนโยบาย และสาธารณะ และการระดมสรรพกำลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม เมืองครที่ใช้ 40 องค์กร หรือร้อยละ 42.10 เท่ากัน

4.2.1.5 กลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงาน

กลุ่มเป้าหมายขององค์กรพัฒนาเอกชน 95 องค์กร ที่ให้ข้อมูลสามารถจำแนกได้เป็น 6 กลุ่ม ตามตารางต่อไปนี

ตารางที่ 30 แสดงกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงาน

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนเป้าหมาย	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)
เด็ก (อายุ 0 – 18 ปี)	449,348	61.82
เยาวชน (อายุ 19 – 25 ปี)	86,647	11.91
พ่อแม่ ผู้ปกครอง	93,754	12.89
ครูและผู้บริหารสถานศึกษา	72,485	9.98
ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน	12,450	1.72
สมาชิกและผู้นำชุมชน	12,246	1.68
รวม	726,930	100.00

ในจำนวนกลุ่มเป้าหมาย 726,930 คน ขององค์กรพัฒนาเอกชน 95 องค์กร ที่ให้ข้อมูลนั้น เป็นเด็กอายุ 0 – 18 ปี 449,348 คน หรือร้อยละ 61.82 รองลงมา เป็น พ่อแม่ ผู้ปกครอง คือ 93,754 คน หรือร้อยละ 12.89 ส่วนเป้าหมายที่องค์กรพัฒนาเอกชนทำงานน้อยที่สุด คือ สมาชิกและผู้นำชุมชน คือ 12,246 คน หรือร้อยละ 1.68 ถัดไป คือ ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน 12,450 คน หรือร้อยละ 1.72 ส่วนเป้าหมายที่เป็นเยาวชน มีจำนวน 86,647 คน หรือร้อยละ 11.91 และที่เป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษามีจำนวน 72,485 คน หรือร้อยละ 9.98

4.2.1.6 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลจำนวน 95 องค์กร ดำเนินงานโดยมีความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม 7 ประเภท และทำงานร่วมกับ 6 ภาคส่วนของสังคม ตามตารางต่อไปนี

ตารางที่ 31 แสดงความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

ภาคส่วนของสังคมที่ร่วมมือ/ จำนวน	ประเภทของความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น						
	ให้บริการ โดยตรง	ให้ ทุนการศึกษา	พัฒนา ศักยภาพ	พัฒนา สื่อ	สนับสนุน การมี ส่วนร่วม	สร้าง องค์ ความรู้	รณรงค์ นโยบาย/ สาธารณะ
ภาครัฐ 416 หน่วยงาน	28	4	36	8	40	24	32
องค์กรพัฒนาเอกชน	32	8	24	16	24	24	20

ภาคส่วนของสังคมที่ร่วมมือ/ จำนวน	ประเภทของความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น						
	ให้บริการ โดยตรง	ให้ ทุนการศึกษา	พัฒนา ศักยภาพ	พัฒนา สื่อ	สนับสนุน การมี ส่วนร่วม	สร้าง องค์ ความรู้	รณรงค์ นโยบาย/ สาธารณะ
215 องค์กร							
ภาคธุรกิจ 114 บริษัท	8	12	20	16	32	20	20
เครือข่าย/กลุ่มเยาวชน 142 กลุ่ม	40	12	36	16	32	20	20
สถานศึกษา 2,789 แห่ง	12	12	28	24	32	32	24
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 390 แห่ง	16	8	32	16	24	16	16

ภาคส่วนของสังคมที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูล 95 องค์กร ร่วมมือทำงานด้วยมากที่สุด คือ สถานศึกษา 2,789 แห่ง โดยร่วมมือในประเด็นการสร้างองค์ความรู้และสนับสนุนการมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมา คือ ภาคธุรกิจ จำนวน 114 หน่วยงาน โดยร่วมมือในด้านการสนับสนุนการมีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วน องค์กรพัฒนาเอกชนด้วยกันเองมีจำนวน 215 องค์กร และร่วมมือกันมากที่สุดในด้านการให้บริการโดยตรง และรองลงมา คือ ด้านการสนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสร้างองค์ความรู้ นอกจากนี้องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลยังร่วมมือกับเครือข่าย/กลุ่มเด็กและเยาวชน 142 กลุ่ม ในการให้บริการโดยตรงมากที่สุด และรองลงมา คือ การสนับสนุนการมีส่วนร่วม ภาคธุรกิจ 114 บริษัท ร่วมมือในประเด็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมมากที่สุด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 390 แห่ง ซึ่งร่วมมือในด้านการพัฒนาศักยภาพและการสนับสนุนการมีส่วนร่วมมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจะเห็นได้ว่า หน่วยงานที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลร่วมมือในด้านการสนับสนุนการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ภาคธุรกิจ ภาคธุรกิจ และสถานศึกษา ส่วนด้านการให้บริการโดยตรง คือ องค์กรพัฒนาเอกชนและเครือข่าย/ กลุ่มเยาวชน

4.2.1.7 การทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลจำนวน 95 องค์กร ทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ 7 ประเภท ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 32 แสดงการทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

หน่วยงานในพื้นที่	จำนวนองค์กรพัฒนาเอกชน ที่ทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ) N=95
สถานศึกษาในพื้นที่	63	66.31
องค์กรภาคเอกชนในพื้นที่	48	50.52
หน่วยงานราชการในพื้นที่	45	47.36
สำนักงานพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์จังหวัด	44	46.31

หน่วยงานในพื้นที่	จำนวนองค์กรพัฒนาเอกชน ที่ทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ) N=95
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	43	45.26
สภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่	24	25.26

ในจำนวนองค์กรที่ให้ข้อมูล 95 องค์กร องค์กรที่ทำงานกับสถานศึกษาในพื้นที่มีมากที่สุด คือ 63 องค์กร หรือร้อยละ 66.31 รองลงมา คือ องค์กรภาคเอกชนในพื้นที่และหน่วยงานราชการในพื้นที่ คือ 48 และ 45 องค์กร หรือร้อยละ 50.52 และ 47.36 ตามลำดับ ส่วนหน่วยงานในพื้นที่ที่มีจำนวนองค์กรทำงานด้วยน้อยที่สุด คือ สภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งมีจำนวนเพียง 24 องค์กร หรือร้อยละ 25.26 สำหรับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนั้นมีองค์กรทำงานด้วย 45 องค์กร หรือร้อยละ 47.36 และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวนองค์กรที่ทำงานด้วย 43 องค์กร หรือร้อยละ 45.26

4.2.1.8 การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย

ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยนั้น องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลจำนวน 95 องค์กร ดำเนินงานใน 3 เรื่อง ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 33 แสดงการทำงานเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

การเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย	จำนวนองค์กร	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ) N= 95
การเป็นประเทศไทย 4.0	37	38.94
การเป็นสังคมผู้สูงอายุ	35	36.84
การเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน	35	36.84

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูล 95 องค์กร ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยและดำเนินงานเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 คือ 1) การเป็นประเทศไทย 4.0 2) การเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน และ 3) การเป็นสังคมผู้สูงอายุ เท่า ๆ กัน คือ มีจำนวนองค์กรที่ทำงานในด้านการเป็นประเทศไทย 4.0 จำนวน 37 องค์กร หรือร้อยละ 38.94 และจำนวนองค์กรที่ทำงานในเรื่องการเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียนและการเป็นสังคมผู้สูงอายุ จำนวนร้อยละ 35 องค์กร หรือร้อยละ 36.84 เท่ากัน

4.2.1.9 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลจำนวน 95 องค์กร แบ่งได้เป็น 4 ระดับ ดังต่อไปนี้

ระดับนโยบาย

นโยบายของรัฐไม่ชัดเจนและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ รวมทั้งไม่ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่

- (1) การสนับสนุนทรัพยากรจากภาครัฐยังไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง
- (2) มีข้อจำกัดด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐในการปฏิบัติตามนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน และการปฏิรูปการศึกษา

ระดับองค์กร

- (1) ทรัพยากรในการทำงานไม่เพียงพอ การสนับสนุนไม่ต่อเนื่องและลดลงเรื่อย ๆ ทำให้ทำงานได้ไม่เต็มที่
- (2) บุคลากรเปลี่ยนเร็ว คุณสมบัติและทักษะไม่เพียงพอ และ/หรือ ไม่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ต้องทำงานหนักเกินไป ไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพเท่าที่ควร และขาดแคลนบุคลากรที่เป็นมืออาชีพ เช่น นักสังคมสงเคราะห์
- (3) องค์กรขาดความรู้ความชำนาญในการบริหารจัดการองค์กรและการดำเนินงาน รวมทั้งยังไม่สามารถปรับตัวเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (4) การปฏิบัติงานล่าช้าไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

ระดับการปฏิบัติงาน

- (1) งานด้านเด็กและเยาวชนเป็นงานยากและละเอียดอ่อน ต้องติดตามแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และระยะยาวอยู่ตลอดเวลา ทั้งตัวเด็ก เยาวชนเอง และครอบครัว รวมไปถึงชุมชนด้วย
- (2) การส่งต่อเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูยังไม่เป็นระบบ และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
- (3) ปัญหาเรื่องเด็กในสภาวะยากลำบากเพิ่มขึ้นรวดเร็วและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่สามารถทำงานตอบสนองได้ทันทั่วถึงและครบถ้วน
- (4) เยาวชนมีพฤติกรรมและปัญหาที่หลากหลาย ทั้งในบริบทส่วนตัว ครอบครัว และการเรียน ทำให้ยากลำบากที่จะส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้อย่างเต็มที่
- (5) วิธีการทำงานและวัฒนธรรมขององค์กรเอกชนมีความหลากหลาย และมีความเป็นอิสระสูง ทำให้การประสานพลังเป็นหนึ่งเดียวกันเป็นไปได้ยาก ต้องมีการกระตุ้นให้รวมตัวกันอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยเป้าหมายการทำงานเป็นจุดเชื่อม

ระดับกลไกแวดล้อมเด็กและเยาวชน

- (1) พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ให้ความสำคัญและขาดความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของเด็กและเยาวชน
- (2) ผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กและเยาวชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการที่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน ตลอดจนการส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้อง
- (3) ภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมยังไม่ทุ่มเทและรวมพลังกันอย่างต่อเนื่องในการสร้างความเปลี่ยนแปลงของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน เนื่องจากไม่มีแกนนำที่เข้มแข็งที่จะประสานการทำงานให้เป็นหนึ่งเดียวได้
- (4) การสร้างองค์ความรู้ การจัดระบบข้อมูล และการสื่อสารสาธารณะ เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร และไม่มีกระบวนการผลักดันให้มีการขยายผลการทำงานให้ครอบคลุมทุกระดับ

4.3 ภาควิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

สถาบันการศึกษาถือว่าเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการปลูกฝังรากฐานด้านความรู้และความเข้าใจ และสามารถจัดการระบบการศึกษาและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ในอนาคต เพื่อเสริมสร้างทักษะและความสามารถในการเผชิญปัญหา การดำเนินงานที่ผ่านมาในปี พ.ศ. 2561 ได้ดำเนินงานที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

4.3.1 สถาบันการศึกษา

การดำเนินงานที่ผ่านมาของกระทรวงศึกษาธิการในปี พ.ศ. 2561 มีการให้ความสัมพันธ์ต่อการปฏิรูป การศึกษาทั้งระบบเพื่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภทการศึกษา โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) (1) จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ทุกภาคส่วน เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” (2) ปรับปรุงระบบคลังข้อมูล สำหรับการประเมินผลและการจัดการการศึกษาเพื่อให้ข้อมูลมีความ น่าสนใจและสามารถเข้าถึงได้ง่าย (3) พัฒนามาตรฐานและคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยการ ส่งเสริมและสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่สถาบันอุดมศึกษาในการดำเนินการตามกรอบคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษา พ.ศ. 2558 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรระดับอุดมศึกษาต่อไป นอกจากนี้ยังเร่งพัฒนาสถานศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษาให้ มีคุณภาพและมาตรฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้มีการดำเนินการโครงการสำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษา ดังนี้ (1) โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็งและสอดคล้องกับบริบทของ ชุมชน โดยเฉพาะการมุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) โครงการพัฒนา คุณภาพสู่มาตรฐาน โดยการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กใกล้บ้าน ภายใต้โครงการ โรงเรียนดีใกล้บ้าน มีการประกาศนโยบายการบริหารจัดการอย่างชัดเจน แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐานตามบริบท ของพื้นที่

4.3.2 สถาบันวิชาการที่เกี่ยวข้อง

สถาบันวิชาการที่เกี่ยวข้องการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่แตกต่างหลากหลาย โดยการพัฒนาในรูปแบบตามแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน การวิจัยและงานวิชาการเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ยกตัวอย่างการดำเนินงาน สถาบันวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น

(1) สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล มียุทธศาสตร์ที่สำคัญ 3 ยุทธศาสตร์ คือ (1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างงานวิจัย นวัตกรรมที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 และวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคมโลก ค.ศ. 2030 เพื่อนำสู่ข้อเสนอเชิงนโยบาย (2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตด้านการพัฒนาและคุ้มครองเด็ก เยาวชนและ

ครอบครัวแก่เด็ก เยาวชน ครอบครัว ผู้ปฏิบัติงาน ผู้กำหนดนโยบายของทุกภาคส่วนตามกระบวนการทัศน์ การศึกษาใหม่เพื่อสังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะชั้นนำ สังคมด้านการพัฒนาเด็กและครอบครัว (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, 2561)

บทบาทหลักของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวคือ (1) สร้างงานวิจัยและนวัตกรรม อย่างมีคุณภาพที่มีผลต่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของภาวะสังคม โลก อย่าง เป็นธรรมและยั่งยืน (2) เชื่อมต่อข้อมูล ความรู้และสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายด้านการพัฒนาและ คัดกรองเด็กและเยาวชน ครอบครัวให้เกิดการทำงานร่วมกัน (3) จัดการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตด้านการ พัฒนาและคัดกรองเด็ก เยาวชนและครอบครัวผู้ปฏิบัติงาน ผู้กำหนดนโยบายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (4) ขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ด้านการพัฒนาและคัดกรองเด็ก เยาวชนและ ครอบครัว และสุดท้าย คือ (5) สื่อสารสาธารณะวงกว้างเพื่อนำสู่ค่านิยมสังคมแห่งการพัฒนาและคัดกรองเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยมีเครือข่ายงานวิจัยและงานวิชาการดังต่อไปนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงยุติธรรม กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม กรมคุม ประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น (สถาบัน แห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, 2561)

การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2561 ของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มีการดำเนินงาน บริการวิชาการที่สำคัญ เช่น (1) “ค่ายเล่นรอบเมือง สร้างพลังแห่งการเรียนรู้” ซึ่งเป็นค่ายที่บูรณาการความรู้ และทักษะในด้านต่าง ๆ โดยใช้พื้นที่ภายในมหาวิทยาลัย และชุมชนโดยรอบเป็นหลัก ซึ่งผู้ปกครองที่ส่งบุตร หลานเข้ามามีส่วนพึงพอใจและต้องการให้สถาบันจัดค่ายในลักษณะดังกล่าวเพิ่มเติมก่อให้เกิดการสร้างรูปแบบ การเรียนรู้ (2) “ค่ายฉลาดรู้ 10 ทักษะความปลอดภัย” ร่วมกับศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและ ป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ส่งเสริมทักษะ ที่จำเป็นในการสร้างความปลอดภัยสำหรับเด็ก (3) “The Safety Hunter ภารกิจพิชิตจุดเสี่ยง” เป็นโครงการ ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในการอยู่รอดปลอดภัยด้วยตนเอง 10 ทักษะ เช่น ทักษะในการเดินทางและการเดินเท้า ทักษะการช่วยเหลือคนตกน้ำด้วยวิธีการตะโกน โยน ยื่น เป็นต้น (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและ ครอบครัว, 2561)

(2) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ปัจจุบันมีคณาจารย์ทั้งสิ้น 32 คน ซึ่งมาจากสาขา ประชากรศาสตร์ สังคมศาสตร์ และอื่น ๆ นอกจากนี้สถาบัน ฯ ทำงานร่วมกับเครือข่ายในประเทศ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน สำนักงาน พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยมีหน่วยงานเอกชน เช่น โรงพยาบาล บำรุงราษฎร์ และหน่วยงานต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมด้วย พันธกิจในการดำเนินงานของสถาบัน ประกอบ ไปด้วย (1) ทำวิจัยเชิงทฤษฎี และประยุกต์ด้านประชากรศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อตอบสนองต่อนโยบาย ระดับชาติ และท้องถิ่น และนำไปใช้ได้จริง มีมาตรฐานสากล (2) จัดการศึกษา และฝึกอบรมระดับหลัง ปริญญา ให้นักศึกษาสามารถแข่งขันได้ในสังคมโลก และมีความผูกพันกับองค์กร (3) ผลิตและเผยแพร่ความรู้ ข่าวสารด้านประชากรศาสตร์และสังคมศาสตร์แก่สาธารณชน โดยใช้สื่อทุกแขนงอย่างทันสมัยและในเวลา

เหมาะสม (4) พัฒนาเครือข่ายเดิมให้เข้มแข็ง และแสวงหาพันธมิตรใหม่ ในระดับประเทศ และระดับสากล (5) พัฒนาบุคลากร องค์กร และนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในทุกด้าน ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2561)

การดำเนินงานโครงการวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2561 สถาบันวิจัยประชากรและสังคมได้ดำเนินการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนดังนี้ (1) โครงการสำรวจการมีกิจกรรมทางกายของเด็กและเยาวชนไทย ปี พ.ศ. 2561 โครงการวิจัยนี้จะได้นำองค์ความรู้เชิงวิชาการเพื่อสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพของประชากร เด็กและเยาวชนไทยช่วยให้แผนส่งเสริมกิจกรรมทางกายมีข้อมูล ตัวชี้วัดที่สำคัญในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การทำงานยังเกี่ยวข้องกับประเทศอื่น ๆ ในระดับนานาชาติซึ่งถือว่าเป็นการช่วยเสริมสร้างศักยภาพ และเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการด้านกิจกรรมทางกายภาพของประเทศไทยให้รับรู้ในวงกว้าง ระยะเวลาการดำเนินโครงการจนถึงเดือนพฤษภาคม 2563 (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2561)

(3) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2561 ของคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินงานโครงการพัฒนารูปแบบตำบลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน โดยมีวัตถุประสงค์การดำเนินงานของโครงการคือ (1) เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยและพัฒนาให้แก่สภาเด็กและเยาวชนเพื่อให้มีทักษะดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน (2) เพื่อส่งเสริม ติดตาม สนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนในการพัฒนารูปแบบกลไกส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในระดับตำบลโดยมีสภาเด็กและเยาวชนเป็นผู้ดำเนินการวิจัย (3) เพื่อค้นหารูปแบบ พัฒนาและขับเคลื่อน นิเวศทางสังคมระดับตำบล ที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน (4) เพื่อการพัฒนาและเชื่อมร้อยเครือข่าย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ระดับนโยบาย ปฏิบัติ ผู้ได้รับบริการ) หน่วยงานพัฒนาสุขภาวะที่ดีแก่เด็กและเยาวชนในตำบลสำหรับผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการนั้นในระยะยาวคาดหวังผลคือเด็กและเยาวชนสามารถวิเคราะห์ ตีความข้อมูลและนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการและสามารถเผยแพร่งานวิชาการในระดับต่าง ๆ ได้ และก่อให้เกิดเครือข่ายผลักดันและขยายผลข้อค้นพบที่ได้ระหว่างการทำงานไปสู่ตำบลอื่น ๆ ที่มีความสนใจและท้ายที่สุดแล้วทุกองค์กรที่อยู่ในภาคีสามารถสนับสนุนทรัพยากรที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนขยายไปยังผู้ที่มีความสนใจร่วมกันปัจจุบันมีองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 34 แห่ง ได้เข้าร่วมโครงการด้วยเช่นเดียวกัน โดยโครงการนั้นได้ดำเนินการต่อยอดมาจากโครงการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนสุขภาวะโดยเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วม กรณีศึกษาสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งดำเนินการในพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 12 พื้นที่ พัฒนานวัตกรรมทางสังคมโดยสภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่จำนวนทั้งสิ้น 20 นวัตกรรม

ในการนี้คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับภาคีเครือข่าย ประกอบด้วยโครงการประสานงานการวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน(SDGs Move Thailand) ศูนย์วิชาการและเครือข่ายวิชาการ ด้านเด็ก เยาวชน และครอบครัว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มูลนิธิสยามกัมมาจล มูลนิธิคนเห็นคน มูลนิธิ Why I Why สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) โครงการ Young Influencer ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ฯลฯ จัดมหกรรมนวัตกรรมทางสังคมกับเยาวชน (Social Innovation and Youth Expo) เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ภายในงานมีผลงานของเด็กและเยาวชนในพื้นที่นำร่องจำนวนทั้งสิ้น 20 นวัตกรรมนำมาจัดแสดงเพื่อสร้างและขยายองค์ความรู้ไปยังภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนและเชื่อมประสานเพื่อต่อยอดผลงานนวัตกรรมทางสังคมในพื้นที่นำร่องต่อไปในอนาคต

โดยผลงานนวัตกรรมทางสังคมที่ได้รับการคัดเลือกรางวัลนวัตกรรมทางสังคมระดับดีเยี่ยมจะได้รับถ้วยเกียรติยศจากพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมทางสังคมโดยเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมต่อไปในอนาคต

(4) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย¹⁵ หรือ สกว. มีบทบาทหลักที่สำคัญ คือ การบริหารจัดการสร้างองค์ความรู้ผ่านกระบวนการสนับสนุนทุนการวิจัยและบริหารจัดการงานวิจัย เน้นการทำงานที่ผ่านเครือข่ายสนับสนุนการสร้างและพัฒนากำลังคนและนักวิจัยมืออาชีพสู่สังคมที่อาศัยความรู้ในการแก้ปัญหา ผลักดันการใช้ประโยชน์การวิจัยด้านการเกษตร อุตสาหกรรมและการบริการ รวมถึงการผลักดันให้เกิดการร่วมทุนกับหน่วยงานภาคเอกชน หน่วยงานในต่างประเทศ และหน่วยงานในประเทศ มีวิสัยทัศน์ คือ สานพลังการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อเปลี่ยนประเทศไทยสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีพันธกิจ คือ (1) สนับสนุนทุนวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ นโยบาย นวัตกรรม ทรัพยากรทางปัญญา และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น (2) สนับสนุนการสร้างการพัฒนา นักวิจัยและองค์กรวิจัยเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการวิจัย พัฒนาและนวัตกรรมของประเทศ (3) สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการวิจัยของประเทศ (4) สนับสนุนการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (5) สนับสนุนการพัฒนา รูปแบบระบบวิธีการในการติดตามและการประเมินผลการวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2561)

ยุทธศาสตร์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ปี พ.ศ. 2560-2564 มีทั้งหมด 5 ยุทธศาสตร์ด้วยกัน คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สนับสนุนทุนและการบริหารจัดการงานวิจัยและพัฒนาในประเด็นสำคัญ มุ่งสร้างองค์ความรู้ใหม่และนวัตกรรมที่ก้าวหน้าหรือก้าวนำการเปลี่ยนแปลงของโลก สร้างนโยบายและต้นแบบการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น พื้นที่และประเทศเพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างนักวิจัยใหม่และพัฒนาศักยภาพนักวิจัย บุคลากรวิจัย เครือข่ายวิจัย และองค์กรวิจัยในทุกกระดับให้เข้มแข็ง เพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สนับสนุนการพัฒนากระบวนการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ร่วมในการปฏิรูประบบวิจัย บูรณาการกับหน่วยงานบริหารงานวิจัยและหน่วยงานในระบบวิจัยทุกภาคส่วนของ ประเทศ พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานบริหารงานวิจัยนานาชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการผลงานวิจัยให้มีการนำไปใช้ประโยชน์และสื่อสารสังคม จนเกิดผลกระทบในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลลัพธ์ ผลกระทบของงานวิจัย

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาและออกแบบสถาปัตยกรรมองค์กรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

ในช่วง ปี พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมา มีโครงการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน คือ โครงการประมวลผลความรู้และพัฒนาโจทย์ยุทธศาสตร์ของภาคีเพื่อการศึกษาไทย ปี 2561 วัตถุประสงค์คือ เพื่อสร้างความร่วมมือในระบบ

¹⁵ ในปี พ.ศ. 2562 ได้เปลี่ยนมาเป็นคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) มีภารกิจหลักในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานวิทยาศาสตร์ ระบบวิจัยและนวัตกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้ภาคีสร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องและบูรณาการมากยิ่งขึ้นซึ่งประเด็นด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นหนึ่งในประเด็นซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยด้วยเช่นเดียวกัน

การศึกษาไทยที่ส่งผลกับเยาวชนและรับฟังเสียงสะท้อนจากตัวแทนเครือข่ายเยาวชนในฐานะผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย และเพื่อการพัฒนาโจทย์ใหม่ ๆ ที่เป็นจุดคานงัดในการปฏิรูปการศึกษา และยังได้ผลักดันโครงการ เพาะพันธุ์ปัญญาในระดับโรงเรียนและการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานและการโค้ชของสถาบันการศึกษา ระดับมหาวิทยาลัยเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการบูรณาการและหนุนเสริมการทำงานด้านการพัฒนาครู

ในปี พ.ศ. 2561 สกว. ได้เปลี่ยนเป็นสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่มีภารกิจหลักในการจัดทำและกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรมของประเทศตลอดจนจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานในระบบวิทยาศาสตร์ ระบบวิจัยและ นวัตกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้ภาคีสร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องและบูรณาการมากยิ่งขึ้นซึ่งประเด็น ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นหนึ่งในประเด็นซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัยด้วยเช่นเดียวกัน

4.4 บทบาทของสื่อในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในปี พ.ศ. 2561 สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.) โดยการสนับสนุนของ สสส. ได้ดำเนินการจัด “โครงการสัปดาห์รู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล พ.ศ. 2561” โดยชวนภาคีเครือข่ายเข้ามาร่วม ดำเนินการ ภายใต้แนวคิด “Global Media and Information Literacy Cities: Voice, Power, and Change Makers” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้เท่าทันสื่อ เทคโนโลยี และสารสนเทศในยุคดิจิทัล โดยได้รับความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายจำนวนมาก เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และเครือข่ายประชาสังคม เช่น กลุ่มมานีมานะ กลุ่มปันรัก และสมัชชาเครือข่ายปฏิรูปการศึกษาซึ่งแต่ละภาคีมีบทบาทในการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ของตนเอง อย่างต่อเนื่อง โดยมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การฉายสารคดีเกี่ยวกับเมือง กิจกรรมเดินเมืองสำรวจ ชุมชน เวิร์กช็อปสาธารณะและการสร้างสื่อเพื่อนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเมืองนำไปสู่การออกแบบเมือง โดยการคำนึงถึงทุกคนในพื้นที่ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

สำหรับหน่วยงานด้านสื่อนั้นมีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ดังนี้ หน่วยงานรัฐ ซึ่งเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงาน คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ กรมกิจการเด็กและ เยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กองปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับ อาชญากรรมทางเทคโนโลยี กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐบาลมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงาน ขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการใช้สื่อออนไลน์ (Children Online Protection Thailand: COPAT) ได้เห็นชอบให้ใช้ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนใน การใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. 2560-2564 เป็นแนวทางในการบูรณาการการทำงานร่วมทุกภาคส่วนซึ่งจะครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนาโลกและเครือข่ายที่เป็นเอกภาพและประสิทธิภาพ (2) การจัดระบบปกป้อง คุ้มครองและเยียวยาเด็กและเยาวชน (3) การสร้างองค์ความรู้และการวิจัย (4) การเสริมศักยภาพเด็ก เยาวชน และบุคคลแวดล้อม (5) การสร้างความตระหนักสาธารณะ มีเป้าหมาย คือ สังคมไทยมีระบบ กลไกที่ชัดเจนใน การขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้รู้เท่าทัน ใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัยและ

สร้างสรรค์ มีกฎหมาย มีองค์ความรู้และมีการจัดการความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการใช้สื่อออนไลน์, 2561) ภาคเอกชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามบทบาทของสื่อเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น สมาคมภาพยนตร์แห่งชาติ สมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทย สมาคมโฆษณาแห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุแห่งประเทศไทย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบริษัทที่เกี่ยวกับการดำเนินการด้านสื่อเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น บริษัท เอ็น ซี ซี แมนเนจเม้นท์ แอนด์ ดิเวลลอปเม้นท์ จำกัด ได้มีการจัดงานเทศกาลลิขสิทธิ์และเนื้อหาสำหรับสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน ครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นเทศกาลซื้อขายลิขสิทธิ์ระดับนานาชาติเพื่อกระตุ้นการซื้อขายลิขสิทธิ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในภูมิภาคอาเซียนและสร้างวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์สู่ชุมชนในสังคมไทย โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักพิมพ์ชั้นนำต่าง ๆ เช่น สมาคมผู้จัดพิมพ์และจัดทำหนังสือแห่งประเทศไทย มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ มหกรรมหนังสือลดราคาระดับโลก บิ๊กแบดวูฟ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ เป็นต้น และภาคประชาสังคม ประกอบไปด้วย เครือข่ายครอบครัวเผ่าระวังและสร้างสรรค์สื่อ สถาบันยุวทัศน์ กรุงเทพมหานคร องค์การไอแซค ประเทศไทย สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นต้น ยกตัวอย่างการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ใน ปี พ.ศ. 2561 ได้มีการดำเนินงานโดยการจัดเวทีเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นจากภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาควิชาชีพรวมทั้งภาครัฐ (กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, 2562)

การดำเนินงานของสื่อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนจึงมีภาคีเครือข่ายมากมายเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ ทั้งการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ รวมทั้งการป้องกันเด็กและเยาวชนจากสื่อที่อาจจะก่อให้เกิดความเสี่ยงกับเด็กในด้านต่าง ๆ ยกตัวอย่างหน่วยงาน องค์การด้านสื่อที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น

4.4.1 สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) หรือ ETDA

ปี พ.ศ. 2561 สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สพธอ.) หรือ ETDA (เอ็ตด้า) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ดำเนินการโครงการสร้างความตระหนักในการใช้อินเทอร์เน็ต ให้เสริมสร้างรายได้และรู้เท่าทันภัยคุกคามไซเบอร์ (Internet for Better Life) หรือ IFBL ในปีงบประมาณ 2561 ซึ่งได้กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กและเยาวชน (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น) ไม่น้อยกว่า 2,000 คน และกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ 50 ปีขึ้นไป) ไม่น้อยกว่า 1,500 คนในทุกภาคของประเทศไทย ให้มีความตระหนักรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตอย่างมั่นคงปลอดภัย เพื่อสามารถเป็นแบบอย่างต่อสังคมได้ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความเสี่ยงจากการใช้อินเทอร์เน็ตและการตกเป็นเหยื่อในโลกออนไลน์ ผลจากการดำเนินงานตลอดปีงบประมาณ 2561 การจัดอบรมกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดต่าง ๆ เช่น เชียงราย กำแพงเพชร อุทัยธานี ลพบุรี หนองบัวลำภู ชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม นนทบุรี และกรุงเทพมหานคร ได้มีกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการอบรมรวม 4,116 คน เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน 2,511 คน และผู้สูงอายุ 1,605 คน โดยการอบรมแต่ละครั้งได้มีการประเมินความรู้ของผู้เข้าอบรม ก่อนและหลังการอบรม ซึ่งพบว่าผู้เข้าอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้น 93.56% (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562)

4.4.2 สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2561 สำนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนจากสื่อที่ไม่เหมาะสมโดยพัฒนาแอปพลิเคชัน “Net Care” เพื่อช่วยผู้ปกครองสอดส่องการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็ก เช่น การจัดเวลาเล่นอินเทอร์เน็ต ระยะเวลาเล่นอินเทอร์เน็ต จำกัดแอปพลิเคชัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปุ่มเตือนฉุกเฉิน (SOS) ที่เครื่องของบุตรไว้ใช้ในการฉุกเฉินเมื่อกดใช้งานพร้อมส่งตำแหน่งที่อยู่ไปยังอีเมลของผู้ปกครองที่ลงทะเบียนไว้ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเพิ่มความปลอดภัยให้กับคนในครอบครัวด้วย (สำนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2561)

4.4.3 เครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ

เครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อนั้นเกิดจากมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากแผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อให้กับเด็กและเยาวชนและกระตุ้นให้ระบบสื่อสารมวลชนได้ตระหนักถึงผลกระทบที่ผู้บริโภคได้รับจากสื่อที่ไม่เหมาะสม (เครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ, 2561)

4.4.4 มูลนิธิอินเทอร์เน็ตรวมพัฒนาไทย

มูลนิธิอินเทอร์เน็ตรวมพัฒนาไทยเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ก่อตั้งเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2546 โดยกลุ่มคนที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยุคบุกเบิกของไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตมาเป็นสื่อกลางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในชนบท ชุมชนและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถเรียนรู้ ค้นคว้าและสามารถใช้เทคโนโลยีชนิดนี้ยกระดับความเป็นอยู่ในสังคมไทยให้ดีขึ้นที่ผ่านมามูลนิธิได้มีการสร้างสื่อเพื่อเด็กและเยาวชนออกมาหลากหลายรูปแบบ เช่น คู่มือแนวทางปกป้องคุ้มครองเด็กจากภัยออนไลน์ การแข่งขันสร้างสรรค์สื่อเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนจากภัยออนไลน์ เป็นต้น หนังสือที่ได้รับรางวัลปี พ.ศ. 2561 คือ เรื่อง Who are you มหาวิทยาลัยแม่โจ้

การดำเนินงานด้านสื่อเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2561 นอกจากการประกวดเพื่อสร้างสรรค์สื่อปลอดภัยให้แก่เด็กและเยาวชนแล้วยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทำร่วมกับภาคีเครือข่ายหรือกิจกรรม ที่มูลนิธิดำเนินการเอง (มูลนิธิอินเทอร์เน็ตรวมพัฒนาไทย, 2561)

4.4.5 กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

รายงานกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ประจำปี พ.ศ. 2561 ได้ดำเนินโครงการที่เรียกว่าสำนักงานดำเนินการเอง โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ เช่น เป็นการนำร่องให้เกิดเป็นตัวอย่าง เชื่อมโยงและสื่อสารการทำความเข้าใจและประชาสัมพันธ์ถึงแนวทางการสนับสนุนทุน สื่อสารภาคีเครือข่าย และสามารถนำผลงานไปต่อยอดและขยายผล มีจำนวนทั้งสิ้น 7 โครงการ คือ (1) โครงการร่วมพลังสื่อสร้างสรรค์สังคมไทย (2) โครงการสื่อตามศาสตร์พระราชา (3) โครงการวิจัยนิเวศสื่อเพื่อพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (4) โครงการเปิดเวทีสู่ความเข้าใจเรื่องสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ในกลุ่มเด็กและเยาวชน (5) โครงการขับเคลื่อนภาคีเครือข่ายเพื่อเฝ้าระวังสื่อไม่ปลอดภัยและไม่สร้างสรรค์ (6) โครงการต้นแบบสื่อ

(7) โครงการสานพลังเครือข่ายสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์เพื่อสังคม (กองทุนและพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, 2561)

นอกจากนี้กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ยังมีโครงการและกิจกรรมจัดเวทีเสวนาวิชาการ สร้างองค์ความรู้ถอดบทเรียนต่าง ๆ มากมาย เช่น ถอดบทเรียนการทำข่าวถ้าหลวงจากกรณี 13 ผู้ประสบภัย ถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอน เสวนาวิชาการเกี่ยวกับละครโทรทัศน์ที่สร้างสรรค์ เช่น ละครบุพเพสันนิวาส ได้สังเคราะห์ วิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลและจัดทำสื่อเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ต่อสาธารณะ

4.4.6 สมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็กเยาวชน (สสย.)

สมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็กเยาวชน เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มนักวิชาการ องค์กรการทำงานด้านเด็ก และนักจัดรายการวิทยุสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัวที่เห็นความสำคัญของช่องทางในการนำเสนอสื่อ สร้างสรรค์ที่หลากหลายในรูปแบบของเครือข่ายโดยได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพรายการวิทยุเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะ เยาวชนและสำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีเป้าหมายในการผลักดันให้เกิดพื้นที่สื่อวิทยุที่มี คุณภาพและเหมาะสมสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว มีเป้าหมายในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเด็กและเยาวชน ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อใหม่เพื่อเป็นองค์กรในการสร้างการมีส่วนร่วม สร้างสรรค์นวัตกรรมการผลิต รายการวิทยุ และส่งเสริม สนับสนุนการสร้างสื่อสร้างสรรค์ทุกประเภทเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ตาม ชวงวัย (สมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็กเยาวชน, มปป.)

การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2561 เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยสมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็ก ได้ดำเนินงานโครงการอบรมหลักสูตรการป้องกันการพนันในเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนซึ่งได้รับการ สนับสนุนจากกองทุนสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อพัฒนาสังคม เป็นต้น

4.4.7 มูลนิธิสื่อชาวบ้าน (มะขามป้อม)

แต่เดิมชื่อกลุ่มละครมะขามป้อม ก่อตั้งเมื่อปี 2523 เป็นกลุ่มสื่อที่ทำงานกับชุมชน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในประชาธิปไตย เป็นทั้งแหล่งชุมนุมการแสดงหลากหลายประเภท เป็นหัวเรือ ใหญ่ของกลุ่มเครือข่ายละครเด็กและเยาวชน เป็นกลุ่มนักกิจกรรมที่ทำงานกับชุมชน ร่วมรณรงค์ประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งเป็นนักการศึกษาซึ่งใช้กระบวนการสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ กระทั่งปี พ.ศ. 2543 ได้จดทะเบียนเป็น มูลนิธิสื่อชาวบ้าน(มะขามป้อม) เพื่อขยายขอบเขตการทำงานให้เปิดกว้างและหลากหลายขึ้น โดยเฉพาะการใช้ สื่อละครเป็นกระบอกเสียงให้กับเด็ก เยาวชน และชุมชน สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทั้งระดับชุมชน ภูมิภาค และนานาชาติ เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม มูลนิธิสื่อชาวบ้าน (มะขามป้อม) ได้อธิบายเอกลักษณ์ของมูลนิธิด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ ดังนี้ **วิสัยทัศน์** “เพื่อเป็นองค์กรที่เสริมพลังภาคประชาสังคมเพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืน” **พันธกิจ** “มุ่งใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านละครและสื่อ เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม” **วัตถุประสงค์** คือ (1) ส่งเสริมให้ชุมชนผลิตและเข้าถึงสื่ออย่างเท่าทัน (2) เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ด้านละครและสื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลงในระดับประเทศและนานาชาติ (3) ผลิตและเผยแพร่สื่อเพื่อการ เปลี่ยนแปลงสังคม (4) ส่งเสริม สนับสนุนพลังหนุ่มสาว เพื่อให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (5) เป็นองค์กรที่มี ศักยภาพในการระดมทรัพยากรมาดำเนินการอย่างยั่งยืน (มูลนิธิมะขามป้อม, 2561)

ในปี พ.ศ.2561 มูลนิธิสื่อชาวบ้าน (มะขามป้อม) ร่วมกับ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ได้ดำเนินการโครงการค่ายครูนักสื่อสารเพื่อการเรียนรู้สื่ออย่างเท่าทัน (Communicator for Transformative Learning Project) หรือเรียกอย่างไม่เป็นทางการว่า “Hotspot Teacher” โดย

การเปิดรับสมัครครูเพื่อเข้าร่วมเรียนรู้กับหลักสูตรที่จะทำความเข้าใจถึงธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงในแต่ละบุคคลโดยผ่านการท้าทายกรอบแนวคิดเดิม พร้อมแสวงหาแนวทางในการออกแบบการเรียนรู้กระบวนการสื่อสารที่มีหัวใจ เพื่อการเรียนรู้เท่าทันตนเอง รู้เท่าทันสื่อ และรู้เท่าทันสังคม (มูลนิธิมะขามป้อม, 2561)

4.4.8 สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติได้ดำเนินการระดมความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานด้านข่าว นักวิชาการ ตัวแทนภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านการณรงค์หยุดการพนันและคุ้มครองผู้บริโภคด้านสื่อเพื่อจัดทำแนวทางการปฏิบัติฉบับนี้ให้หนังสือพิมพ์และผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ยึดเป็นแนวทางมาตรฐานวิชาชีพ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยจึงได้ประกาศให้แนวทางการปฏิบัติการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เรื่องการนำเสนอข่าวและภาพข่าว ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ตัวเลขและสลาการพนัน พ.ศ. 2561 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเนื่องจากการนำเสนอของสื่อเกี่ยวกับการพนันอันจะนำไปสู่การทำให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงการพนันได้ ดังนี้(สภาการหนังสือพิมพ์, 2562)

(1) ต้องไม่ให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับสลาการพนันหรือสื่อสารไปในทำนองที่สนับสนุนการเล่นสลาการพนันหรือการพนันในรูปแบบอื่น ๆ เว้นแต่สลาการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลเท่านั้น

(2) ต้องไม่นำเสนอแหล่งที่มา วิธีการตีความเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวเลขหรือตัวบ่งชี้ตัวเลขลงในการรายงานข่าว ภาพข่าว หรือสามารถนำไปใช้ในการเล่นการพนันโดยไม่ต้องตีความหรือสื่อความหมายอื่น ๆ

4.5 บทบาทของอาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

อาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง คนที่สมัครใจทำงานเพื่อสร้างประโยชน์แก่สังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด โดยผลตอบแทนของอาสาสมัครคือความสุขและความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานเพื่อคนอื่น ป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมโดยการใช้ร่างกาย แรงใจ แรงสติปัญญาให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล ดังนั้นกระบวนการจิตอาสาจึงต้องประกอบไปด้วยการปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา การเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ และการติดต่อสื่อสาร มุ่งเน้นประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยไม่มุ่งผลรางวัลเป็นการตอบแทนในรูปของอามิสสินจ้าง โดยบทบาทของอาสาสมัครในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2561

กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ประกาศสรรหาพิจารณา คัดเลือก เด็กและเยาวชนดีเด่นแห่งชาติ และผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน โดยแบ่งประเภทของการสรรหาเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) เด็กและเยาวชนดีเด่นแห่งชาติ (2) กลุ่มเด็กและเยาวชนดีเด่นแห่งชาติ (3) บุคคลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน (4) องค์กรที่ทำคุณประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน และพิจารณาคัดเลือกผู้สมควรได้รับเกียรติใน 11 สาขา ได้แก่ (1) สาขากฎหมายและการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน (2) สาขาการศึกษาและวิชาการ (3) สาขากีฬาและนันทนาการ (4) สาขาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี (5) สาขาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (6) สาขาพัฒนาเยาวชน บำเพ็ญประโยชน์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน (7) สาขาศิลปวัฒนธรรม (8) สาขาศิลปธรรม จริยธรรม และคุณธรรม (9) สาขาสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม (10) สาขาสื่อมวลชนเพื่อเด็กและเยาวชน

ที่ป้องกันปัญหาสังคม โดยมีตัวอย่างรายชื่อและเกียรติประวัติของบุคคลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน ตัวอย่างเช่น

- 4.5.1 สาขากฎหมายและการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน อาสาสมัครที่มีความน่าสนใจ ยกตัวอย่างเช่น นางสาวพนมไพร น้อยเจริญ ข้าราชการครูปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ชนบทที่มีความห่างไกล และนักเรียนมีฐานะทางครอบครัวยากจน สภาพบ้านที่อยู่อาศัยของนักเรียนไม่มีความปลอดภัยในการอยู่อาศัย หรือบางคนไม่สามารถอยู่อาศัยได้ อีกทั้งยังมีความเสี่ยงต่อภัยคุกคามด้านเพศ ยาเสพติด โดยท่านได้อุทิศตนเยี่ยมบ้านนักเรียนในคาบที่ไม่มีชั่วโมงสอน และในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ในปี 2558-2560 ท่านได้สำรวจนักเรียนที่มีความยากจน รวมถึงนักเรียนที่ขาดความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน นางสาวพนมไพร น้อยเจริญ ท่านได้ระดมความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น กองพลทหารที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ กาชาดอำเภอ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมถึงสร้างความปลอดภัยจากปัจจัยจากปัจจัยที่จะก่อปัญหาทางเพศจากคนในครอบครัว
- 4.5.2 สาขากีฬาและนันทนาการ อาสาสมัครที่มีความน่าสนใจ ยกตัวอย่างเช่น นายอาทิตย์ราห์ คงมาลัย ศิลปินนักร้องที่มีความสามารถทั้งในด้านดนตรีและกีฬา เคยเข้าร่วมการแข่งขันเทเบิลเทนนิสชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทยเมื่อปี 2554 ต่อมาได้รับโอกาสสำคัญได้รับคำเชิญจากโรงพยาบาลบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เข้าร่วมวิ่งการกุศล เพื่อหาเงินสมทบจัดซื้ออุปกรณ์ทางการแพทย์ให้กับโรงพยาบาล จึงได้เกิดโครงการ “ก้าวคนละก้าว 10 วัน 400 กิโลเมตร จากกรุงเทพสู่บางสะพาน” จากนั้นโครงการก้าวคนละก้าวได้ยกระดับเพื่อวิ่งการกุศลเพื่อ 11 โรงพยาบาลทั่วประเทศ ซึ่งจากการทุ่มเทของนายอาทิตย์ราห์ คงมาลัย ด้วยหัวใจที่มีความกล้าแกร่ง มีความเสียสละ ทำความดีด้วยหัวใจอย่างแท้จริง โครงการ “ก้าวคนละก้าว” เพื่อ 11 โรงพยาบาลทั่วประเทศจึงได้รับยอดเงินบริจาคทั้งสิ้น 1,300 ล้านบาท ซึ่งนายอาทิตย์ราห์ คงมาลัย ภายใต้โครงการ “ก้าวคนละก้าว” ได้สร้างแรงบันดาลใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนในการทำความดีโดยไม่หวังผลตอบแทน และเป็นบุคคลที่พร้อมทำคุณประโยชน์เพื่อสังคมอย่างแท้จริง
- 4.5.3 สาขาพัฒนาเยาวชน บำเพ็ญประโยชน์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน อาสาสมัครที่มีความน่าสนใจ ยกตัวอย่างเช่น นายสุรสิทธิ์ ปุสุรินทร์คำ ข้าราชการครู และยังเป็นแกนนำขับเคลื่อนกิจกรรมจิตอาสาที่สานต่อพระราชดำริในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น การผลิตกาแป้ขี้ควาย การผลิตเครื่องปั่นไฟฟ้าพลังแม่เหล็กผลิตพลังงานไฮบริด เพื่อสร้างเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์และรู้จักนำความรู้ทางวิชาการมาประยุกต์ใช้ ในปี 2560 นายสุรสิทธิ์ ปุสุรินทร์คำ ได้ขับเคลื่อนโครงการการประชาสัมพันธ์สร้างค่านิยมอาชีวศึกษา “อวด-ดี-อาชีวะ” เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2561 ได้จัดโครงการหนานี้กอดน้อง ณ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านระนูน จังหวัดเชียงราย ความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพเยาวชนนักศึกษาอาชีวะจนทำให้ท่านได้รับรางวัล “ผู้ประสานงาน และปฏิบัติงานชุมชนดีเด่น” ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดเชียงราย แสดงให้เห็นถึงความพยายามและการอุทิศตนอย่างต่อเนื่องเพื่อสังคมส่วนรวมและเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม
- 4.5.4 สาขาศิลปวัฒนธรรม อาสาสมัครที่มีความน่าสนใจ ยกตัวอย่างเช่น นางประไพ สุริยะมล ศิลปินขับซอพื้นเมือง และนักจัดรายการวิทยุชุมชน ผู้คนในพื้นที่มักเรียกท่านว่า แม่ครู

ประไพ ซึ่งท่านมีบทบาทในการจัดตั้งคณะขอ คณะดาวรุ่ง ซึ่งในระยะแรกผลงานของท่านจะเน้นไปที่การสร้างความเป็นกันเองให้แก่ผู้รับชม ระยะต่อมาได้พัฒนาสู่การแสดงที่เน้นเนื้อหาทางสังคมและวัฒนธรรมโดยสอดแทรกข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ หลักธรรม และคำสอนต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนและสังคมล้านนาได้ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมล้านนาเพื่อร่วมอนุรักษ์ สืบสานขอพื้นเมืองให้คงอยู่ ด้วยความรักและความต้องการที่จะสืบสานศิลปวัฒนธรรมล้านนาให้คงอยู่ จึงได้เผยแพร่บทขอ ในรูปแบบไฟล์เสียง MP3 แจกจ่ายไปยังผู้สนใจทั่วไป และต้องการให้วัฒนธรรมอยู่คู่ชุมชนตลอดไป ในปี 2560 ได้รับโล่เชิดชูเกียรติพร้อมเกียรติบัตร รางวัลวัฒนคุณากร ประเภทผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม ประเภทบุคคล จากกระทรวงวัฒนธรรม

4.5.5 สาขาศิลปกรรม จริยธรรม และคุณธรรม อาสาสมัครที่มีความน่าสนใจ ยกตัวอย่างเช่น นางกาญจนา ไชยเพชร ข้าราชการครู กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ท่านได้เปิดชุมชนสมมติหมู่บ้านสร้อยพระรัตนตรัย บรรยายธรรมให้แก่นักเรียนที่สนใจเพื่อสร้างเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีสุข พึ่งพาตนเองได้ ประสบการณ์ทำงานด้านเด็กและเยาวชนของท่านในปี 2558 และ 2559 สนับสนุนนักเรียนให้เข้าร่วมประกวดสมมติหมู่บ้านสร้อยพระรัตนตรัยทำนองสรภัญญะ และได้เป็นผู้สนับสนุนการให้ความช่วยเหลือให้นักเรียนเข้าร่วมประกวดบรรยายธรรม (ตามลำดับ) จนได้รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ในปี 2558 และรางวัลชนะเลิศ ในปี 2559 โดยรางวัลทั้ง 2 ปี ได้รับโล่พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ต่อมาในปี 2560 ท่านได้สนับสนุนนักเรียนเข้าร่วมประกวดสมมติแปลอังกฤษได้รางวัลเหรียญทองในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ซึ่งท่านได้ให้ความทุ่มเทอุทิศตนเพื่อความสำเร็จของนักเรียน ความตั้งใจจริงที่จะสืบทอดส่งต่อความรู้ด้านศิลปกรรม คุณธรรม และจริยธรรมให้แก่สังคมส่วนรวม

4.5.6 สาขาสื่อมวลชนเพื่อเด็กและเยาวชนที่ป้องกันปัญหาสังคม อาสาสมัครที่มีความน่าสนใจ ยกตัวอย่างเช่น อรุโณชา ภาณุพันธุ์ ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ และผู้บริหารที่มีผลงานเป็นเอกลักษณ์ ผลงานของท่านมีความมุ่งหวังให้สื่อละครโทรทัศน์เป็นเครื่องมืออีกชิ้นหนึ่งที่สามารถสะท้อนเรื่องราวของสังคม พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขปัญหามาพร้อมกันได้ อีกทั้งยังเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับผู้คนได้อีกด้วย ผลงานละครโทรทัศน์ดังกล่าว เช่น สะใภ้จ้าว ดาวเคียงเดือน และที่โดดเด่นคือ เรื่องน้องใหม่ร้ายบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นละครสะท้อนสังคมและเสนอเรื่องราวชีวิตและปัญหาของวัยรุ่น และพร้อมทั้งชี้แนะแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมของวัยรุ่น โดยนำเหตุการณ์ที่เป็นกระแสในช่วงนั้น ๆ มาสอดแทรกผ่านละคร จึงทำให้ละครเรื่องน้องใหม่ร้ายบริสุทธิ์ได้รับรางวัลเมขลาสาขาละครเยาวชนดีเด่น ประจำปี 2541 และรางวัลโทรทัศน์ทองคำ สาขาสถาปัตยกรรมดีเด่น ประจำปี 2551 รวมถึงละครเรื่องบุพเพสันนิวาสที่สามารถสร้างกระแสให้คนไทยหันมาสนใจเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์

4.6 ภาคประชาสังคมกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ภาคประชาสังคม หมายถึง องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรทั้งที่มีการรวมตัวกันมีสถานะทางกฎหมาย หรือไม่มีสถานะทางกฎหมาย โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาสังคมต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมหรือเรียกร้องสิทธิของตนเอง รวมทั้งสามารถมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจแต่กิจกรรมดังกล่าวจะต้องไม่มุ่งเน้นแสวงหากำไรเข้ากลุ่มของตนเอง

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สถาบันส่งเสริมภาคประชาสังคม, มปป.) ได้มีการสำรวจองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร เป็นประจำทุก ๆ 5 ปี โดยครั้งล่าสุดสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2556 พบว่าประเทศไทยมีองค์กรเอกชนไม่แสวงหากำไรจำนวน 76,685 แห่ง กระจายอยู่ใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด (ร้อยละ 31) รองลงมาคือภาคกลาง ภาคเหนือ กทม. และภาคใต้ ทุกภาคมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนองค์กรโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางการจำแนกประเภทองค์กรไม่แสวงหากำไร พบว่า เป็นองค์กรศาสนามากที่สุด (ร้อยละ 58) รองลงมาเป็นองค์กรด้านสังคมสงเคราะห์ (ร้อยละ 31.4) ตามด้วยองค์กรอาปนกิจสงเคราะห์ (ร้อยละ 4.4) สมาคมการค้า/หอการค้า (ร้อยละ 2.8) สมาคมนายจ้าง/สหภาพแรงงาน/สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 2.3) และอื่น ๆ (ร้อยละ 1.2) ได้แก่ โรงเรียนเอกชนมหาวิทยาลัยเอกชน องค์กรเอกชนระหว่างประเทศ พรรคการเมือง และโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งคณะกรรมการปฏิรูประบบสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมกับประเทศไทย (2556) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าคำจำกัดความที่ใช้ในการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาตินี้ต่างจากความหมาย “ภาคประชาสังคม” ตามแนวคิดที่กล่าวได้ข้างต้นอย่างมาก จึงควรมีการสำรวจข้อมูลภาคประชาสังคมใหม่ในอนาคต (สถาบันส่งเสริมภาคประชาสังคม, มปป.) ภาคประชาสังคมกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน สามารถยกตัวอย่างได้ดังนี้

4.6.1 มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กเป็นองค์กรสาธารณกุศล องค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการรอบด้านตามวัย ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม รวมทั้งศึกษาและเผยแพร่ปัญหา ผลกระทบที่มีต่อเด็กในด้านต่าง ๆ ให้สังคมรับทราบอยู่เสมอท้ายที่สุดคือรณรงค์ให้ผู้ใหญ่ทุกคนช่วยกันสร้างชีวิตที่มีความสุขให้แก่เด็กและเยาวชน กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานนั้นเป็นกลุ่มอาสาสมัครเด็กและผู้ปกครองเพื่อดูแลป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กในชุมชน โดยมีหน่วยงานในพื้นที่เข้ามาดำเนินการร่วมกัน

การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2561 มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กมีโครงการที่น่าสนใจ เช่น โครงการส่งเสริมสุขภาพที่ดีของเด็กโดยการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ที่ปลอดภัย สร้างมุมสุขภาพชุมชน การอบรมความรู้และทักษะชีวิตสำหรับเด็กและชุมชนจะได้รับการอบรมเพื่อปกป้องเด็กในชุมชน (มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, 2561)

4.6.2 มูลนิธิชัยพัฒนา

มูลนิธิชัยพัฒนาเกิดจากการจัดตั้งโดยพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ให้ดำเนินงานพัฒนาสังคมให้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างรวดเร็วโดยไม่ตกอยู่ภายใต้ข้อจำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริม การพัฒนาสงเคราะห์และช่วยเหลือประชาชนในด้านเศรษฐกิจและสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และร่วมมือกับส่วนราชการอื่น ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์หรือดำเนินการเพื่อนำมาสนับสนุนสาธารณประโยชน์ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2561)

การดำเนินการของมูลนิธิพัฒนาด้านเด็กและเยาวชนที่ผ่านมานั้นคือโครงการเยาวชนไทยร่วมใจพัฒนา โดยการศึกษาและพัฒนาชุมชนบ้านอ่าง จังหวัดจันทบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 160 ไร่ ซึ่งพื้นที่นั้นได้ดำเนินการมาจากการปรับปรุงพื้นที่ในการจัดทำแปลงสาธิตเกษตรผสมผสานขึ้นทั้งสิ้นจำนวน 5 ไร่ โดยโครงการเยาวชนไทยร่วมใจพัฒนาจึงได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาผสมผสานให้เข้ากับวิถีในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าแห่งนี้และส่งต่อไปให้กับเด็กรุ่นต่อ ๆ ไป โครงการนี้ได้รับความร่วมมือกับหน่วยงานหลายฝ่าย อาทิ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ โรงเรียนในบริเวณใกล้เคียง ปราชญ์ชุมชน เป็นต้น (มูลนิธิพัฒนา, มปป.)

4.6.3 มูลนิธิกัลยาณมิตรเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน

มูลนิธิกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นผลมาจากการได้รับประกาศให้เป็นองค์กรสาธารณกุศลโดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ การพัฒนาเด็กและเยาวชนของไทยตามประเด็นการพัฒนาที่สำคัญทั้งทางด้านการศึกษา สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามของไทยภายใต้การบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารมูลนิธิและที่ปรึกษาอาวุโสจากหลากหลายอาชีพ (มูลนิธิกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน, 2561)

โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี พ.ศ. 2561 ได้ดำเนินการไปทั้งหมดมีดังต่อไปนี้ (1) โครงการช่วยเหลือเด็กและครอบครัวที่ยากลำบาก (2) โครงการพัฒนาเด็กปฐมวัย (3) โครงการส่งเสริมโภชนาการและอาหารเข้าสำหรับนักเรียน (4) โครงการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะชีวิต (5) โครงการครูอาสาสมัครเพื่อนักเรียนไทย (6) โครงการปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ทรุดโทรม (7) โครงการมอบเสื้อผ้าสำหรับเด็กและครอบครัวที่ยากลำบาก (มูลนิธิกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน, 2561)

4.6.4 มูลนิธิรักษ์ไทย

มูลนิธิรักษ์ไทยก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2540 เพื่อเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนไทยที่สานต่อเจตนารมณ์ขององค์การแคร์นานาชาติประเทศไทย ในการช่วยเหลือและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนและกลุ่มคนด้อยโอกาสในสังคม โดยมี นพ. กระแส ชนะวงศ์ เป็นกรรมการก่อตั้งมูลนิธิฯ และดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการมูลนิธิฯ ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันมูลนิธิรักษ์ไทย มีการกำหนดกิจกรรม หรืองานหลักไว้ 5 ด้าน ได้แก่ (1) งานส่งเสริมสุขภาพ และงานป้องกันเอดส์ (2) งานส่งเสริมการศึกษา (3) งานส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมในชุมชน และการส่งเสริมอาชีพ (4) งานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (5) งานด้านการช่วยเหลือ และฟื้นฟูผู้ประสบภัย (มูลนิธิรักษ์ไทย, มปป.)

การดำเนินการด้านเด็กและเยาวชนของมูลนิธิในปี พ.ศ.2561 เช่น โครงการสร้างเสริมภาวะผู้นำเยาวชนในเรื่องอาชีพและการดูแลสิ่งแวดล้อมให้เด็กมีภาวะความเป็นผู้นำของเยาวชนโดยการฝึกฝนจากค่ายผู้นำและพฤติกรรมต่างๆเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและเสริมสร้างรายได้ประกอบอาชีพ ช่วยเหลือครอบครัวและยังมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลสิ่งแวดล้อมโดยการนำสิ่งขอมาริไซเคิลเพื่อสร้างรายได้และลดภาวะโลกร้อน กลุ่มเป้าหมายคือเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 13-15 ปี (มูลนิธิรักษ์ไทย, 2561)

4.6.5 มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม (นสส.)

มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมที่นำไปสู่การพัฒนาสังคมที่สร้างสรรค์และยั่งยืน รวมทั้งเป็นองค์กรประสานงานร่วมมือด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและภาคเด็กและเยาวชน

รวมทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีและเยาวชนในการดำเนินงานของภาครัฐ (ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2561 มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม เป็นหนึ่งในเครือข่ายด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนร่วมกับโครงการพัฒนารูปแบบตำบลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งดำเนินการโดยคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อพัฒนากลไกการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ของตนเอง

4.6.6 หน่วยสันติภาพสหรัฐอเมริกา ประเทศไทย

หน่วยงานสันติภาพสหรัฐอเมริกา ประเทศไทย ได้ปฏิบัติงานในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 มีอาสาปฏิบัติงานในหลายโครงการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การพัฒนาชนบท การสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม โครงการต่าง ๆ ดำเนินงานภายใต้ข้อตกลงระดับทวิภาคีกับกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศซึ่งการดำเนินงานนี้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครจะประชุมติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ (หน่วยงานสันติภาพสหรัฐอเมริกา ประเทศไทย, มปป.)

การดำเนินงานโครงการในช่วงปี พ.ศ. 2561 เป็นโครงการที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2560 คือ (1) โครงการเพื่อนครูเพื่อการพัฒนา อาสาสมัครจะร่วมสอนในชั้นเรียนกับครูไทย โดยใช้วิธีการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ แบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะกับเจ้าของภาษาโดยตรง พื้นที่ปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่วนใหญ่จะอยู่ในชนบท ในโรงเรียนที่ห่างไกลความเจริญ หรือมีทรัพยากรน้อยกว่าโรงเรียนอื่น ๆ ในประเทศไทย โครงการเพื่อนครูฯ สนับสนุนความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ครูโรงเรียนประถมศึกษาของไทยได้พัฒนาและใช้วิธีการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมในห้องเรียน นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้ครูไทยออกแบบบทเรียน และสื่อการสอนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ นอกจากนี้ อาสาสมัครยังมีส่วนร่วมในโครงการขนาดเล็กต่าง ๆ ของโรงเรียนเช่น โครงการเกี่ยวกับการศึกษา สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ อีกด้วย (2) โครงการสร้างเยาวชนเพื่อการพัฒนาทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน และ หน่วยงานราชการอื่น ๆ ในระดับตำบล เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยในพื้นที่ห่างไกล และเตรียมความพร้อมเยาวชนสำหรับบทบาทในการเป็นผู้ใหญ่ โครงการสร้างเยาวชนเพื่อการพัฒนาสอดคล้องกับรัฐบาลไทยที่เห็นว่าเยาวชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ถ้าได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพ และเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดี และ ทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดี นอกจากนั้นโครงการฯ ยังช่วยให้เยาวชนได้ตระหนักและพัฒนาศักยภาพทั้งภายในและภายนอกของตัวเองอย่างเต็มที่ ซึ่งจะนำไปสู่บทบาทในการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต เยาวชนเป้าหมายของโครงการคือเยาวชนอายุ 9-15 ปี (หน่วยงานสันติภาพสหรัฐอเมริกา ประเทศไทย, มปป.)

4.6.7 เครือข่ายจิตอาสาพลังแผ่นดิน

จิตอาสาพลังแผ่นดินเป็นโครงการที่สนับสนุนโดย สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมให้คนไทยทุกคนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่และกลุ่มองค์กรเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานอาสาเพื่อสืบสานตามแนวทางพระราชปณิธานของในหลวงรัชกาลที่ 9 เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนโครงการ งานอาสานั้นแบ่ง หมวดหมู่ ทั้งหมด 9 หมวดหมู่ด้วยกัน โครงการนี้จะเป็นศูนย์กลางของการเข้าถึงงานอาสา สร้างเสริมประสบการณ์ทำความดี (จิตอาสาพลังแผ่นดิน, มปป.)

การดำเนินงานปี พ.ศ. 2561 เครือข่ายจิตอาสาพลังแผ่นดินได้มีการประกวดโครงการสื่อสร้างสรรค์ หัวข้อ “จิตอาสาพลังแผ่นดิน: ทำดี ทำได้ทุกวัน เริ่มต้นวันนี้” ซึ่งเป็นโครงการประกวดสื่อสร้างสรรค์

ดำเนินงานร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพและภาคีอื่น ๆ เพื่อให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อที่สร้างสรรค์และเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อค้นหาเยาวชนที่มีใจรักในการผลิตสื่อ ประเด็นสำคัญเพื่อให้เกิดการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจในการทำมาความดีและก่อให้เกิดการขยายผลส่งต่อในวงกว้างและนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป (จิตอาสาพลังแผ่นดิน, 2561)

4.7 การระดมสรรพกำลังแบบเบญจภาคีเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 ได้กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยให้ความสำคัญกับตัวเด็กและเยาวชน บริบทที่อยู่แวดล้อมตัวเด็กและเยาวชน อาทิ ครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา สังคม การระดมสรรพกำลังของภาคีทุกระดับและออกแบบนวัตกรรมการจัดการความรู้ เพื่อให้หน่วยงานทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน ภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมทุกระดับใช้เป็นแนวทาง ในการบริหารจัดการและดำเนินการตามภารกิจขององค์กร ทิศทางของร่างแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 ได้มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย ให้ความสำคัญกับการทำงานที่ตัวเด็กและเยาวชนพร้อมกับบริบทแวดล้อมทางสังคมที่อยู่รอบตัวเด็กและเยาวชนที่ส่งผลต่อการพัฒนา อาทิ ครอบครัว ชุมชนและสังคม เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ตารางที่ 34 แสดงแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564

ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์	มาตรการ
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชน	มี 7 มาตรการ ว่าด้วย (1) คุณภาพชีวิต (2) กีฬา (3) การคุ้มครองเป็นพิเศษ (4) ทักษะศตวรรษที่ 21 (5) ศักยภาพทางเศรษฐกิจ (6) คุณธรรม จริยธรรม (7) สิ่งแวดล้อม/ภัยพิบัติ
ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ	มี 6 มาตรการ ว่าด้วย (1) สถาบัน ครอบครัว (2) สถาบันศาสนา (3) ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยและสถาบันการศึกษา (4) ชุมชน (5) สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (6) พื้นที่เรียนรู้
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน	มี 6 มาตรการ ว่าด้วย (1) การรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจ (2) การพัฒนาศักยภาพ (3) การสนับสนุนการรวมกลุ่มและการทำงานพัฒนาสังคม (4) การสนับสนุนทรัพยากร (5) การเสริมสร้างพลัง / สมรรถนะของเครือข่าย (6) การสร้างความเข้มแข็งให้หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน	มี 3 มาตรการ ว่าด้วย (1) การส่งเสริมบทบาทองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น (2) การส่งเสริมบทบาทองค์กรธุรกิจและธุรกิจเพื่อสังคม (3) การประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาวัฒนธรรมการบริหารจัดการในการ	มี 4 มาตรการ ว่าด้วย (1) การพัฒนาศักยภาพและการสนับสนุนบุคลากร (2) ระบบฐานข้อมูล (3) นวัตกรรมและต้นแบบการมีส่วนร่วม

ยุทธศาสตร์	มาตรการ
พัฒนาเด็กและเยาวชน	ร่วมของเด็กและเยาวชน (4) ประสิทธิภาพของกฎหมายและมาตรการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่งเนื่องจากยุทธศาสตร์นี้จะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความตระหนักให้ทุกภาคส่วนรวมถึงเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน การดำเนินการในปี พ.ศ. 2561 จึงเริ่มให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเบญจภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกลไกการดำเนินงานและระดมสรรพกำลังแบบ “เบญจภาคี” ซึ่งถือว่าเป็นความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรในทุกระดับ ประกอบไปด้วย ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคเศรษฐกิจ ภาควิชาการและเครือข่ายเด็กและเยาวชนเข้ามามีบทบาทในการบูรณาการเพื่อดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในรูปแบบเบญจภาคี กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมกับสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอ.ดย.) และภาคีเครือข่ายจัดโครงการ การออกแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และแผนด้านเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมสรรพกำลังความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายในการบูรณาการการจัดสวัสดิการและการคุ้มครองเด็กและเยาวชนกับแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2561 ณ โรงแรมอินทรา รีเจนท์ กรุงเทพมหานคร ผู้เข้าร่วม ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนจากหน่วยงานในเบญจภาคี ผลการประชุมสรุปได้ว่าแต่ละหน่วยงานหรือองค์กรมีบทบาทและความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.7.1 องค์กรภาครัฐ (Government Organization)

หน่วยงานของภาครัฐที่มีบทบาทและภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการสร้างกลไกการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างเป็นระบบ เช่น การบริหารจัดการ บุคลากร ระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายให้เด็กและเยาวชนมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ในที่นี้กรมกิจการเด็ก กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภารกิจในการเสนอแนะนโยบาย แนวทาง เสริมสร้าง มาตรการและกลไกในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมไปถึงดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุน กิจกรรมเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริมสวัสดิการเด็กและครอบครัวและบทบาททางสังคม ของเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชนจึงต้องทำหน้าที่เชื่อมโยงและระดมสรรพกำลังเพื่อการพัฒนา เด็กและเยาวชน สร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม แลกเปลี่ยนระดับชาติโดยกรมกิจการเด็กและเยาวชนต้องผสาน บทบาทและการทำงานของอีก 4 ภาคส่วนในเบญจภาคีเชื่อมโยงกันในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และแผนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน

4.7.2 องค์กรภาคประชาสังคม (Civil Society Organization)

ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มภาคประชาสังคม ประกอบด้วยผู้แทนจากองค์กรภาคประชาสังคมทั้งในส่วนกลางและต่างจังหวัด รวมทั้งสิ้น 47 คน บทบาทของภาคสังคมครอบคลุมด้านการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน การสร้างระบบสภาพแวดล้อมที่ดี การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน การระดมสรรพกำลังเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และกลไกระดับชาติ โดยสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์และแผนทั้ง 4 และเน้นการทำงานใน 8 เรื่อง ดังนี้

- (1) การพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน
- (2) การส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ให้แก่เด็กและเยาวชน ครอบครัว ครู ในระดับชุมชน
- (3) การให้ความรู้ความเข้าใจแก่เด็กและเยาวชน ครอบครัว และชุมชนในเรื่องความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชน
- (4) การส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนจัดพื้นที่สร้างสรรค์ร่วมกับผู้ใหญ่
- (5) การสร้างระบบฐานข้อมูลบุคลากรด้านเด็กและเยาวชน
- (6) การพัฒนาความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายสหวิชาชีพในการป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรง
- (7) การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นแกนนำในการระดมสรรพกำลังในพื้นที่
- (8) การผลักดันให้เกิดกฎหมาย กฎระเบียบซึ่งเอื้อต่อการทำงานด้านความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชน

4.7.3 องค์กรภาคเศรษฐกิจ (Cooperate Economics Organizations)

ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มภาคธุรกิจ เป็นตัวแทนของธุรกิจขนาดใหญ่ระดับประเทศข้ามชาติ สถาบันการเงิน ธุรกิจขนาดย่อมจากต่างจังหวัด ธุรกิจเริ่มต้น คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่จากหอการค้าไทย และอาจารย์จากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย รวมทั้งสิ้น 25 คน ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน การสร้างระบบสภาพแวดล้อมที่ดีและการระดมสรรพกำลังเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564 ยุทธศาสตร์คุ้มครองเด็กแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2564 และยุทธศาสตร์ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. 2560 - 2564 โดยเน้นการทำงานใน 5 เรื่อง ดังนี้

- (1) การพัฒนาทักษะด้านอาชีพที่เหมาะสมกับโลกของการทำงาน
- (2) การพัฒนาสภาวะแวดล้อมของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะครอบครัว และโรงเรียน
- (3) การสร้างสื่อที่มีคุณภาพ
- (4) การพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการมีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงการส่งเสริมทักษะที่เด็กและเยาวชนมีอยู่ด้วย
- (5) การร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

4.7.4 องค์กรภาควิชาการ (Academic Organization)

ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มภาควิชาการ ประกอบด้วยผู้แทนจากสถาบันการศึกษาทั้งในระดับประเทศ มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาในส่วนกลางและต่างจังหวัด หน่วยงานวิจัย หน่วยงานพัฒนาบุคลากร และองค์กรเอกชนที่ทำงานด้านการศึกษา รวมทั้งสิ้น 40 คน ภาควิชาการกำหนดบทบาทไว้ในด้านการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน การสร้างระบบสภาพแวดล้อมที่ดี การระดมสรรพกำลังเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน การสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และกลไกระดับชาติ โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และแผนทั้ง 4 และเน้นการทำงานใน 5 เรื่องดังนี้

- (1) การพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน
- (2) การสร้างวิถีชีวิตของครอบครัว ชุมชน ที่มีระบบพัฒนาทักษะชีวิตที่สร้างสรรค์
- (3) การสนับสนุนให้ใช้กลไกการดูแลเด็กและเยาวชนที่มีอยู่ในท้องถิ่น

(4) การสร้างบุคลากรด้านเด็กและเยาวชนที่มีความรู้ ความชำนาญ และรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลก

(5) การจัดตั้งศูนย์วิชาการ/วิทยาการฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชน

4.7.5 ภาคเด็กและเยาวชน (Children and Youth)

ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มเครือข่ายเด็กและเยาวชน เป็นผู้นำและผู้แทนเด็กและเยาวชนจากกลุ่มเครือข่ายที่เป็นทางการ คือ สภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มและเครือข่ายที่รวมกันโดยอิสระในพื้นที่ รวมทั้งบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านเด็กและเยาวชน รวมทั้งสิ้น 45 คน เครือข่ายเด็กและเยาวชนมีบทบาทครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ การพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน การสร้างระบบแวดล้อมที่ดี การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน การระดมสรรพกำลังเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน และการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และกลไกระดับชาติ โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนทั้ง 3 และเน้นการทำงานใน 8 เรื่อง ดังนี้

(1) การให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อให้ตระหนักและรู้เท่าทันในด้านการป้องกันตนเอง และการใช้สื่อออนไลน์ให้แก่เด็กและเยาวชน

(2) การพัฒนาทักษะและการประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว สถาบันศาสนา สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น

(3) การสร้างสื่อที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน

(4) การฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ให้แก่เด็กและเยาวชน

(5) การมอบหมายให้สภาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแกนนำในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

(6) การเปิดโอกาสและสนับสนุนให้กลุ่มเด็กและเยาวชนได้ทำงานร่วมกับภาคธุรกิจ

(7) การสร้างฐานข้อมูลด้านสถานการณ์และข้อคิดเห็นของเด็กและเยาวชนซึ่งครอบคลุมทั่วประเทศ

(8) การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้นำเด็กและเยาวชนได้ทำงานในระดับนานาชาติ (ศรีศักดิ์ ไทยอารี, 2561)

บทบาทและผลการบูรณาการของภาคประชาชาติต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี พ.ศ. 2561 จากผลการสืบค้นข้อมูลพบว่าองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในทุกช่วงวัยโดยเฉพาะการดูแลเด็กในระดับปฐมวัยที่จะต้องดำเนินการร่วมกับครอบครัว ชุมชนและองค์กรในท้องถิ่น โดยการดำเนินงานนั้นได้มีนโยบายให้เกิดการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะในการพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งสอดคล้องกับประเด็นจากสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นประเด็นด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน

มิใช่เพียงแต่ภาครัฐเท่านั้นที่เข้ามาส่งเสริมบทบาทการพัฒนาเด็กและเยาวชน แต่องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคธุรกิจก็ยังคงเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเด็กและเยาวชนเช่นเดียวกัน โดยในปี พ.ศ. 2561 จากการสำรวจและวิเคราะห์บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 95 องค์กร ได้ดำเนินประเด็นการทำงานประกอบไปด้วย การส่งเสริมและการพัฒนาครอบครัว การสร้างสุขภาวะ การส่งเสริมการศึกษา การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม การส่งเสริมนันทนาการ การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน การพัฒนาศักยภาพด้าน

เศรษฐกิจ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการพัฒนาโลก ซึ่งกลุ่มเป้าหมายมิใช่เพียงเน้นเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนเท่านั้นแต่ยังคงเน้นที่ผู้ปกครอง ผู้ที่ทำงานด้านเด็กและกลุ่มผู้นำชุมชน

ในขณะที่การดำเนินงานของสถาบันวิชาการที่เกี่ยวข้องยังคงเน้นการพัฒนาในรูปแบบตามแนวทางของแผนพัฒนาเด็ก กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เน้นการสร้างองค์ความรู้และงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในทุกกลุ่มและทุกช่วงวัยแต่ที่เพิ่มเติมขึ้นมาคือภาควิชาการพยายามส่งเสริมและสนับสนุนให้มีเครื่องมือเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ การพัฒนาการและการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความง่ายต่อการเข้าใจในเนื้อหาและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง มิใช่เป็นงานวิชาการที่สามารถอ่านได้เฉพาะกลุ่มเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ได้จัดทำโครงการ “ค่ายเล่นรอบเมืองเพื่อสร้างการเรียนรู้” ซึ่งเป็นค่ายบูรณาการความรู้ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะและการทำกิจกรรมที่สนุกสนานเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก สอดคล้องกับการดำเนินงานตามบทบาทของสื่อในการพัฒนาเด็กและเยาวชนจากการศึกษาและสืบค้นข้อมูลพบว่าสื่อยังคงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน อันประกอบไปด้วย การพัฒนาโลกและเครือข่าย การจัดระบบป้องกันและเยียวยา การสร้างองค์ความรู้และการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนสุดท้ายคือการสร้างความตระหนักสาธารณะโดยให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ยกตัวอย่างเช่น มูลนิธิสื่อชาวบ้าน ได้จัดโครงการค่ายครูนักสื่อสารเพื่อการเรียนรู้สื่ออย่างเท่าทันมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบเรียนรู้กระบวนการสื่อสารที่มีหัวใจเพื่อการรู้เท่าทันตนเอง รู้เท่าทันสื่อและรู้เท่าทันสังคม

สุดท้ายคือภาคประชาสังคมกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนจากการค้นคว้าข้อมูลพบว่า มีมูลนิธิหน่วยงาน และองค์กรเครือข่ายที่ทำงานด้านการป้องกันและการพัฒนาเด็กและเยาวชน จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2556 ประเทศไทยมีองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรในประเด็นศาสนามากที่สุด รองลงมาคือด้านการสังคมสงเคราะห์ ในขณะที่รายประเด็นที่องค์กรภาคประชาสังคมดำเนินการในปี พ.ศ. 2561 คือ ประเด็นด้านการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนตามวัตถุประสงค์ขององค์กร เช่น มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ดำเนินงานโครงการส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของเด็กโดยการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ที่ปลอดภัยโดยการสร้างมุมสุขภาพชุมชน การอบรมความรู้และทักษะชีวิตสำหรับเด็กและชุมชนซึ่งจะได้รับการอบรมเพื่อปกป้องเด็กในชุมชน

ส่วนที่ 5

งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

5.1 งบประมาณภาครัฐบาล

ในปี งบประมาณ พ.ศ. 2560-2561 รัฐบาลให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องในการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และนโยบายของภาครัฐให้ประสบผลสำเร็จและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม มุ่งเน้นให้การตั้งงบประมาณมีประสิทธิภาพมากขึ้นและดูแลจัดสรรให้ตรงตามความต้องการของประชาชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

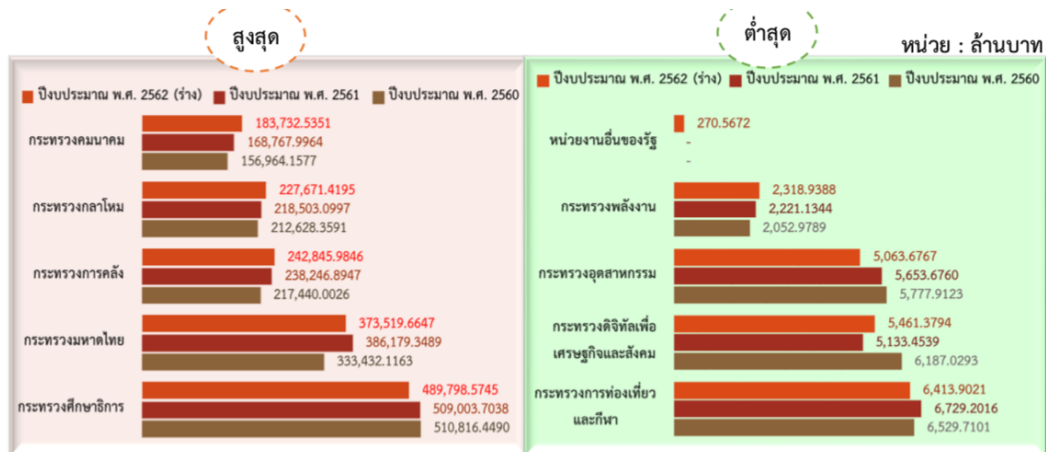
ตารางที่ 35 แสดงการเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2560-2561

รายละเอียด	ปีงบประมาณ	
	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2561
พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี	2,733,000.0000	2,900,000.00
พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพิ่มเติม	190,000.00	150,000
พระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายประจำปีทั้งสิ้น	-	-
งบประมาณทั้งสิ้น	2,923,000.00	3,050,000
เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากปีก่อน	147,000	127,000
ร้อยละ	5.30	4.34

ที่มา: สำนักงบประมาณ รัฐสภา, 2561

ส่วนของภาคราชการไม่รวมงบกลาง จังหวัดและกลุ่มจังหวัด รัฐวิสาหกิจ สภาเกษตรกรไทยและรายจ่ายเพื่อชดเชยเงินคงคลัง ในปีงบประมาณ 2561 ได้รับจากพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม รวมจำนวน 75,625.5980 ล้านบาท และหากเปรียบเทียบจากรายหน่วยงาน พบว่า ปี พ.ศ. 2561 หน่วยงานที่ได้รับงบประมาณสูงสุดคือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม และกระทรวงคมนาคม ตามลำดับ ในขณะที่หน่วยงานที่ได้รับงบประมาณต่ำที่สุดห้าลำดับแรก คือ กระทรวงพลังงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาซึ่งสามารถพิจารณาจากแผนภาพด้านล่าง ดังต่อไปนี้

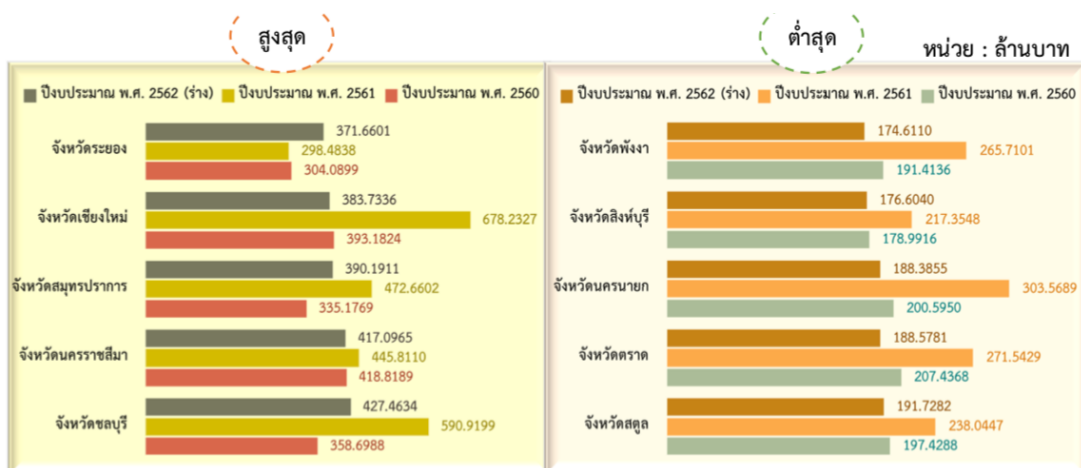
แผนภูมิที่ 26 แสดงส่วนราชการที่ใช้งบประมาณสูงสุดและต่ำที่สุด ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2561

ที่มา: รัฐสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561

หากพิจารณาเป็นรายหน่วยงานแล้วพบว่า จังหวัดที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณสูงสุด 5 อันดับแรก คือ จังหวัดชลบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดระยอง ตามลำดับ สำหรับจังหวัดที่ใช้งบประมาณต่ำที่สุดคือ จังหวัดพังงา จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดตราดและ จังหวัดสตูลตามลำดับ ดังแผนภาพด้านล่าง

แผนภูมิที่ 27 แสดงจังหวัดที่ใช้งบประมาณสูงสุดและต่ำสุดในงบประมาณ พ.ศ. 2561

ที่มา: รัฐสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561

งบประมาณรัฐบาลเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ใน ปี พ.ศ. 2561 ได้มีการดำเนินงานเพื่อพัฒนา ศักยภาพเด็กและเยาวชนซึ่งมีการดำเนินงานที่มีความหลากหลาย ทั้งการดำเนินงานในรูปแบบของกิจกรรม การเสริมสร้างศักยภาพด้านวิชาการ เป็นต้น โดยหน่วยงานหรืองบประมาณของภาครัฐสามารถอธิบายและ ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

(1) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ตามมาตรา 11 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานในกำกับ จำนวนทั้งสิ้น 6,506,263,700 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2560 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 10 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 9,378,150,500 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2561 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 2,871,886,800 บาท

ยกตัวอย่างด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน สามารถรวบรวมงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้จากหน่วยงานดังต่อไปนี้ (1) กรมกิจการเด็กและเยาวชน และ (2) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยมีตัวอย่างโครงการที่น่าสนใจด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 36 แสดงข้อมูลตัวอย่างด้านงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ
กรมกิจการเด็กและเยาวชน		
กองทุนคุ้มครองเด็ก	เด็กและเยาวชนในทุกช่วงวัย	4,435,032,373
โครงการอุดหนุนเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด	เด็กแรกเกิดทุกคนทั่วประเทศ	2,153,601,600
โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งสภาเด็กและเยาวชน	สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับทั่วประเทศ	245,787,900
โครงการส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐาน	ศูนย์เด็กเล็กทั่วประเทศ	6,469,700
โครงการเสริมสร้างทักษะและกระบวนการเรียนรู้แก่เด็กในสังคมอาเซียน	เด็กในชุมชนทั่วประเทศ 3,500 คน	3,039,200 บาท
โครงการเสริมสร้างทักษะด้านอาชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	เด็กและเยาวชนในวัยเรียนที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษา จำนวน 6,000 คน	7,900,000 บาท
โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่เด็กด้อยโอกาสในชุมชน	เด็กด้อยโอกาสในชุมชนทั่วประเทศ 3,300 คน	4,400,000 บาท
โครงการการจัดบริการสวัสดิการแก่เด็กในสถานรองรับ	เด็กที่ประสบปัญหาทางสังคม จำนวน 7,850 คน	327,107,700 บาท
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ		
โครงการเพื่อการแบ่งปันที่ยิ่งใหญ่ “Shift and Share” ประจำปี พ.ศ. 2561	เด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เด็กในพื้นที่ทุรกันดารทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา	48,700,000 บาท

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ
	อายุ 10-19 ปี	
โครงการโรงเรียนเพียงหลวงตามพระราชดำริ	เด็ก ครอบครัว และ ชุมชนในพื้นที่โรงเรียน เพียงหลวง จำนวน 18 จังหวัด (ช่วงเด็กปฐมวัย 3-5 ปี ช่วงวัยเด็ก 6-12 ปี ช่วงวัย 13-17 ปี)	7,220,000 บาท

ที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2561)

(2) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

งบประมาณเพื่อการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มาตรา 14 ได้รับงบประมาณจำนวนทั้งสิ้น 2,320,280,400 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2560 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 14 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 3,733,752,800 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2561 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 1,413,472,400 บาท

ยกตัวอย่างด้านการดำเนินงานในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งมาจากการรวบรวมข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ประกอบไปด้วย บริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) สถาบันอุดมศึกษา กรมอุดมศึกษา และกองปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี โดยสามารถอธิบายรายละเอียดการดำเนินงานดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 37 แสดงข้อมูลตัวอย่างด้านงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด
กระทรวงกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ
บริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)		
โครงการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม บริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด	เยาวชน	58,000 บาท
กิจกรรมวันเด็ก พ.ศ. 2561	เด็กและเยาวชน	800,000 บาท
สถาบันอุดมศึกษา กรมอุดมศึกษา		
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ	นักเรียนอุดมศึกษา รุ่นที่ 27	224,400 บาท
กองปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี		
โครงการเยาวชนร่วมใจต้านภัยไซเบอร์	เยาวชน นักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษา	425,600 บาท

ที่มา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2561)

(3) กระทรวงศึกษาธิการ

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2561 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มาตรา 23 ได้รับจำนวนทั้งสิ้น 88,191,419,400 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2560 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ตามมาตรา 22 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 493,051,854,800 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2561 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 404,860,435,400 บาท

ยกตัวอย่างด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน สามารถรวบรวมงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้จากหน่วยงานดังต่อไปนี้ (1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและ (2) สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 38 แสดงข้อมูลตัวอย่างด้านงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด
กระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา		
โครงการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2560	หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง	3,100,000 บาท
สำนักงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน		
โครงการบริหารจัดการลดความเสี่ยงภัยจากภัยพิบัติในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารการศึกษาพิเศษ	เด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส	886,900 บาท
โครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวม	(1)นักเรียนในโรงเรียนที่จัดการเรียนรวม 22,625 โรงเรียน จำนวน 390,247 คน (2) โรงเรียนที่จัดการเรียน รวม จำนวน 22,625 โรง (3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 225 แห่ง	77,717,640 คน
โครงการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็น	ช่วงอายุ 0-6 ปี และ	14,210,250 บาท

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ
พิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ	ช่วงอายุ 7-18 ปี	
โครงการพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น	ครูการศึกษาพิเศษและนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น	513,600 บาท
สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน		
โครงการชุมนุมลูกเสือนานาชาติ Norjam 2018	ลูกเสือและเนตรนารี จำนวน 43 คน	6,000,000 บาท
โครงการชุมนุมยุวกาชาดส่วนภูมิภาค (8 ภูมิภาค) เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร	สมาชิกยุวกาชาด จำนวน 5,400 คน	11,800,000 บาท
โครงการบำเพ็ญประโยชน์ยุวกาชาด ประจำปี 2561 เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร	สมาชิกยุวกาชาด จำนวน 6,000 คน	900,000 บาท
โครงการค่ายครอบครัวสุขสันต์สมานฉันท์ สังคมไทย	นักเรียน นักศึกษา จำนวน 7,400 คน	5,210,000 บาท
โครงการเยาวชนร่วมใจรักดีรักในหลวง	นักเรียน นักศึกษา จำนวน 400 คน	540,000 บาท
โครงการค่ายแกนนำเยาวชนรุ่นใหม่ไฟความดี	นักเรียน นักศึกษา จำนวน 1,500 คน	5,020,000 บาท

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ (2561)

(4) กระทรวงวัฒนธรรม

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงวัฒนธรรมได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2561 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มาตรา 21 ได้รับจำนวนทั้งสิ้น 3,721,015,700 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2560 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ตามมาตรา 20 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 6,021,559,800 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2561 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 2,300,544,100 บาท

ยกตัวอย่างด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน สามารถรวบรวมงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้จากหน่วยงานดังต่อไปนี้ (1) หอศิลป์ปิ่น กรมส่งเสริมวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 39 แสดงข้อมูลตัวอย่างด้านงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด

กระทรวงกระทรวงวัฒนธรรม

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ
หอศิลป์ปิ่นเกล้า กรมส่งเสริมวัฒนธรรม		
โครงการบริหารจัดการหอศิลป์ปิ่นเกล้า	เด็กและเยาวชน	400,000 บาท
โครงการถ่ายทอดงานศิลป์กับศิลปินแห่งชาติ	เด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไป	400,000 บาท

ที่มา: กระทรวงวัฒนธรรม (2561)

(5) กระทรวงยุติธรรม

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงยุติธรรมได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2561 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มาตรา 19 ได้รับจำนวนทั้งสิ้น 12,630,467,900 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2560 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 18 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 20,753,168,000 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2561 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 8,122,700,100 บาท

ยกตัวอย่างด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน สามารถรวบรวมงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้จากหน่วยงานดังต่อไปนี้ (1) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2) กลุ่มพัฒนาระบบงานการศึกษาและฝึกอบรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 40 แสดงข้อมูลตัวอย่างด้านงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด

กระทรวงกระทรวงยุติธรรม

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด		
โครงการห้องศูนย์นิทรรศการยาเสพติด	เด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไป	69,335 บาท
โครงการขับเคลื่อนศูนย์อำนวยการประสานงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภาคเยาวชน	เครือข่ายเยาวชน ศอ.ปส.ย.: ศูนย์อำนวยการประสานงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภาคเยาวชน	1,600,00 บาท
กลุ่มพัฒนาระบบงานการศึกษาและฝึกอบรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน		
โครงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น	เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกอบรมและ สถานพินิจ 64 แห่ง	697,000 บาท
โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกอบรมและสถานพินิจ 27 แห่ง	300,000 บาท
โครงการสมาธิเพื่อการพัฒนาจิตใจเด็กและเยาวชน หลักสูตรจุลสมาธิ	เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกอบรม 17 แห่ง	510,000 บาท
โครงการแข่งขันทักษะวิชาชีพเด็กและเยาวชน ประจำปี พ.ศ. 2561	เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกอบรม 19 แห่งและสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก	1,088,370 บาท

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ
	และเยาวชน 50 แห่ง	
โครงการแข่งขันความเป็นเลิศทางทักษะวิชาการ ประจำปี 2561	เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานแรกรับ จำนวน 33 แห่ง และ ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 18 แห่ง	777,500 บาท
โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านซื่อสัตย์เพื่อป้องกันการทุจริต	ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 19 แห่ง	636,000 บาท
โครงการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันยาเสพติด	เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานแรกรับ จำนวน 33 แห่ง และ ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 18 แห่ง	3,530,100 บาท

ที่มา: กระทรวงยุติธรรม (2561)

(6) กระทรวงมหาดไทย

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงมหาดไทยได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2561 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มาตรา 18 ได้รับ จำนวนทั้งสิ้น 30,432,270,100 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2560 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ตามมาตรา 17 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานในกำกับ ได้รับ งบประมาณ 73,624,831,600 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2561 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 43,192,561,500 บาท

ยกตัวอย่างด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน สามารถรวบรวมงบประมาณด้านการพัฒนาเด็ก และเยาวชนได้จากหน่วยงานดังต่อไปนี้ (1) สำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 41 แสดงข้อมูลตัวอย่างด้านงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด กระทรวงกระทรวงมหาดไทย

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ
สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร		
โครงการการจัดสวัสดิการ การสงเคราะห์และ คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก	เด็กและเยาวชนที่ต้องการคุ้มครอง เป็นพิเศษ	3,000,000 บาท
โครงการการจัดสวัสดิการ การสงเคราะห์และ คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก	เด็กและเยาวชน ช่วงอายุ 0-18 ปี	771,300 บาท
โครงการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพมหานคร	เด็กช่วงอายุ 2-16 ปี	245,900 บาท

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ
โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการหัวข้อ E-Sport: คิดให้รอบ มองให้ชัดกับอนาคตเด็กไทยยุคดิจิทัล	เด็กและเยาวชนช่วงอายุ 0-25 ปี	1,430,400

ที่มา : กระทรวงมหาดไทย (2561)

5.2 งบประมาณนอกภาคราชการ

งบประมาณนอกภาคราชการจากการสำรวจข้อมูลในปี พ.ศ. 2561 ได้มาซึ่งข้อมูลของหน่วยงานนอกภาครัฐบาล ประกอบไปด้วย (1) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) (2) ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ซึ่งมีรายละเอียดงบประมาณดังต่อไปนี้

5.2.1 สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการ สบร. โดยทำหน้าที่จัดระบบบริหารงานภายใน ประสานแผนและงบประมาณ พัฒนายุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนาองค์ความรู้

การดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2561 ของสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ได้ปฏิบัตการกิจที่สำคัญ 5 ประการ ประกอบไปด้วย (1) การพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม (2) การพัฒนาต้นแบบแหล่งเรียนรู้ (3) การส่งเสริมเครือข่ายในภูมิภาคเพื่อการขยายผลต้นแบบแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ (4) การเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เข้าถึงประชาชน (5) การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี พ.ศ. 2561 มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 42 แสดงข้อมูลตัวอย่างประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

การดำเนินการ	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ
โครงการพัฒนาแนวทางและขยายผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมอง กิจกรรมแผนบูรณาการการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมี การดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับสารนิทัศน์ให้กับครูโรงเรียนต้นแบบ และโรงเรียนขยายผลสนามเด็กเล่น ในพื้นที่ 4 ภูมิภาค จำนวน 480 คน (2) ขยายแนวคิดการจัดทำสนามเด็กเล่น OKMD ตามหลักการพัฒนาสมอง	ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย	2,500,000 บาท

การดำเนินการ	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ
(3) ถอดบทเรียนความสำเร็จการพัฒนาพื้นที่สนามเด็กเล่นOKMD ต้นแบบ (4) พัฒนาสื่อในรูปแบบคลิปวิดีโอเพื่อการเผยแพร่		
โครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างอุปนิสัยนักเรียนด้วยแนวทางที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง โดยมีการดำเนินงานคือ วิจัยและพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูโรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย	เด็กปฐมวัยและประถมศึกษา	300,000 บาท
โครงการการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมองสำหรับวัยรุ่นในระบบการศึกษา โดยมีการดำเนินงานดังต่อไปนี้ (1) อบรมให้ความรู้ครูผู้สอนและปรับแผนการสอนในโรงเรียนต้นแบบ 3 แห่ง ประกอบด้วย สังกัด สพฐ. 1 แห่ง และสังกัด สอศ. 2 แห่ง (2) ถอดบทเรียนความสำเร็จในการใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมองด้วย BBL ในวัยรุ่น	เด็กวัยรุ่น	450,000 บาท
โครงการการพัฒนาและขยายแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมองในโรงเรียนสังกัด สอศ. โดยมีการดำเนินงานดังต่อไปนี้ 1. การขยายแนวคิด BBL กับบุคลากร สอศ. จำนวน 120 คน 2. การอบรมเชิงปฏิบัติการ BBL สมองวัยรุ่นและบุคลากร สอศ.จำนวน 55 คน	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาสังกัด สอศ.	350,000 บาท

ที่มา: สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน) (2561)

5.2.2 ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

ศูนย์คุณธรรมเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการประสานเชื่อมโยงความร่วมมือเครือข่ายทางสังคมทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมคุณธรรมไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน ภาคประชาสังคมและชุมชน สื่อมวลชน สถาบันทางศาสนาและประชาชนทั่วไป ซึ่งการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2561 ได้ดำเนินงาน

ตามยุทธศาสตร์การดำเนินงานขับเคลื่อนส่งเสริมคุณธรรมให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาตินโยบายภาครัฐและแผนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมต่าง ๆ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม นโยบายรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3

ในปี พ.ศ. 2561 ศูนย์คุณธรรม องค์การมหาชน มีรายได้จากการดำเนินงาน ทั้งรายได้จากงบประมาณและรายได้จากการอุดหนุนอื่นและบริจาค รวมทั้งสิ้น 57,661,663.12 บาท โดยในปี พ.ศ. 2560 มีงบประมาณทั้งสิ้น 49,615,720.37 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2561 มีงบประมาณเพิ่มขึ้น 8,045,942.75 บาท โดยมีโครงการหรือกิจกรรมที่น่าสนใจ ยกตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 43 แสดงตัวอย่างงบประมาณการดำเนินการเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

การดำเนินการ	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ
โครงการส่งเสริมการพัฒนาองค์กรคุณธรรมสู่มาตรฐานที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย โดยการดำเนินงานคือ ได้สร้างเกณฑ์และเครื่องมือ พร้อมนำเครื่องมือการส่งเสริมมาตรฐานคุณธรรมไปสู่โรงเรียนเพื่อปรับใช้ในองค์กรและส่งเสริมให้เกิดการยกระดับองค์กรสู่มาตรฐานคุณธรรมระดับชาติ	โรงเรียนเครือข่ายของศูนย์คุณธรรม	1,500,000 บาท

ที่มา: ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) (2561)

5.3 งบประมาณดำเนินงานขององค์กรเอกชนและภาคธุรกิจ

ข้อค้นพบจากการสำรวจวิเคราะห์ข้อมูลงบประมาณการดำเนินงานขององค์กรเอกชนและภาคธุรกิจ จำนวน 95 องค์กร โดยได้รับข้อมูลจากสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี¹⁶ (สอद्य.) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 44 แสดงงบประมาณการดำเนินงานขององค์กรเอกชนและภาคธุรกิจ จำนวน 95 องค์กร

จำนวนงบประมาณ	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (N=95)
100,000 – 500,000 บาท	11	11.57
500,001 – 1,000,000 บาท	19	20.01
1,000,001 – 5,000,000 บาท	27	28.42
5,000,001 – 10,000,000 บาท	12	12.64

¹⁶ พระราชอิสริยยศเดิม โดยในปี พ.ศ. 2562 ได้รับพระราชทานพระนามาภิไธยใหม่ คือ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาดลางสิรินธร มหาวชิราลงกรณวรราชภักดี สิริกิจการิณีพิริยพัฒน์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี (5 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 – ปัจจุบัน)

จำนวนงบประมาณ	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (N=95)
มากกว่า 10,000,000 บาท	13	13.68
มากกว่า 50,000,000 บาท	7	7.36
มากกว่า 100,000,000 บาท	6	6.32
รวม	95	100.00

ในปี 2561 องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลจำนวน 95 องค์กร มีงบประมาณตั้งแต่ 100,000 – 500,000 บาท จนถึงมากกว่า 100,000,000 บาท โดยมีองค์กรที่มีงบประมาณมากกว่า 100,000,000 บาท จำนวน 6 องค์กร หรือร้อยละ 6.32 และมีองค์กรที่มีงบประมานน้อยที่สุด คือ 100,000 – 500,000 บาท จำนวน 11 องค์กร หรือร้อยละ 11.57 สำหรับงบประมาณที่มีจำนวนองค์กรมากที่สุด คือ 24 องค์กร หรือร้อยละ 28.42 คือ 1,000,001 – 5,000,000 บาท

5.3.1 ผลกระทบจากวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี 2561 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ตารางที่ 45 แสดงผลกระทบจากวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ปี 2561

ผลกระทบ	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (N=95)
ไม่ได้รับผลกระทบเลย	12	12.63
ได้รับเงินสนับสนุนน้อยลง	65	68.42
ทำงานได้ไม่เต็มที่	52	54.73
ไม่ได้รับความร่วมมือจากองค์กรอื่นๆ ดังเช่นเคย	21	22.10
ต้องปรับงบประมาณและบุคลากร เพราะเงินไม่พอ สำหรับบริหารจัดการ	47	49.47
ต้องหยุดดำเนินงานบางส่วน เนื่องจากไม่มีทรัพยากร สนับสนุน	39	41.05

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูล 65 องค์กร หรือร้อยละ 68.42 ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในด้านการได้รับการสนับสนุนน้อยลง และ 52 องค์กร หรือร้อยละ 54.73 ทำงานไม่ได้เต็มที่ นอกจากนั้นยังมีหลายองค์กรที่ต้องปรับงบประมาณและบุคลากร ต้องหยุดดำเนินงานบางส่วน หรือไม่ได้รับความร่วมมือจากองค์กรอื่นๆ ดังเช่นเคย อย่างไรก็ตามมี 12 องค์กร หรือร้อยละ 12.63 ที่ระบุว่าไม่ได้รับผลกระทบเลย

5.3.2 ภาพรวมของการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กร

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ข้อมูลทั้งสิ้น 95 องค์กร ส่วนใหญ่ คือ 55 องค์กร หรือร้อยละ 57.89 เป็นองค์กรระดับประเทศ และส่วนใหญ่ คือ 63 องค์กร หรือร้อยละ 66.31 มีพื้นที่ดำเนินงานในกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยได้รับข้อมูลจากสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอद्य.)

ประเด็นการดำเนินงานที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมีทั้งสิ้น 10 ประเด็น คือ 1) การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว 2) การสร้างสุขภาวะ 3) การส่งเสริมการศึกษา 4) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 5) การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน 7) การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของเยาวชน 8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม 9) การพัฒนากลไก และ 10) การดำเนินงานระดับ ASEAN โดยส่วนใหญ่ดำเนินงานมากกว่า 1 ประเด็น และเน้นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมจิตอาสา การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว การส่งเสริมสิทธิเด็ก การช่วยเหลือฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบาก การพัฒนาโลกทัศน์และทักษะอาชีพ และการพัฒนาบุคลากร ซึ่งในประเด็นดังกล่าวมีจำนวนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลใช้เป็นประเด็นการทำงานเกิน 60 องค์กร หรือร้อยละ 63.15 ขึ้นไป ส่วนแนวทางการดำเนินงานนั้น องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลเน้นการพัฒนาศักยภาพ และการสนับสนุนการมีส่วนร่วม ซึ่งมีองค์กรที่ใช้แนวทางดังกล่าว 72 องค์กร หรือร้อยละ 75.78 และ 63 องค์กร หรือร้อยละ 64.31 ตามลำดับ ในทางตรงกันข้ามมีเพียง 31 องค์กร หรือร้อยละ 32.63 ที่ใช้แนวทางการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์สถานการณ์ในการดำเนินงาน

กลุ่มเป้าหมายที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลทำงานด้วยมี 6 กลุ่ม คือ เด็ก เยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน และสมาชิกและผู้นำชุมชน รวมทั้งสิ้น 726,930 คน และกลุ่มเป้าหมายที่มีจำนวนมากที่สุด คือ เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 0 – 18 ปี โดยมีจำนวน 449,348 คน หรือร้อยละ 61.82 และกลุ่มเป้าหมายที่องค์กรเอกชนทำงานด้วยน้อยที่สุด คือ สมาชิกและผู้นำชุมชน โดยมีจำนวน 12,246 คน หรือร้อยละ 1.68

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมในการดำเนินงาน 6 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ เครือข่าย/ กลุ่มเยาวชน สถาบันการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยดำเนินการกับสถาบันศึกษามากที่สุด คือ 114 แห่ง และเกือบทุกภาคส่วนเน้นการร่วมมือในการส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วม

ในระดับพื้นที่นั้นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลทำงานกับหน่วยงาน 7 ประเภท คือ สถานศึกษา องค์กรเอกชน หน่วยงานราชการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสภาเด็กและเยาวชน โดยมีองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนมากที่สุด คือ 63 องค์กร หรือร้อยละ 66.31 ที่ทำงานกับสถานศึกษาในพื้นที่ และจำนวนน้อยที่สุด คือ 24 องค์กร หรือร้อยละ 25.26 ที่ทำงานกับสภาเด็กและเยาวชน

ในปี 2561 องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูล 37 องค์กร ตระหนักถึงการทำงานเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย และดำเนินงานเพื่อรับมือกับการเป็นประเทศไทย 4.0 และ 35 องค์กร ดำเนินงานเพื่อรับมือกับการเป็นสังคมผู้สูงอายุ และการเป็นสมาชิกสมาคมอาเซียน สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลนั้นมีทั้งในระดับนโยบาย 3 เรื่อง ระดับองค์กร 4 เรื่อง ระดับปฏิบัติงาน 5 เรื่อง และระดับกลไกแวดล้อม 4 เรื่อง

5.3.3 การสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ

5.3.3.1 ประเภทของธุรกิจที่ให้ข้อมูล

บริษัทที่ให้ข้อมูล 70 แห่ง อยู่ในธุรกิจ 10 ประเภท (สภาองค์กรการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอद्य.), 2561) ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 46 แสดงประเภทธุรกิจที่ให้ข้อมูล

ประเภทของธุรกิจ	จำนวนบริษัท	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)
การเงิน	16	22.85
ผลิต/ จำหน่ายเครื่องอุปโภค/ บริโภค	10	14.29
อุตสาหกรรมหนัก	8	11.43
บริการ	7	10.00
อสังหาริมทรัพย์	6	8.58
ขายปลีก/ ขายส่ง	6	8.58
ประกันภัย	5	7.14
ผลิตสื่อ	4	5.71
โทรคมนาคม	4	5.71
สาธารณูปโภค	4	5.71
รวม	70	100.00

ใน 70 บริษัท ที่ให้ข้อมูลมีประเภทของธุรกิจการเงินมากที่สุด คือ 16 บริษัท หรือร้อยละ 22.85 รองลงมา คือ ประเภทผลิต/จำหน่ายเครื่องอุปโภค/บริโภค คือ 10 บริษัท หรือร้อยละ 14.29 และประเภทอุตสาหกรรมหนัก คือ 8 บริษัท หรือร้อยละ 11.43 ประเภทของบริษัทที่ให้ข้อมูลน้อยที่สุด คือ ประเภทผลิตสื่อ โทรคมนาคม และสาธารณูปโภค คือ 4 บริษัท หรือร้อยละ 5.71 เท่ากัน ส่วนประเภทบริการ อสังหาริมทรัพย์ ขายปลีก/ ขายส่ง และประกันภัย มีบริษัทที่ให้ข้อมูลจำนวน 7 – 5 บริษัท หรือร้อยละ 10.00 – 7.14 ตามลำดับ

5.3.3.2 พื้นที่การสนับสนุน

บริษัทที่ให้ข้อมูล 70 แห่ง ให้ความสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ ตามตารางต่อไปนี้ (สภาองค์กรการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพระบรมราชูปถัมภ์ฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอद्य.), 2561)

ตารางที่ 47 แสดงพื้นที่การสนับสนุน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

พื้นที่การสนับสนุน	จำนวนบริษัท	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ) N = 70
กรุงเทพฯ/ ปริมณฑล	66	94.28
ภาคเหนือ	43	61.42
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	41	58.57
ภาคกลาง	36	51.42
ภาคตะวันออก	32	45.71
ภาคตะวันตก	31	44.28
ภาคใต้	29	41.42

พื้นที่การสนับสนุนของทั้ง 70 บริษัท ที่ให้ข้อมูล เน้นกรุงเทพฯ และปริมณฑลมากที่สุด คือ 66 บริษัท หรือร้อยละ 94.28 รองลงมาคือภาคเหนือที่มีจำนวน 43 บริษัท หรือร้อยละ 61.42 ส่วนพื้นที่ที่บริษัทให้การสนับสนุนน้อยที่สุด คือ ภาคใต้ที่มีจำนวน 29 บริษัท หรือร้อยละ 41.42 เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลจะพบว่าบริษัทที่มีพื้นที่ให้การสนับสนุนทั้ง 7 ภาค จำนวน 12 บริษัท หรือร้อยละ 17.14

5.3.3.3 ประเด็นการให้การสนับสนุน

บริษัทที่ให้ข้อมูล 70 แห่ง ให้ความสนับสนุนในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน 10 ประเด็น ตามตารางต่อไป (สภาก่อการพัฒนาคเด็กและเยาวชน ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอดย.), 2561)

ตารางที่ 48 แสดงประเด็นของประเด็นการสนับสนุน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

ประเด็นการสนับสนุน	จำนวนบริษัท	ค่าเฉลี่ยสัดส่วนของประเด็นการสนับสนุน (ร้อยละ) N = 70
การส่งเสริมการศึกษา	67	95.71
การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ	58	82.85
การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	45	64.28
การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	42	60.00
การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว	40	57.14
การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วม	37	52.85

ประเด็นการสนับสนุน	จำนวนบริษัท	ค่าเฉลี่ยสัดส่วนของประเด็นการสนับสนุน (ร้อยละ) N = 70
การพัฒนากลไกการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชน	33	47.14
การเสริมสร้างสุขภาวะ	31	44.28
การดำเนินการระดับ ASEAN	29	41.42
การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบาก	26	37.14

ในประเด็นหลัก 10 ประเด็น ของการสนับสนุนงานด้านเด็กและเยาวชนของ 70 บริษัท ที่ให้ข้อมูลนั้น ประเด็นที่มีจำนวนบริษัทสนับสนุนมากที่สุด คือ การส่งเสริมการศึกษาที่มีจำนวน 67 บริษัท หรือร้อยละ 95.71 รองลงมา คือ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของเยาวชนจำนวน 58 บริษัท หรือร้อยละ 82.85 ประเด็นที่มีจำนวนบริษัทสนับสนุนน้อยที่สุด คือ การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบากซึ่งมีจำนวน 26 บริษัท หรือร้อยละ 37.14

ส่วนประเด็นที่มีบริษัทตั้งแต่ 40 ถึง 45 แห่ง หรือร้อยละ 57.14 ถึง 64.28 ให้ความสนับสนุน คือ การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ ในขณะที่ประเด็นการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมมีบริษัทที่สนับสนุน 37 แห่ง หรือร้อยละ 52.85 ประเด็นการพัฒนากลไกการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชน 33 แห่งหรือร้อยละ 47.14 และประเด็นการสร้างเสริมสุขภาวะ 31 แห่ง หรือร้อยละ 44.28

5.3.3.4 ประเภทของการสนับสนุน

บริษัทที่ให้ข้อมูล 70 แห่ง สนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน 5 ประเภท ดังตารางต่อไปนี้ (สภาองค์กรการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอद्य.), 2561)

ตารางที่ 49 แสดงประเภทของการสนับสนุน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

ประเภทของการสนับสนุน	จำนวนบริษัท	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ) N = 70
เงินสนับสนุน	64	91.42
อุปกรณ์	61	87.14
ข้อมูล	25	35.71
บุคลากร	18	25.71
สถานที่	11	15.71

ในจำนวน 70 บริษัท ที่ให้ข้อมูล มีบริษัทที่ให้ความสนับสนุนด้านเงินสนับสนุนมากที่สุด คือ 64 บริษัท หรือร้อยละ 91.42 รองลงมา คือ ให้ความสนับสนุนด้านอุปกรณ์ซึ่งมีจำนวน 61 บริษัท หรือร้อยละ 87.14 ประเภทของการสนับสนุนที่มีบริษัทจำนวนน้อยที่สุด คือ สถานที่ ซึ่งมีเพียง 11 บริษัท หรือร้อยละ 15.71 สำหรับการให้ความสนับสนุนด้านบุคลากรมีจำนวน 18 บริษัท หรือร้อยละ 25.71 และการสนับสนุนข้อมูลมีจำนวน 25 บริษัท หรือร้อยละ 35.71

5.3.3.5 เหตุผลของการสนับสนุน

บริษัทที่ให้ข้อมูล 70 แห่ง มีเหตุผลในการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ตามตารางต่อไปนี้ (สภาองค์กรการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอद्य.), 2561)

ตารางที่ 50 แสดงเหตุผลของการสนับสนุน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

เหตุผลของการสนับสนุน	จำนวนบริษัท	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ) N = 70
คืนกำไรสู่สังคม/รับผิดชอบต่อสังคม	64	91.42
ผู้บริหารให้ความสนใจ	44	62.85
พัฒนาลูกหลานของพนักงาน/ เจ้าหน้าที่/ คนงาน	39	55.71
ชื่อเสียงของบริษัท	31	44.28
ใช้ประโยชน์ทางภาษี	21	30.00
ได้รับการชักชวนจากผู้ทำงานด้านเด็ก และเยาวชน	11	15.71

จาก 70 บริษัท ที่ให้ข้อมูล จำนวนบริษัทมากที่สุด คือ 64 บริษัท หรือร้อยละ 91.42 ให้เหตุผลการสนับสนุนว่า ต้องการคืนกำไรสู่สังคมและรับผิดชอบต่อสังคม รองลงมา คือ 44 บริษัท หรือร้อยละ 62.85 ให้เหตุผลการสนับสนุนว่า ผู้บริหารให้ความสนใจในงานพัฒนาเด็กและเยาวชน บริษัทจำนวนน้อยที่สุด คือ 11 บริษัท หรือร้อยละ 15.71 ให้เหตุผลว่าได้รับการชักชวนจากผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน

ส่วนการพัฒนาลูกหลานของพนักงาน/ เจ้าหน้าที่/ คนงานของบริษัทเป็นเหตุผลของ 39 บริษัท หรือร้อยละ 55.71 และชื่อเสียงของบริษัทเป็นเหตุผลของ 31 บริษัท หรือร้อยละ 44.28 ในขณะที่บริษัท 21 แห่ง หรือร้อยละ 30.00 ให้เหตุผลว่าเป็นการใช้ประโยชน์ทางภาษี

5.3.3.6 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ของสังคม

บริษัทที่ให้ข้อมูล 70 แห่ง ร่วมมือกับ 6 ภาคส่วนของสังคม ตามตารางต่อไปนี้ (สภาองค์กรการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอद्य.), 2561)

ตารางที่ 51 แสดงความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

ภาคส่วนของสังคมที่ร่วมมือ	จำนวนหน่วยงาน
สถาบันการศึกษา	822
ภาครัฐ	104
องค์กรพัฒนาเอกชน	64
ภาคธุรกิจ	51
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	48
เครือข่าย/กลุ่มเยาวชน	42

หน่วยงานของภาคส่วนต่างๆ ที่ 70 บริษัท ที่ให้ข้อมูล ระบุว่าได้ร่วมมือทำงานด้วยมากที่สุด คือ สถาบันการศึกษา 822 แห่ง รองลงมาคือหน่วยงานภาครัฐ 104 หน่วยงาน องค์กรพัฒนาเอกชน 64 องค์กร และเครือข่ายหรือกลุ่มเยาวชน 42 กลุ่ม

นอกจากนี้บริษัทที่ให้ข้อมูลยังระบุว่ามีการร่วมมือทำงานกับภาคธุรกิจด้วยตนเอง 51 บริษัท และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 48 แห่ง หากวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามจะพบว่า จำนวนสถานศึกษา 822 แห่ง ที่บริษัทให้ข้อมูลระบุไว้นั้น บริษัทที่ดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมจะร่วมมือกับสถานศึกษามากที่สุด คือ 750 แห่ง หรือร้อยละ 91.24 ของจำนวนสถานศึกษาที่บริษัททั้ง 70 แห่ง ร่วมมือด้วย

5.3.3.7 การสนับสนุนการทำงานเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย

บริษัทที่ให้ข้อมูล 70 แห่ง สนใจสนับสนุนการทำงานเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย 3 ประเด็นตามตารางต่อไปนี้ (สภาองค์กรการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอद्य.), 2561)

ตารางที่ 52 แสดงการสนับสนุนเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

ประเด็นที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย	จำนวนบริษัท	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ) N = 70
การเป็นประเทศไทย 4.0	68	97.14
การเป็นสังคมผู้สูงอายุ	33	47.14
การเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน	27	38.57

ในการสนับสนุนการทำงานเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยของภาคธุรกิจทั้ง 70 บริษัทนั้น มีบริษัทที่ให้ความสนับสนุนประเด็นการเป็นประเทศไทย 4.0 ถึง 68 บริษัท หรือร้อยละ 97.14 รองลงมา คือ

ประเด็นการเป็นสังคมผู้สูงอายุ 33 บริษัท หรือร้อยละ 47.14 และประเด็นการเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน 27 บริษัท หรือร้อยละ 38.57

5.3.3.8 งบประมาณสนับสนุนของภาคธุรกิจ

งบประมาณสนับสนุนจากบริษัทที่ให้ข้อมูล 70 แห่ง มีตั้งแต่ 100,000 จนถึงมากกว่า 100,000,000 บาท ดังตารางต่อไปนี้ (สภาองค์กรการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอद्य.), 2561)

ตารางที่ 53 แสดงงบประมาณสนับสนุนจากภาคธุรกิจ

งบประมาณสนับสนุน (บาท)	จำนวนบริษัท	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)
100,000 – 500,000	12	17.15
500,001 – 1,000,000	14	20.00
1,000,001 – 5,000,000	17	24.29
5,000,001 – 10,000,000	11	15.71
มากกว่า 10,000,000	9	12.85
มากกว่า 50,000,000	5	7.14
มากกว่า 100,000,000	2	2.86
รวม	70	100.00

ในปี 2561 ภาคธุรกิจ 70 บริษัท ที่ให้ข้อมูล มีงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนตั้งแต่ 100,000 บาท ขึ้นไปจนถึงมากกว่า 100,000,000 บาท แต่ส่วนใหญ่ คือ 17 บริษัท หรือร้อยละ 24.29 มีงบประมาณ สนับสนุน 1,000,001 – 5,000,000 บาท รองลงมา คือ 14 บริษัท หรือร้อยละ 20.00 ที่มีงบประมาณสนับสนุน 500,001 – 1,000,000 บาท มี 9 บริษัท หรือร้อยละ 12.85 ที่มีงบประมาณสนับสนุนมากกว่า 10,000,000 บาท มี 11 บริษัท หรือร้อยละ 15.71 ที่มีงบประมาณสนับสนุน 5,000,001 – 10,000,000 บาท และ 5 บริษัท หรือร้อยละ 7.14 ที่มีงบประมาณสนับสนุนมากกว่า 50,000,000 บาท

นอกจากนี้ยังมี 2 บริษัท หรือร้อยละ 2.86 ที่มีงบประมาณสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนมากกว่า 100,000,000 บาท และมี 12 บริษัท หรือร้อยละ 17.15 ที่มีงบประมาณสนับสนุนน้อยที่สุด คือ 100,000 – 500,000 บาท

5.3.3.9 ผลกระทบจากสถานการณ์วิกฤต

ผลกระทบจากสถานการณ์วิกฤตต่อการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ 70 แห่ง ที่ให้ข้อมูล ปรากฏในตารางดังต่อไปนี้ (สภาองค์กรการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอद्य.), 2561)

ตารางที่ 54 แสดงผลกระทบจากสถานการณ์วิกฤตของประเทศ

ผลกระทบจากสถานการณ์วิกฤต	จำนวนบริษัท	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)
ไม่ได้รับผลกระทบเลย	37	52.85
ต้องลดงบประมาณพัฒนาสังคม	25	35.72
ต้องชะลอการใช้งบประมาณพัฒนาสังคม	8	11.43
ต้องตัดงบประมาณด้านพัฒนาสังคมทั้งหมด	-	-
รวม	70	100.00

70 บริษัท ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากสถานการณ์วิกฤตในปี 2561 ที่เกิดขึ้นกับการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ดังนี้ จำนวน 37 บริษัท หรือร้อยละ 52.85 ไม่ได้รับผลกระทบเลย จำนวน 25 บริษัท หรือร้อยละ 35.72 ต้องลดงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาสังคมลง และจำนวน 8 บริษัท หรือร้อยละ 11.43 ต้องชะลอการใช้งบประมาณพัฒนาสังคม แต่ไม่มีบริษัทใดที่ต้องตัดงบประมาณพัฒนาสังคมทั้งหมด

5.3.4 ภาพรวมของการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ

ในปี 2561 มีบริษัทที่ให้ข้อมูลการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน 70 แห่ง ซึ่งดำเนินธุรกิจต่าง ๆ 10 ประเภท โดยมีจำนวนบริษัทที่ดำเนินธุรกิจการเงินให้ข้อมูลมากที่สุด ทั้งนี้การสนับสนุนของบริษัทที่ให้ข้อมูลเน้นพื้นที่การสนับสนุนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 66 แห่ง หรือร้อยละ 94.18

ประเด็นของงานพัฒนาเด็กและเยาวชนที่บริษัททั้ง 70 แห่ง ให้ความสนใจสนับสนุนมี 10 ประเด็น และมีถึง 67 บริษัท หรือร้อยละ 95.71 ที่ให้ความสนใจสนับสนุนในการส่งเสริมการศึกษา และบริษัท 58 แห่ง หรือร้อยละ 82.85 ให้ความสนใจสนับสนุนด้านพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของเยาวชน ส่วนประเด็นที่มีจำนวนบริษัทให้ความสนใจสนับสนุนน้อยที่สุด คือ การปกป้องคุ้มครองเด็กในสภาวะยากลำบาก โดยประเภทของความสนใจที่บริษัทใช้มากที่สุด คือ เงินสนับสนุนซึ่งมีจำนวนบริษัทที่ให้ความสนใจสนับสนุนด้านนี้ 64 บริษัท หรือร้อยละ 91.42 และเหตุผลที่จำนวนบริษัทส่วนใหญ่ให้ความสนใจสนับสนุนงานด้านเด็กและเยาวชน หรือร้อยละ 91.42 ของ 70 บริษัท ที่ให้ข้อมูล คือ การคืนกำไรสู่สังคม และการรับผิดชอบต่อสังคม

บริษัทที่ให้ข้อมูลทั้ง 70 บริษัท ทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม โดยทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษามากที่สุด คือ 822 แห่ง นอกจากนั้นมีการทำงานร่วมกับภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจด้วยกันเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่าย/ กลุ่มเยาวชน

สำหรับการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยนั้น บริษัทที่ให้ข้อมูลทั้ง 70 แห่ง ให้ความสนใจสนับสนุนการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านประเทศไทย 4.0 มากที่สุด คือ 68 บริษัท หรือร้อยละ 97.14

ด้านงบประมาณสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของบริษัท 70 แห่ง ที่ให้ข้อมูล มีตั้งแต่ 100,000 บาท จนถึงมากกว่า 100,000,000 บาท โดยที่มีจำนวนบริษัทมากที่สุด คือ 17 บริษัท หรือร้อยละ 24.29 ใช้งบประมาณสนับสนุน 1,000,001 – 5,000,000 บาท และมี 2 บริษัท หรือร้อยละ 2.86 ที่มีงบประมาณสนับสนุนมากกว่า 100,000,000 บาท

ในด้านของผลกระทบของสถานการณ์วิกฤตของประเทศไทยต่อการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของบริษัทที่ให้ข้อมูลนั้น มีบริษัทจำนวนมากที่สุด คือ 37 แห่ง หรือร้อยละ 52.85 ระบุว่า ไม่ได้รับผลกระทบเลย

ส่วนที่ 6

บทสรุป วิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุปและวิเคราะห์

รายงานสถานการณ์การพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2561 เสนอสถานการณ์การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมสถานการณ์ที่สำคัญในช่วง พ.ศ. 2559-2561 นำไปสู่การเปรียบเทียบสถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งการรวบรวมสถานการณ์นั้นจะเชื่อมโยงข้อมูลในทุกมิติ ทั้งทางด้านสถานการณ์ เศรษฐกิจ สังคมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา การใช้งบประมาณจากภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรธุรกิจ ภาคประชาสังคม การคาดการณ์และวิเคราะห์แนวโน้มของปัญหา โดยสามารถสรุปผลที่กฎในรายงานฉบับนี้ได้ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง คือ สถานการณ์เด็กและเยาวชน ประกอบไปด้วย ประชากรเด็กและเยาวชน ในปี พ.ศ. 2561 พบว่ามีแนวโน้มลดลงจากช่วงสองปีที่ผ่านมาโดยลดลงถึง 319,021 คน และการกระจุกตัวของการเกิดของเด็กอยู่ในภาคกลางมากที่สุดเป็นอันดับแรก คือ จำนวน 7,241,359 คน ในขณะที่อัตราการเกิดน้อยที่สุดในภาคใต้ คือจำนวน 3,542,889 คน สำหรับบริบทที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกจากนโยบายในระดับสากลและระดับชาติ ยกตัวอย่างเช่น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี Thailand 4.0 โมเดลการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ.2560 - พ.ศ.2564 เป็นต้น ซึ่งนโยบายดังกล่าวแม้ว่าบางนโยบายอาจจะไม่ได้เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2561 แต่ถือว่าเป็นนโยบายที่ส่งผลสืบเนื่องในการพัฒนาเด็กและเยาวชน มิใช่เพียงแต่ด้านนโยบายเท่านั้นแต่ยังพบว่าสถานการณ์ทางสังคมยังคงส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น สถานการณ์ทางด้านเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ สถานการณ์ผู้สูงอายุ สถานการณ์ด้านการพนันออนไลน์และเกมออนไลน์ สถานการณ์แรงงานเด็กและเยาวชน และสถานการณ์ด้านความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนกรณีหัตถ์จรรยา 1,000 วัน เป็นต้น

ส่วนที่สอง คือ สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชนและผลการดำเนินการ แนวทางแก้ไขปัญหการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในส่วนของสถานการณ์ช่วงปฏิสนธิถึงอายุสองปี พบว่าสถานการณ์ด้านการฝากครรภ์ มีแนวโน้มที่ดีขึ้นคือมีหญิงตั้งครรภ์ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ที่ร้อยละ 74.4 ซึ่งบรรลุเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขตั้งไว้ ส่วนหนึ่งมาจากการที่ภาครัฐบาลได้กำหนดนโยบายเงินสนับสนุนการฝากครรภ์ซึ่งรัฐบาลอุดหนุนในอัตราไม่เกิน 500 บาท ถัดมาคือการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่พบว่ามีแนวโน้มที่ไม่แน่นอนในช่วงสามปีที่ผ่านมา โดยทารกแรกเกิดจนถึงอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียวมีร้อยละ 50.89 แม้ว่าแนวโน้มจะไม่แน่นอนแต่สามารถบรรลุตามเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขตั้งไว้ได้ ในประเด็นการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นี้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้มีการเชิญชวนให้หน่วยงานมีนมแม่ ประเด็นเด็กแรกเกิดได้รับไอโอดีน พบว่ามีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน โดยมีหญิง

ตั้งครรภ์ได้รับยาเม็ดเสริมไอโอดีน ธาตุเหล็กและกรดโฟลิก ร้อยละ 70.54 ซึ่งยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่กระทรวงสาธารณสุขตั้งไว้ ประเด็นด้านทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย พบว่า ทารกที่มีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยปี พ.ศ. 2561 มีจำนวน ร้อยละ 6.23 ประเด็นด้านอัตราการตายของมารดา พบว่ามีแนวโน้มลดลงอยู่ที่จำนวน 19.9 ต่อการเกิดมีชีวิตหนึ่งแสนคน สืบเนื่องมาจากการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการปฏิบัติ กำกับ ติดตามตามมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็ก การได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ คือได้รับวัคซีนร้อยละ 80.57 มีแนวโน้มดีขึ้นในทุกปี ส่วนหนึ่งมาจากการดำเนินงานอบรมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค โดยมีภาครัฐและภาคเอกชนให้ความร่วมมือมากขึ้นผ่านการประชาสัมพันธ์และการดำเนินงานจากภาคีในหลายภาคส่วนนอกจากนี้ที่น่าสนใจในกลุ่มตั้งแต่ปฏิสนธิถึงสองปี คือ โครงการเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดซึ่งผลการดำเนินงานพบว่า มีผู้ลงทะเบียน 113,425 คน

ข้อมูลเด็กช่วงปฐมวัย 3-5 ปี พบว่า ด้านพัฒนาการสมวัย พบว่าเด็กแรกเกิดถึง 5 ปีมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 96.59 ซึ่งบรรลุเกณฑ์เป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ด้านการได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ ในช่วงอายุ 3 พบว่าได้รับวัคซีนครบร้อยละ 66.73 ซึ่งมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น และเด็กอายุ 5 ปีที่ได้รับวัคซีนครบนั้นมีร้อยละ 71.22 แต่ยังคงมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอนซึ่งทั้งสองช่วงอายุนั้นยังคงไม่บรรลุตามที่เกณฑ์กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ด้านการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย พบว่าสามปีที่ผ่านมามีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน โดยในปี พ.ศ. 2561 มีเด็กปฐมวัยที่มีการเจริญเติบโตสูงที่สุดส่วนร้อยละ 48.82 ซึ่งยังคงไม่บรรลุตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ ด้านภาวะสุขภาพช่องปาก พบว่ามีเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ ร้อยละ 69.8 ซึ่งบรรลุเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ด้านสถานการณ์โรคมือ เท้า ปากพบว่าเด็กอายุ 1-2 ปี ป่วยมากที่สุดส่วนใหญ่แล้วอยู่ในช่วงเปิดภาคการศึกษาและฤดูฝน การดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อพัฒนาเด็กในช่วงวัยนี้ แบ่งเป็นการดำเนินงานและการสนับสนุนภาควิชาการพบว่าการสนับสนุนพัฒนาการด้านวิชาการจากภาครัฐและภาคประชาสังคมโดยเฉพาะด้านการพัฒนาบุคลากรในชุมชนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และสนับสนุนส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์ใช้สมุดสีชมพูเป็นเครื่องมือในการดูแลสุขภาพของตนเองและลูกที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้นคือการส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เข้าร่วมนโยบายการยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ข้อมูลที่ยังไม่พบในช่วงวัยนี้คือการพัฒนาคุณธรรม ศีลธรรมและการพัฒนาทักษะเบื้องต้นในการอยู่ร่วมกับสังคมซึ่งยังคงไม่พบในช่วงวัยนี้

ข้อมูลเด็กช่วงวัย 6-12 ปี พบว่า พัฒนาการทางด้านสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์แม้ว่าจะมีระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ปกติแต่ยังคงต่ำกว่ามาตรฐานสากล ซึ่งจากการสำรวจระดับสติปัญญาของเด็กไทยที่มีต้นทุนทางพัฒนาการต่ำในปี พ.ศ. 2561 มีค่าเฉลี่ยของสติปัญญาเฉลี่ยเท่ากับ 94.73 ต่ำลงเกือบสามจุด แต่ผลการศึกษาระดับพื้นฐานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีในรายวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ข้อมูลที่น่าสนใจคืออัตราการจมน้ำของเด็กไทยอายุต่ำกว่า 15 ปีมีจำนวน 681 คน ซึ่งลดลงจาก พ.ศ. 2560 จำนวน 36 คน ด้านการเจริญเติบโต ภาวะเริ่มอ้วนและส่วนสูงของเด็กวัยเรียน พบว่าการเจริญเติบโตของเด็กวัยเรียนที่มีภาวะสูงดี สมส่วน มีร้อยละ 65.12 ซึ่งมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน การดำเนินงานของเด็กวัยนี้ส่วนหนึ่งจากนโยบายและความร่วมมือในระดับชุมชนหรือองค์กรท้องถิ่นสำหรับผลการดำเนินการและการแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่มักจะมุ่งเน้นไปที่ด้านพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ ด้านการเจริญเติบโตและการศึกษา

ข้อมูลช่วงวัย 13-17 ปี พบว่า สถานการณ์ด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ได้รับความสนใจมากและมีแนวโน้มว่าเด็กวัยนี้จะมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์มากขึ้นโดยเฉพาะเพื่อความบันเทิง เมื่อเด็กวัยนี้สามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากขึ้นจึงส่งผลไปยังปัญหาการติดเกมออนไลน์และเข้ารับการรักษาโรคติดเกมมากเป็นอันดับสามรองจากโรคสมาธิสั้นซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ถึงหกเท่าตัว จากการวิเคราะห์

สถานการณ์ของสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่ามีเด็กป่วยโรคติดเกมรายใหม่เข้ามารักษาตัวรวมแล้ว 129 ราย ในขณะที่ปัญหาด้านการพนันนั้นพบว่าเด็กในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้นเริ่มเล่นการพนันครั้งแรกในช่วงอายุ 10-12 ปีมีมากถึงร้อยละ 54.7 เช่นเดียวกับปัญหาการติดยาเสพติดพบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจำนวนมากจากข้อมูลของสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดบรมราชชนนี มีผู้ป่วยวัยเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดจำนวน 6,199 รายที่เข้ารับการรักษาส่งถึงว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากสองปีที่ผ่านมา แม้ว่าปัญหาที่ดังที่กล่าวไปข้างต้นจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่ปัญหาการตั้งครกวัยร่นกลับมีแนวโน้มลดลง ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี มีร้อยละ 35.29 ซึ่งถือว่ายังคงมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่สถานการณ์การศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาพบว่าจำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาทั่วประเทศเข้าศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษามีจำนวนน้อยกว่านักเรียนที่ศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นสัดส่วน 40:60 โดยประมาณซึ่งยังคงเป็นสัดส่วนที่คงที่มาตั้งแต่ พ.ศ. 2549 ด้านการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาที่ยังคงมุ่งเน้นไปที่การเฝ้าระวังและการให้ความรู้โดยการสอดแทรกทักษะชีวิตแต่ยังไม่มีมีการบูรณาการหรือมีแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการของภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องมากนัก

ข้อมูลช่วงเยาวชนวัย 18-25 ปี มีข้อมูล ด้านความต้องการในการพัฒนาขีดความสามารถจากประชากรวัยแรงงานทั้งหมดมีผู้ต้องการพัฒนาขีดความสามารถ 4.76 ล้านคนจากประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 56.16 ล้านคน ซึ่งในปี พ.ศ. 2560 มีผู้ที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถมากถึง 5.03 ล้านคน แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลย้อนหลังพบว่าผู้ที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถนั้นมีแนวโน้มไม่แน่นอน ซึ่งเชื่อมโยงกับภาวะการมีงานทำของเยาวชน พบว่ามีผู้ว่างงานในช่วงอายุ 15-24 ปี ร้อยละ 4.8 ซึ่งลดลงจากปี พ.ศ. 2560 ที่มีผู้ว่างงาน ร้อยละ 5.0 ด้านปัญหาการสูบบุหรี่ พบว่ามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะไม่มากก็ตามแต่ที่ที่น่าสนใจยิ่งไปกว่านั้นคืออายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกขยับเพิ่มขึ้นมากอายุ 17.8 ปี มาเป็น 18 ปี สำหรับปัญหาที่มีแนวโน้มลดลงทุกปีคือปัญหาการดื่มสุรา พบว่าความชุกของผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประชากรอายุ 15-19 ปี มีร้อยละ 0.16 การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นการแก้ไขปัญหามากกว่าการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นแม้ว่าจะมีการบูรณาการความร่วมมือก็ก็ตามที่สำคัญนโยบายและกฎหมายบางฉบับอาจจะส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มสุราหรือการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่นด้วยเช่นเดียวกัน

สำหรับประเด็นเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการคุ้มครองเป็นพิเศษ จากข้อมูลพบว่าเด็กกลุ่มต่าง ๆ ประกอบด้วย เด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีเด็กที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2547-2561 พบว่ามีเด็กที่เสียชีวิตจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 238 คนแต่ยังคงมีการแก้ไขปัญหาจากภาครัฐโดยมีการบูรณาการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคง ด้านสังคมและเครือข่ายภาคประชาสังคมรวมทั้งการสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่เข้าถึงสวัสดิการทางสังคมที่เหมาะสม เช่น โครงการเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด เป็นต้น สำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษ ประกอบไปด้วย เด็กพิการ จากการสำรวจพบว่ามีเด็กและเยาวชนพิการจำนวนมาก ช่วงอายุที่มีความพิการมากที่สุดคือ 15-21 ปี จำนวน 71,607 คน เด็กและเยาวชนที่กระทำ ความผิดและกระบวนกรยุติธรรมมีข้อมูลบ้างพอสมควรแต่ข้อมูลในบางฐานข้อมูลยังคงไม่ตรงกันแม้ว่าจะมีการเก็บข้อมูลในเชิงจำนวนแต่ยังไม่สามารถอธิบายถึงเหตุผลหรือปัจจัยต่าง ๆ เพิ่มเติม โดยในปี พ.ศ. 2561 มียอดสะสมเด็กและเยาวชนในสถานพินิจทั่วประเทศ จำนวน 1,1705 คน แต่หากพิจารณาจำนวนคดีกลับมีมากถึง 18,831 นั้นหมายความว่าเด็กและเยาวชนหนึ่งคนสามารถมีคดีติดตัวได้มากกว่าหนึ่งคดี สำหรับข้อมูลของเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษในด้านสถานการณ์และแนวโน้ม เด็กและเยาวชนเข้าร่วมแข่งขันในเวทีระดับนานาชาติและเวทีระดับชาติทั้งทางด้านวิชาการ ศิลปะและการดนตรี และพบว่าภาครัฐ เอกชนและภาคประชาสังคมให้การสนับสนุนกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษเพิ่มขึ้น

แต่การเก็บข้อมูลยังคงไม่มีระบบหรือมีหน่วยงาน องค์กรใดเข้ามาดำเนินการเก็บข้อมูล นอกจากนี้แม้ว่าจะมีการสนับสนุนกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษแต่กลับไม่มีข้อมูลปรากฏเกี่ยวกับการส่งเสริมหลักสูตร การดำเนินงานเพื่อพัฒนาครูหรือพัฒนาพ่อแม่ทั้งในระบบในโรงเรียนและที่บ้าน

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่าในช่วงสามปีที่ผ่านมา สภาเด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการทั้งภาคส่วนนโยบายและดำเนินการเชิงปฏิบัติการเชิงพื้นที่โดยมีองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ส่วนใหญ่แล้วการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนเป็นการเสริมสร้างความรู้และดำเนินงานด้านโครงการพัฒนาศักยภาพของเด็กในพื้นที่ต่าง ๆ การดำเนินการจะเป็นรายประเด็นและปัญหาในเชิงพื้นที่ ซึ่งรายประเด็นที่เกี่ยวข้องคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการที่เกี่ยวข้องกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ แต่ยังไม่มีการดำเนินการด้านการวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือนวัตกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ ปัญหาการดำเนินการของสภาเด็กและเยาวชนมาจากรูปแบบการบริหารจัดการ และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรมทำให้สภาเด็กและเยาวชน ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ และสุดท้ายคือด้านการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม โดยการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน นั้นพบว่ามีส่วนร่วมทั้งทางด้านนโยบายและการปฏิบัติ ประกอบไปด้วย ประเด็นด้านการศึกษา ประเด็นด้านทักษะชีวิตและการวางแผนครอบครัว ในขณะที่การมีส่วนร่วมในระดับการปฏิบัติ พบว่า สภาเด็กและเยาวชนเข้าร่วมโครงการศึกษาและพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนสู่ภาวะดีโดยการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษานำร่องสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด ดำเนินการโดยคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินการสร้างนวัตกรรมทางสังคมใน 12 จังหวัด เกิดนวัตกรรมทั้งหมด 20 นวัตกรรมที่ยั่งยืนไปกว่านั้นเป็นที่น่าสังเกตว่าเครือข่ายด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนเริ่มมีนโยบายและเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่มากขึ้นโดยมีการจัดทำยุทธศาสตร์และโครงการสนับสนุนการดำเนินงาน ส่วนใหญ่แล้วการดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. 2561 เน้นทักษะด้านการศึกษาและสร้างกระบวนการเรียนรู้และมีบางส่วนที่เน้นโครงการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและเด็กและเยาวชน

ที่น่าสนใจคือในปี พ.ศ. 2561 เด็กและเยาวชนเริ่มมีบทบาทในเวทีอาเซียนและระดับนานาชาติเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านของการเป็นตัวแทนเข้าร่วม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การประกวดสิ่งประดิษฐ์ หรือแม้แต่การแข่งขันด้านความสามารถทางวิชาการในเวทีระดับนานาชาติ ยกตัวอย่างเช่น เข้าร่วมสัปดาห์แลกเปลี่ยนศิลปะและวัฒนธรรมเด็กเยาวชนนานาชาติ ครั้งที่ 7 เข้าร่วมเวทีประกวดสิ่งประดิษฐ์วิทยาศาสตร์นานาชาติ IEYI 2018 ประเทศอินเดีย เป็นต้น

ส่วนที่ 4 กล่าวถึงบทบาทและผลการดำเนินงานของภาครัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่มากขึ้นโดยเฉพาะการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพในพื้นที่ การจ่ายเงินคุ้มครองและส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน ที่สำคัญคือการดำเนินงานเพื่อจัดทำแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 โดยในปี พ.ศ. 2561 ยังมีการดำเนินงานในประเด็นเรื่องท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในสมัชชาเด็กและเยาวชนแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2561 สำหรับการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่ามีประเด็นการดำเนินงาน ในด้านสุขภาพ การส่งเสริมการศึกษา การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การปกป้อง คุ้มครองเด็กและเยาวชน การพัฒนาศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสร้างกลไกการทำงานด้านเด็กและเยาวชน ในขณะเดียวกันการดำเนินงานของภาควิชาการยังคงถือว่ามีส่วนสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีสถาบันวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว สถาบันวิจัยประชากร

และสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นต้น เข้ามาทำงานด้านเครือข่ายวิชาการโดยการวิจัยและการสร้างองค์ความรู้เพื่อนำมาสู่การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กในทุกกลุ่ม

นอกจากนี้ยังมีบทบาทของสื่อที่เห็นได้ชัดในช่วงปี พ.ศ. 2561 คือบทบาทของสื่อที่มีส่วนในการเฝ้าระวังและสร้างเสริมเด็กและเยาวชนให้มีความรู้เท่าทันสื่อ เช่น มูลนิธิอินเทอร์เน็ตเพื่อร่วมพัฒนาไทย กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ สมาคมวิทยุเพื่อเด็กและเยาวชน การดำเนินงานส่วนใหญ่จึงอยู่ในรูปแบบของการรณรงค์ การจัดทำสื่อสร้างสรรค์ และการพัฒนาสื่อให้มีความเหมาะสมกับเด็กทุกช่วงวัย

ด้านบทบาทของอาสาสมัครที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2561 กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้พิจารณาคัดเลือกผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน โดยมีผู้ที่ได้รับคัดเลือกในสาขาต่าง ๆ คือ สาขากฎหมายและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน สาขากีฬาและนันทนาการ สาขาพัฒนาเยาวชน การบำเพ็ญประโยชน์และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน สาขาศิลปวัฒนธรรม จริยธรรมและคุณธรรม สาขาสื่อมวลชนเพื่อเด็กและเยาวชนที่ป้องกันปัญหาสังคม มิใช่เพียงแค่ว่าบทบาทของบุคคลเท่านั้นที่ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแต่ภาคประชาสังคมยังเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของภาคประชาสังคมในปัจจุบันส่งผลกับการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนด้วยเช่นกัน

ส่วนที่ 5 ด้านงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งจากการสำรวจพบว่ากระทรวงศึกษาธิการเป็นกระทรวงที่ได้รับงบประมาณมากที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2561 ได้รับงบประมาณทั้งหมด 509,003,7038 บาท ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการยังคงถือว่าเป็นกระทรวงที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากที่สุดโดยเฉพาะในช่วงวัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับงบประมาณการดำเนินงานขององค์กรเอกชนและภาคธุรกิจ จากการสำรวจตัวอย่างองค์กร จำนวน 95 ตัวอย่าง พบว่า องค์กรส่วนใหญ่ร้อยละ 68.42 ได้รับเงินสนับสนุนน้อยลงอันเนื่องมาจากวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี 2561 เหตุผลที่องค์กรกลุ่มตัวอย่างจากการสำรวจได้ให้เงินอุดหนุนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่า อันดับแรกคือการคืนกำไรสู่สังคม ถัดมาคือผู้บริหารให้ความสนใจ นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาลูกหลานของพนักงาน เจ้าหน้าที่และคนงาน

ในประเด็นสุดท้ายของรายงานฉบับนี้ คือการนำเสนอข้อมูลสรุปเนื้อหาประเด็นตามช่วงวัยที่มีการจัดเก็บในช่วงเวลา พ.ศ. 2559-2561 ที่ผ่านมา ดังปรากฏในตารางที่ 55

ตารางที่ 55 แสดงประเด็นตามช่วงวัย พ.ศ. 2559-2561

ประเด็นตามช่วงวัย	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	แนวโน้ม	ที่มา/แหล่งอ้างอิง
2.1 ช่วงปฐมวัย-2 ปี					
ร้อยละของการฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์น้อยกว่า 12 สัปดาห์	ร้อยละ 62.54	ร้อยละ 66.91	ร้อยละ 74.41	แนวโน้มดีขึ้นในทุก ๆ ปี	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข
ร้อยละของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนถึงอายุต่ำกว่าหกเดือนด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว	ร้อยละ 61.13	ร้อยละ 62.66	ร้อยละ 50.89	ไม่มีแนวโน้มที่แน่นอน	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข
ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับยาเม็ดเสริมไอโอดีนธาตุเหล็กและกรดโฟลิก เป้าหมายที่	ร้อยละ 70.59	ร้อยละ 77.28	ร้อยละ 70.54	ไม่มีแนวโน้มที่แน่นอนและยังไม่บรรลุตามที่กระทรวงกำหนด	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

ประเด็นตามช่วงวัย	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	แนวโน้ม	ที่มา/แหล่งอ้างอิง
กระทรวงสาธารณสุข สุขตั้งไว้คือร้อยละ 100					
ร้อยละของทารก แรกเกิดน้ำหนักน้อย กว่า 2,500 กรัม ก ร ะ ท ร ว ง สาธารณสุขตั้งไว้ว่า ไม่ควรเกินร้อยละ 7	ร้อยละ 5.63	ร้อยละ 5.88	ร้อยละ 6.23	มีแนวโน้มว่ามีทารก แรกเกิดจำนวน เพิ่มขึ้นทุกปีแต่ยัง ตรงตามเป้าหมาย ของกระทรวง ฯ	สำนักนโยบายและ ยุทธศาสตร์ กระทรวง สาธารณสุข
อัตราการตายของ มารดาต่อการเกิดมี ชีพหนึ่งแสนคน	26.6	21.8	19.9	มีแนวโน้มลดลงและ บรรลุเป้าหมายของ กระทรวง สาธารณสุข	สำนักนโยบายและ ยุทธศาสตร์ กระทรวง สาธารณสุข
ร้อยละของเด็กแรก เกิดจนอายุครบ 1 ปี ได้รับวัคซีนที่กำหนด ไว้ เกณฑ์ที่กระทรวง สาธารณสุขตั้งไว้คือ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90	ร้อยละ 22.63	ร้อยละ 77.06	ร้อยละ 80.57	มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่ ยังไม่บรรลุตาม เป้าหมายของ กระทรวง ฯ	สำนักนโยบายและ ยุทธศาสตร์ กระทรวง สาธารณสุข
ร้อยละของเด็กอายุ ครบ 2 ปี ได้รับ วัคซีนที่กำหนดไว้ เกณฑ์ที่กระทรวง สาธารณสุขตั้งไว้คือ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90	ร้อยละ 73.01	ร้อยละ 76.67	ร้อยละ 75.95	มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่ ยังไม่บรรลุตาม เป้าหมายของ กระทรวง ฯ	สำนักนโยบายและ ยุทธศาสตร์ กระทรวง สาธารณสุข
จำนวนผู้ลงทะเบียน เพื่อรับเงินอุดหนุน เพื่อการเลี้ยงดูเด็ก แรกเกิดประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2561	-	154,855 คน	113,425 คน	มีแนวโน้มลดลง อาจจะมีสาเหตุมา จากจำนวนเด็กเกิด น้อยลง	ผลการดำเนินงาน ตามปีงบประมาณ 2561 ของกรม กิจการเด็กและ เยาวชน กระทรวง การพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์
2.2 เด็กช่วงปฐมวัย 3-5 ปี					
ร้อยละของเด็กที่มี พัฒนาการสมวัย โดยเป้าหมายตาม เกณฑ์ของกระทรวง สาธารณสุขคือ ร้อย ละ 80	ร้อยละ 91.26	ร้อยละ 95.9	ร้อยละ 96.59	มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุก ปีและบรรลุผลที่ กระทรวง สาธารณสุขได้ตั้งไว้	สำนักนโยบายและ ยุทธศาสตร์ กระทรวง สาธารณสุข
ร้อยละของเด็กที่ ได้รับวัคซีนแรกเกิด จนอายุครบสามปี ซึ่ง ก ร ะ ท ร ว ง สาธารณสุขกำหนด ไว้ที่ร้อยละ 90	ร้อยละ 58.57	ร้อยละ 57.62	ร้อยละ 66.72	มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุก ปีแต่ยังคงไม่บรรลุ ตามเป้าหมายที่ กระทรวง สาธารณสุขกำหนด	สำนักนโยบายและ ยุทธศาสตร์ กระทรวง สาธารณสุข

ประเด็นตามช่วงวัย	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	แนวโน้ม	ที่มา/แหล่งอ้างอิง
ร้อยละของเด็กที่ได้รับวัคซีนในเด็กอายุ 5 ปี ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ที่ร้อยละ 90	ร้อยละ 35.92	ร้อยละ 57.62	ร้อยละ 71.22	มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีแต่ยังคงไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข
ร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปี ที่สูงที่สุดส่วนเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุข คือ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 51	ร้อยละ 47.4	ร้อยละ 49.5	ร้อยละ 48.82	มีแนวโน้มที่ไม่แน่นอนและยังคงไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข
ร้อยละของเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้คือ ร้อยละ 50	51.1	66.7	69.8	มีแนวโน้มที่ดีขึ้นในทุกปีและบรรลุเป้าหมายตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข
2.3 ช่วงเด็ก 6-12 ปี					
พัฒนาการทางด้านสติปัญญาและฉลาดทางอารมณ์	98.23	-	สติปัญญาเฉลี่ย 94.73	ลดลงจากปี พ.ศ. 2559	กรมสุขภาพจิต
จำนวนการจมน้ำของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี	-	717 คน	681 คน	ลดลงจากปี พ.ศ. 2560 จำนวน 38 คน	กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ร้อยละของการเจริญเติบโต เด็กวัยเรียนสูงสุดที่ส่วนเกณฑ์ที่สาธารณสุขกำหนดไว้คือ ร้อยละ 66	-	-	พฤษภาคม-กรกฎาคม ร้อยละ 65.59	ยังไม่บรรลุตามเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข
ร้อยละการเจริญเติบโตของเด็กวัยเรียนช่วงอายุ 6-14 ปี	ร้อยละ 63.36	ร้อยละ 65.58	ร้อยละ 65.12	มีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข
2.4 ช่วงเด็กวัย 13-17 ปี					
การใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์	-	-	-	กลุ่มอายุ 15-24 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุด ส่วนใหญ่ใช้ตามสถานที่ต่าง ๆ กิจกรรมที่ใช้คือโซเชียลเน็ตเวิร์ค	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ปัญหาโรคติดเกม	-	-	ในเขตกรุงเทพมหานครมีเด็กป่วยเป็นโรคติดเกมรักษาตัวจำนวน 129 ราย	-	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข
ปัญหาการพนัน			เด็กนักเรียนระดับ	-	ศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนา

ประเด็นตามช่วงวัย	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	แนวโน้ม	ที่มา/แหล่งอ้างอิง
			มัธยมศึกษาตอนต้น เล่นการพนันครั้งแรกในช่วงอายุ 10-12 ปี รองลงมา คือมากกว่าอายุ 12 ปี		สังคมและธุรกิจ
จำนวนผู้ป่วยติดยา เสพติดที่เข้ารับการรักษาจากสถาน บำบัดรักษาและ ฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด แห่งชาติบรมราชชนนี	5,901	5,589	6,199	จากข้อมูลย้อนหลัง พบว่าแนวโน้ม เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559-2560	สถาบันธัญญารักษ์
ร้อยละการคลอดมี ชีพในประชากรหญิง อายุ 15-19 ปี	ร้อยละ 42.5	ร้อยละ 39.6	ร้อยละ 35.29	มีแนวโน้มลดลงและ ตรงตามเป้าหมายที่ กำหนดไว้ใน ยุทธศาสตร์การ ป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครรภ์ ในวัยรุ่นระดับชาติ	สำนักนโยบายและ ยุทธศาสตร์ กระทรวง สาธารณสุข
จำนวนของเด็กและ เยาวชนที่เข้าศึกษา ต่อในระดับอาชีว ศึกษา	1,085,480 คน	994,715	-	มีแนวโน้มลดลง ซึ่ง จากการสำรวจพบว่า มีแนวโน้มใน อัตราส่วน 40:60 มา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549	สำนักวิจัยและ พัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา
2.5 ช่วงเยาวชน อายุ 18-25 ปี					
ความต้องการในการ พัฒนาขีด ความสามารถในวัย แรงงานอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป	4.06 ล้านคน	5.03 ล้านคน	4.76 ล้านคน	มีแนวโน้มไม่แน่นอน	สำนักงานสถิติ แห่งชาติ
การมีงานทำของ เยาวชนอายุ 15-24 ปี	-	ว่างงานร้อยละ 5.3	ว่างงานร้อยละ 4.8	อัตราการว่างงาน ลดลง	สำนักงานสถิติ แห่งชาติ
ร้อยละของ ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปที่สูบบุหรี่	ร้อยละ 3.83	ร้อยละ 6.04	ร้อยละ 7.54	มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุก ปี	สำนักนโยบายและ ยุทธศาสตร์ กระทรวง สาธารณสุข
ร้อยละของ ประชากรไทยอายุ 15-19 ปีที่ดื่มสุรา	ร้อยละ 0.2	ร้อยละ 0.34	ร้อยละ 0.16	มีแนวโน้มที่ไม่ แน่นอน	สำนักนโยบายและ ยุทธศาสตร์ กระทรวง สาธารณสุข
2.6 เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองพิเศษ					
เด็กและเยาวชนใน พื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้	-	-	เด็กที่ได้รับ ผลกระทบช่วงปี พ.ศ. 2547-2561 มี เด็กเสียชีวิต 238 คนได้รับบาดเจ็บ จำนวน 1,151 คน พิการ 36 คน	-	สำนักงานส่งเสริม และสนับสนุน วิชาการ 12 กระทรวงการพัฒนา สังคมและความ มั่นคงของมนุษย์

ประเด็นตามช่วงวัย	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	แนวโน้ม	ที่มา/แหล่งอ้างอิง
			กำพร้าผู้ปกครอง และเสียชีวิต 5,421 คน		
เด็กพิการ			ตามช่วงอายุ 0-5 ปี มีจำนวน 14,686 คน อายุ 6-14 ปี มี จำนวน 67,903 คน อายุ 15-21 ปี จำนวน 71607 คน	ช่วงอายุ 15-21 ปีมี ความพิการมากที่สุด ส่วนใหญ่แล้วได้รับ การศึกษาเพียง ระดับประถมศึกษา เท่านั้น	กรมส่งเสริมคุณภาพ ชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนา สังคมและความ มั่นคงของมนุษย์
จำนวนเด็กที่กระทำ ความผิดและ กระบวนกร ยุติธรรม	27,236 คน	23,121 คน	17,705 คน	แนวโน้มของเด็ก กระทำความผิด ลดลงในทุกปี แต่ช่วง อายุที่ทำความผิด มากที่สุด คืออายุ 17 ปี	ระบบงานคดีอาญา กระทรวงยุติธรรม
2.7 เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ					
กิจกรรมการที่ สนับสนุนให้เด็กที่มี ความสามารถพิเศษ เข้าร่วม			ดำเนินกิจกรรม ส่งเสริมเด็กที่มี ความสามารถพิเศษ อย่างหลากหลาย ทั้ง ทางด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ วิชาการ		
ผลการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาเด็ก และเยาวชน ผู้มี ความสามารถพิเศษ			สำนักงาน วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีเข้ามามี บทบาทในการ พัฒนาผู้มี ความสามารถพิเศษ ทางด้าน วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี นอกจากนี้ยังมีสำนัก วิชาการและ มาตรการศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการศึกษา ขั้นพื้นฐานออกแบบ หลักสูตรส่งเสริม ความสามารถพิเศษ		สำนักงาน วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม จากการสรุปรายงานสถานการณ์ฉบับนี้ยังคงเห็นโอกาสในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ในเชิงนโยบายและเชิงการปฏิบัติการดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- (1) กลุ่มจังหวัดที่มีประชากรกลุ่มเด็กและเยาวชนสูงสุดของประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครราชสีมาขอนแก่น บุรีรัมย์ นครศรีธรรมราช และ อุตรธานี จำเป็นต้องได้มีมาตรการ กลไก และแนวทางในการส่งเสริมโดยเฉพาะอย่างยิ่งงบประมาณในการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากขึ้น
- (2) การเตรียมความพร้อมของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะประเด็นความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) อาทิ การเตรียมพร้อมค่าใช้จ่ายทางการเงินในช่วงสูงวัยหรือหลังเกษียณจากการทำงาน การออมเงิน การประกันสุขภาพ ฯลฯ ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุและกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยสุดยุด คือ การมีจำนวนผู้สูงอายุร้อยละ 30 ต่อประชากรทั้งประเทศ ภายในปี พ.ศ. 2578 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องเตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันให้เป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจในอนาคต
- (3) การสร้างความเข้าใจกับเด็กและเยาวชนในประเด็นคนต่างวัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งเพราะการที่สังคมไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุซึ่งมีสัดส่วนผู้สูงอายุเป็นจำนวนกึ่งหนึ่งของจำนวนเด็กและเยาวชน การสร้างความเข้าใจในมิติพฤตินัยและความแตกต่างระหว่างวัยให้กับเด็กและเยาวชนสามารถใช้ชีวิตร่วมกับสูงอายุและคนต่างวัยจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น
- (4) สภาเด็กและเยาวชนเป็นกลไกสำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมในนโยบายสังคม ถึงแม้ว่าในปีพ.ศ. 2561 ผู้แทนสภาเด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายรัฐหลายนโยบายจนเป็นผลสำเร็จแต่ก็ไม่อาจ ชี้ชัดได้ว่าเป็นผลจากการเข้าไปมีส่วนร่วมและผลักดันจากสภาเด็กและเยาวชนอย่างชัดเจน ดังนั้นหน่วยงานที่กำหนดนโยบายสังคมจึงต้องทำความเข้าใจการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (meaningful participation) เพื่อส่งเสริมให้สภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น
- (5) ศักยภาพในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561อยู่ในอันดับที่ 56 ลดลง 2 อันดับเมื่อเปรียบเทียบกับ ปี พ.ศ. 2560 รัฐบาลจึงต้องศึกษาและกำหนดแนวทางในการพัฒนาให้ศักยภาพในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยสูงขึ้น
- (6) การให้บริการด้านวัคซีนเป็นบริการพื้นฐานเป็นการป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันต่อโรคที่มีประสิทธิภาพสูง แต่ข้อมูลในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 พบว่าเด็กหลายช่วงอายุยังได้รับวัคซีนไม่ครบตามเกณฑ์เป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ภาครัฐจึงต้องส่งเสริมให้เด็กได้รับวัคซีนครบทุกราย
- (7) การได้รับไอโอดีนมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาและมีผลต่อพัฒนาการหรือความสามารถของเด็ก ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ แต่ข้อมูลในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 พบว่า การได้รับยาเม็ดเพื่อเสริมสร้างไอโอดีนสำหรับหญิงตั้งครรภ์ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ภาครัฐจึงต้องส่งเสริมการได้รับไอโอดีนในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์

- (8) กรมกิจการเด็กและเยาวชนควรรวบรวมฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนที่มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเป็น ผู้จัดเก็บจำนวนมากไว้ในที่เดียวกัน รวมถึงต้องปรับปรุงฐานข้อมูลให้ตรงกัน ทั้งนี้ฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนจำนวนมากแม้เป็นเรื่องเดียวกันแต่ข้อมูลกลับไม่ตรงกัน
- (9) กระแสการใช้สื่อออนไลน์ทั้งเกมและการพนันในกลุ่มเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้นและมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรกำหนดแนวทางมาตรการและกลไกในการป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับกลุ่มเด็กและเยาวชนจากการใช้สื่อออนไลน์
- (10) ข้อมูลการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือนย้อนหลังสามปีพบว่ามีสถิติไม่แน่นอน ทั้งที่การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ส่งผลให้ทารกมีสุขภาพแข็งแรงและยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างแม่กับลูก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งส่งเสริมให้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นเป้าหมายที่สำคัญซึ่งต้องบรรลุ ทั้งนี้รวมถึงการมีมาตรการ กลไกและแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้แม่สามารถเลี้ยงลูกได้เองในระยะเวลา 6 เดือนแรกประกอบเข้าไปด้วย เช่น การขยายเวลาการลาคลอด การส่งเสริมการเข้าถึงอุปกรณ์ช่วยที่จำเป็นในการเลี้ยงดูลูก ฯลฯ
- (11) การมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในระดับนานาชาติและการได้รับการส่งเสริมทักษะด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรมเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนจำนวนไม่มากนัก ดังนั้นจึงควรขยายโอกาสการมีส่วนร่วมในระดับนานาชาติและการได้รับการส่งเสริมทักษะเชิงนวัตกรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ เช่น เด็กเยาวชนในกลุ่มเปราะบาง กลุ่มเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น
- (12) การพัฒนาศักยภาพของประชากรวัยแรงงาน ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จากการสืบค้นข้อมูลพบว่าแม้ว่าอัตราการตกงานจะมีน้อยลงจากปี พ.ศ. 2560 แต่ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพยังคงไม่เพิ่มขึ้นเนื่องจากแนวทางการดำเนินการพัฒนาศักยภาพเพื่อรองรับตลาดแรงงานของวัยเรียนและวัยแรงงานยังคงไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้นจึงควรพัฒนาแรงงานให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อสามารถตอบสนองต่อระบบเศรษฐกิจภายนอกได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

- (1) ควรมีการศึกษาวิจัยและสาเหตุเชิงลึกต่อประเด็นปัญหาสถานการณ์เด็กและเยาวชนบางสถานการณ์ ซึ่งมีสถิติย้อนหลังสามปีไม่แน่นอน เช่น การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในช่วงแรกเกิดถึง 6 เดือน การได้รับวัคซีนในบางช่วงอายุ การได้รับไอโอดีนสำหรับหญิงตั้งครรภ์ ฯลฯ ทั้งนี้ผลการศึกษาสามารถทำความเข้าใจปรากฏการณ์และวางแผนป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ในอนาคต
- (2) ควรมีการศึกษาและติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิดต่อประเด็นปัญหาสถานการณ์เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะประเด็นสุขภาวะสถานการณ์เด็กและเยาวชนที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่หน่วยงานต่าง ๆ กำหนด เช่น การเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย การเจริญเติบโต ภาวะเริ่มอ้วน ภาวะอ้วนและส่วนสูงของเด็กวัยเรียน และการได้รับวัคซีนในเด็ก เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน. (2561). *โครงการ ม. 3 มีงาน มีเงิน มีวุฒิการศึกษาเพิ่มสื่อนโยบาย ประชาชนตอบโจทย์แก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน*. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562. จาก https://www.doe.go.th/prd/main/activities/param/site/1/cat/23/sub/0/pull/detail/view/detail/object_id/217
- กรมการจัดหางาน. (2561). แผนยุทธศาสตร์ กรมการจัดหางาน พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: กรมการจัดหางาน.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2561). *สถิติข้อมูลประชากรเด็กและเยาวชน แยกอายุ เพศ ราย จังหวัดทั่วประเทศ ณ เดือนมิถุนายน 2561*. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562. สืบค้นจาก http://www.dcy.go.th/webnew/main/knowledge_detail.php?id=5259e1d038a778e76536a1a47ba4ce6e
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2562). *จำนวนประชากรเด็กและเยาวชน ปี 2560-2561*. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562. จาก <http://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/dashboard/index.php?statType=3>
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). *คู่มือการดำเนินงานเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561*. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562. จาก https://csgmaster.dcy.go.th/images/download/manual_61.pdf
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). *ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากสื่อออนไลน์ พ.ศ. 2560-2564*. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562. จาก https://www.dcy.go.th/webnew/main/news_view.php?id=2267&type=12
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). *รายงานผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับมติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2561*.
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (มปป.). *ภารกิจ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2562. สืบค้นจาก <https://dcy.go.th/webnew/main/mission.php>
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). *คู่มือการใช้งานระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานชาติ*. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2562. จาก <https://ecd.dcy.go.th/images/manual/Guidev-1.1.pdf>.
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2558). *การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียน*. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2561. สืบค้นจาก intranet.dcy.go.th/.../การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้กรอบความร่วมมือ.
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2560). *แนวทางการจัดให้มีสถานเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560*. กรุงเทพมหานคร.
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2561). *โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ “Young ASEAN + 3 Social Entrepreneurs in Action”*. สืบค้นจาก http://dcy.go.th/webnew/upload/news/news_th_20180801140237_2.pdf

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). (ร่าง) ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2558-256. สืบค้นจาก <http://www.tewin.org/UploadImage/f13f1f3a-b6d4-484d-bddc-43ade63dae7e.pdf>

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). (ร่าง) ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2558-256. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.tewin.org/UploadImage/f13f1f3a-b6d4-484d-bddc-43ade63dae7e.pdf>

กรมกิจการเด็กและเยาวชน.(ม.ป.ป.). แนวทางการจัดให้มีสถานเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: กรมกิจการเด็กและเยาวชน.

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2561). สถานการณ์โรคมือเท้าปาก. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562. สืบค้นจาก <http://27.254.33.52/healthpreschool/uploads/file/HFM%2061/HFM%20WK%2025.pdf>

กรมควบคุมโรค สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ. (2560). พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรมควบคุมโรค. (2561). 7 มาตรการเพื่อสถานศึกษาปลอดบุหรี่. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก <http://btc.ddc.moph.go.th/th/upload/nosmoke/7way050261.pdf>

กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2561). กรมพินิจพัฒนารูปแบบและวิธีการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน. สืบค้นจาก <https://gnews.apps.go.th/news?news=24249>

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม. (2561). รายงานการดำเนินงานของรัฐบาลต่อสาธารณะ รายปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.djop.go.th/images/djopimage/DJOP61.pdf>

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2561). รายงานประจำปี 2561 กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก https://www.uthailocal.go.th/dnm_file/news/399923252_center.PDF

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก <http://nadt.or.th/pages/stat61.html>

กรมสุขภาพจิต. (2561). แผนปฏิบัติการและติดตามผลการดำเนินงาน กรมสุขภาพจิต ประจำปีงบประมาณ 2561. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER50/DRAWER060/GENERAL/DATA0000/0000019.PDF>

กรมสุขภาพจิต. (2561). สสส. ปลื้ม 3 กลุ่มช่วยคนไทยสูบบุหรี่ลดลงต่อเนื่อง. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27961>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2561). การเฝ้าระวังอัตราการใช้ยาสูบในหญิงอายุ 15-19 ปี 2561. สืบค้น 16 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report_kpi.php?flag_kpi_level=1&flag_kpi_year=2018&source=pformatted/formatg.php&id=eefd31ab993640a98206360a843f3e37

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2561). ร้อยละของทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2500 กรัม 2562 . สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=formatted/format_1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=ce4f9fcd9cd41b6cb2f79b2440a6f4cc

กรมอนามัย. (2561). การตายของมารดาไทย. สืบค้นจาก <http://doh.hpc.go.th/data/article/maternalMortality.pdf>

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2561). อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/crct.pdf>

กระทรวงการคลัง. (2561). กฎกระทรวง ฉบับที่ 338 (พ.ศ. 2561). สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.posttoday.com/social/general/556048>.

กระทรวงการต่างประเทศ. (2562). กรมอาเซียน. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.mfa.go.th/main/th/organize/107/15332-กรมอาเซียน.html>

กระทรวงมหาดไทย. (2561). พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.krabcity.go.th/krabi/images/dataweb/low/prb.pd>

กระทรวงมหาดไทย. (2561). พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/050/T_0151.PDF

กระทรวงแรงงาน. (มปป.). ปัญหาการค้ามนุษย์. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก http://www.mol.go.th/content/human_trafficking

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก <https://apps.hpc.go.th/dl/web/upFile/2018/07-5007-20180720064946/a75c3b0526ee280c468bfb1111bcf53a.pdf>

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). นำประชากรวัยเรียนเข้าสู่ระบบการศึกษา. สืบค้นวันที่ 15 พฤศจิกายน 2562. จาก http://www.moe.go.th/index.php/ข่าวสารกักผู้บริหารระดับสูง/นำประชากรวัยเรียนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา/news_Surachet/53702

กระทรวงศึกษาธิการ. (มีนาคม, 2562). สพฐ. ปลื้ม คะแนน ONET ป.6 ทั่วประเทศ เพิ่มขึ้นทุกวิชาเชื่อว่าหลายโครงการช่วยครูส่งเสริมนักเรียนส่งผลคะแนนเพิ่ม. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=53891&Key=news2>

กระทรวงสาธารณสุข. (2561). แนวทางการตรวจกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก [http://203.157.229.18/inspec/2561/inspec1/doc22dec/เล่มแผนการตรวจราชการ%20ปี%202561%20\(กองตรวจราชการ\)/เล่มแผนตรวจราชการ%20ปี%2061%20\(file%20pdf/011.%20Inspection%20Guideline%20อัตราส่วนการตายมารดาไทย.pdf](http://203.157.229.18/inspec/2561/inspec1/doc22dec/เล่มแผนการตรวจราชการ%20ปี%202561%20(กองตรวจราชการ)/เล่มแผนตรวจราชการ%20ปี%2061%20(file%20pdf/011.%20Inspection%20Guideline%20อัตราส่วนการตายมารดาไทย.pdf)

กระทรวงสาธารณสุข. (2561). แนวทางการตรวจราชการ กระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก

[http://203.157.229.18/inspec/2561/inspec1/doc22dec/เล่มแผนการตรวจราชการ%20ปี%202561%20\(กองตรวจราชการ\)/เล่มแผนตรวจราชการ%20ปี%2061%20\(file%20pdf/073%20KPI%206%20Inspection%20guideline%20อัตราลดก่อนกำหนด.pdf](http://203.157.229.18/inspec/2561/inspec1/doc22dec/เล่มแผนการตรวจราชการ%20ปี%202561%20(กองตรวจราชการ)/เล่มแผนตรวจราชการ%20ปี%2061%20(file%20pdf/073%20KPI%206%20Inspection%20guideline%20อัตราลดก่อนกำหนด.pdf)

กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *แนวทางการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561*. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก [http://203.157.229.18/inspec/2561/inspec1/doc22dec/เล่มแผนการตรวจราชการ%20ปี%202561%20\(กองตรวจราชการ\)/เล่มแผนตรวจราชการ%20ปี%2061%20\(file%20pdf/055.%20Inspection%20Guideline%20IQ%20เด็กไทยมีระดับสติปัญญาเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า%20100.pdf](http://203.157.229.18/inspec/2561/inspec1/doc22dec/เล่มแผนการตรวจราชการ%20ปี%202561%20(กองตรวจราชการ)/เล่มแผนตรวจราชการ%20ปี%2061%20(file%20pdf/055.%20Inspection%20Guideline%20IQ%20เด็กไทยมีระดับสติปัญญาเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า%20100.pdf)

กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *แนวทางการตรวจราชการของกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ในประเด็นหลักการพัฒนาสุขภาพกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่น*. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก [http://203.157.229.18/inspec/2561/inspec1/doc22dec/เล่มแผนการตรวจราชการ%20ปี%202561%20\(กองตรวจราชการ\)/เล่มแผนตรวจราชการ%20ปี%2061%20\(file%20pdf/015.%20Inspection%20guideline%20อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ%2015-19%20ปี.pdf](http://203.157.229.18/inspec/2561/inspec1/doc22dec/เล่มแผนการตรวจราชการ%20ปี%202561%20(กองตรวจราชการ)/เล่มแผนตรวจราชการ%20ปี%2061%20(file%20pdf/015.%20Inspection%20guideline%20อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ%2015-19%20ปี.pdf)

กระทรวงสาธารณสุข. (พฤษภาคม, 2561). *เตือนครูและผู้ปกครองระวังเด็กป่วยโรคมือ เท้า ปากและไข้หวัดใหญ่ช่วงเปิดเทอมใหม่*. สืบค้นจาก <https://www.moph.go.th/index.php/news/read/1271>

กรุงเทพธุรกิจ. (2561). *กระทรวงดีอีมีมติป่าเดินหน้าพัฒนาเยาวชนดิจิทัล*. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/pr/detail/42198>

กรุงเทพธุรกิจ. (2561). *ซีรีส์ไอโอติน ต้นทุนทางปัญญาเด็กทารกแรกเกิด*. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/805706>

กรุงเทพธุรกิจ. (2561). *เด็กไทยเก่ง คว่ำรางวัลภาพบนเวทีการประกวดระดับนานาชาติ*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/pr/detail/44156>

กรุงเทพธุรกิจ. (ตุลาคม, 2561). *กรมสุขภาพจิตพัฒนาแบบวัดไอคิวเด็กไทย*. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/800682>

กรุงเทพธุรกิจ. (พฤษภาคม, 2561). *เตือนครู ผู้ปกครองระวังเด็กป่วยโรคมือ เท้า ปาก ช่วงเปิดเทอมใหม่*. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2562, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/801622>

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และนโยบาย กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). *แผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560-2569*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น.

กลุ่มด้วยใจ. (2561). *รายงานสถานการณ์เด็กในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปี 2560*.

กลุ่มวิจัยและประเมินผล กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). *รายงานสถานการณ์เด็กและเยาวชนจากสื่อ ประจำปีเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561*. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก https://dcy.go.th/webnew/main/download_list.php?id=47

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ. (2560, พฤศจิกายน). *รายงานประชากรไทย พ.ศ. 2561 การลงทุนกับเยาวชน*. สืบค้นจาก https://thailand.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/UNFPA%20Presentation_28-Nov-2017.pdf

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. (2562). รายงานสรุปผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกองทุนการพัฒนาสื่อ. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2562, จาก http://www.thaimediafund.or.th/mediafund-api/web/upload/download//732113_O-33%20การเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม.pdf

กองทุนและพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. (2561). รายงานประจำปี พ.ศ. 2561. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2562, จาก <http://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/lirt/546744/N525620507.pdf?sequence=1>
กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. (มปป.). ประวัติความเป็นมา. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.thaimediafund.or.th/web/default.html?P=about>

กองทุนเสมอภาคเพื่อการศึกษา. (2561). เด็กยากจน 1.69 ล้านคน เขาหรือเธออยู่ที่ไหน. สืบค้นวันที่ 15 พฤศจิกายน 2562. จาก <https://www.eef.or.th/เด็กยากจน/>
กองทุนเสมอภาคเพื่อการศึกษา. (2561). สพฐ. จับมือ คสศ. ปฏิรูประบบเงินอุดหนุนนักเรียนยากจน บัณฑิต มั่นใจระบบโปร่งใส ตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน ช่วยเหลือนักเรียนตรงปัญหาความจำเป็นรายคน. สืบค้น วันที่ 15 พฤศจิกายน 2562. จาก <https://www.eef.or.th/สพฐ-จับมือ-คสศ-ปฏิรูประบบ/>

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข. (2561). รายละเอียดตัวชี้วัดระดับกระทรวง 2561. สืบค้น เมื่อ 21 สิงหาคม 2562. จาก [http://203.157.229.18/inspec/2561/inspec1/doc22dec/เล่มแผนการตรวจราชการ%20ปี%202561%20\(กองตรวจราชการ\)/เล่มแผนตรวจราชการ%20ปี%202061%20\(file%20pdf/056.%20Template%20ร้อยละของเด็กวัยเรียน%20สูงที่สุดส่วน.pdf](http://203.157.229.18/inspec/2561/inspec1/doc22dec/เล่มแผนการตรวจราชการ%20ปี%202561%20(กองตรวจราชการ)/เล่มแผนตรวจราชการ%20ปี%202061%20(file%20pdf/056.%20Template%20ร้อยละของเด็กวัยเรียน%20สูงที่สุดส่วน.pdf)
กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.(2561). สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2561. กระทรวงสาธารณสุข

กองยุทธศาสตร์และแผนงานสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.การจมน้ำเสียชีวิต ปี พ.ศ.2561(ข้อมูลเบื้องต้น ณ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2562). กรุงเทพมหานคร: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข; 2562.

การจดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม.(2562). ราชกิจจานุเบกษา.

การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และการจัดการสุขภาพ. (2561). แนวทางการตรวจราชการระดับเขตสุขภาพ จำปีงบประมาณ 2561. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก https://www.google.co.th/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=10&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjC2IOrm_fjAhUUf30KHXMKAQFjAJegQICRAC&url=http%3A%2F%2Fbie.moph.go.th%2Fie-insreport_ex%2Ffile_report%2F2018-08-07-07-05-29-11.doc&usq=AOvVaw090tSbMyfL_d4ST_9V7O8n

การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และการจัดการสุขภาพ. (2561). แนวทางการตรวจราชการระดับเขตสุขภาพ จำปีงบประมาณ 2561. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก https://www.google.co.th/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=10&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjC2IOrm_fjAhUUf30KHXMKAQFjAJegQICRAC&url=http%3A%2F%2Fbie.moph.go.th%2Fie-insreport_ex%2Ffile_report%2F2018-08-07-07-05-29-11.doc&usq=AOvVaw090tSbMyfL_d4ST_9V7O8n

ie.moph.go.th%2Fe-insreport_ex%2Ffile_report%2F2018-08-07-07-05-29-11.doc&usg=AOvVaw090tSbMyfL_d4ST_9V7O8n

ข่าวสด. (2561). *มหัศจรรย์การอ่านเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย 4 ด้าน*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก https://www.khaosod.co.th/lifestyle/news_761908

คณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). *พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542*. สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/planlocal/กฎหมาย%20ระเบียบ/พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่%20อปท.%20พ.ศ.2542%20pdf.pdf>

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2561). *แผนประชารัฐร่วมใจปลอดภัยสารเสพติด พ.ศ. 2561*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก https://www.oncb.go.th/Home/PublishingImages/Pages/ProgramsandActivities/Plan%20SafeDrug_2561.pdf.

คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2561). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ เจ. เอส. การพิมพ์.

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2561). *แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2564*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก http://www.snmri.go.th/snmri/download/Plan/plandisabled5_6065.pdf

คณะกรรมการอำนวยการศูนย์อำนวยการประสานกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ. (2561). *รายงานผลการดำเนินการคณะกรรมการอำนวยการศูนย์อำนวยการประสานกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 22/2558 ครบรอบ 43 ปี เข้าปีที่ 4*. เอกสารสำเนา.

คณะอนุกรรมการจัดงานสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2562). *นวัตกรรมทางความคิดสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2562*. คณะอนุกรรมการจัดงานสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. โรงแรมปรีซ์พาเลส กรุงเทพมหานคร.

คมชัดลึก. (2561, พฤศจิกายน). *แคมป์หุ่นยนต์ AI กระจายความรู้สู่เด็กมัธยม*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.komchadluek.net/news/regional/353422>

คมชัดลึก. (2561, พฤษภาคม). *เงินอุดหนุนถ้วนหน้าคุ้มครองสังคมทั้งระบบ*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.komchadluek.net/news/scoop/326883>

เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ. (2561). *งานของเรา*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.familynetwork.or.th/works>

เครือข่ายจิตอาสา. (2559). *สมาคมอาสาสมัครนานาชาติเพื่อการพัฒนาสังคม*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.volunteerspirit.org/?place=สมาคมอาสาสมัครนานาชาติ-2>

เครือข่ายจิตอาสา. (2561). *ค่ายนานาชาติครอบครัวดาดก (ครบรอบ 14 ปี) (กิจกรรมกับเด็ก เกษตรอินทรีย์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม อาหาร นานาชาติ)*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.volunteerspirit.org/?event=ค่ายนานาชาติครอบครัวดาดก>

เครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ. (2561). *ข้อมูลเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก <http://www.familynetwork.or.th/content/เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ-1>

เครือข่ายเยาวชนชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง. (2561). *เครือข่ายเยาวชนชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง*. จุลสารเพื่อการแนะนำ. 2(1). มีนาคม 2561

โครงการเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด. (2561). *ความเป็นมาของโครงการ*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://csg.dcy.go.th/th/about/background>

จันทนา อุดมและคณะ. (2559). *สถาบันหลักของสังคมกับการพัฒนาสังคม*. วารสารราชภัฏพระนคร สาขา สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 11(2), กรกฎาคม-ธันวาคม.

จิตอาสาพลังแผ่นดิน. (2561). *โครงการสื่อสารสร้างสรรค์ หัวข้อ “จิตอาสาพลังแผ่นดิน: ทำดี ทำได้ทุกวัน เริ่มต้นวันนี้”*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก http://www.pings.in.th/files/Breif_จิตอาสาพลังแผ่นดิน.pdf

จิตอาสาพลังแผ่นดิน. (มปป.). *ที่มาโครงการ*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.palangpandin.com/aboutus>.

ชานนท์ โกมลมาลย์และคณะ. (2562). รายงานการศึกษาการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชนริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมของตนเอง. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ

เดลินิวส์. (2561, ตุลาคม). *กสร. แก้ปัญหาแรงงานทั้งระบบ ขจัดแรงงานอายุต่ำกว่า 15*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562 สืบค้นจาก <https://www.dailynews.co.th/politics/672260>

เดลินิวส์. (2561, ธันวาคม). *เด็กไทยแจ้งอุปรณ์ตัดลัประด เหยี่ยวทองเวทีนนานาชาติ*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.dailynews.co.th/education/681504>

เดลินิวส์. (2561, มกราคม). *บขส. ส่งนมแม่แข่งแข่งฟรี*. สืบค้นจาก <https://www.dailynews.co.th/economic/621407>

ไทยบริจูน. (2561). *ทำแผนปฏิบัติการแอลกอฮอล์ระดับชาติ ปรับเปลี่ยนค่านิยมลดการบริโภคเเยวชน ไทยดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.96 ต่อปี*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก http://www.thaitribune.org/contents/detail/307?content_id=21007&rand=1480866998

ไทยโพสต์. (2561, เมษายน). *กองทุนสื่อปลอดภัยแฉก 400 ล้านสร้างสื่อสร้างสรรค์เพื่อเด็กและเยาวชน*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/8180>

ไทยโพสต์. (2561, สิงหาคม). *นักการศึกษาญี่ปุ่น อเมริกา ย้ำการทดสอบไอคิว ไม่ใช่วิธีค้นหา “เด็กความสามารถพิเศษ”*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/16428>

ไทยรัฐ. (2561, ธันวาคม). *เด็กพะเยาเก่ง นักเรียนสาธิต ม.พะเยา คว่ำแชมป์โลกหุ่นยนต์เยาวชนนานาชาติ 2018*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/north/1437291>

ไทยรัฐ. (2561, ธันวาคม). *ระดมกูรูด้านการศึกษาปั้น “เด็กความสามารถพิเศษ”*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/1359541>

ไทยรัฐออนไลน์. (2561, ธันวาคม). *สธ.ลุยขับเคลื่อน อปท. ชูโอกาสทองการเรียนรู้ พัฒนาคุณภาพเด็กเล็ก*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562. จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/centra/1338503>

ฉันทา รุจิเสถียรทรัพย์ และอารีย์ อารณ. (มปป.). *รายงานการศึกษาเรื่อง บทบาทของกองทุนที่สนับสนุนภาคประชาสังคมทั้งในสังคมไทยและต่างประเทศ*.

บริษัท ธุรกิจเพื่อพัฒนาการศึกษาและชนบท จำกัด. (2561). *กิจกรรมต่างๆของเครือข่าย*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.bread.co.th/why.php>

ประชาชาติธุรกิจ. (2561). ผลการวิจัยชี้เยาวชนอายุต่ำกว่าเกณฑ์สามารถซื้อสุราได้สำเร็จ. สืบค้นวันที่ 12 พฤศจิกายน 2562. จาก <https://www.prachachat.net/general/news-133990>

เปรม ถาวรประภาสวัสดิ์. (2561). *อนาคตของอีสปอร์ตในประเทศไทย*. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2561/hi2561-073.pdf>

พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. 2 ตุลาคม 2560. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนที่ 101 ก. หน้า 1-175.

มธรรดา สุวรรณโพธิ์. (2561). *แนวทางการดำเนินงานวัยเรียนและวัยรุ่น*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก http://www.smartteen.net/main/_admin/download/-1051-1516610390.pdf

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. (2561). *โครงการ “Young al Robotics”*. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.bu.ac.th/th/engineering/young-ai-robotics>

มูลนิธิกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน. (2561). *ความเป็นมา*. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.fellowship-thaichild.org/index.php-th-Pages-AboutUsBackground>

มูลนิธิกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน. (2561). *รายงานประจำปี พ.ศ. 2561 มูลนิธิกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน*. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.fellowship-thaichild.org/files/Annual-Report-2018-TH.pdf>

มูลนิธิชัยพัฒนา. (2561). *ความเป็นมา*. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.chaipat.or.th/about-the-chai-pattana-foundation/operational-guidance.html>

มูลนิธิชัยพัฒนา. (มปป.). *โครงการเยาวชนไทยร่วมใจพัฒนา*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.chaipat.or.th/publication/publish-document/thai-youth-project.html>

มูลนิธิปวีณา หงสกุล. (2561). *แถลงผลการดำเนินงานและสถิติเรื่องราวร้องทุกข์*. สืบค้นวันที่ 15 พฤศจิกายน 2562. จาก <https://pavenafoundation.or.th/มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพิ่/>

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก. (2561). *การส่งเสริมสุขภาพที่ดีแก่เด็ก*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.iamchild.org/post/1384>

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก. (2561). *ข้อมูลทั่วไป*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.scbfoundation.com/corporate/292/มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก--มพด--12558>

มูลนิธิมะขามป้อม. (2561). *เกี่ยวกับเรา*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://makhampom.org/about/>

มูลนิธิธรรมาภัยการพนัน. (2561). *พันธกิจ*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <http://stopgamblingfoundation.com/aboutus.php>

มูลนิธิร่มฉัตร. (2561). *ข้อมูลทั่วไป*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.romchatra.com>

มูลนิธิรักษ์ไทย. (2561). *โครงการเสริมสร้างภาวะผู้นำเยาวชน*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.raksthai.org/charity-project/โครงการสร้างเสริมภาวะพ/>

มูลนิธิรักษ์ไทย. (มปป.). *ข้อมูลมูลนิธิรักษ์ไทย*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.phamit.org/partners-category.php?cate=19>

มูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย. (2561). *มูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย เชิญร่วมงานสัปดาห์นมแม่โลก*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.ryt9.com/s/prg/2865754>

มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน. (2561). *Journey to Change Mindset : การเรียนรู้ผ่านการเดินทาง (FBL ปี 2)*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.cyfthai.org/archives/1882>

มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน. (มปป.). *รู้จักเรา*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก <https://www.cyfthai.org/รู้จักเรา>

มูลนิธิสยามกัมมาจล. (2562). *โครงการที่ดำเนินอยู่*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก <https://www.scbfoundation.com/index.php>

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ. (2562). *รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำข้อเสนอของกลุ่มเด็กและเยาวชน สำหรับงานเวทีวิชาการแห่งชาติ เรื่องความปลอดภัยบนท้องถนน ครั้งที่ 14. วันที่ 24-25 มีนาคม พ.ศ. 2562. โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ก*.

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ. (2562). *รายงานเวทีเสวนา เรื่อง นโยบายสาธารณะเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชน จากกรณีการพนัน. วันพุธที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2562. โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ก*.

มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม. (มปป.). *เปิดรับอาสาสมัคร รุ่นที่ 3*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.thaivolunteer.org/portfolio/เปิดรับอาสาสมัคร-รุ่น/>

มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม. (มปป.). *มอส. คือใคร*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.thaivolunteer.org/รู้จักเรา/>

มูลนิธิอินเทอร์เน็ตรวมไทย. (2561). *รู้จักมูลนิธิ*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก https://inetfoundation.or.th/Welcome/about_us

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. (พ.ศ. 2561-2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82. หน้า 1.

ระบบงานคดีอาญา. (2561). *คดีจำแนกตามอายุขณะกระทำความผิด*. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562, จาก <http://www2.djop.go.th/warroom2/warroom4-5.htm?fbclid=IwAR3RO8LCMnTfv2zTuvLf-WKJrn0T0TyrzBmRph0vfCYn6HG9Tb2qiP7NLJA>

ระบบงานคดีอาญา. (2561). *จำนวนคดี จำแนกตามฐานความผิด*. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562, จาก <http://www2.djop.go.th/warroom2/warroom4-5.htm?fbclid=IwAR3RO8LCMnTfv2zTuvLf-WKJrn0T0TyrzBmRph0vfCYn6HG9Tb2qiP7NLJA>

ระบบงานคดีอาญา. (2561). *ยอดสะสมเด็กและเยาวชนในสถานพินิจทั่วประเทศ*. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562. จาก <http://www2.djop.go.th/warroom2/warroom4-5.htm?fbclid=IwAR3RO8LCMnTfv2zTuvLf-WKJrn0T0TyrzBmRph0vfCYn6HG9Tb2qiP7NLJA>

ราชกิจจานุเบกษา, (2559). *ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครม.ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560-2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและการแก้ไขปัญหาการตั้งครม.ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559*. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2562, จาก <http://3c4teen.org/wp-content/uploads/2017/07/ยุทธฯตั้งครมวัยรุ่น-2560-2569.pdf>

วารุณี สิทธิรังสรรค์. (2561). *ผนักกำลังหน่วยงานรัฐ เดินหน้านโยบาย “นมแม่” รากฐานชีวิตลูก*. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562. จาก https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_1083786

- ศรีศักดิ์ ไทยอารี. (2561). รายงานโครงการการออกแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และแผนด้านเด็กและเยาวชนฉบับสมบูรณ์. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการใช้สื่อออนไลน์. (2561). การจัดตั้งศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562, จาก http://dcy.go.th/webnew/uploadchild/nwk/download/file_th_20190201135851_1.pdf
- ศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและธุรกิจ. (2561). สถานการณ์การเล่นการพนันของนักเรียนมัธยมต้นและผลกระทบ. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562, จาก http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/book_file/2561-youth-gambling-survey-presentation.pdf
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2556). สิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. (2561). รายงานศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถานทูตสหรัฐอเมริกาและสถานกงสุลในประเทศไทย. (2561). รายงานการค้ามนุษย์ ประจำปี พ.ศ. 2561. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562, จาก <https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2018-trafficking-persons-report-thailand-th/>
- สถาบันธัญญารักษ์. (2562). จำนวนร้อยละของผู้ติดยาเสพติดทั้งหมด ปีงบประมาณ 2557-2561. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562, จาก https://www.pmnidat.go.th/thai/index.php?option=com_content&task=view&id=2738&Itemid=53
- สถาบันวัคซีนแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2561). หลักสูตรเชิงปฏิบัติการสำหรับเจ้าหน้าที่สร้างเสริมคุ้มกันโรค. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์ ปริ้นติ้ง แอนด์ พับลิคชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2561). โครงการ. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsrbeta/th/ResearchProjectDetail.aspx?ProjectId=844>
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2561). พันธกิจและวิสัยทัศน์. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsrbeta/th/About.aspx?CategoryId=4>
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2561). สรุปผลการศึกษาการประเมินผลโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กในช่วงแรก (Base-line). สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562, จาก <https://csg.dcy.go.th/file/n/5-%283%29.5>
- สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. (2561). นโยบายการอุดหนุนเด็กเล็กในประเทศไทย หลักฐานทางวิชาการและข้อเสนอเพื่อเป็นแนวทางในอนาคต. เอกสารสำเนา.
- สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม. (2560). Thailand 4.0 โมเดลการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.libarts.up.ac.th/v2/img/Thailand-4.0.pdf>
- สถาบันส่งเสริมภาคประชาสังคม. (มปป.). องค์การภาคประชาสังคมในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2562, จาก http://thaicivilsociety.com/?p=content&id_content=250

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. (2561). *ปรัชญา วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และค่านิยมหลัก*. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.nicfd.cf.mahidol.ac.th/th/index.php/vision>

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. (2561). *เครือข่ายงานวิจัย*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2562, จาก https://cf.mahidol.ac.th/th/?page_id=140

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. (2561). *รายงานผลการดำเนินการ ประจำปี พ.ศ. 2561-2562*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2562. สืบค้นจาก https://cf.mahidol.ac.th/th/?p=3438&preview_id=3438

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. (2561). *วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ ค่านิยมหลัก*. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2562, จาก https://cf.mahidol.ac.th/th/?page_id=158

สมาคมนักหนังสือพิมพ์. (2562). *แนวปฏิบัติสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งชาติ*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2562. จาก www.presscouncil.or.th/actives/3566.

สมาคมพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย. (2561). *ประชุมคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.dth.or.th/content/ประชุมคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษา-ครั้งที่-12561-วันที่-21>

สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย. *แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานกิจการของสภาเด็กและเยาวชน ประจำปีงบประมาณ 2561*. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก https://dcy.go.th/webnew/upload/knowledge/knowledge_th_20170412161744_1.pdf

สภาองค์กรเด็กและเยาวชนในพระบรมราชูปถัมภ์. (2561). *ข้อมูลทั่วไป*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2561 จาก http://www.dordek.org/about_us/documents/Organization_Profile_TH_w.pdf

สมาคมวิทย์และสื่อเพื่อเด็กเยาวชน. (มปป.). *ข้อมูลสมาคมวิทย์และสื่อเพื่อเด็กเยาวชน*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.healthymediahub.com/affiliate/detail/สมาคมวิทย์และสื่อเพื่อเด็กเยาวชน>.

สยามรัฐ. (2561, ธันวาคม). *กรมอนามัยหนุนหญิงตั้งครรภ์ใช้สมุนไพรตามติดสุขภาพของตนเองและลูก*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2562, จาก <https://siamrath.co.th/n/56837>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). *แผนหลัก สสส. 2561-2563*. กรุงเทพฯ: สสส

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). *กลุ่มรักษ์เขาชะเมาเสริมสร้างสุขภาวะเด็กภาคตะวันออก*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2562. จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/49509-%22กลุ่มอนุรักษ์เขาชะเมา%22%20เสริมพลังสร้างสุขเด็กตะวันออก.html>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). *ขับเคลื่อนมหัศจรรย์ 1000 วันแรกของชีวิต*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/42225-ขับเคลื่อนมหัศจรรย์%201,000%20วันแรกแห่งชีวิต.html>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). *แผนหลักสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 2561-2563*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2562, จาก <http://resource.thaihealth.or.th/library/hot/16191>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). *พบเด็กเล็กป่วยมือ เท้า ปากปี 61 พุ่ง 87%*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/40656-พบเด็กเล็กป่วยมือเท้าปากปี%2061%20พุ่ง%2087.html>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). *พัฒนาแนววัดไอคิวเด็กไทย*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/42256-พัฒนา%20%27แบบวัดไอคิวเด็กไทย%27%20เวอร์ชัน%204.0.html>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). *สัปดาห์การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ ดิจิทัล 2561*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/45606-สัปดาห์รู้เท่าทันสื่อ-สารสนเทศ-ดิจิทัล%202561%20.html>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). *กิจกรรมและการดำเนินงาน*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.thaihealth.or.th/tag/เยาวชน/>

สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *สรุปรายงานโครงการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561*. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2562, จาก http://203.159.164.66/~eme66/includes/standard61/filestd61/pl481_2:1:8-2018-10-16_115331-1.pdf

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2561*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2018/08/obec61.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *แผนพัฒนาอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *คู่มือการปฏิบัติงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา (ปรับปรุง เมษายน 2562)*. สืบค้นจาก <http://www.nvc-korat.ac.th/userfiles/B-9-7-2562-1.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2561). *วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมหลัก*. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก <https://www.nbt.go.th/About/36704.aspx>

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2561). *สำนักงาน กสทช. เปิดตัวแอปพลิเคชัน “NetCare” สำหรับการดูแลการใช้งานอินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนเพื่อแก้ปัญหาเด็กติดจอและเพิ่มความสัมพันธ์ในครอบครัว*. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก <https://www.nbt.go.th/News/Press-Center/35706.aspx>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2560). สืบค้นวันที่ 15 พฤศจิกายน 2562. จาก <https://www.nesdb.go.th/download/plan12/สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่12.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2562, จาก <http://plan.bru.ac.th/wp-content/uploads/2018/12/แผนพัฒนา-12-.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2561). *ความเป็นมา สกว..* สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2562, สืบค้นจาก <https://www.trf.or.th/trf-background>

สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน. (2561). สำนักงานประกันสังคมเพิ่มค่าตรวจและรับฝากครรภ์ตามอายุครรภ์. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.sso.go.th/wprp/uthaithani/content.jsp?id=11975&cat=1054&lang=th>

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2551-2560. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562, จาก http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=3621&template=2R1C&yeartype=M&subcatid=19

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2562). IFBL ทะลุเป้า เดินหน้าขยายกลุ่มเป้าหมาย เปิดแล้วระบบเรียนรู้ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.etda.or.th/content/accomplishment-of-internet-for-better-life-project-in-2018.html>

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (มปป.). ความเป็นมาและภารกิจหลัก. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.etda.or.th/mission-of-etda.html>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค จำกัด

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562, จาก https://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf

สำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2561). วท. ผนึก ศธ. จัดประชุมนานาชาติพัฒนาเด็กความสามารถพิเศษ 20 - 24 ส.ค. นี้ ระดมกูรูทั่วโลก “สร้างคน” ตอบโจทย์ไทยแลนด์ 4.0. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.nstda.or.th/th/news/12106-20180809-apcg2018>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. การสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2561). สรุปผลที่สำคัญการสำรวจความต้องการพัฒนาขีดความสามารถของประชากร พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: กองสถิติพยากรณ์.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2561). สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงาน of ประชากร เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562, จาก [http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาแรงงาน/ภาวะการทำงาน of ประชากร/ภาวะการทำงาน of ประชากร61/Report_Dec18.pdf](http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาแรงงาน/ภาวะการทำงานของประชากร/ภาวะการทำงาน of ประชากร61/Report_Dec18.pdf)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2561). สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงาน of ประชากร เดือนมีนาคม พ.ศ. 2562. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562, จาก http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาแรงงาน/ภาวะการทำงาน of ประชากร/2562/Report_03-62.pdf

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). ข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับประชากรผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.dop.go.th/th/know/1/50>.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2561). ข้อมูลพื้นฐาน. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.egov.go.th/th/government-agency/533/>

สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. (2561). แนวทางการดำเนินงานทันตสาธารณสุข 2561. สืบค้นจาก http://dental2.anamai.moph.go.th/download/article/article_20171121110024.pdf

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). การเฝ้าระวังอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี ปีงบประมาณ 2559. สืบค้นจาก 16 สิงหาคม 2562, จาก

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ความครอบคลุมการได้รับวัคซีนแต่ละชนิดครบตามเกณฑ์ในเด็กอายุครบ 1 ปี ปี 2559. จาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=epi/epi_complete.php&cat_id=4df360514655f79f13901ef1181ca1c7&id=28dd2c7955ce926456240b2ff0100bde

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ความครอบคลุมการได้รับวัคซีนแต่ละชนิดครบตามเกณฑ์ในเด็กอายุครบ 2 ปี ปี 2561. จาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=epi/epi_complete.php&cat_id=4df360514655f79f13901ef1181ca1c7&id=35f4a8d465e6e1edc05f3d8ab658c551

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ความครอบคลุมการได้รับวัคซีนแต่ละชนิดครบตามเกณฑ์ในเด็กอายุครบ 3 ปี 2559. สืบค้นจาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=epi/epi_complete.php&cat_id=4df360514655f79f13901ef1181ca1c7&id=d1fe173d08e959397adf34b1d77e88d7

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ความชุกของผู้สูบบุหรี่ของประชากรไทย ปีงบประมาณ 2559. สืบค้นจาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=cf7d9da207c0f9a7ee6c4fe3f09f67dd&id=f140502196c78b4a5c6a379f0d2a769f

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ความชุกผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในประชากรอายุ 15-19 ปี 2559 . สืบค้นจาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=kpi/kpi_dent.php&cat_id=6966b0664b89805a484d7ac96c6edc48&id=68345e9bd757bdbf07d0d7fc71bee68f

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ความชุกผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในประชากรอายุ 15-19 ปี 2559 . สืบค้นจาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=kpi/kpi_dent.php&cat_id=6966b0664b89805a484d7ac96c6edc48&id=68345e9bd757bdbf07d0d7fc71bee68f

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ร้อยละของการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี ปีงบประมาณ 2559. สืบค้นเมื่อ สืบค้นวันที่ 15 พฤศจิกายน 2562. จาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=4f7d8042fb0a064b25f29a48f6ccd23f

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ร้อยละของของเด็กวัยเรียน ปีงบประมาณ 2559. สืบค้นจาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report_kpi.php?flag_kpi_level=1&flag_kpi_year=2018&source=pformatted/format1.php&id=e28682b2718e6cc82b8dbb3e00f2e28e

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ร้อยละของเด็ก 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัย ปี
งบประมาณ 2559. สืบค้นจาก

[https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php
&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=4ea15a97238c68583f6d644e475063
39](https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=4ea15a97238c68583f6d644e47506339)

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปี สูงดีสมส่วนและ
ส่วนสูงเฉลี่ยที่อายุ 5 ปี ปีงบประมาณ 2559. สืบค้นจาก

[https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report_kpi.php?flag_kpi_level=1&flag_kpi_y
ear=2018&source=pformatted/format1.php&id=67e41dbb1ce5d844d49f6b7b10e30d01](https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report_kpi.php?flag_kpi_level=1&flag_kpi_year=2018&source=pformatted/format1.php&id=67e41dbb1ce5d844d49f6b7b10e30d01)

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ร้อยละของทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2500
กรัม 2559. สืบค้นจาก

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์
ครั้งแรกก่อนหน้าเท่ากับ 12 สัปดาห์ปีงบประมาณ 2559. สืบค้นจาก

[https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php
&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=1c1b8e24aff59258a806f122e264031
e](https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=1c1b8e24aff59258a806f122e264031e)

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์
ไอโอดีน ธาตุเหล็กและกรดโฟลิก ปีงบประมาณ 2559. สืบค้นจาก

[https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php
&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=422edc9d4d81d5c943a8ca9029f20e
78](https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=422edc9d4d81d5c943a8ca9029f20e78)

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ร้อยละของหญิงที่ได้รับการดูแลก่อนคลอด 5
ครั้งตามเกณฑ์คุณภาพ ปีงบประมาณ 2559. สืบค้นจาก

[https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php
&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=bd63b8d99f7054560fcf9c3b96f39c1
3](https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=bd63b8d99f7054560fcf9c3b96f39c13)

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ร้อยละของหญิงที่ได้รับการดูแลหลังคลอด 5
ครั้งตามเกณฑ์ปีงบประมาณ 2559. สืบค้นจาก

[https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php
&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=f50124b9cbc6636272844273980ca4
2e](https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=f50124b9cbc6636272844273980ca42e)

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ร้อยละทารกแรกเกิด-ต่ำกว่าหกเดือน กินนมแม่
อย่างเดียว ปีงบประมาณ 2559. สืบค้นจาก

[https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php
&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=4164a7c49fcb2b8c3ccca67dcdf28b
d0](https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=4164a7c49fcb2b8c3ccca67dcdf28bd0)

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). การเข้าระงับอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ
15-19 ปี ปีงบประมาณ 2560. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report_kpi.php?flag_kpi_level=1&flag_kpi_year=2018&source=pformatted/formatg.php&id=eefd31ab993640a98206360a843fbe37
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *ความครอบคลุมการได้รับวัคซีนแต่ละชนิดครบตามเกณฑ์ในเด็กอายุครบ 1 ปี ปี 2560*. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=epi/epi_complete.php&cat_id=4df360514655f79f13901ef1181ca1c7&id=28dd2c7955ce926456240b2ff0100bde
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *ความครอบคลุมการได้รับวัคซีนแต่ละชนิดครบตามเกณฑ์ในเด็กอายุครบ 2 ปี ปี 2560*. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=epi/epi_complete.php&cat_id=4df360514655f79f13901ef1181ca1c7&id=35f4a8d465e6e1edc05f3d8ab658c551
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *ความครอบคลุมการได้รับวัคซีนแต่ละชนิดครบตามเกณฑ์ในเด็กอายุครบ 3 ปี 2560*. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=epi/epi_complete.php&cat_id=4df360514655f79f13901ef1181ca1c7&id=d1fe173d08e959397adf34b1d77e88d7
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *ความชุกของผู้สูบบุหรี่ของประชากรไทย ปีงบประมาณ 2560*. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=cf7d9da207c0f9a7ee6c4fe3f09f67dd&id=f140502196c78b4a5c6a379f0d2a769f
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *ความชุกของผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในประชากรอายุ 15-19 ปี 2560*. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=kpi/kpi_dent.php&cat_id=6966b0664b89805a484d7ac96c6edc48&id=68345e9bd757bdbf07d0d7fc71bee68f
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *ความชุกผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในประชากรอายุ 15-19 ปี 2560*. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=kpi/kpi_dent.php&cat_id=6966b0664b89805a484d7ac96c6edc48&id=68345e9bd757bdbf07d0d7fc71bee68f
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *ร้อยละของการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี ปีงบประมาณ 2561*. สืบค้นเมื่อ สืบค้นวันที่ 15 พฤศจิกายน 2562. จาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=4f7d8042fb0a064b25f29a48f6ccd23f
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *ร้อยละของของเด็กวัยเรียน ปีงบประมาณ 2560*. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report_kpi.php?flag_kpi_level=1&flag_kpi_year=2018&source=pformatted/format1.php&id=e28682b2718e6cc82b8dbb3e00f2e28e
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *ร้อยละของเด็ก 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัย ปีงบประมาณ 256*. สืบค้นจาก

<https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php>

&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=4ea15a97238c68583f6d644e47506339

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). ร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปี สูงดีสมส่วนและน้ำหนักเฉลี่ยที่อายุ 5 ปี ปีงบประมาณ 2560. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report_kpi.php?flag_kpi_level=1&flag_kpi_year=2018&source=pformatted/format1.php&id=67e41dbb1ce5d844d49f6b7b10e30d01

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). ร้อยละของทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2500 กรัม 2560. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format_1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=ce4f9fcd9cd41b6cb2f79b2440a6f4cc

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนหน้าเท่ากับ 12 สัปดาห์ปีงบประมาณ 2560. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=1c1b8e24aff59258a806f122e264031e

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์มาตั้งแต่เริ่มไอโอดีน ธาตุเหล็กและกรดโฟลิก งบประมาณ 2560. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=422edc9d4d81d5c943a8ca9029f20e78

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). ร้อยละของหญิงที่ได้รับการดูแลก่อนคลอด 5 ครั้งตามเกณฑ์คุณภาพ ปีงบประมาณ 2560. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=bd63b8d99f7054560fc9c3b96f39c13

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). ร้อยละของหญิงที่ได้รับการดูแลหลังคลอด 5 ครั้งตามเกณฑ์ปีงบประมาณ 2560. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=f50124b9cbc6636272844273980ca42e

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). ร้อยละทารกแรกเกิด-ต่ำกว่าหกเดือน กินนมแม่อย่างเดียว งบประมาณ 2560. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=4164a7c49fcb2b8c3ccca67dcdf28bd0

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). การเข้าระงับอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี ปีงบประมาณ 2561. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report_kpi.php?flag_kpi_level=1&flag_kpi_year=2018&source=pformatted/formatg.php&id=eefd31ab993640a98206360a843fbe37
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *ความครอบคลุมการได้รับวัคซีนแต่ละชนิดครบตามเกณฑ์ในเด็กอายุครบ 1 ปี ปี 2561*. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=epi/epi_complete.php&cat_id=4df360514655f79f13901ef1181ca1c7&id=28dd2c7955ce926456240b2ff0100bde
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *ความครอบคลุมการได้รับวัคซีนแต่ละชนิดครบตามเกณฑ์ในเด็กอายุครบ 2 ปี ปี 2561*. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=epi/epi_complete.php&cat_id=4df360514655f79f13901ef1181ca1c7&id=35f4a8d465e6e1edc05f3d8ab658c551
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *ความครอบคลุมการได้รับวัคซีนแต่ละชนิดครบตามเกณฑ์ในเด็กอายุครบ 3 ปี 2561*. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=epi/epi_complete.php&cat_id=4df360514655f79f13901ef1181ca1c7&id=d1fe173d08e959397adf34b1d77e88d7
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *ความชุกของผู้สูบบุหรี่ของประชากรไทย ปีงบประมาณ 2561*. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=cf7d9da207c0f9a7ee6c4fe3f09f67dd&id=f140502196c78b4a5c6a379f0d2a769f
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *ความชุกของผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในประชากรอายุ 15-19 ปี 2561*. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=kpi/kpi_dent.php&cat_id=6966b0664b89805a484d7ac96c6edc48&id=68345e9bd757bdbf07d0d7fc71bee68f
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *ความชุกผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในประชากรอายุ 15-19 ปี 2561*. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=kpi/kpi_dent.php&cat_id=6966b0664b89805a484d7ac96c6edc48&id=68345e9bd757bdbf07d0d7fc71bee68f
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *ร้อยละของการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี ปีงบประมาณ 2561*. สืบค้นเมื่อ สืบค้นวันที่ 15 พฤศจิกายน 2562. จาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=4f7d8042fb0a064b25f29a48f6ccd23f
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *ร้อยละของของเด็กวัยเรียน ปีงบประมาณ 2561*. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report_kpi.php?flag_kpi_level=1&flag_kpi_year=2018&source=pformatted/format1.php&id=e28682b2718e6cc82b8dbb3e00f2e28e
 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *ร้อยละของเด็ก 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัย ปีงบประมาณ 2561*. สืบค้นจาก

<https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php>

&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=4ea15a97238c68583f6d644e47506339

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). ร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปี สูงดีสมส่วนและน้ำหนักเฉลี่ยที่อายุ 5 ปี ปีงบประมาณ 2561. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report_kpi.php?flag_kpi_level=1&flag_kpi_year=2018&source=pformatted/format1.php&id=67e41dbb1ce5d844d49f6b7b10e30d01

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). ร้อยละของทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2500 กรัม 2561. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format_1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=ce4f9fcd9cd41b6cb2f79b2440a6f4cc

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนหน้าเท่ากับ 12 สัปดาห์ปีงบประมาณ 2561. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=1c1b8e24aff59258a806f122e264031e

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับยาเม็ดเสริมไอโอดีน ชาติเหล็กและกรดโฟลิก งบประมาณ 2561. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=422edc9d4d81d5c943a8ca9029f20e78

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). ร้อยละของหญิงที่ได้รับการดูแลก่อนคลอด 5 ครั้งตามเกณฑ์คุณภาพ ปีงบประมาณ 2561. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=bd63b8d99f7054560fc9c3b96f39c13

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). ร้อยละของหญิงที่ได้รับการดูแลหลังคลอด 5 ครั้งตามเกณฑ์ปีงบประมาณ 2561. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=f50124b9cbc6636272844273980ca42e

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). ร้อยละทารกแรกเกิดต่ำกว่าหกเดือน กินนมแม่อย่างเดียว งบประมาณ 2561. สืบค้นจาก

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=4164a7c49fcb2b8c3ccca67dcdf28bd0

- สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม. (2561). *คู่มือการขับเคลื่อนงานพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์จังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2561*. สืบค้นจาก https://www.m-culture.go.th/surveillance/article_attach/article_fileattach_20171220140549.pdf
- สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม. (2561). *คู่มือการขับเคลื่อนงานพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์จังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2561*. สืบค้นจาก https://www.m-culture.go.th/surveillance/article_attach/article_fileattach_20171220140549.pdf
- สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *อนาคตอีสปอร์ตในประเทศไทย*. สืบค้นจาก <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2561/hi2561-073.pdf>
- หน่วยงานสันติภาพสหรัฐอเมริกา ประเทศไทย. (มปป.). *ข้อมูลหน่วยงานสันติภาพเพื่อการพัฒนาประเทศไทย*. สืบค้นจาก <https://www.peacecorps.gov/thailand/peace-corps-thailand/>.
- หน่วยงานสันติภาพสหรัฐอเมริกา ประเทศไทย. (มปป.). *โครงการในประเทศไทย*. สืบค้นจาก <https://th.usembassy.gov/th/embassy-consulate-th/bangkok-th/u-s-agencies-th/peace-corps-thailand-th/>
- อุทยานการเรียนรู้. (2561). *ปั่นเสียง ปั่นความสุข*. สืบค้นจาก https://www.tkpark.or.th/tha/tk_news_detail/381/ปั่นเสียง-ปั่นความสุข
- Aripfan. (2018). *ซัมซุงตอกย้ำโครงการเพื่อสังคม ผ่านแคมเปญ “Form Educate to inspire”*. สืบค้นจาก <https://www.aripfan.com/samsung-from-educate-to-inspire-campaign/>
- Bangkok insight. (2561). *โรงเรียนรักเดิน แก่ปมเด็ก 1 ใน 5 เสี่ยงโรคอ้วน*. สืบค้นจาก <https://www.thebangkokinsight.com/14713/>
- Bangkok insight. (2561). *โรงเรียนรักเดิน แก้ปัญหาปมเด็กไทย 1 ใน 5 เสี่ยงโรคอ้วน*. สืบค้นจาก <https://www.thebangkokinsight.com/14713/>
- Bangkok Insight. (2561). *Smart Kids Choacher ช่วยเด็กสูงดีสมส่วน*. สืบค้นจาก <https://www.thebangkokinsight.com/85380/>
- BLT Bangkok. (2561). *นักดื่มไทยลด 28.4 % สิ่งหอมควันหาย 19.1% จากการปรับเพิ่มภาษีสรรพสามิต*. สืบค้นวันที่ 12 พฤศจิกายน 2562. จาก <https://www.bltbangkok.com/article/info/3/1183>.
- Campus Star. (2561). *การแบ่งชั้นหุ่นยนต์นานาชาติ WRG 2018*. สืบค้นจาก <https://campus.campus-star.com/variety/87685.html>
- Ch3Thailand. (2561). *สมุทรปราการ เด็กไทยเก่งกว่า 14 รางวัลแข่งขันคณิตศาสตร์ฯ มัธยมจีน*. สืบค้นจาก <http://news.ch3thailand.com/local/74777>
- CP ALL (2561). *การสนับสนุนการศึกษา*. สืบค้นจาก <https://www.cpall.co.th/sustain/social-dimension/educational-support/>
- CP E-News. (2561). *ซีพีเอฟ ร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเยาวชนไทย ผ่านโครงการคอนเน็กซ์ อีดี*. สืบค้นจาก <http://www.cp-enews.com/news/details/cpcsr/1734>
- Gardner, Howard. (1999). *Intelligence Reframed Multiple Intelligence for the 21 th Century*. New York: Member of the Peruses Book Group.

- Hart, Roger A., (1992). 'Children's Participation: From Tokenism to Citizenship', Innocenti Essays, No. 4, UNICEF International Child Development Centre, Florence
- IYF Thailand. (2561). *IYF จับมือกรมกิจการเด็กฯ เปิดโลกทัศน์ ส่งเสริมความฝันเยาวชน*. สืบค้นจาก <https://iyfthailand.com/iyf-จับมือ-กรมกิจการเด็กฯ-ร/>
- Matichon online. (2561). *ปีกลุ่นำทีมต่อต้านการใช้แรงงานเด็ก*. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_996556
- Matichon Online. (2561). *พบไอคิวเด็กมหาสารคามมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ผู้ว่าฯ ลุยเสริมไอไอคิว*. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_1096653
- Med Hub News. (2561). *ปัญหาเด็กติดเกม ก่อพิษรุนแรงน่าเป็นห่วง เด็กป่วยเพิ่มขึ้น 6 เท่า*. สืบค้นจาก <https://medhubnews.com/ดูบทความ-14581-ปัญหาเด็กติดเกม-ก่อพิษรุนแรงน่าห่วง-เด็กป่วยเพิ่มขึ้น-6-เท่า.html>
- MGR Online. (2561). *เด็กไทยกวาดรางวัล 12 รางวัล เวทีประกวดสิ่งประดิษฐ์วิทยาศาสตร์นานาชาติ*. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/qol/detail/9610000105141>
- MID World Competitiveness yearbook 2017-2018. (2019). *สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2561*. สืบค้นจาก <http://backoffice.onec.go.th/uploaded2/Outstand/201806/IMD2018.pdf>
- Post Today. (2561). *อีสปอร์ต กีฬาเกมออนไลน์ผลกระทบหนักต่อเยาวชน*. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/politic/report/554584>
- PPTV. (2561). *ประกันสังคมย้ำ ช่วยค่าฝากครรภ์เพิ่มอีกหนึ่งพันบาท*. สืบค้นจาก <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/90788>
- Save the children. (2016). *Child right governance: Getting a better deal for children*. Retrieved from https://resourcecentre.savethechildren.net/sites/default/files/documents/getting_a_better_deal_for_children_crg_strategy_16-18_high.pdf
- Springnews. (2561). *สหรัฐฯ ยกไทย แก้ปัญหาแรงงานเด็กสำเร็จสูงสุดต่อเนื่อง 2 ปีซ้อน*. สืบค้นจาก <https://www.springnews.co.th/thailand/353278>
- Thai CRI. (2018). *ปักกิ่งเปิดสัปดาห์แลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมเด็กและเยาวชนนานาชาติ ครั้งที่ 7*. สืบค้นจาก <http://thai.cri.cn/247/2018/08/13/301s269982.htm>
- Thai PBS. (2561). *เด็กไทยคว้า 10 รางวัลแข่งขันคณิตศาสตร์นานาชาติ*. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/275403>
- Thai PBS. (2561). *ยกระดับการศึกษาไทยจากประถม-อุดมศึกษา รับอนาคตยุค AI*. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/272539>
- Thai post. (2561). *เทศบาลตำบลออนใต้ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบพัฒนาเด็กปฐมวัย*. สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/19568>
- Thai post. (2561). *รมรณรงค์ประเพณีเรื่องสฤกตลลิตีเด็กไทยพันผุเกินครึ่ง*. สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/14580>
- This PBS. (2018). *นักพนันใหม่พุ่ง 1.1 แสนคน ห่วงเยาวชน 6 แสนคนตกเป็นเหยื่อ*. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/272713>

- UNDESA. (2012). *Youth, Political Participation and decision-making*. Retrieved from <http://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-political-participation.pdf>
- UNICEF Thailand. (2561). *เกี่ยวกับยูนิเซฟ*. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/th/เกี่ยวกับยูนิเซฟ>
- UNICEF Thailand. (2561). *เป้าหมาย พ.ศ. 2564*. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/th/เป้าหมาย-พศ-2564>
- UNICEF. (2561). *กลุ่มเซ็นทรัลและยูนิเซฟร่วมแถลงความสำเร็จแคมเปญ กินให้เป็น เล่นให้สุด*. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/th/press-releases/กลุ่มเซ็นทรัลและยูนิเซฟร่วมแถลงความสำเร็จของแคมเปญ-eatplaylove-กินให้เป็น เล่นให้สุด>
- UNICEF. (2562). *พัฒนาเยาวชนให้พร้อมรับมือกับอนาคตอย่างมั่นใจ*. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/th/stories/พัฒนาเยาวชนให้พร้อมรับมือกับอนาคตได้อย่างมั่นใจ>
- United Nations. (2018). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. Retrieved from <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>
- Voice. (2561). *เปิดกรออากาศดาวนัฟรในลุ่มต้งครรรที่มีภาวะเสี่ยง*. สืบค้นจาก <https://voicetv.co.th/read/SkGUKGztX>
- White, Sarah C., and Shyamol A. Choudhury, 'The Politics of Child Participation in International Development: The Dilemma of Agency', *European Journal of Development Research*, vol. 19, no. 4, December 2007, p. 529–550.
- Work point news. (2561). *เด็กไทยเก่ง แชมป์ระดับโลกที่เกาหลี*. สืบค้นจาก <https://workpointnews.com/2018/09/10/เด็กไทยเก่ง-แชมป์เต้ันระ/>
- Work point news. (2561). *ผู้จัดงาน Fijo 2018 ชมเด็กไทยเก่ง ลั่นอีกสองปีข้างหน้าเตรียมเชิญมาสปนอีก*. สืบค้นจาก <https://workpointnews.com/2018/08/09/ผู้จัดงาน-fijo-2018-ชมเด็กไทยเก้/>